

Sveučilište u Zagrebu
KINEZIOLOŠKI FAKULTET

mr. sc. Ivica Biletić

SOCIJALNA OKOLINA I SUDJELOVANJE MLADIH U HRVANJU

DOKTORSKI RAD

Zagreb, 2022.

University of Zagreb
FACULTY OF KINESIOLOGY

MSc. Ivica Biletić

SOCIAL ENVIRONMENT AND YOUTH PARTICIPATION IN WRESTLING

DOCTORAL THESIS

Zagreb, 2022.

Sveučilište u Zagrebu
KINEZIOLOŠKI FAKULTET

mr. sc. IVICA BILETIĆ

SOCIJALNA OKOLINA I SUDJELOVANJE MLADIH U HRVANJU

DOKTORSKI RAD

Mentori: Izv. prof. dr. sc. Mario Baić

Prof. dr. sc. Benjamin Perasović

Zagreb, 2022.

University of Zagreb
FACULTY OF KINESIOLOGY

MSc Ivica Biletić

SOCIAL ENVIRONMENT AND YOUTH PARTICIPATION IN WRESTLING

DOCTORAL THESIS

Supervisors: Assoc. Prof. Mario Baić, PhD
Prof. Benjamin Perasović, PhD

Zagreb, 2022.

Informacije o mentorima

Izv. prof. dr. sc. Mario Baić

Izv. prof. dr. sc. Mario Baić, rođen je 26. 2. 1974. u Zagrebu, oženjen, otac jednog djeteta, hrvatski branitelj, Hrvat. Osnovnu i srednju školu završio je u Zagrebu. Diplomirao je na Fakultetu za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu 1999. godine pod mentorstvom dr. sc. Josipa Marića, uz dopunsku stručnu kvalifikaciju za rad u hrvanju. Nakon završetka redovnog studija upisao je poslijediplomski specijalistički studij iz hrvanja. Stručni ispit za zvanje profesora tjelesne i zdravstvene kulture položio je 2001. godine. Pod mentorstvom dr. sc. Josipa Marića i komentorstvom dr. sc. Włodzimierza Staroste 2003. godine obranio je magistarski rad. Doktorski rad pod mentorstvom dr. sc. Hrvoja Sertića i komentorstvom dr. sc. Włodzimierza Staroste obranio je na Kineziološkom fakultetu 2006. godine.

Nakon završetka Fakulteta za fizičku kulturu kraće vrijeme (1999. godine) radio je u Hotelijersko – turističkoj školi u Zagrebu kao profesor tjelesne i zdravstvene kulture. Od 2000. do 2007. godine radio je kao profesionalni trener hrvanja u Hrvачkom klubu Metalac. Krajem 2007. godine zaposlio se kao viši asistent na predmetu Hrvanje na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Sredinom 2009. godine izabran je u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika. Nastavne obaveze za trajanja radnog odnosa na Kineziološkom fakultetu izvršava sudjelovanjem u nastavnom procesu na predmetima vezanim za hrvanje i druge borilačke sportove. Sadržajno i metodički sudjelovao je u unapređenju nastave na predmetu Hrvanje te svim specijalističkim predmetima izbornog smjera Hrvanje. Krajem 2011. godine zaposlio se kao nastavnik u znanstveno – nastavnom zvanju i na radnom mjestu docenta na predmetu Hrvanje na Zavodu za Kineziologiju sporta Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 2013. do 2017. godine obavljao je funkciju prodekana za nastavu i studente na Kineziološkom fakultetu, kao i funkciju predsjednika više povjerenstava

(Povjerenstva za nastavu i studentska pitanja, Povjerenstva za upravljanje kvalitetom), a bio je i član Radne skupine za studijske programe na Sveučilištu u Zagrebu. Krajem 2017. zaposlio se kao nastavnik u znanstveno – nastavnom zvanju i na radnom mjestu izvanrednog profesora na predmetu Hrvanje na Zavodu za Kineziologiju sporta Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Izv. prof. dr. sc. Mario Baić, trenutno je jedan od nositelja predmeta Primijenjena kineziologija i pravo na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, kao i član Povjerenstava Ministarstva znanosti i obrazovanja za priznavanje inozemne stručne kvalifikacije iz polja kineziologije u Republici Hrvatskoj. Od 2017. godine obavlja funkciju savjetnika dekana za osiguranje i unapređenje kvalitete, ECTS koordinatora pri Uredu za međunarodnu suradnju, te predsjednika ili člana više povjerenstava (Povjerenstvo za karijerno savjetovanje, Povjerenstva za nastavu i studentska pitanja, Povjerenstva za znanstveni rad i etiku, Povjerenstva za upravljanje kvalitetom, Povjerenstvo za normativnu djelatnost) Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sportom se bavi od rane mladosti, a osim hrvanja, neko je vrijeme trenirao vaterpolo, karate i skijanje. Kao hrvač prošao je sve uzrasne natjecateljske kategorije. Bio je viceprvak SRH u hrvanju grčko – rimskim načinom za juniore 1989. godine te viceprvak RH u hrvanju slobodnim načinom za seniore 1995. godine. Trenirao je više desetaka osvajača medalja na prvenstvima Hrvatske u svim uzrastima (dječacima, kadetima, juniorima i seniorima). Drži trenerski rekord s osvojenih 6 prvih mjesta od 10 ukupno težinskih kategorija na Prvenstvu Hrvatske za kadete 2004. Trenerskim poslom bavi se od 1994., kao trener u školama hrvanja. Od 2000. radi kao profesionalni trener hrvanja.

Nekoliko godina obnašao je i funkciju pomoćnika trenera kadetske reprezentacije Hrvatske (2002, 2003), a četiri godine bio je i prvi trener kadetske reprezentacije Hrvatske (2004, 2005, 2007, 2008). S hrvačima koje je trenirao u klubu i u reprezentaciji postizao je zapažene rezultate. Na Europskom prvenstvu za kadete (do 17 godina) 2005. godine u Albaniji, sa Sinišom Hogačem osvaja prvu medalju (brončanu) s Europskih kadetskih prvenstava za Hrvatsku, a još tri hrvača zauzimaju plasmane među deset najboljih u svojim kategorijama. Na Europskom prvenstvu za kadete u Poljskoj 2007. s Markom Košćevićem

osvaja 5 mjesto. Na Europskom prvenstvu za kadete (do 17 godina) 2008. godine Latviji, s Dominikom Etlingerom osvaja brončanu medalju. Od 2010. do sredine 2011. bio je izbornik (šef stručnih stožera) seniorske, juniorske i kadetske reprezentacije Hrvatske, a 2010. godine s reprezentativcima osvaja 4 medalje na velikim natjecanjima. Godine 2010. Tonimir Sokol osvaja brončanu medalju na seniorskom Europskom prvenstvu u Azerbajdžanu, Nenad Žugaj osvaja brončanu medalju na seniorskom Svjetskom prvenstvu u Rusiji, Dominik Etlinger osvaja srebrnu medalju na juniorskom (do 20 godina) Svjetskom prvenstvu u Mađarskoj, a Kristijan Šimatić osvaja brončanu medalju na Europskom prvenstvu za kadete (do 17 godina) u Bosni i Hercegovini. Od ostalih rezultata izdvaja 5. mjesto Bože Starčevića, hrvača kojega je trenirao u klubu, na Svjetskom prvenstvu 2007. godine za juniore (do 20 godina) u NR Kini. Trenutno obavlja funkciju člana Izvršnog odbora Hrvatskog hrvačkog saveza i Udruge hrvačkih trenera Hrvatske. Uz sve navedeno dr. sc. Mario Baić bio je voditelj seminara za licenciranje hrvačkih trenera Hrvatske, a samostalno i u koautorstvu objavio je desetke stručnih radova iz Hrvanja u zbornicima domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova.

Izv. prof. dr. sc. Mario Baić bio je i član radne skupine Ministarstva znanosti obrazovanja i športa za pripremu Zakona o športskoj inspekciji, kao i izmjena i dopuna Zakona o športu.

Krajem 2017. godine dr. sc. Mario Baić izabran je u znanstveno – nastavno zvanje i na radno mjesto izvanrednog profesora u znanstvenom području društvenih znanosti – polje kineziologije. Tijekom studija (dodiplomskog i poslijediplomskog) te nakon njega sudjelovao je u brojnim, znanstveno – stručnim istraživanjima i konferencijama o čemu svjedoče napisani i objavljeni radovi. Do prijave samostalno i u koautorstvu objavio je više desetaka znanstvenih radova. Suradnik je na dijelu udžbenika dr. sc. Hrvoja Sertića pod naslovom „Osnove borilačkih sportova (Judo, Karate, Hrvanje)“. Jedan je od autora udžbenika „Primjena hrvanja u ostalim sportovima“. Sudjelovao je ili sudjeluje kao suradnik na projektima MZOŠ RH „Praćenje promjena antropološkog statusa djece u hrvačkim sportovima“, voditelja projekta prof. dr. sc. Hrvoja Sertića, broj projekta 0034214 (2002. – 2006.) te od 2007. godine na projektu prof. dr. sc. Franje Prota, „Razvoj algoritama za testiranje multivarijatnih strukturalnih hipoteza“, broj projekta 034–034 2618–222. Uz

navedeno, dr. sc. Mario Baić dopredsjednik je i član više organizacijskih i programskih odbora međunarodnih znanstvenih i stručnih konferencija. Bio je prvi urednik zbornika radova međunarodne znanstvene i stručne konferencije iz hrvanja održane 2017. godine u Novom Sadu te prvi urednik zbornika radova međunarodne znanstvene konferencije vezane za tjelesno vježbanje i zdravlje održane 2018. godine u Poreču. Član je uredništva časopisa „International Journal of Wrestling Science“ (USA) i „International Journal of Sport Studies for Health“ (IRN). U Predsjedništvo Međunarodne znanstvene asocijacije Sport Kinetics (IASK), za potpredsjednika je izabran 2018. godine. Trenutno, obnaša funkciju člana Znanstvene komisije Svjetske hrvačke federacije (UWW). Kao predsjednik kluba sudjelovao je u dobivanju prvog EU projekta Hrvackog kluba Trešnjevka „Hrvači Trešnjevke za sportske organizacije civilnog društva (SOCD) u kriznim situacijama“. Hrvacki klub Trešnjevka projekt provodi u partnerstvu s Kineziološkim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu.

Nagrade i priznanja:

2003. – Dobitnik je specijalne nagrade za mlade znanstvenike na međunarodnoj konferenciji u Poljskoj.

2010. – Dobitnik je priznanja Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu za osobite uspjehe za stručni rad u sportu.

2014. – Dobitnik je nagrade FILA-e (Svjetske hrvačke federacije) za promociju i razvoj hrvanja u Republici Hrvatskoj i svijetu.

2017. – Dobitnik je priznanja Međunarodne mreže hrvačkih znanstvenika (INWR) kao predsjednik Organizacijskog odbora međunarodne znanstvene konferencije u Novom Sadu.

Prof. dr. sc. Benjamin Perasović

Prof. dr. sc. Benjamin Perasović rođen je 1963. godine u Zagrebu. Hrvatski je državljanin. Osnovnu i srednju školu završio je u Zagrebu. Godine 1986. diplomirao je jednopredmetni studij sociologije na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, s diplomskim radom „Društveni pokreti kao problem sociologije“. Prosjek vrijednosti bio je 4,7. Na istom fakultetu 1990. obranio je magistarski rad pod naslovom „Usporedba Bellove i Touraineove teorije o postindustrijskom društvu“, a 1999. obranio je doktorski rad pod naslovom „Subkulture mladih u Hrvatskoj: stilovi i identiteti od 70-ih do 90-ih“.

Od 1988. do kraja 1992. bio je zaposlen na Institutu za društvena istraživanja Sveučilišta u Zagrebu. Radio je na projektima „Male vjerske zajednice“, „Socijalna struktura i kvaliteta života u Hrvatskoj“ i „Socijalni i psihološki aspekti nasilničkog ponašanja sportske publike“.

Od 1993. zaposlen je na Institutu za primijenjena društvena istraživanja, kasnije Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“. Radio je na projektima „Zloupotreba sredstava ovisnosti u RH“, „Socijalizacija djece i mladih, odnos grad – selo u Hrvatskoj u postmodernoj perspektivi“, a od 2007. do 2013. godine sudjelovao je u projektu „Društvena rekonstrukcija na ruralnom teritoriju: razvojna samoodrživost“.

Prof. dr. sc. Benjamin Perasović je sudjelovao i vodio nekoliko značajnih međunarodnih znanstveno istraživačkih projekta: od 2009. do 2013. vodio je hrvatsku dionicu projekta Post – Socialist Punk: Beyond the Double Irony of Self – Abasement, financirano od AHRC, UK. Od 2011. do 2015. bio je voditelj hrvatske dionice velikog međunarodnog projekta „Memory, Youth, Political Legacy and Civic Engagement“ (MYPLACE), u okviru FP7 programa EU.

Od 2016. voditelj je znanstveno – istraživačkog tima u međunarodnom projektu „Promoting youth involvement and Engagement“ (PROMISE). koji je trajao do 2019. u sklopu Horizon 2020 EU projekata. Trenutno je voditelj tima u međunarodnom projektu u sklopu Horizon 2020 programa koji je započeo u svibnju 2018. i trajat će do travnja 2021; „Cultural Heritage and Identities of Europe's Future“ (CHIEF).

Na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu od 2007. do 2010. je sudjelovao na projektu „Dispozicijske i situacijske odrednice motivacije i kvaliteta života vježbača“. Na navedenom Fakultetu bio je nositelj kolegija „Kineziološka Sociologija“, a uveo je i izborni predmet kojeg je također bio nositelj, pod naslovom „Sport, navijači i kulture mladih“. Na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu je i nositelj kolegija na doktorskom studiju, naziva „Sociologija malih grupa“.

U razdoblju 1988.–1999. u statusu je asistenta. U razdoblju od 1999. do 2003. u statusu je višeg asistenta. Godine 2003. izabran je u znanstveno zvanje znanstveni suradnik u Institutu društvenih znanosti „Ivo Pilar“. Od 2005. je naslovni docentom na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2008. izabran je u znanstveno zvanje viši znanstveni suradnik na Institutu društvenih znanosti „Ivo Pilar“, a 2010. u naslovno znanstveno – nastavno zvanje izvanrednog profesora na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2014. izabran je u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika na Institutu društvenih znanosti „Ivo Pilar“.

Godine 2002. dobio je godišnju državnu nagradu za znanost za knjigu „Urbana plemena–sociologija supkultura u Hrvatskoj“.

Prof. dr. sc. Benjamin Perasović nositelj je Spomenice domovinskog rata 1991/1992, a na ratištu se borio u sastavu 148. brigade HV-a.

Predsjednik je Nadzornog odbora HNK „Hajduk“ iz Splita.

Zahvale

Ovaj doktorski rad nikada ne bi bio napisan bez pomoći mojih prijatelja, kolega i moje obitelji te im neizmjerano zahvaljujem. Zahvale upućujem svojim mentorima izv. prof. dr. sc. Mariju Baiću i prof. dr. sc. Benjaminu Perasoviću te prof. dr. sc. Kseniji Bosnar.

Izv. prof. dr. sc. Mariju Baiću zahvaljujem na prihvaćenom mentorstvu, na pomoći oko odabira teme rada te na velikoj pomoći i savjetima oko provedbe testiranja ispitanika za potrebe ovoga istraživanja, na sugestijama i podršci u svim segmentima izrade rada, ogromnom strpljenju i pedantnosti.

Prof. dr. sc. Benjaminu Perasoviću zahvaljujem na savjetima i podršci još od samoga početka definiranja problematike istraživanja i odluke o ulasku u projekt pa do obrane doktorskog rada.

Jednako tako, zahvalio bih se i prof. dr. sc. Kseniji Bosnar na velikoj pomoći prilikom sastavljanja mjernih instrumenata te na korisnim savjetima prilikom pisanja ovog rada. Puno mi je pomogao dr. sc. Damir Crnjac, koji je proveo slično istraživanje 2017. godine, konstruktivnim savjetima, te ustupljenim prevodima upitnika.

Veliko hvala čelnicima Hrvatskog hrvačkog saveza koji su prepoznali vrijednost ovog istraživanja i pozdravili njegovu provedbu te predsjednicima svih hrvačkih klubova u Hrvatskoj i njihovim trenerima mlađih dobnih skupina koji su mi bezuvjetno izašli u susret, osigurali sve što sam od njih tražio i pomogli prilikom provedbe istraživanja. Najveće hvala mladim ispitanicima te njihovim roditeljima koji su dali svoj pristanak za provođenje istraživanja.

Posebno hvala mojim roditeljima Vesni i Alesiu na ogromnoj pomoći koju su mi pružali, ne samo tijekom izrade ovog rada, nego tijekom cijelog studija, na moralnoj, psihičkoj i financijskoj pomoći. Onda kada je najviše trebalo i u trenucima kada sam mislio odustati od studija i izrade ovoga rada, oni su me bodrili i motivirali da ustrajem.

Ovaj rad posvećujem kćerima Andrei i Nikolini koje su najveća sreća u mom životu.

Sažetak

Cilj istraživanja je utvrditi razinu povezanosti socijalne okoline (roditelji, treneri, vršnjaci) mladih hrvača u odnosu na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju. Uzorak je činilo 172 mladih hrvača od 11 do 17 godina iz većine hrvačkih klubova u Hrvatskoj, koji su podijeljeni u tri dobne skupine, mlađi dječaci hrvači od 11 do 13 (N = 79) stariji dječaci hrvači od 14 i 15 (N=50) i kadeti od 16 i 17 godina (N=43). Korišteni su upitnici koji mjere posvećenost sportu, ukupnu razinu zadovoljstva u sportu, socijalnu orijentaciju i utjecaj roditelja, trenera i vršnjaka, intrinzičnu motivaciju te roditeljsku potporu djeci u sportu. Rezultati su obrađeni diskriminacijskom analizom te kanoničkom korelacijskom analizom. Postavljene su dvije hipoteze: H₁: Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju. Diskriminacijska analiza izdvojila je prvu diskriminacijsku funkciju koja je bila statistički značajna na nivou 0,01 ($p < 0,01$) te je ova hipoteza potvrđena. Najveći doprinos definiranju diskriminacijske funkcije dale su poddimenzije roditeljske potpore, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije. Dječaci hrvači se najviše razlikuju u varijablama „percipirana kompetentnost“, „pozitivna potkrepljenja“ i „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, a najviše se razlikuju mlađi i stariji dječaci hrvači, dok se najstariji hrvači kadeti umjereno razlikuju i od mlađih i od starijih dječaka hrvača. Na pozitivnom polu diskriminacijske funkcije nalazi se mlađa dobna skupina, blizu nule su kadeti, a na negativnom starija dobna skupina. Drugim riječima, mlađim hrvačima važna su roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom, a karakterizira ih više napora/važnosti i više zadovoljstva u sportu. Starije dječake hrvače karakterizira manje percipirane kompetentnosti, više pritiska/tenzije i manje zadovoljstva u sportu, dok su kadeti umjereni u svemu.

H₂: Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije. Kanoničkom korelacijskom analizom utvrđeno je kako postoji jedan statistički značajan kanonički par na nivou 0,01 te je ova hipoteza potvrđena. Kanonički koeficijent korelacije za kanonički par iznosi, $F1 = 0,65$, čime se objašnjava 42 % ukupne varijance na nivou značajnosti $p < 0,01$. Kanoničke faktore prvog i drugog seta varijabli u kanonički par povezuje socijalna orijentacija u obliku prihvaćanja grupe, roditeljska potpora u obliku roditeljskog vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom i pozitivnih potkrepljenja te varijable intrinzične motivacije „interes/uživanje“ i „percipirana kompetentnost“.

Dobiveni rezultati pokazuju kako postoji statistički značajna razlika u socijalnoj motivaciji različitih dobnih skupina mladih hrvača i ističu važnost motivacije za postizanje pozitivnih afektivnih ishoda koje mladi mogu postići u sportu.

Ovo istraživanje predstavlja još jedan značajan doprinos razumijevanju odustajanja mladih od hrvanja, što još uvijek nije dovoljno istraženo niti je dobro znanstveno objašnjeno i riješeno te ima širi društveni značaj i izlazi iz okvira akademske zajednice.

Ključne riječi: *roditelji, treneri, prijatelji iz sporta, socijalna motivacija, zadovoljstvo u hrvanju, posvećenost hrvanju, intrinzična motivacija, sport.*

Abstract

In order for young people to pursue wrestling as their chosen sport, it is essential for their social environment, namely, their parents, their coach and peers to motivate them. According to numerous previous studies, social orientation is important because it has been proven to be directly associated to satisfaction and intrinsic motivation. In order to remain in wrestling, youth need to feel satisfaction and to positively self – evaluate their own abilities and achievements. Through the positive influence of social environment, youth will perceive wrestling as a source of satisfaction and continue pursuing it. The purpose of this research is to determine the level of connection of the social environment (parents, coaches, peers) of young wrestlers in relation to their level of satisfaction, intrinsic motivation and commitment to wrestling. The survey was conducted among 172 young wrestlers, ages between 11 and 17, who train in different clubs in Croatia. They have been divided in three different age groups, younger wrestlers, boys age 11 to 13 (N = 79) older wrestlers, boys age 14 and 15 (N = 50) and cadets, boys age 16 and 17 (N = 43). For the purpose of this survey the following editions of Croatian questionnaires were used: “Sport Commitment Questionnaire” (Scanlan et al., 1993), modified and translated into Croatian (Crnjac, 2017); “Questionnaire on scale of total satisfaction in sport”, (Scanlan et al., 1993), translated into Croatian and modified (Crnjac, 2017); “Questionnaire on social orientation and influence of parents, coaches and peers” (Stuntz and Weiss, 2003), modified Croatian version (Crnjac, 2017); “Intrinsic Motivation Inventory – IMI” (Štimac, 2000) and “Questionnaire on parental support for children in sport” (Bosnar, 2003). Data was processed using the discriminate analysis and the canonical correlation analysis. According to appointed purpose of the research, two hypotheses were set. The first set hypothesis H_1 was: There is a significant difference in social motivation between different age groups of youth in wrestling. The discriminant analysis singled out the first discriminant function (eigen-value = 0,42; canonical R = 0,54; Wilks' Lambda = 0,67; Chi-sqr. = 65,47; df = 26,00; $p < 0,01$), which was statistically significant at the level of 0,01, and that has confirmed our hypothesis. The discriminatory function of social motivation between different age groups of young wrestlers have defined by sub-dimensions of parental support, intrinsic motivation and social orientation. Coaching praise and peer acceptance are also very important to young wrestlers. The biggest contribution to defining the discriminatory function was given by the subdimensions of parental support, intrinsic

motivation and social orientation. Boys wrestlers differ the most in the variables "perceived competence", "positive corroboration" and "parental beliefs in the benefits of sports". The younger and older boys wrestlers differ the most, while the oldest cadet wrestlers differ moderately from both the younger and older boys wrestlers. On the positive side of the discriminatory function is the younger age group. On the opposite negative side, there is an older age group, and in the middle of the discriminatory function very close to zero, there is the oldest age group, the cadets.

In other words, for younger wrestlers, parental beliefs in the benefits of playing sports are important, and they are characterized by more effort / importance and more satisfaction in sports. Older boys wrestlers are characterized contrary of younger boys wrestlers, regarding less perceived competence, more pressure / tension, less pleasure in sports and less parental belief in the benefits of playing sports. The oldest age group, the cadets are moderate in everything.

In accordance with the aim of the research another hypothesis H₂ that has been set up, was: There is a significant correlation between wrestling commitment, satisfaction level, intrinsic motivation, and social orientation. Canonical correlation analysis determined that there is a statistically significant correlation between one canonical pair at the level of 0,01, and that has confirmed our hypothesis. A relatively high statistical value of the canonical correlation coefficients for the canonical pair was achieved, which is, $F1 = 0,65$, which explains 42 % of the total variance at the significance level $p < 0,01$. The canonical factors of the first and second sets of variables in the canonical pair are connected by social orientation in the form of group acceptance, parental support in the form of parental belief in the benefits of sports and positive reinforcements, and also variables of intrinsic motivation "interest / enjoyment" and "perceived competence". The obtained results show that there is a statistically significant difference in social motivation between different age groups of young wrestlers and they point out the importance of motivation for achieving positive affective outcomes that young people can achieve in sports.

Satisfaction in sport strongly correlates with commitment to sports (0,78).

Most respondents think that peers' wrestlers want to be friends with them and that they like to spend time with them. They feel that their parents are extremely proud of them being in wrestling, that their parents are supportive, that their parents think that other athletes are good company for them, and they know that their parents think that wrestling is good for their

health. For coaches, most respondents say that they are very satisfied when they are doing well in wrestling, that they are positive and it is important for them to be encouraged and praised by their coaches.

Intrinsic motivation as perceived competence and effort/importance, as well as parents' beliefs in the benefits of playing sports, proved to be the dominant factor, with joint activities outside of training and praise from their coaches. It is also clear that there is a very strong correlation between commitment to sport and satisfaction in sport. Moderate positive correlation connects the variable of the subdimension of intrinsic motivation, "interest/enjoyment" and the variable of the subdimension of social orientation "group acceptance".

In addition, a negative correlation was found between the subdimension of intrinsic motivation "interest / enjoyment" and the dimension of satisfaction in sports and commitment to sports, which could mean that boys wrestlers feel less satisfaction when they feel effort in training and competitions. The obtained results show that there is a statistically significant difference in social motivation between different age groups of young wrestlers and emphasize the importance of motivation for achieving positive affective outcomes that young people can achieve in sports. This research represents another significant contribution to the understanding the reasons for giving-up wrestling among young athletes, which is still not sufficiently researched or well scientifically explained and resolved, and has a wider social significance and exits beyond the academic community. Considering that the reasons for giving-up sports among young athletes is a socially important problem that is recognized in the world, and manifests itself in the most developed sports countries, any research of this type and in this area is a significant path in its development. This research is another step towards defining the level of connection of the social environment of young wrestlers and their level of satisfaction, intrinsic motivation and commitment to wrestling sport.

Key words: *parents, coaches, teammates, social motivation, satisfaction in wrestling, commitment to wrestling, intrinsic motivation, sport.*

SADRŽAJ:

1. UVOD U PROBLEM	1
1.1. Socijalne karakteristike sportaša	9
1.2. Socijalni status i karakteristike osobnosti	10
1.3. Socijalni aspekt sporta	11
1.4. Mladi i hrvanje	14
2. MOTIVACIJA U SPORTU	17
2.1. Modeli motivacije sportaša	20
2.1.1. Model posvećenosti u sportu	20
2.1.2. Model zadovoljstva u sportu	20
2.1.3. Model socijalne motivacije	22
2.1.4. Model intrinzične motivacije	25
2.2. Socijalni ciljevi i motivacija	27
2.3. Motivacija u hrvanju	29
3. SOCIJALNI MOTIVI ZA BAVLJENJE SPORTOM	30
3.1. Socijalno-psihološka motivacija sportaša	32
3.2. Sociološko-psihološki aspekt natjecateljske orijentacije sportaša	34
4. SOCIJALNA OKOLINA I MLADI HRVAČI	38
4.1. Roditeljska potpora	39
4.2. Trenerska potpora	44
4.3. Vršnjačka potpora	47

5. CILJ I HIPOTEZE	50
6. METODE RADA	52
6.1. <i>Uzorak ispitanika</i>	53
6.2. <i>Varijable</i>	54
6.3. <i>Metode obrade podataka</i>	60
6.4. <i>Postupak</i>	61
7. REZULTATI	63
7.1.1. <i>Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika posvećenosti sportu</i>	65
7.1.2. <i>Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu</i>	71
7.1.3. <i>Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika socijalne orijentacije</i>	76
7.1.4. <i>Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika intrinzične motivacije</i>	88
7.1.5. <i>Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika roditeljske potpore djeci u sportu</i>	102
7.2. <i>Prva postavljena hipoteza H_1 – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju</i>	115
7.3. <i>Druga postavljena hipoteza H_2 – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije</i>	121
8. RASPRAVA	127
8.1. <i>Prva postavljena hipoteza H_1 – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju</i>	129
8.2. <i>Druga postavljena hipoteza H_2 – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije</i>	135
9. ZAKLJUČAK	161
POPIS LITERATURE	168
PRILOZI	203
<i>Životopis autora s popisom objavljenih radova</i>	228

1. UVOD U PROBLEM

Hrvanje pripada skupini polistrukturalnih acikličkih sportova borilačkog karaktera. Istraživanja više autora (Baić, Karninčić i Šprem, 2014a; Baić, Karninčić i Šprem, 2014b; Karninčić, 2015; Karninčić, Baić i Šprem, 2017), pokazalo je kako bi se hrvanjem trebalo početi baviti u dobi od približno 10 godina kako bi hrvači ostvarili najbolje natjecateljske rezultate. Osim atletike, plivanja i gimnastike, borilački su sportovi bazični sportovi iz kojih se djeca kasnije vrlo lako mogu preorijentirati u neke druge individualne ili ekipne sportove, a da im pritom bavljenje borilačkim sportovima čak bude prednost. Bazični elementi hrvanja i džuda su očituju kroz razvoj snage i koordinacije putem tjelesnog kontakta te je posebno važna tehnika padanja na tlo, a da se pritom dijete ne ozlijedi, što su svakako vrlo važne sposobnosti koje se razvijaju u hrvačkim sportovima.

„Borilačke vještine dobro utječu na razvoj samopouzdanja i psihofizičkih sposobnosti djeteta, usavršavaju reflekse, jačaju cijelu muskulaturu i kardiovaskularni sustav. U borilačkim sportovima postoje pravila ponašanja, nema „prljavih” radnji, što dijete uči da poštuje sebe i druge“ (Terek, 2018), a kako tvrdi Marić (1985), „Sistematsko bavljenje hrvanjem stvara zdravu ličnost i podiže njen fizički i psihički potencijal na zadovoljavajući nivo“. „Velik je utjecaj sporta na formiranje osobnosti i uključivanje u organiziranu sportsku aktivnost koja je primjerena dobi može izrazito povoljno utjecati na razvoj mlade osobe i usaditi joj neke vrijedne kvalitete“ (Terek, 2018). „Za djecu, mlade i odrasle sport predstavlja vrlo važnu obrazovnu, ali i socijalizacijsku aktivnost. Bavljenje sportom može biti vrlo korisno i može postići odgovorno socijalno i društveno ponašanje“ (Goričanec Obadić, 2015).

„U postizanju uspjeha, osim dobre psihičke i fizičke pripremljenosti, bitnu ulogu imaju i socijalni odnosi koji mogu stimulirati ili nepovoljno utjecati na mladog sportaša. Istraživanja Brigitt Schellenberg pokazuju koliko socijalni odnosi u mladim sportaša utječu na sportski rezultat. Na temelju istraživanja načinjen je redoslijed socijalnih uvjeta, ocijenjenih pozitivnima i negativnima u procesu treninga i natjecanja. Pozitivni socijalni uvjeti su dobar odnos prema treneru, pozitivan stav roditelja prema sportskoj aktivnosti, dobra socijalna atmosfera u obitelji, naklonjenost gledatelja, trenerovo uvažavanje sportaša uvažavanje sportaša od strane prijatelja i dobri odnosi u skupini koja zajedno trenira. Negativni socijalni uvjeti su nesuglasice u obitelji, loši odnosi u skupini koja zajedno trenira i negativni stavovi roditelja prema sportskoj aktivnosti“ (Petošić, 2007).

S obzirom da to da se veliki broj mladih organizirano bavi sportskim aktivnostima u sportskim klubovima i da takav vid sportske aktivnosti dugoročno može pozitivno utjecati na njihov antropološki razvoj, ali i na njihovo daljnje bavljenje sportom, istraživači proučavaju način na koji roditelji, treneri i vršnjaci mogu izgraditi pozitivnu socijalnu okolinu mladih sportaša kako bi se oni nastavili baviti organiziranim sportskim aktivnostima (White i sur., 2004; Vazou, Ntoumanis i Duda, 2006; Crnjac, 2017). Sukladno rezultatima svoga istraživanja, Keegan sa svojim suradnicima (Keegan i sur., 2009) navodi kako je najvažniji pojam za istraživače, roditelje, trenere i profesore tjelesnog odgoja, motivacija djece i mladih za bavljenje sportom.

Ovaj će se rad baviti istraživanjem povezanosti socijalne okoline i sudjelovanja mladih dobnih skupina hrvača u hrvanju. Pod socijalnom okolinom u ovom se istraživanju prvenstveno misli na roditelje, trenere i vršnjake. Socijalna orijentacija je važna jer se pokazalo kako je povezana sa zadovoljstvom, intrinzičnom motivacijom i sposobnošću (Stunz i Weiss, 2003).

„Suradnja između sportaša, trenera i roditelja bitan je element u procesu socijalizacije i stjecanja kompetencija. Kvalitetna komunikacija među sportašima, trenerima i roditeljima odraz je brige društva, prvenstveno obitelji i sportskog kluba, za cjelovit razvoj dječje osobnosti. Stoga je vrlo važno od najranije dobi usaditi djetetu ljubav i navike za sportom. Vrlo značajnu ulogu u tom procesu imaju roditelji, odnosno djetetova obitelj“ (Goričanec Obadić, 2015).

„Dosadašnja istraživanja pokazala su da je dinamika odnosa između djeteta sportaša i okolinskih faktora vrlo složena, te da međusobni odnosi pojedinih strana utječu na djetetovo samopoštovanje, motivaciju, samoaktualizaciju, percepciju kompetentnosti, a posebno na uspjeh mladog sportaša. Ne smijemo isključiti da upravo ti faktori mogu biti i izvorište velikog stresa“ (Petošić, 2007). „Prema Maslowljevoj humanističkoj teoriji motivacije svaki pojedinac ima ciljeve koje u životu želi postići, odnosno niz različitih motiva koji ga usmjeravaju ka ostvarenju tih ciljeva“ (Horga, 1993). „U dinamici ispunjavanja želja i postizanja ciljeva vlada određena hijerarhija: biološke potrebe, potreba za sigurnošću, potreba za pripadanjem i ljubavlju, potreba za samopoštovanjem i da ga drugi poštuju, potreba za samoaktualizacijom. Djeca kroz bavljenje sportom mogu zadovoljiti većinu tih potreba, a ove

se potrebe u značajnoj mjeri zadovoljavaju i pod utjecajem ostalih okolinskih faktora. Najznačajniji i najutjecajniji okolinski faktori su slobodno vrijeme, škola, obitelj – roditeljski dom, društveno okruženje, trening i trener – sportski klub“ (Petošić, 2007).

Problem sudjelovanja mladih u sportu problem je današnjice o kojem se puno raspravlja. Ključnu ulogu za sudjelovanje mladih u sportu imaju roditelji, vršnjaci i treneri (Ullrich–French i Smith, 2009; Keegan i sur., 2009). Rano uključivanje djece u organizirani sport smatra se ključnim za razvoj sportskih vještina, socijalizaciju, samopoštovanje te očuvanje zdravlja (Keegan i sur., 2009). U adolescenciji jako puno mladih odustaje od sporta, usprkos brojnim psiho-tjelesnim benefitima bavljenja sportskim aktivnostima, (Keathley, Himelein, i Srigley, 2013; Crnjac, 2017). Kako bi se povećali izgledi za ostanak i daljnje bavljenje sportom te održavanje povoljne razine zadovoljstva već u ranim počecima karijere sportaša treba omogućiti izgradnju i održavanje povoljne motivacijske klime (Theeboom, De Knop i Weiss, 1995; Crnjac, 2017). „Nažalost, postoji i cijeli niz razloga zbog kojih djeca nerijetko napuste sport. Najčešći razlozi su loša iskustva s trenerima. Razlog tome može biti loša komunikacija između djeteta i trener, trenerove prevelike ambicije, prevelike ambicije roditelja te nedostatak „sluha“ za potrebe djeteta“ (Goričanec Obadić, 2015). „Ukoliko se vrši pritisak da se ostvaruju dobri rezultati (pobjede i osvajanje trofeja), nastaje situacija u kojoj dijete postaje frustrirano i potpuno gubi motivaciju za treniranjem i natjecanjima jer se izgubio prvotni smisao sporta i više nema pravih motiva koji su prvotno bili razlog zbog kojeg se dijete uključilo u sportsku aktivnost. Iz ovih razloga se može zaključiti da je kritična točka u kojoj djeca gube motivaciju, nezadovoljavanje glavnih motiva djece zbog kojih su oni ušli u sport. Djeca vrlo brzo postanu nezadovoljna, izbjegavaju treninge, natjecanja im postaju veoma stresna i frustrirajuća te se osjećaju manje kompetentni.“ (Goričanec Obadić, 2015).

„Negativna klima koja je karakteristična za sportske programe koji preferiraju natjecanje, prenaplašena je pobjeda, u kojima su sportaši opterećeni previsokim očekivanjima, stalnim kritikama i nezadovoljstvom trenera i roditelja i u kojima sportaši nemaju uzore pozitivnog sportskog ponašanja, najčešće su razlog gubitka interesa za sport, odustajanjem i krajnjim napuštanjem sporta. Nerijetko takvi sportaši osjećaju krivicu što nisu opravdali očekivanja roditelja i trenera, gube samopoštovanje i samopouzdanje, postaju nesigurni i na kraju nespremni da prihvate nove životne izazove. Najčešći razlozi napuštanja sporta su negativna iskustva s trenerima, veliki pritisak zbog pobjede, nedostatak zabave i uživanja.

Nerealne ambicije roditelja također spadaju u razloge zbog čega djeca napuštaju sport. Nadalje, tu je i nedostatak vremena za druge aktivnosti i drugih interesa“ (Goričanec Obadić, 2015).

„U ranoj etapi karijere sportaša, koja započinje u razdoblju od osme do dvanaeste godine, djeca isprobavaju razne sportove, tražeći zadovoljstvo i sportsku aktivnost u kojoj imaju najviše uspjeha. Ta se etapa sportske karijere naziva „etapa inicijacije“. Nakon te etape, slijedi etapa specijalizacije i obično traje od dvanaeste do petnaeste godine života. „U toj etapi mladi sportaši pokazuju tendenciju da se usredotoče na jednu ili dvije sportske aktivnosti za koje će se specijalizirati, učeći vještine, taktiku i pravila“. Slijedi treća etapa, etapa svladavanja vještina, koja započinje oko petnaeste godine, ovisno o pojedinom sportu. U toj dobi mladi postaju ozbiljniji te se smanjuje broj sportskih aktivnosti koje treniraju, treneri se transformiraju iz „pomagača“ u „stručnjaka“, roditelji puno više izravno sudjeluju, a vršnjaci preuzimaju uloge motivatora za sudjelovanje“ (Crnjac, 2017). Istraživači navode kako u ovoj etapi mladi sportaši najviše odustaju od bavljenja sportom. Samo nakon više treninga, djeca mogu odlučiti sviđa li im se taj sport ili ne. Zato su česta „lutanja“ između sportova, međutim djetetovo napuštanje neke sportske aktivnosti može biti i potaknut lošim i nepristupačnim radom trenera ili kuba, pa će u stvari dovoljno biti promijeniti klub a ne sport. Navedeni problem posebno je izražen u hrvačkom sportu u Hrvatskoj. Naime, u neobjavljenom istraživanju kojeg je proveo autor ovoga rada 2020. godine, u većini hrvačkih klubova, oko 30 % mlađih uzrasta hrvača odustaje od treniranja hrvanja već nakon dva do tri mjeseca treniranja, a između 40 % i 50 % nakon približno godine dana treniranja.

„Mladi sportaši ne percipiraju svoje sudjelovanje u nekom sportu isključivo preko motiva za bavljenje sportom, nego i kroz socijalno ciljnu orijentaciju, odnosno socijalne ciljeve, te preko utjecaja socijalnih i društvenih faktora (roditelja, trenera i vršnjaka)“ (Stunz i Weiss, 2003). Petošić (2007) u svojem diplomskom radu navodi kako je „svaki pojedinac, pa i dijete izloženo utjecajima okoline. Društveno okruženje sastavljeno je od većeg broja manjih jedinica, odnosno cjelina koje podrazumijevaju vršnjake, susjedstvo, razred, suigrače i sve ostale važne druge osobe s kojim dijete sportaš ima kontakt.“ (Petošić, 2007). „U ranijim fazama razvoja djeteta najvažniju ulogu imaju vršnjaci. Djeca nemaju snagu i autoritet odraslih pa se često priklanjaju onome što smatraju gledištem odraslih. Posljedica toga je

moralni realizam kojeg obilježava kruto shvaćanje dobra i zla. U tom smislu sportsko okruženje i trenerov utjecaj znatno djeluje na djetetov moralni razvoj.” (Petošić, 2007).

„Istraživači nekada nisu posvećivali dovoljnu pozornost utjecaju društvenih faktora na motivaciju u sportu“ (Crnjac, 2017), a „motivacija se u sportu smatra ključnom odrednicom svake akcije poduzete kako bi se izvršio neki zadatak“ (Deci i Ryan, 2000). Prema Allen-ovoj (2003) „socijalna motivacija uključuje društvenu povezanost, društveni status i društveno priznanje, a osoba usmjerena prema društvenoj povezanosti nastoji razviti i zadržati zadovoljavajuće interpersonalne veze. Osobe koje su dominantno usmjerene na društveni status i društveno priznanje motivirane su stjecanjem društvenog statusa i priznanja za trud i sposobnosti kao načinom postizanja svijesti o pripadanju“ (Crnjac, 2017).

Da roditelji značajno utječu na bavljenje mladih sportom, u petogodišnjem longitudinalnom anketnom istraživanju nad više od 1500 adolescenata i mladih (1130 muškaraca, 1386 žena), navode Bauer i suradnici (2008), a sukladno zaključcima nekoliko autora, ključnu ulogu za sudjelovanje mladih u sportu imaju roditelji, vršnjaci i treneri (Ullrich-French i Smith, 2009; Keegan i sur., 2009). Rano uključivanje djece u organizirani sport smatra se ključnim za razvoj sportskih vještina, socijalizaciju, samopoštovanje te očuvanje zdravlja (Keegan i sur., 2009), a vezano za hrvanje i početak bavljenja hrvanjem, Baić i suradnici (2014) u istraživanju koje su proveli nad 180 hrvatskih hrvača, zaključuju i daju preporuke kako bi se hrvanjem trebalo početi baviti u dobi od 10 godina, a kako bi hrvači ostvarili najbolje natjecateljske rezultate.

Bez poznavanja područja sociologije nema mogućnosti kvalitetnog obavljanja poslova sportskog trenera i svih drugih poslova koji nastoje utjecati na razvoj onih koji su im povjereni tako da se sve njihove karakteristike promijene u nekom individualnom i socijalno povoljnom smjeru. Lako se može zaključiti kako je poznavanje ovog područja sociologije od najvećeg značaja za kineziologe, odnosno za one koji provode nastavu tjelesnog vježbanja, sportski trening, rekreacijske postupke i kineziterapijske metode. Njima su ljudi povjereni kroz vrlo dug period vremena i to u najosjetljivijim etapama njihovog biološkog, psihološkog i socijalnog razvoja. Sustavno i dobro planirano, programirano, provedeno i kontrolirano tjelesno vježbanje utječe i na morfološke i na fiziološke te na motoričke, ali i na kognitivne i konativne karakteristike ljudi, pogotovo u ranim etapama njihova razvoja.

Razina motivacije djece i mladih u sportu često ovisi i o socijalnoj okolini, tvrde Stuntz i Weiss (2009). Adolescenti sa snažnijim prijateljskim vezama i oni koje je ekipa bolje prihvatila više su intrinzično motivirani i posvećeni nastavku bavljenja sportom, imaju više samopouzdanja i zadovoljniji su (Weiss i Smith, 2002). Stunz i Weiss (2003) definiraju takav motivacijski obrazac kao socijalnu orijentaciju, dodatnu determinantu ponašanja. Socijalna orijentacija je važna jer se pokazalo kako je povezana sa zadovoljstvom, intrinzičnom motivacijom i sposobnošću (Stunz i Weiss, 2003). Osoba s visokom socijalnom orijentacijom ocjenjuje svoje sposobnosti na temelju povezanosti s grupom te priznanja koje dobiva od drugih (Hodge, Allen i Smellie, 2008). Socijalni su ciljevi u istraživanjima rijetko istraživani kao zaseban konstrukt, a više su proučavani s ciljnom orijentacijom (Urdan i Maehr, 1995) pa tako Stunz i Weiss (2003) istražuju socijalnu orijentaciju i ciljnu orijentaciju zajedno. Faktorske analize su pokazale kako se tri dijela socijalne orijentacije (prijateljstvo, grupno prihvaćanje i trenerska pohvala) zapravo razlikuju od ciljne orijentacije. Socijalna orijentacija na prijateljstvo zasniva se na uspješnom međusobnom odnosu s drugim pojedincima u grupi. Orijetacija na grupno prihvaćanje predstavlja tendenciju da osoba osjeća kako ju je grupa vršnjaka dobro prihvatila ako je bila uspješna i kompetentna. Orijetacija na trenerove pohvale definira uspjeh trenerovim pohvalama i odobravanjem.

U kvalitativnom istraživanju, uporabom metode fokus grupe i intervjua nad 79 ispitanika starosti od 9 do 18 godina iz 26 sportova, Keegan i suradnici (2010) objašnjavaju roditeljski, trenerski i vršnjački utjecaj na motivaciju mladih sportaša, pozivaju na rad Urdana i Maehra (1995) te navode kako se socijalni ciljevi trebaju zasebno istražiti. U tim istraživanjima sudionici su zamoljeni da navedu razloge svog uključivanja u sport. Među najvažnijim razlozima za bavljenje sportom djeca i mladi navode zadovoljstvo i uživanje (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006). „Zadovoljstvo je definirano kao pozitivni afektivni odgovor sudionika na iskustva u sportu, što se reflektira na emocije kao što su sreća i uživanje.” (Scanlan i Lewthwaite, 1986). Zadovoljstvo u sportu sastavnica je većine motivacijskih teorija u sportu, npr. teorije kompetentnosti (Harter, 1978a; 1981b) i najvažniji je prediktor posvećenosti sportu sukladno modelu posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993; Weiss, Amorose i Wilko, 2009). „Sportaš neće ostati posvećen sportu ako ne doživljava zadovoljstvo u daljnjem sudjelovanju“ (Crnjac, 2017).

Slično kao i u ovom radu te slično kao i u radu Crnjca (2017), Chan i suradnici (2012) istraživali su „utjecaj trenera, roditelja i vršnjaka kao motivacijski faktor kod djece i adolescenata sportaša, a podaci su prikupljeni iz upitnika 408 mladih plivača u dobi od 9 do 18 godina“ (Crnjac, 2017). Socijalni je utjecaj trenera kod djece bio najvažniji zbog truda i zadovoljstva, koji spada u najvažnije razloge za bavljenje sportskom aktivnosti djece (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006), a kod adolescenata zbog njegove stručnosti. Kao zaključak navode značajno različit socijalni utjecaj ovisno starosti ispitanika i sportsko iskustvo.

„Tjelesno vježbanje i tjelesna aktivnost važan su faktor koji utječe na tjelesnu, psihološku i socijalnu dobrobit pojedinca te posredno može pozitivno djelovati na povećanje osobnog zadovoljstva i zadovoljstva vlastitim životom. Tjelesno vježbanje može pomoći ostvarivanju osobnih ciljeva od kojih su neki važni vezani uz tjelesni izgled i s tim povezanu sliku o sebi. Doživljaj vlastitog tijela i tjelesnih kompetencija povezan je s motivacijom za vježbanje i (ne) aktivnim životnim stilom“ (Tišma i Barić, 2018). Oni su proveli istraživanje i zaključili „da prekomjerno teške adolescentice značajno manje uživaju vježbajući, vježbanje procjenjuju značajno izazovnijim i osjećaju se spretnije kad vježbaju što ih motivira, a adolescentice normalne tjelesne težine smatraju da tjelesna aktivnost pridonosi više njihovom zdravlju i kvaliteti života od pretilih vršnjakinja koje su i manje aktivne“. Prema Tišmi i suradnicima (2020) „redovita tjelovježba u značajnoj mjeri doprinosi tjelesnoj, psihološkoj i socijalnoj dobrobiti pojedinca. Tjelesna aktivnost naročito je važna kod djece i adolescenata jer je nužna za optimalan rast i razvoj“.

Dakle, postoji niz znanstvenih dokaza o tome kako je zadovoljstvo glavni faktor uključivanja u sport i daljnjeg zadržavanja u njemu (Fraser-Thomas, Côté i Deakin, 2008). Prema Cveniću i Barićevoj (2016): „ukoliko se osoba bavi aktivnošću iz interesa za zadatak sam po sebi, ona zadovoljava svoju potrebu za autonomijom i njezina je motivacija intrinzična“. Prema toj teoriji „potrebe za kompetentnošću, za autonomijom i za stvaranjem socijalnih odnosa nalaze se u pozadini većine intrinzično motiviranih oblika ponašanja“ (Weinberg, 1984). Model posvećenosti sportu u literaturi se objašnjava kao odgovor na upit zašto ljudi ostaju posvećeni ili uključeni u tjelesnu aktivnost odnosno sport (Scanlan i sur., 1993).

S obzirom na to da je odustajanje mladih od bavljenja sportom društveno važan problem koji je prepoznat u svijetu, a očituje se i u sportski najrazvijenijim zemljama, iako još uvijek nije dovoljno istražen niti je dobro znanstveno objašnjen i riješen, ovaj rad će biti još jedan doprinos razumijevanju tog problema na način što će sukladno postavljenim hipotezama pokušati razjasniti aspekte odustajanja i ostajanja mladih u sportu. Razumijevanje odustajanja mladih od sporta doprinos je koji izlazi iz okvira akademske zajednice i ima širi društveni značaj. Dobivene spoznaje će omogućiti definiranje razine povezanosti socijalne okoline (roditelja, trenera i vršnjaka hrvачa) mladih hrvачa na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju što će biti od pomoći i roditeljima i trenerima hrvanja.

1.1. Socijalne karakteristike sportaša

Socijalni rast i razvoj čovjeka, kao i cjelokupna učinkovitost i kvaliteta njegovog života, ovisi o velikom broju različitih čimbenika. Socijalni položaj je definiran položajem individualca u hijerarhijskoj distribuciji socijalnih funkcija. Opći se socijalni položaj sukladno modelu Saksida i Petrovića (1972) može definirati kao sustav koji je nadređen subsustavima označenim kao:

1. institucionalni
2. socijalizacijski i
3. sankcijski ili posljedični subsustav.

Ovisno od položaja u svakom od ovih subsustava ljudi se razlikuju po socijalnom statusu uopće, ili po pojedinim kategorijama socijalnog statusa. Kao što je u nizu dosadašnjih istraživanja utvrđeno (Hošek, 1979; Petrović, Momirović i Hošek, 1982), sve dimenzije antropološkog, odnosno psihosomatskog statusa, kao i neke druge dimenzije koje ovdje nisu navedene, u značajnim su i često visokim međusobnim korelacijama. Svaka od ovih dimenzija ima, naravno, svoju funkciju razvoja koja je za neke više, a za neke manje genetički

determinirana, dok je za neke, kao što je socijalni status, funkcija razvoja, teoretski, u potpunosti determinirana vanjskim faktorima. Dobro je poznato kako razvoj motoričkih sposobnosti ovisi do neke mjere i od strukture socioloških čimbenika kojima je definirano neposredno okruženje ljudi, posebno u etapama intenzivnog biološkog i psihološkog sazrijevanja. Na osnovi rezultata većeg broja istraživanja provedenih u našoj i nekim susjednim zemljama koje su u vrijeme provođenja tih istraživanja imale osobnu socijalnu, političku i ekonomsku strukturu (Hošek, 1979; Petrović, Momirović i Hošek, 1982; Hošek, Momirović i Prot, 1981; Momirović, Hošek i Bosnar, 1981), a posebno na osnovi rezultata prvog od ovih istraživanja može se postaviti hipoteza kako motoričke sposobnosti, usprkos tome što mahom imaju visoke koeficijente urođenosti i znatne koeficijente heritabilnosti značajno ovise i o povoljnoj konstelaciji stratifikacijskih dimenzija, naročito onih koje pripadaju socijalizacijskom sustavu.

1.2. Socijalni status i karakteristike osobnosti

„U psihologiji ima pojava, a pogotovo u psihologiji ličnosti, koje nije lako razumjeti. Jedna od njih je gotovo potpuni nesklad između važnosti koja se pridaje problemu ekosenzitivnosti osobina ličnosti i kvantiteta i kvaliteta radova koji su posvećeni rješavanju tog problema. Kako je utvrđivanje relacija između položaja u socijalnom polju i konativnih faktora sigurno nužan, premda, naravno, ne i dovoljan način da se taj problem riješi, s razlogom se moglo očekivati da ima mnogo i mnogo dobrih radova čija je svrha da se te relacije utvrde pod nekim adekvatnim matematičkim modelom. Nažalost, pretraživanja psiholoških baza podataka pokazala su da je to očekivanje bilo pogrešno; jer, ni radova posvećenih ovom problemu nije bilo mnogo, niti je bilo mnogo zaista korisnih istraživanja“ (Hošek i Momirović, 1997).

Analize relacija između statusnih karakteristika roditelja i agresivnosti njihove djece, provedene posljednjih petnaest godina na različitim uzorcima ispitanika, pokazale su da

socijalni status, a posebno socijalna inkongruencija roditelja, definirana relativnom statusnom superiornošću majke, imaju nesumnjiv utjecaj na razvoj bazične agresivnosti. Hošek i Momirović (1997) tvrde da je „relativno jaka veza nađena između položaja u socijalnom polju i socijalnih stavova: ljudi slabijeg obrazovanja, a posebno pripadnici takozvane radničke klase, znatno su autoritarniji, rigidniji i konzervativniji od bolje obrazovanih ispitanika s višim profesionalnim statusom i imaju jače tendencije prema socijalno hostilnom ponašanju“. Položaj u socijalnom polju ima dvostruki utjecaj na bavljenje sportom. Kao prvo, taj položaj djeluje na to hoće li se netko uopće baviti sportom i koliki će biti intenzitet njegove sportske aktivnosti, a drugo, položaj u socijalnom polju utječe i na to kojim će se sportom netko baviti. Analize provedene različitim metodama pokazale su kako je intenzitet sportske aktivnosti, a posebno to hoće li se netko uopće baviti sportom, u značajnoj, ali nevelikoj vezi s većinom statusnih karakteristika, posebno s onima koje pripadaju socijalizacijskom sustavu. Navedene su analize pokazale i da sportaši koji se bave različitim sportskim aktivnostima imaju različiti položaj u socijalnoj okolini. Nekim se elitnim sportovima, kao što su tenis, košarka, plivanje i skijanje više bave oni s natprosječnim položajem na statusnim dimenzijama, a nekima, kao što su nogomet, boks i hrvanje, oni s ispodprosječnim položajem na tim dimenzijama. U međuvremenu promijenila se i konfiguracija statusnih karakteristika, a i položaj sporta u konfiguraciji tih karakteristika.

1.3. Socijalni aspekt sporta

„Sport je jedna od temeljnih društvenih institucija, neodvojiva od strukture društva i institucija obitelji, gospodarstva, medija, politike, obrazovanja, religije i slično, kao i dio svakodnevnog života ljudi“ (Perasović i Bartoluci, 2007). „Sport podrazumijeva sve oblike tjelesne aktivnosti s pomoću kojih, kroz povremeno sudjelovanje, osoba teži poboljšanju tjelesne kondicije i mentalnom blagostanju, oblikovanju društvenih odnosa i postizanju rezultata u natjecanju na svim razinama, (Vijeće Europe, Europska povelja o športu, 1993), “pa možemo naglasiti da se zdravstvene prednosti sporta ne očituju samo u tjelesnom, nego i

u mentalnom zdravlju.” (Crnjac 2017). Prema Bartulucijevoj (2021) „Sociološka definicija sporta obuhvaća vrlo široki raspon – od kretanja, igre i zabave, preko rekreativnog do profesionalnog sporta. U suvremenom društvu sve se više traže oni oblici sporta koji će pružiti nešto više i drugačije od tradicionalnih sportova, alternativu zasnovanu na vrijednostima humanizma, vlastitog rasta i razvoja, zdravlja, u čijem fokusu se nalaze užitek i sudjelovanje, suradnja i zaštita ljudi“

Objavljen je veliki broj radova o blagodatima redovitog tjelesnog vježbanja i utjecaju na cjelokupan razvoj mladih sportaša. Većina tih studija istražuje tjelesne i zdravstvene benefite bavljenja sportom, a samo mali broj studija proučava mentalne i socijalne benefite. Istraživanja područja mentalnog zdravlja posljednjih godina ukazuju na benefite tjelesne aktivnosti, ali ne definiraju optimalnu ili minimalnu kvantitetu i vrstu tjelesne aktivnosti koja bi bila neophodna za očuvanje mentalnog zdravlja. „Iako definicija Svjetske zdravstvene organizacije (WHO, 2006) uključuje tjelesne, mentalne i društvene zdravstvene domene, dosadašnja istraživanja nisu pružila dostatne dokaze i adekvatne smjernice na koji način tjelesna aktivnost utječe na socijalne domene zdravlja“ (Crnjac, 2017). Međutim, pregledom literature može se zaključiti kako mladi, bavljenjem sportskom aktivnosti, unutar socijalnog dijela sporta ipak pozitivno utječu i na mentalno zdravlje (Bungić i Barić, 2009), ali i to da „iako milijuni djece sudjeluju u sportu, participiranje djece počinje opadati tijekom adolescencije“ (Barić, 2001; Fraser-Thomas, Côté i Deakin., 2008; Zimmermann-Sloutskis, 2010; Horga, 2009).

U provedenoj studiji 2003. godine (Tammelin i sur., 2003), 7794 muških i ženskih ispitanika odgovarali su na pitanja o provođenju sportskih aktivnosti kada su imali 14 godina i naknadno u dobi od 31 godine. Tammelin i suradnici (2003) navode da „nisu utvrđene vrste aktivnosti ili sportovi koji bi pomogli boljem cjeloživotnom razvoju mladih“ te da „djeca koja su u djetinjstvu aktivna u sportu imati veliku vjerojatnost da će biti aktivna i u odrasloj dobi, za razliku od one koja nisu aktivna kroz djetinjstvo, ta djeca vrlo vjerojatno neće biti sportski aktivna u odrasloj dobi“. Navedeni zaključci mogu puno pomoći prilikom razvijanja koncepta zadržavanja mladih u sportu i kasnije, prilikom njihovog odrastanja.

„Bez obzira na postojanje raznovrsnih sportskih aktivnosti te neovisno o različitosti nivoa i načina njihove provedbe može se tvrditi kako bavljenje bilo kojom sportskom

aktivnosti ima značajan opći i specifični utjecaj na kvalitetu ljudskog života te na društvo u cjelini. Sport i tjelesno vježbanje nužni su za razvoj čovjeka i društava jer poboljšavaju tjelesno i mentalno zdravlje ljudi (Bungić i Barić, 2009). „Sport omogućava komunikaciju među ljudima, neovisno o njihovom obrazovnom statusu ili generacijskom ili spolnom određenju. Time izravno obogaćuje socijalna iskustva i interakciju pojedinaca, a posredno utječe na aktualna zbivanja te oblikovanje društvene svijesti“ (Milanović, Čustonja i Hrženjak, 2016). „Sport i njegovo značenje u svakodnevnom životu nije puno drukčiji od društva. Sport je sastavni dio društvenih potreba pojedinca, univerzalno je sredstvo razumijevanja i suradnje među ljudima, s ciljem fizičkog i duhovnog odgoja, vitalnosti i zdravlja, socijalnih odnosa i stavova, obrambene spremnosti i kvaliteta života“ (Bjelajac, 2006). „Ambiciozni nacionalni ciljevi, povećanje financiranja zajednice sportova i projekata koje uključuju tjelesne aktivnosti pokazuju kako sport i tjelesna aktivnost dobivaju sve veću društvenu, političku i zdravstveno-političku važnost. Povećanje interesa za tjelesnu aktivnost je dobrodošlo, ali trenutni podaci daju naslutiti kako intervencije za promicanje sporta i tjelesne aktivnosti nisu dostatne“ (Crnjac, 2017).

Sudjelovanje djece u sportskim aktivnostima popraćeno je zadovoljstvom onda kada djeca nisu prisiljena sudjelovati na natjecanju isključivo zbog pobjede. „U suvremenim društvima u današnje vrijeme nažalost, sve više svjedočimo uključivanju mladih u sport isključivo poradi natjecanja, a narastao je interes za profesionalni sport i u stalnom je porastu“ (Crnjac, 2017). Profesionalni sport postao je referenca kojom se određuje što je to zapravo sport. Puno sportskih klubova i sportskih udruga za mlade osnovano je kao neprofitna udruga, a u biti su smišljene za stvaranje dobiti po receptu profitabilnih klubova i oponašaju profesionalne sportske klubove pa poručuju roditeljima i mladim sportašima da samo takav stav osigurava zadovoljstvo i uspjeh.

„Razmišljajući danas o vrijednostima različitih društvenih i socijalnih, te materijalnih i inih vrijednosti, koje nam nameće suvremeno društvo u kojem živimo, malo nas pomisli o izokrenutoj ulozi sporta koja nas umjesto na zdrav život, okreće materijalnoj vrijednosti određene discipline ili igre“ (Bjelajac, 2006).

1.4. Mladi i hrvanje

„Nakon što naučite hrvati, sve je u životu jednostavno“ izjava je poznatog hrvačkog olimpijskog i svjetskog prvaka, Dana Gablea.

Hrvanje je jedan od sportova koji razvija osobnu odgovornost te pokazuje vrijednost napornog rada i osobne odgovornosti jer su uspjeh i neuspjeh u hrvanju samo i isključivo postignuće pojedinca pa je teško okriviti trenera, kolegu, ekipu ili utjecaj okolnosti. Pobjeda ili poraz ovise samo o sportašu, njegovoj posvećenosti treningu te njegovim vještinama i iskustavu. To je borba dvije osobe i pobjedu odnosi onaj koji je spremniji i spretniji. Mentalna stabilnost i čvrstina preduvjeti su za uspješno bavljenje hrvanjem, ali i pozitivna posljedica koja utječe na čitav život pojedinca.

Hrvanje uključuje jedinstvenu ravnotežu gotovo svakog tjelesnog i psihološkog čimbenika. Snaga je jednako važna kao i izdržljivost, brzina kao i tehnika, strategija kao i intenzitet te sposobnost kao i koordinacija, a o pozitivnom utjecaju treninga hrvanja na antropološka obilježja djece i mladih, pisao je veliki broj autora (Tanner, 1964; Rybalko, 1971; Garay i sur., 1974; Petrov, 1977; Marić, 1985; Baić i Kuleš, 2001; Cvetković i sur., 2004; Sertić, Đapić i Baić, 2004; Vračan, Sertić i Baić, 2004; Baić, Sertić i Segedi, 2005; Segedi i sur., 2005; Sertić, 2005; Pekas i sur., 2005; Sertić, Segedi i Baić, 2005; Sertić, Budinšćak i Segedi, 2006; Marić, Baić i Cvetković, 2007, Baić, 2007; Slačanac, Baić i Cvetković, 2010; Biletić i Slačanac, 2014; Crnjac, 2017; Biletić, Baić i Benassi, 2020).

„Sistematsko bavljenje hrvanjem stvara zdravu ličnost i podiže njen fizički i psihički potencijal na zadovoljavajući nivo. Bogatstvo elemenata tehnike hrvanja omogućuje učenje i usavršavanje velikog fonda motoričkih radnji i sposobnosti, a provođenjem taktičkih zadataka pozitivno se utječe na kognitivne (percepcija, koncentracija pažnje, vizualna specijalizacija) i konativne (frustraciona tolerancija, samodominacija, ustrajnost, anksioznost i dr.) psihološke faktore“ (Marić, 1985). „Može se s velikom vjerojatnošću tvrditi da bavljenje hrvanjem u

dobi od 13 godina, potiče rast i brži razvoj motoričkih sposobnosti nego bavljenje nekim drugim (ne borilačkim) sportom, a neosporna je superiornost statusa antropoloških osobina nad djecom koja se ne bave organizirano sportskom aktivnošću“ (Sertić, Budinščak i Segedi, 2006). Nakon provedenog istraživanja nad dječacima hrvačima i nesportašima starosti od 12 godina, Pekas i suradnici (2005) navode: „Vidljivo je da hrvanje utječe na brži razvoj širokog spektra motoričkih te funkcionalnih sposobnosti. Iz prethodnih konstatacija nameće se zaključak da je hrvanjem i hrvačkim sportovima moguće pozitivno utjecati na kompletan antropološki status mlađih dobnih skupina“ (Pekas i sur, 2005).

Hrvanje razvija temeljne atletske vještine. Ono zahtjeva visoku razinu kontrole vlastitog tijela i nije dovoljno znati trčati, skakati ili bacati. Potrebno je kontrolirati pokret i intenzitet mišića ruku, vrata, leđa, nogu i ostalih dijelova tijela kojima se postiže cilj svladavanja protivnika i pobjede. Atletske su vježbe dio zagrijavanja za trening, kao i za borbu te iako to nije očito kao kod nekih drugih atletske discipline, hrvač postaje onaj koji je prije toga postao dobar atletičar i podigao svoje vještine na višu razinu (Birjukov, Kafarov i Lukjanov, 1986). Hrvanje djeci pruža mogućnost da poboljšaju svoju snagu, fleksibilnost i koordinaciju, dok se u isto vrijeme zabavljaju. Većina sportskih aktivnosti se više oslanja na dominantne mišićne skupine, a manje na one druge. Primjerice, većina sportova se prvenstveno usredotočuje na pomicanje i gibanje (produžetak noge/ruku) kao što su bacanje, udaranje, skakanje i trčanje.

Prema Petrovu (1977), „odgoj mladih hrvača je kolektivan posao, to je produžetak predmetnog odgoja u obitelji, školi, društvenim organizacijama i dr. Na odgoj mladog hrvača utječe još i sportski pedagog (op. trener), sportsko društvo (op. klub), publika, prijatelji, itd“ (Petrov, 1977).

Istraživanje fokusirano na psihološki razvoj mladih sportaša koji su sudjelovali u hrvačkom ljetnom kampu 2016. godine, proveli su Pierce i suradnici. Istraživanjem je obuhvaćeno 10 mladih sportaša, 9 roditelja, direktora kampa kao i 4 člana osoblja, serijom intervjua, prije, tijekom i nakon perioda trajanja kampa. Dvoje su istraživača također boravili u kampu, vodeći bilješke i prateći razvoj događaja. Na kraju istraživanja, prezentiran je model izazova, koji razvija one osobne karakteristike koje doprinose boljem sportskom postignuću. Model sadrži seriju izazova kojima trener pronalazi slabe i snažne točke sportaša i tako

oblikuje efikasan poticaj za napredovanje i uspjeh. To je istraživanje dalo dragocjeni uvid u kontekst mladih u sportu, kao i potrebnih psiholoških čimbenika za razvitak sportskih, ali i životnih vještina.

Hrvanje može razviti osobnu radnu etiku, samopouzdanje i sposobnost postizanja u svim područjima života, smatra se individualnim sportom, ali uključuje mnoge prednosti ekipnih sportova. Razlikuje se od većine ekipnih sportova jer se hrvači tijekom natjecanja moraju potpuno oslanjati isključivo na svoje osobne sposobnosti za uspjeh. Oni koji će posvetiti vrijeme i trud, na kraju će biti na razini izravno proporcionalnoj s ulaganjem koje su napravili, čak i ako se njihovi protivnici pripremaju i bore na drugoj razini. Također razvija uvažavanje i poštovanje hrvača koji su prošli kroz iste izazove i snažan osjećaj pripadnosti te druženje sa suborcima i drugim hrvačima. Sličnost hrvanja i drugih sportova je u tome što hrvači i dalje ovise u ekipnom natjecanju. Ekipne pobjede u susretima i turnirima određuju se brojem pojedinačnih pobjeda, a razina koju je ekipa postigla je ukupan broj borbi koje je svaka ekipa dobila ili izgubila.

Individualna priroda ovog sporta pruža izvrsnu priliku mladim sportašima za razvoj osjećaja odgovornosti i samopoštovanja tijekom učenja odnosa između napora i postignuća, a možda je i najbolji sport za cjelokupni tjelesni razvoj jer uključuje sve skupine mišića te zahtijeva najveću ravnotežu svih vještina.

2. MOTIVACIJA U SPORTU

„Motivacija je psihološki konstrukt koji proučava zašto se ljudi ponašaju i razmišljaju na određeni način te predstavlja pokretačku silu koja pojedinca navodi na neku aktivnost, a definira se kao unutarnji i/ili vanjski utjecaj zadužen za aktivaciju, usmjerenje, intenzitet i održavanje nekog ponašanja ili djelovanja“ (Šimić, 2016).

U istraživačkoj literaturi motivacija se najčešće odnosi na neke dimenzije osobnosti, društvene varijable ili kognicije za koje se pretpostavlja da dolaze do izražaja kada osoba izvodi neki zadatak u kojem će biti procijenjena, ulazi u nadmetanje s drugima ili pokušava ostvariti neki standard izvrsnosti. Jedan od problema u definiranju motivacije je u tome što nije direktno mjerljiva pa se stoga promatra ponašanje čovjeka te se onda daje procjena motiviranosti. Na primjer, trener će zaključiti da je sportaš jako motiviran ako ostaje poslije treninga i dodatno vježba vještine za koje smatra da ih nije dovoljno dobro uvježbao (Vallerand, 2007).

Istraživači u ovom području tvrde da sportaš može biti intrinzično motiviran, ekstrinzično motiviran i ne motiviran. Posljednja istraživanja sportske motivacije provedena su na teorijskim principima Deci i Ryan (1985). „Intrinzična motivacija se općenito odnosi na sudjelovanje u nekoj aktivnosti isključivo poradi užitka i zadovoljstva (Deci, 1975). Intrinzično motivirana osoba trenirati će dobro bez obzira što u zaleđu neće imati materijalnu ili neku drugu podršku, odnosno to su sportaši koji treniraju samo da bi bolje upoznali sport kojim se bave ili poradi vlastitog zadovoljstva, konstantno tražeći individualni napredak“ (Crnjac, 2017). Dakle, intrinzična motivacija će kod pojedinca potaknuti aktivnosti koje će mu omogućiti osjećaj kompetentnosti i samoodređenja (Pelletier i sur., 1995).

Na usku povezanost motivacijskih orijentacija i motiva za sudjelovanje u sportu na koju ukazuju Sit i Lindner (2005), koji tvrde kako je orijentacija na zadatak i orijentacija na ego povezana sa specifičnim motivacijskim orijentacijama. Motivacijska orijentacija podrazumijeva uključivanje, sudjelovanje i prestanak sudjelovanja u sportskoj aktivnosti, a prema Weiss-u (2012; 2013) njena se važnost prepoznaje kroz tjelesni, psihološki, socijalni i zdravstveni razvoj sportaša. Kako bismo razumjeli motivacijsku orijentaciju, prema Crnjcu (2017) trebamo shvatiti „zašto neki mladi sudjeluju u tjelesnoj aktivnosti, a drugi ne? Zašto neki ulažu ogroman napor i ustraju kako bi se nastavili baviti sportom, a drugi odustaju?

Zašto neki mladi koji su tjelesno aktivni pronalaze samostalne unutarnje razloge dok neki nalaze vanjske razloge ostajanja u sportu?“

Kada govorimo o motivacijskom ponašanju, mislimo na karakteristike sportske aktivnosti, odnosno „izbor tjelesne aktivnosti, uloženi trud, broj treninga, intenzitet i trajanje. Osnovni motivi bavljenja sportskim aktivnostima kod djece i mladih trebali bi biti zadovoljstvo, razvijanje osobnih sposobnosti, druženje s prijateljima, bolja tjelesna kondicija, uživanje u novim izazovima te doživljavanje uspjeha. Razvoj vještina, uzbuđenje, tjelesna kondicija, utrošak energije, uspjeh i status te povezanost, kategorije su motiva za sudjelovanje mladih u sportu, koje je naveo Passer (1988). Nasuprot tome, uzroci ne uključivanja u sportsku aktivnost ili uzroci odustajanja od sporta su prema Hornu (2004) loš rad na treninzima, nerazvijanje sposobnosti, prevelika očekivanja i negativni pritisak, nedostatak zadovoljstva u treningu, ozljede te želja za isprobavanjem nečega skroz drukčijeg, bilo drugih sportova ili izvansportskih aktivnosti“ (Crnjac, 2017). U istraživanju Nekić i Barić (2021) zaključuju kako „su svi sportaši istaknuli u većoj mjeri osobne razloge kao potencijalne razloge odustajanja, a s obzirom na spol, rezultati su pokazali da su sportašice manje motivirane od sportaša i više promišljaju o odustajanju. Također, utvrđeno je da su sportaši koji najredovitije treniraju najviše motivirani grupnom pripadnošću te da sportaši koji redovitije treniraju manje razmišljaju o odustajanju iz osobnih razloga u odnosu na sportaše koji najmanje redovito treniraju. Istraživanje je potvrdilo da su razlozi odustajanja i motiviranosti povezani s tipom sporta, spolom i brojem treninga tjedno“ (Nekić i Barić 2021).

Petrov je 1977. godine proveo anketu u kojoj je sudjelovalo 140 istaknutih bugarskih hrvača s ciljem utvrđivanja motiva za započinjanje natjecateljske „djelatnosti“. Od ukupno 140 anketiranih hrvača, njih 75.63 % je izjavilo da bi se opet bavilo hrvanjem kada bi ponovno započinjali sportsku karijeru. Odnos između motivacijskih zakonitosti samoodređenja i faze oporavka hrvača s ciljem spoznavanja kako stvoriti i održati pozitivnu klimu koja će omogućiti bolje rezultate i performanse na treninzima i natjecanjima istraživali su Martins i Pedro (2017). Ishodi studije objašnjavaju povezanost unutarnjih i vanjskih motiva s procesom oporavka hrvača, posebno osobna i socijalnih obilježja, što trenerima omogućuje bolju regulaciju osjećaja pripadnosti sportskoj ekipi s obzirom na motivacijske obrasce hrvača i njihov doprinos procesu oporavka.

2.1. Modeli motivacije sportaša

2.1.1. Model posvećenosti sportu

„Posvećenost sportu, Scanlan i suradnici (1993) definiraju kao psihološko stanje koje predstavlja želju i odlučnost sportaša za nastavak bavljenja sportom. Model posvećenosti u sportu opisuje kako je posvećenost sportu definirana sportskim uživanjem, načinima uključivanja u sport, osobnim zalaganjem, društvenim ograničenjima i mogućnostima uključivanja u sport“ (Crnjac, 2017). Prema njemu „Manje sociološke restrikcije, a veće uživanje, veći osobni doprinos, veći izbor mogućnosti vodit će do višeg nivoa predanosti sportu“. Psiholozi su većinom suglasni da „posvećenost sportu stvara dobre uvjete koji snažno utječu na mlade te njihovo osobno zalaganje kako bi se nastavili baviti sportom (Becker, 1960). Što više sportaš uživa u igri, što je više predan treniranju, što ima veći osjećaj uključenosti u sport, manje su njegove alternative i veća je posvećenost sportu“. (Crnjac, 2017).

2.1.2. Model zadovoljstva u sportu

„Najnoviji radovi koji proučavaju motive sudionika sportskih aktivnosti, izričito govore da je zadovoljstvo najveći povod ostanka u sportu, odnosno da je ključni razlog za napuštanje ili zadržavanje u njemu. Zadovoljstvo se u sportu može definirati kao pozitivna

emocionalna reakcija na sportsko iskustvo koje svoju reperkusiju izražava kroz emocionalna stanja kao što su uživanje, sviđanje i zabava“ (Crnjac, 2017).

„Dvodimenzionalni model zadovoljstva u sportu po Scanlanu i Lewthwaiteu (1986) i Wiersmu (2001) pokazuje i razlikuje dva slična motivacijska konstrukta, zadovoljstvo i intrinzičnu motivaciju“ (Crnjac, 2017). Autori preciznije „definiraju što predstavlja zadovoljstvo u sportu unutar cjelokupnog sportskog iskustva:

1. Zadovoljstvo je pozitivan afektivan odgovor osobe na sportsko iskustvo koje se ogleda u konkretnim osjećajima kao što su uživanje, sreća i radost.
2. Zadovoljstvo u sportu dijeli isti temelj s konstruktom intrinzične motivacije. Taj je zajednički temelj percepcija osobne kompetentnosti, što je važna pretpostavka i zadovoljstva i intrinzične motivacije.
3. Zadovoljstvo je širi konstrukt koji obuhvaća više aspekata natjecateljskog sportskog iskustva, što uključuje i one koji nisu vezani za percepciju osobne kompetentnosti.

Natjecateljsko sportsko iskustvo obuhvaća komponente postignuća i ne postignuća te intrinzične i ekstrinzične elemente koji pridonose zadovoljstvu. Ova šira perspektiva zadovoljstva u sportu omogućava uzimanje u obzir i drugih faktora povezanih sa sportom, kao što su povezanost s vršnjacima, pozitivan utjecaj roditelja, uzbuđenje od natjecanja itd“.

Najvažniji motivi za bavljenje sportom kod mladih sportaša su želja za uživanjem i želja za zabavom i njih mladi sportaši ustrajno prate pa je manjak uživanja i zabave naročito važan razlog napuštanja sporta. (Scanlan i sur., 1993). Kako bi „definirali najvažnije razloge za bavljenje sportom, ali i najvažnije uzroke za odustajanje od sportske aktivnosti“, 2015. godine je istraživao Sertić sa svojim suradnicima „kod djece viših razreda osnovne škole. Dobiveni podaci ukazuju na činjenicu kako zadovoljavanje emocionalne komponente pojedinca jest glavni način privlačenja i zadržavanja mladih u sportu“ (Sertić i sur., 2015).

Prema autorima Scanlanu i Simmonsu (1992), „zadovoljstvo u sportu obuhvaća različite intrinzične i ekstrinzične čimbenike povezane s postignućem i ne postignućem kao

što su: samopotvrda kompetentnosti, potvrda kompetentnosti i priznanje od drugih, uzbuđenje poradi natjecanja, povezanost s vršnjacima, pozitivna uključenost roditelja i ulaganje napora“.

Studije o motivaciji za sudjelovanjem u sportu ne navode nikakve negativne razloge, koji također mogu pokazati zašto se sportaš bavi određenim sportom (npr. pritisak od strane roditelja ili osjećaj obaveze prema trenerima i roditeljima). Mnoge studije otkrivaju kako „sportaš neće ostati posvećen sportu ako ne doživljava zadovoljstvo u daljnjem sudjelovanju“ (Cox, 2012). „Zadovoljstvo je rezultat pozitivne reakcije na bavljenje sportom i onoga što sport pojedincu pruža“ (Crnjac, 2017), „a načini na koje se dolazi do zadovoljstva mogu omogućiti istraživačima i trenerima da osiguraju pozitivna iskustva mladima u sportu“ (Šilić, 2014).

2.1.3. Model socijalne motivacije

„U motivaciji sudionika za ostanak u sportu važan je socijalni aspekt sporta, a znanstvenici naglašavaju da za sudjelovanje u sportu sudionici ističu socijalne motive, kao što su pripadanje (biti dio ekipe) i socijalni status“ (Crnjac, 2017).

„Roditelji, treneri i vršnjaci (socijalna okolina) snažno utječu na klimu za sudjelovanje mladih u sportu i sportskim aktivnostima“ (Weiss i Williams, 2004; Ullrich-French i Smith, 2009; Weiss, 2013).

U doktorskom radu, Crnjac (2017) navodi kako je Allenova (2003; 2005) razvila model socijalne motivacije koji se specifično bavi socijalnim aspektima motivacije u sportu. Kao i u drugim motivacijskim teorijama, ovaj pristup vidi motivaciju kao psihološki proces, ali je središnji pokretač motivacije (cilj akcije) u socijalnom kontekstu kao što je sport, želja za razvojem, zadržavanjem i demonstracijom socijalnih (društvenih) veza te povezanost s drugima. Allenova tvrdi kako su se „istraživači unatoč mnogim socijalnim aspektima sporta,

suzdržavali u istraživanju istih u odnosu na percepciju vlastite sposobnosti i ciljnu orijentaciju da bi razumjeli motivaciju kod mladih za sudjelovanje u sportu“. Prema Allenovoj (2003; 2005) „socijalnu motivaciju čine društvena povezanost, društveni status i društveno priznanje“.

„Socijalni kontekst sporta daje osobama priliku da zadovolje svoje potrebe za socijalnom povezanošću i pripadanjem. Dakle, ciljevi djelovanja u sportu ne proizlaze samo iz percepcije sposobnosti osobe, već i percepcije vlastitog pripadanja u sportskom okruženju“ (Šilić, 2014). Istraživanjima se došlo do saznanja „da su socijalni motivi posebno važni djeci, ljudima srednjih godina i starijim osobama koje sudjeluju u sportu“ (Ashford, Biddle i Goudas, 1993; Brodtkin i Weiss, 1990).

„Status i povezanost čine dvije kategorije motiva koje predstavljaju socijalne motive za sudjelovanje mladih u sportu. Društveni poticaji mogu biti i pozitivni i negativni, a povezani su s timskim radom, doprinosom ekipi, društvenom podrškom i odobravanjem“ (Shilling i Hayashi, 2001).

„Pozitivni i negativni utjecaji dolaze iz socijalnih izvora kao što su prijateljstvo, društveno priznanje i roditeljski pritisak. Socijalne interakcije mladih s roditeljima, trenerima i vršnjacima direktno su povezane s kvalitetom iskustva mladih u sportu“ (Brustad, 1993; Duncan, 1993; Wylleman, 2000), a prema Givvin (2001) adolescenti plivači smatraju kako na njihovo razmišljanje i osjećanje spram plivanju više utječu treneri nego njihovi roditelji.

„Brojna su istraživanja pokazala da vrijeme i trud koji mladi sportaši posvećuju treninzima i natjecanjima, ovisi o materijalnoj i emocionalnoj potpori, osobito roditelja i trenera“ (Bloom, 1985; Brustad, 1993; Scanlan i Lewthwaite, 1988; Weiss i Hayashi, 1995). Prema Crnjcu (2017) „kada se proučava društveni utjecaj na motivaciju mladih sportaša, ispituju se razlozi motiviranih radnji i načini na koji treneri, roditelji i vršnjaci mogu utjecati na te mlade sportaše. Ta tri društvena sredstva (treneri, roditelji i vršnjaci), snažno utječu na sportsku karijeru sportaša“.

Prilikom proučavanja uzročnika napuštanja sportskih aktivnosti, istraživači koji su ih istraživali također su izdvojili socijalne razloge. „Ti su razlozi niska svijest o pripadanju,

osjećaj isključenosti iz ekipe, mala podrška za sudjelovanje od strane važnih osoba, neslaganje s trenerom, smatranje da roditelji ili prijatelji ne žele da ispitanik sudjeluje, smatranje da nema stjecanja novih prijatelja, nedostatak timskog rada te želja za provođenjem više vremena s prijateljima“ (Šilić, 2014).

„Da bi ostali u sportu, mladi se moraju osjećati prihvaćenima od vlastite socijalne okoline koju čine roditelji, treneri i vršnjaci. Mladi sportaši su jako vezani uz svoju socijalnu okolinu koja ih čini motiviranim za nastavak bavljenja sportom“ (Crnjac 2017). Crnjac je u doktorskom radu rastumačio „odnos socijalne okoline i razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i posvećenosti sportu mladih sportaša u tri borilačka sporta“. Rezultati su pokazali „da je trenerska potpora povezana sa zadovoljstvom u sportu, percipiranom kompetentnošću i pritiskom/tenzijom te kako su mladi sportaši s visokom razinom socijalne orijentacije prema vršnjacima, posvećeniji i zadovoljniji u svom sportu i imaju veću razinu intrinzične motivacije“. Nadalje, dokazao je „kako se mladi judaši, taekwondoši i karataši najviše razlikuju u socijalnim aspektima motivacije kao što su trenerska pohvala i vršnjačko prijateljstvo kao i u subdimenziji intrinzične motivacije pritisak/tenzija. Rezultati su nam dali još bolji uvid u socijalne aspekte motivacije kod mladih judaša, taekwondoša i karataša“. Autor iskazuje kako bi „buduća istraživanja osim varijabli socijalne orijentacije trebala istražiti i utjecaj drugih čimbenika socijalne motivacije kao što su npr. kvaliteta bliskog prijateljstva, dinamika grupe, osobna ulaganja te njihov utjecaj na zadovoljstvo u borilačkim sportovima te bi se mogli pronaći motivacijski obrasci kako zadržati mlade u sportu“.

„Obzirom da se socijalna motivacija ne može izravno mjeriti, niti postoji precizna zamisao načina istraživanja, istraživači ipak, tijekom posljednjih godina, pokušavaju odrediti poradi čega pojedini mladi sportaši ostaju motivirani za nastavak sudjelovanja u sportu, a neki ne“ (Crnjac, 2017). Većina istraživača općenito je pokušavala osmisliti način kako izmjeriti utjecaje socijalne okoline, posebno trenerove utjecaje, no upravo zbog toga što se socijalna motivacija ne može direktno mjeriti, većina istraživača psihologije sporta zanemaruje konkretni utjecaj socijalne motivacije na sagledavanje cjelokupnog problema odustajanja mladih sportaša od sporta.

2.1.4. Model intrinzične motivacije

Intrinzična motivacija odnosi se na uključivanje u sportsku aktivnost zbog samoga sebe i osobnog zadovoljstva prilikom sudjelovanja u njima. Vallerand (2004) navodi kako je „primjer intrinzično motivirane osobe sportaš koji trenira košarku jer pronalazi zadovoljstvo i zanimljivost u učenju novih vještina rukovanja s loptom“ (Crnjac, 2017). Skupina autora Standage, Duda i Ntoumanis (2005), naglašavaju kako se „intrinzična motivacija pokazala kao vodeći prediktor sportske izvedbe i ustrajnosti, stoga ju treba uzeti u obzir kao središnju varijablu pri ispitivanju čimbenika koji utječu na sportsko ponašanje. Biti motiviran znači biti sposoban učiniti nešto. Osoba koja ne osjeća poticaj i inspiraciju za djelovanje smatra se nemotiviranom“ (Crnjac, 2017).

Hartersova (1978; 1981) motivacijska teorija kompetentnosti govori o utjecaju intrinzične motivacije kao ključnog prediktora ponašanja u nekom okruženju postignuća. Ta i ostale motivacijske teorije potaknule su istraživače sportske psihologije da istražuju područje socijalnih relacija u sportu, ili interakciju sportskog trenera, roditelja i vršnjaka (Weiss i Ferrer-Caja, 2002). Međutim, istraživanja koja se provode u cilju objašnjenja poradi čega se mladi nastavljaju baviti sportskim aktivnostima i kako socijalna sredina utječe na to, uglavnom su koncentrirana samo jedan socijalni faktor, odnosno na utjecaj trenera. Istraživači su integrirali i druge socijalne pokazatelje ostanka mladih u sportu tek u posljednjem desetljeću.

„Sukladno teoriji samoopredjeljenja postoje tri temeljne psihološke potrebe (kompetentnost, samostalnost i odnos s drugima) koje povećavaju osobno blagostanje i intrinzičnu motivaciju“ (Crnjac, 2017). Teorija samoopredjeljenja (Deci i Ryan, 2000; Ryan i Deci, 2000) kreće od hipoteze „kako je autonomna podrška bitan element za zadovoljavanje psiholoških potreba“ (Crnjac, 2017). Ove temeljne psihološke potrebe, psihološki su posrednici između čimbenika okoline (npr. trenerski izgrađena motivacijska klima) i motivacije. A da je motivacijska klima jako povezana s motivom postignuća i intrinzičnom motivacijom, tvrdi Gudas (1998). Sukladno njegovoj teoriji, sportaši će biti više intrinzični motivirani, kada je motivacijska okolina takova da se sportska aktivnost provodi s

tendencijom kvalitetne provedbe i usavršavanja vještina. U prijevodu, sportaši će više uživati u toj sportskoj aktivnosti i razmjerno uživanju više će se truditi te osjećati slabiji napor u treningu.

Kako u doktorskom radu zaključuje Crnjac (2017), „Deci i Ryan (2000) skreću pozornost na koncept autonomne potpore individualca koji se protivi kontroli te se smanjuje pritisak prilikom odabira sudjelovanja u sportskim aktivnostima, a potiče se inicijacija. Neke korisne informacije u tom pogledu pružaju prije navedena istraživanja područja intrinzične motivacije. Povijesno gledajući, istraživanje intrinzične i ekstrinzične motivacije započelo je tijekom ranih 70-ih godina dvadesetog stoljeća kada je objavljena prva suvremena publikacija o intrinzičnoj motivaciji“. Deci (1971) je „pokazao kako primanje priznanja od drugih prilikom uključivanja u aktivnost poradi ugone izaziva pad situacijske intrinzične motivacije“ (Crnjac, 2017).

Pojam intrinzične motivacije gdje naglašava kako „se uživanje u aktivnostima temelji na osjećaju samokompetencije i samoodređenja koja proizlaze iz osobnog uključivanja stvorio je Deci (1975)“ (Crnjac, 2017). Taj njegov koncept se nastavlja na istraživanja Whitea (1959) i DeCharms-a (1968). On „sugerira da su ljudi motiviraniji ako se osjećaju kompetentniji“. Usporedno ovom modelu pojavljuje se rad Csikszentmihalyi-a (1975) o „protoku“ iskustva. Csikszentmihalyi je percipirao da je „tijek“ holistički osjećaj potpunog uključenja u sportsku aktivnost. Primjena nečijih sposobnosti da bi uspješno odgovorio na izazove, suština je intrinzične motivacije.

„Zadovoljstvo psiholoških potreba jače je povezano s intrinzičnom motivacijom u odnosu na druge oblike regulacije ponašanja“ (Standage, Duda i Ntoumanis, 2005). „Intrinzična motivacija se pokazala kao vodeći prediktor sportske izvedbe i ustrajnosti, stoga se treba uzeti u obzir kao središnja varijabla pri ispitivanju čimbenika koji utječu na sportsko ponašanje.

Kako bi „ispitali razlike u razini intrinzične motivacije studentica koje se, sukladno transteorijskom modelu, nalaze u različitim stadijima promjene ponašanja“ istraživanje su na uzorku studentica sa Sveučilišta J. J. Strossmayer u Osijeku proveli Cvenić i Barić (2016). „Rezultati su pokazali da se studentice koje se nalaze u različitim stadijima spremnosti na

promjenu ponašanja povezanih s vježbanjem statistički značajno razlikuju u tri od četiri dimenzije intrinzične motivacije. Što su studentice tjelesno aktivnije, njihova razina intrinzične motivacije za vježbanje je viša – osjećaju se kompetentnijima, više uživaju u vježbanju i ulažu veći trud i napor u treninge, te osjećaju manji pritisak zbog vježbanja i prilikom vježbanja“ (Cvenić i Barić, 2016).

2.2. Socijalni ciljevi i motivacija

„Prema teoretičarima motivacije (Dweck, 1986; Locke i Latham, 2002; Wentzel, 2005), ciljevi vrše snažan utjecaj na angažman i postupanje u i izvan sporta i škole“ (Crnjac, 2017).

Maehr i Nicholls tvrde „da se ciljevi socijalnog odobravanja razlikuju od sposobnosti i zadataka ciljeva“ (Maehr i Nicholls, 1980). Oni govore „da je, kada se aktivira, svrha socijalnog cilja ukazati na osobno zalaganje, a ne na sposobnost, zbog toga što je cilj osobe koja traži socijalno odobrenje pokazati predanost i vjernost drugima, te da će kod uzbuđena motivacijsko odobrenje dosljedno dovesti do visoke razine napora. Urdan i Maehr (1995) potvrdili su Maehr i Nicholls-ov (1980) izvorni koncept kroz teoriju motivacije postignuća te potiču uključivanje socijalnih ciljeva“ (Crnjac, 2017). Definirali su socijalne ciljeve kao „percipirane socijalne potrebe postignuća ili ne postignuća“, a karakteriziraju ih „dobivanje odobrenja od drugih i donose čast od skupine (npr. obitelji, zajednice)“.

Hayashi (1996) zaključuje kako „postoje i socijalni (društveni) ciljevi te ih treba istražiti zasebno“. Sportaši su involvirani u kompleksnu kombinaciju socijalnih interakcija, kao što je to npr. stav prema suigračima, trenerima, sucima i gledateljima). Hayashijeva „Teorija ciljne orijentacije“ (2001) definira i pokazuje nam tzv. „vrste ciljeva“ koji vladaju ponašanjem u tzv. „situaciji postignuća“.

Temeljem više istraživanja (Maehr i Nicholls, 1980; Järvinen i Nicholls, 1996; Maehr i Breskamp, 1986; Nicholls 1984 i 1989; Urdan i Maehr, 1995.) zaključujemo kako postoji mnoštvo konceptualnih i kvalitativnih različitih tipova odnosa, a postoji i odgovarajući niz ciljeva društvene orijentacije.

Sukladno teoretskom radu Urdan i Maehr (1995) te istraživanja mnogih drugih autora (Ewing, 1981; Hayashi, 1996; Järvinen i Nicholls, 1996; Lewthwaite, 1990; Schilling i Hayashi, 2001; Whitehead, 1995), smijemo zaključiti kako su socijalni ciljevi i orijentacije odvojeni od ciljne orijentacije, ali da definiraju uspjeh i odražavaju socijalne odnose.

U sportu postoji puno različitih vrsta društvenih odnosa. Na primjer, „pojedinci imaju različite odnose s bliskim prijateljem u sportu, odnos suigrača koji funkcioniraju kao grupa te treneri i njihov odnos prema sportašima“ (Stuntz i Weiss, 2003).

Prema Crnjcu (2017), „uključivanje društvenih ciljeva u sportski okvir jedna je od strategija koja može potaknuti veće razumijevanje sudjelovanja i pripadanja društvenoj grupi (sportski klub, razred). To je jedna od glavnih ideja motivacijskih studija s naglaskom na trud (Agbuga i Xiang, 2008). Urdan i Maehr (1995) su zaključili da „socijalna okolina (vršnjaci, treneri, roditelji) i ciljano ponašanje (sposobnost, napor, poboljšanje, podrška od ostalih, pomaganje) mogu utjecati na posljedice ponašanja kod osoba orijentiranih prema odobravanju. Razlog za dobivanje odobravanja usmjeren je na demonstraciju sposobnosti“ (Vealey i Cambell, 1988).

Više teorija motivacije sadrži iste karakteristike socijalnih čimbenika (npr. način treniranja, učenje) i interpersonalne varijable „(npr. percepcija kompetentnosti, percepcija autonomije, samoregulacija, opće uzročnosti orijentacije) koje utječu na sportsko ponašanje“ (Deci i Ryan, 2000; Hagger i sur., 2009; 2010; Crnjac, 2017). Gould, (1996) je „odustajanje od sporta pripisivao nedostatku motivacije“ ili, kao što navode García Calvo i suradnici (2010) odustajanje od sporta objašnjeno je višom razinom amotivacije (ne motivacije) i nižim zadovoljavanjem potreba pripadnosti i autonomije. „Teorija motivacije postignuća“ je okosnica sportske psihologije. Većina provedenih istraživanja u području motivacije postignuća rađena su temeljem Nichollsove (1984; 1989) „teorije ciljne orijentacije“, koja govori da „pojedinci nastoje prikazati visoku sposobnost, a skrivaju nisku sposobnost“.

2.3. Motivacija u hrvanju

Iako je ova tema vrlo zanimljiva, s obzirom na to da u posljednje vrijeme pratimo trend povećanog uključivanja djece i mladih u hrvanje, no isto tako velikog odustajanja djece i osobito adolescenata od bavljenja hrvanjem, ne postoje studije i sustavna istraživanja autora na ovu temu. Navedeni će se problem u Hrvatskoj morati istražiti s naročitom pozornošću. Prema Mariću, „već od samog početka bavljenja hrvanjem važno je razvijati pozitivne motive, ustrajnost, upornost, odlučnost i smjelost“ (Marić, 1985).

Autor ovoga rada je 2020. godine proveo istraživanje, koje nije objavljeno, s ciljem prikupljanja informacija, a kako bi se u budućnosti moglo provesti jedno kvalitetno i vrijedno istraživanje ove problematike te odrediti njegove smjernice i hipoteze. On je, ne ulazeći u razloge i motive, došao do saznanja kako u većini hrvačkih klubova u Hrvatskoj, oko 30 % mlađih uzrasta hrvača odustaje od treniranja hrvanja već nakon dva do tri mjeseca treniranja, a između 40 % i 50 % dječaka hrvača, nakon približno godine dana treniranja. Najnovije i najslučniji istraživanje ovom, proveo je Crnjac (2017), iako se u njegovom ne istražuju djeca u hrvanju. On je pokazao „odnos socijalne okoline (roditelji, treneri, vršnjaci) i razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i posvećenosti sportu mladih sportaša (stariji adolescenti) u borilačkim sportovima judo, taekwondo i karate“. Rezultati „su pokazali da je trenerska potpora povezana sa zadovoljstvom u sportu, te da su mladi sportaši s visokom razinom socijalne orijentacije prema vršnjacima, posvećeniji i zadovoljniji u svom sportu i imaju veću razinu intrinzične motivacije“.

3. SOCIJALNI MOTIVI ZA BAVLJENJE SPORTOM

U socijalnim se motivima nalaze poticaji za bavljenje sportom i rekreacijom. Današnji vrhunski sportovi traže puno rada, odricanja i napora, ali i pružaju puno slave i bogatstva u ekonomski razvijenim zemljama. Kroz ove motivacijske oblike zadovoljavaju se različiti motivi u sportu: za ugledom, prestižem, afirmacijom, stjecanjem (novcem) i samoaktualizacijom. Kako se mehanizam učenja ili modeliranja ponašanja zasniva na pretpostavci da je svako ponašanje determinirano svojim posljedicama, možemo zaključiti kako će se neko ponašanje ustaliti ako za njega dobivamo pohvale i nagrade, a ako je praćeno kaznom, negodovanjem i neodobravanjem, vjerojatnost javljanja takvog ponašanja bit će umanjena ili će se potpuno izgubiti (Bandura, 1973).

Motiv sportskog postignuća proizlazi iz opće orijentacije na uspjeh koji se manifestira u potrebi pojedinca da postigne značajan uspjeh u nekoj aktivnosti i da svojim rezultatom bude bolji od drugih. Ovaj motiv su naročito proučavali McClelland i suradnici (McClelland i sur., 1953) i ustanovili kako je u pojedinim socijalnim sredinama različito izražen (posebno je izražen u razvijenim industrijskim zemljama). Motiv postignuća očituje se u težnji da se postigne što veći uspjeh u različitim oblastima (u učenju, sportu, profesiji). Naročito je karakterističan za kulturološki razvijenija društva u kojima je uspjeh presudan za društveni status. Istraživanja pokazuju kako veliki utjecaj na razvoj ovog motiva ima obitelj. Ako se dijete odmalena potiče na ulaganje napora i na usmjeravanje svoje aktivnosti prema onima koje se društveno više vrijednuju, to povoljno djeluje na razvijanje ovog motiva, ljudi ne postignu uspjeh u radu i učenju adekvatno svojim potencijalima (sposobnostima) upravo zbog toga što imaju nisku razinu aspiracije i nedovoljno izražen motiv postignuća. Značaj ovog motiva je posebno izražen u sportu.

Kod djece treba razvijati osobinu borbenosti i agresivnosti kroz ustrajnost u radu i u nastojanju da se postignu ciljevi koji su društveno korisni.

Najveći doprinos teorije socijalnog učenja je u tome što nudi mogućnosti za kontrolu i obuzdavanje agresivnog ponašanja, a to je upravo zbog toga što svako znanstveno ponašanje može biti i odućeno. Nasilje u sportu je danas aktualna tema, međutim, najčešće se pod tim podrazumijeva samo nasilje navijača. Rjeđe se govori o onim drugim, manje vidljivim, ali podjednako ozbiljnim oblicima kao što je nasilje trenera ili roditelja nad djecom sportašima,

nasilju među sportašima, nasilju nad sucima itd. Istraživanje ovog problema se dodatno komplicira time što isti subjekt u jednom trenutku može biti akter, a u drugom žrtva nasilja, ovisno od brojnih, situacijskih čimbenika (Bačanac i sur., 2009).

3.1. Socijalno-psihološka motivacija sportaša

Stvaranjem određene motivacijske klime socijalno-psihološka okolina odašilje sliku koja mlade sportaše više ili manje upućuje prema porastu ili prema manifestaciji i očuvanju osobne kompetentnosti (Duda i Ntoumanis, 2005).

Naročito su važni oblici nagrada i kriterija roditelja koji ih koriste s ciljem povećanja motivacije djece i njihove ciljne usmjerenosti (Brustard i sur., 2001). Primjerice, struktura nagrada može se bazirati na usavršavanju sportskih vještina ili na procjeni razine izvođenja baziranoj na uspoređivanju s izvođenjem drugih sportaša. Dakle, utjecaj roditelja može se kretati ili u smjeru jačanja ili slabljenja dispozicione ciljne usmjerenosti mladih (Weigand i sur., 2001). „Fokus je, međutim, na načinima na koje sportaši opažaju socijalno-psihološku sredinu, a ne na objektivnim karakteristikama situacije“ (Vesković, 2012). Kako Veskovićeva u doktorskom radu (2012) navodi: „U obitelji se izdvajaju dva osnovna obrasca motivacijske klime (White, 2007), motivacijska klima usmjerena ka učenju i razvoju vještina (task involving climate/mastery) i motivacijska klima usmjerena ka demonstraciji superiornog izvođenja (ego involving climate/performance)“ (Vesković, 2012). Prema Veskovićevoj (2012), ove dvije vrste motivacijske klime u obitelji imaju sljedeće karakteristike:

- Motivacijska klima usmjerena ka učenju i razvoju vještina (task involving climate/mastery): roditelji pozitivno potkrepljuju napredak, ulaganje napora i usavršavanje. Uspjeh se smatra posljedicom uloženog truda i rada, a ne superiornih sposobnosti. U ovakvom okruženju naglašava se samoreferentno

vrjednovanje uspjeha vrjednovanje u odnosu na osobno prethodno izvođenje (Vesković, 2012).

- Motivacijska klima usmjerena ka postignuću i demonstraciji superiornog izvođenja (ego – involving climate/performance): roditelji su skloni kažnjavanju ili ističu neuspjeh, greške ili loše izvođenje, daju manje pozitivnih povratnih informacija i manju socijalnu podršku. Osnovni imperativ je postizanje rezultata, a ne ulaganje napora i rad. U ovakvom okruženju, naglašava se normativno vrjednovanje uspjeha vrjednovanje u odnosu na izvođenje drugih sportaša (Vesković, 2012).

Nadalje, Veskovićeva u doktorskom radu prikazuje istraživanje Duda i Horna (Duda i Horn, 1993), „na uzorku od 76 mladih sportaša (prosječnog uzrasta 14,5 godina), sudionika ljetnog kampa koji se natjecateljskim sportom bave u prosjeku četiri i pola godine, i 75 roditelja, uspoređivane su:

- ciljna usmjerenost sportaša i (direktno procijenjena) ciljna usmjerenost njihovih roditelja i
- ciljna usmjerenost sportaša i opažena ciljna usmjerenost roditelja.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da korelacija između direktne procjene roditelja i procjene mladih nije značajna. No, slično kao u drugim istraživanjima, sportaši koji su snažno usmjereni na učenje, smatraju da su i njihovi roditelji usmjereni na učenje. Sportaši koji su snažno usmjereni na rezultat smatraju da su njihovi roditelji usmjereni na rezultat“ (Vesković, 2012).

„Sportaši sa snažnom usmjerenošću na učenje, a slabom usmjerenošću na rezultat opažaju da oba roditelja naglašavaju klimu učenja i uživanja. Nasuprot njima, sportaši koji su snažno usmjereni na rezultat, a slabo na učenje smatraju da oba roditelja vrednuju klimu u kojoj se uspjeh postiže bez napora, kao i to da očevi brinu zbog mogućih pogrešaka“ (Vesković 2012).

Oslanjajući se na zaključke Biddle-a i suradnika (2003), Veskovićeva (2012) u radu navodi kako su „malobrojna dosadašnja istraživanja povezanosti motiva za učestvovanje u

sportu i ciljne usmjerenosti ukazuju na postojanje povezanosti između motiva za učestvovanje u sportu i ciljne usmjerenosti. Ciljna usmjerenost na učenje je u pozitivnoj korelaciji s motivima za razvoj vještina i članstva u timu, a ciljna usmjerenost na rezultat pozitivno je povezana s motivima za dobivanje statusa priznanja i natjecanjem“ (Vesković, 2012).

Govoreći o „proučavanju povezanosti pozitivnih osjećaja i učestvovanja u sportu, zanimanja istraživača uglavnom su se koncentrirala na osjećaje zadovoljstva i uživanja. Veća vjerojatnosti je da mladi u sportu dožive pozitivne osjećaje ako su usmjereni na učenje, nego ako su usmjereni na postizanje rezultata.” (Vesković 2012). Duda i Ntoumanis (2005) objašnjavaju svoje mišljenje na sljedeći način: „sportaši koji su snažno usmjereni na postizanje rezultata biraju ciljeve koje mnogu postići. S druge strane, oni su skloni demonstriranju svoje superiornosti nad drugima i postavljaju ciljeve koji u većoj mjeri ovise od činilaca koje je teže kontrolirati. S obzirom na to da uspostavljaju normativne kriterije postignuća, oni će iskusiti pozitivna osjećanja samo kada su bolji od drugih“. „Duda i Ntoumanis (2005) su u svom istraživanju jasno pokazali kako je ciljna usmjerenost na učenje snažnije povezana s uživanjem i pozitivnim iskustvima, nego ciljna usmjerenost na rezultat“ (Vesković, 2012).

Prema Veskovićevoj (2012), možemo zaključiti da „rezultati navedenih istraživanja ukazuju na postojanje povezanosti između uočene usmjerenosti ciljeva roditelja i motivacijske klime u obitelji s ciljnom usmjerenošću mladih“.

3.2. Sociološko-psihološki aspekt natjecateljske orijentacije sportaša

Bavljenje sportom zadovoljava mnogobrojne čovjekove potrebe, od potrebe za kretanjem i aktivnosti, preko zadovoljavanja motiva sigurnosti, druženja, pripadanja, poštovanja i samopoštovanja. Na motive za bavljenje sportom utječu i spolne razlike, vrsta sporta, starost, socijalni i kulturni čimbenici. Analizirajući u radu „psihometrijske

karakteristike hrvatske verzije upitnika usmjerenosti na zadatak (task) i na ishod (ego) u sportu (cteosq)“, Barićeva i Horga (2006), citiraju autore Roberts, Treasure i Balague (1998) kako „suvremena istraživanja motivacije u okviru socijalno-kognitivnih teorija objašnjavaju uključenost i dosljednost u sportskoj aktivnosti, kvantitetu i intenzitet bavljenja sportom kao ciljno usmjerenje. Najčešće korišteni teorijski okvir je teorija postignuća koja pretpostavlja da je pojedinac internacionalno, cilju usmjereni biće koje djeluje na racionalnoj osnovi, motivirano da demonstrira osobnu kompetentnost“ (Barić i Horga, 2006).

Sportski eksperti za dječji i omladinski sport odavno naglašavaju da se pozitivne vrijednosti sporta neće ispoljiti u situacijama u kojima je važnost sportskog natjecanja i njegovog ishoda, odnosno pobjede, toliko prenaplašena da prevladava sve ostale elemente (Kane, 1984).

Iako je uobičajeno da se uspjeh izjednačava s pobjedom, školovani treneri naglašavaju da uspjeh nije sinonim za pobjedu, a neuspjeh nije isto što i poraz (Bačanac i Radovanović, 2005). Uvijek treba isticati da uspjeh predstavlja svaku borbu za pobjedu i ulaganje maksimalnog napora jer nikada nemamo potpunu kontrolu nad rezultatom, a jedino što zapravo kontroliramo je uloženi napor. Zato se preporučuje da trener (ali i roditelji, a samim time i samo dijete sportaš) procjenu uspjeha vrši na osnovu osobnog napredovanja sportaša u izvođenju, što je ustvari natjecateljska orijentacija na zadatak. Sit i Lindner (2005) navode da su orijentacije na zadatak i orijentacija na ego povezane sa specifičnim motivacijskim orijentacijama. Primjena autonomnih ili individualnih standarda, omogućuje da se svako dijete osjeti vrijednim i uspješnim, iako nije pobijedilo protivnika jer je pokazalo osobni napredak i pomak u odnosu na prethodnu razinu.

Zbog svega toga, svi bi sudionici sporta trebali imati u vidu:

- Sama priroda sportskog natjecanja je takva da ona stvara više gubitnika (pobijeđenih), nego pobjednika (Singer, Gerson i Ridsdale, 1979).
- Neminovan ishod natjecanja je pobjeda ili poraz.
- Ako trener izjednačava uspjeh s pobjedom, a iskustva neuspjeha se ponavljaju, sportaši mogu posumnjati u osobnu i sportsku kompetentnost, razviti osjećanje sportske i psihološke neadekvatnosti, a posljedica toga može biti napuštanje sporta ili ispoljavanje nesportskih oblika ponašanja.

Natjecateljska anksioznost je sve češći predmet proučavanja. Postoje različite definicije anksioznosti u ovisnosti od psihološkog pravca u okviru kojega se definira. Najčešće se definira kao osjećanje nespokojstva, brige, tjeskobe. To je stanje koje ima karakter mučnog i neugodnog očekivanja i predosjećaja, zabrinutosti i neizvjesnosti. Anksioznost se sastoji iz međugre kognitivnog, bihevioralnog i afektivnog sustava (Emery i Tracy, 1987). Tipične situacije (Lazarević, 1987) koje uzrokuju strah od neuspjeha, stvarajući anksiozna psihička stanja su: strah da se ne učini „glupa greška“, razmišljanje o porazu, pritisak da se pobjedi, zahtjev da se onemogućí protivnički igrač, strah od kritike trenera, strah od negodovanja publike, od toga što će reći prijatelji, roditelji i dr.

Sportsko samopouzdanje je također sve češći predmet istraživanja. Pod samopouzdanjem podrazumijevamo vjeru da možemo uspješno izvršiti neku željenu radnju, pozitivan stav, pozitivnu sliku o sebi, kao i konstantno pokušavanje i povjerenje u sebe i svoje sposobnosti. Samopouzdanje se temelji na uvjerenju pojedinca da poznaje sebe, prema tome može odrediti intenzitet i težinu svog angažiranja u sportu, realno procjenjuje ostvarene rezultate i vrši korekcije težine zadataka kada je uvjeren da to okolnosti nalažu. Ono ne dozvoljava sportašu da mu uspjeh izazove oholost, a neuspjeh malodušnost (Bačanac i Radovanović, 2005).

Na procjenu sposobnosti utječu misli, primjerice: „To je ono što bih trebao napraviti“ nasuprot „Ja to nikada neću uspjati“ ili „Što će ljudi misliti o meni?“, potom emocije – osjećaj radosti naspram anksioznosti i depresije te aktivnosti puno većeg zalaganja nasuprot inhibiciji. „Uvjerenja o učinkovitosti međusobno se razlikuju duž tri glavne dimenzije: općenitosti, snage i opsega djelovanja“. Općenitost uvjerenja odnosi se na razinu gdje se iskustvo osobnog uspjeha ili neuspjeha generalizira na slična ponašanja ili situacije (Bandura, 1997).

Percepcija kompetentnosti je temelj općeg samovrednovanja. Prema Bandurinom (1997) mišljenju procjena kompetentnosti ovisi od specifičnosti situacije i ne predstavlja opću dispoziciju koja se manifestira u svim aktivnostima. Uvjerenja i opažanje osobne kompetentnosti utječu na motivaciju, konkretne akcije, osjećanja i ustrajnost. Ona djeluju na aktivnosti preko kognitivnih, motivacijskih i afektivnih procesa koji se preklapaju (Bandura, 1997), odnosno kod kognitivnog osobe s većim samopouzdanjem postavljaju više razine

aspiracije, grade šire i dugoročnije planove, postavljaju izazove pred sebe, upravljaju svojim ponašanjem pri čemu zamišljaju pozitivne ishode. Kod motivacijskih, percepcija osobne kompetentnosti određuje kakve će si ciljeve osoba postaviti, koliko napora će uložiti, koliko će biti uporna i otporna kada se suoči s neuspjehom i teškoćama. Nadalje, pri raspoloženjima i emocijama, koliko stresa i anksioznosti će osoba doživjeti u prijetećim situacijama ovisi od toga kako procjenjuje svoje sposobnosti da se nosi s istom. Ako je osoba samopouzdanija prijetnje se doživljavaju manje stresno, bolja je kontrola nad ometajućim mislima i emocijama, učinkovitije se reorganizira energija, itd.

Na razini ponašanja, razlikuju se efekti niskih, odnosno visokih uvjerenja o osobnoj učinkovitosti i to tako da osobe s niskim samopoštovanjem izbjegavaju teške zadatke, postavljaju niske aspiracije i manje su istrajne u ostvarivanju ciljeva. One se okreću prema unutra, prema sumnjama o sebi umjesto da razmišljaju kako uspješno djelovati. “Kad se suočavaju s teškim zadacima, zadržavaju se na poteškoćama, na posljedicama neuspjeha i na osobnim nedostacima. Odustaju od suočavanja s teškoćama, sporo se oporavljaju i lako postaju žrtve stresa” (Turalija, 2012). Često imaju teškoće komunikacije, donošenja odluka, vrjednovanja, redukcije tenzija i samokontrole. „Nasuprot njima, osobe s visokim samopouzdanjem doživljavaju teške zadatke kao izazove koje treba svladati, a ne kao prijetnje koje treba izbjegavati. One su duboko zainteresirane za ono što rade, postavljaju sebi visoke ciljeve i održavaju jaku predanost, koncentriraju se na zadatak, a ne na sebe same. Neuspjeh pripisuju nedostatku vještine ili nedovoljnom zalaganju, udvostručuju svoje napore kada se suočavaju s teškoćama i brzo se oporavljaju nakon neuspjeha” (Bandura, 1997 navedeno u Turalija, 2012).

4. SOCIJALNA OKOLINA I MLADI HRVAČI

Pregledom dostupne literature i baza objavljenih radova nisu pronađeni radovi koji bi objasnili povezanost socijalne okoline i motivacije mladih hrvača odnosno istraživanja koja proučavaju ovu tematiku, međutim zapaženi su neki zaključci kao npr. da „u razvijenim zemljama svijeta milijuni mladih ljudi sudjeluju u organiziranom sportu, a kvaliteta njihovih iskustava može utjecati na njihov psihosocijalni razvoj i na njihove stavove o tjelesnoj aktivnosti u kasnijem životu“ (Holt, 2007) te da, općenito gledajući, a prema Zimmermann-Sloutskis i suradnicima (2010) sudjelovanje djece u većini sportskih aktivnosti počinje opadati tijekom adolescencije.

„Profesori tjelesne i zdravstvene kulture, treneri, roditelji i znanstvenici već dugo tvrde da sudjelovanje djece u tjelesnim aktivnostima i sportu, osim što razvija sportske vještine, razvija i samopouzdanje, disciplinu te sportsku i međusobnu komunikaciju“ (Wiggins, 1987). Poradi toga, od iznimne je važnosti za znanstvenike, definiranje faktora koji djeluju na iskustva mladih u sportu. Znanstvenici, a naročito sportski psiholozi, proučavaju modalitete kojima roditelji, vršnjaci i treneri mogu stvoriti poticajnu okolinu za mlade sportaše (White i sur., 2004; Vazou, Ntoumanis i Duda, 2006).

4.1. Roditeljska potpora

Prema Crnjcu (2017) „istraživanja o vezama roditelja i sportaša bila su fokusirana na dva velika područja. Prvo područje odnosi se na utjecaj roditelja na ulazak djece u sport, a drugo područje na to koliki je utjecaj roditelja na ponašanje i stavove djece jednom kad ona postanu aktivni sudionici sporta i tjelesne aktivnosti“ (Crnjac, 2017).

„Brojna istraživanja potvrđuju pozitivnu povezanost između bavljenja sportom i tjelesnom aktivnosti te kvalitete života, kako kod odraslih, tako i kod mladih sportaša i vježbača. Međutim, rana selekcija i uključivanje u sustav natjecanja obvezuju djecu: sport uz

školu postaje dominantan, a djeci često nedostaje vremena za igru i druge aktivnosti pa sport s vremenom može postati opterećenje. Također, u procesu odrastanja i razvoja djetetove sportske karijere na doživljaj kvalitete života negativno mogu djelovati razni okolinski faktori, a jedan od značajnijih je pritisak roditelja“ (Glibo i Barić, 2017).

„Na dječju psihološku orijentaciju za odabir sporta snažno utječe njihovo kućno okruženje. Opće je poznato kako dječja motivacijska obilježja u sportu imaju tendenciju da su pod velikim utjecajem svojih roditelja (Babkes i Weiss, 1999). Vjerojatnost da će mladi ljudi ustrajati u sportu ili obrnuto, odustati, ovisi velikim dijelom o prirodi obiteljsko – socijalnog utjecaja“ (Crnjac, 2017).

Vodeći se zaključcima Karkovića (1998), Terekova (2018) u završnom radu ističe snažan utjecaj roditelja na dječju motivaciju za uključivanje u sportsku aktivnosti te veliku ulogu roditelja u odabiru sporta kojega će njihova djeca trenirati. Posebno ističe vrlo važnu ulogu roditeljskog odgoja u svemu navedenom. Prema Coakley i White (1992) te Rawdeke (1997) „segment koji se predstavlja kao prediktor te pokazuje hoće li doći do nastavka ili odustajanja od sporta je shvaćanje u kojoj mjeri mladi sportaši osjećaju autonomiju nad vlastitom sportskom uključenosti u odnosu na osjećaj kako im je potrebno obiteljsko okruženje za održavanje sportskog angažmana jer žele ugoditi roditeljima“. Zadovoljstvo potiče djecu na eksperimentiranju s različitim sportskim aktivnostima.

Roditelji imaju veliki utjecaj na usmjeravanje svoje djece u sport i o njihovoj podršci ovisi u kojoj će mjeri djeca biti tjelesno aktivna. „Zadovoljstvo i podrška roditelja ključni su u odluci o sudjelovanju mladih u sportu“ (Mulvihill, Rivers i Aggleton, 2000). „Roditelji mogu biti snažan izvor podrške, ali i pritiska mladom sportašu, što može utjecati na sportski razvoj i razinu te duljinu bavljenja sportom. Činjenica je da se velik broj djece uključuje u organizirane sportske programe, no ulaskom u pubertet evidentno je da ih većina odustaje“ (Barić, 2001; Fraser-Thomas, Côté i Deakin, 2008; Zimmermann-Sloutskis, 2010; Horga, 2009; Glibo i Barić, 2017).

Prema Hellstedtu (1990), niska razina roditeljskog pritiska u korelaciji je s pozitivnim afektivnim odgovorom mladih skijaša, a obrnuto, visoka razina roditeljskog pritiska korelira s negativnim afektivnim odgovorom. „Ipak, sukladno zaključcima autora

Sacks, Tenenbaum i Pargman (2008), pritisak se roditelja ne može jednako definirati za sve mlade sportaše jer percepcija pritiska može oscilirati sukladno kvaliteti odnosa roditelja i djeteta te sukladno dječje motivacije“ (Glibo i Barić, 2017). Ono što neko dijete shvaća kao pritisak, npr. Drugo dijete može doživjeti kao poticaj.

Prema Sánchez-Miguel-u, i suradnicima (2013), odgovarajuće sudjelovanje roditelja može poticati povećanje užitka i motivacije mladih u sportu. Oni tvrde kako je veći pritisak roditelja pozitivno povezan s motivacijom ali negativno s uživanjem.

„Roditeljska potpora djetetu igra uvjerljivo najveću ulogu tijekom njegova/njezina cjelokupnog i dugoročnog sportskog razvojnog puta. Dakle, od najveće je važnosti prepoznati i razumjeti individualne potrebe, koje su kod svakog djeteta drugačije, te obratiti pozornost na početak sportske karijere u kojoj različiti oblici natjecanja i nadmetanja znaju uzrokovati neugodne emocije i samim time odustajanje od sporta“, u istraživanju zaključuje Terek (2018). A „roditeljska potpora, ponajviše psihološka, osobito je važna ne samo za sportski, nego i opći razvoj djeteta“ (Goričanec Obadić, 2015). „Istraživanja su pokazala značajan roditeljski utjecaj u formiranju interesa za sport i angažiranju djece u sportu“ (Šafarić, Prot i Bosnar, 2003).

„U mlađoj dobi roditelji igraju presudnu ulogu, sve do adolescentskog doba, kada vršnjaci i druge osobe postaju značajni u definiciji socijalne okoline, no roditelji i dalje zadržavaju svoj posebni status. Utjecaj roditelja je značajan čak i kod sportaša studentske dobi“ (Šafarić, Prot i Bosnar, 2003), a „roditelji su nesumnjivo najvažnije osobe u oblikovanju različitog ponašanja, pa tako i tjelesne aktivnosti djece“ (Vasta, Haith i Miller, 1998; Šafarić, Prot i Bosnar, 2003; Petošić, 2007; Goričanec Obadić, 2015).

„Roditelji imaju velik utjecaj na motivaciju djece da sudjeluju u sportu te važnu ulogu pri odabiru sportske aktivnosti kojom će se dijete baviti“ (Terek, 2018). „Ukoliko roditelji daju pravi primjer djeci i sami povećaju svoju tjelesnu aktivnost, tada i djeca postaju aktivnija i bave se raznim sportskim aktivnostima“ (Goričanec Obadić, 2015).

„Usmjeravajući i potičući djecu na bavljenje različitim sportskim aktivnostima neizravno utječu na to u kakve će se socijalne odnose dijete uključiti. Uključenost djece u

sportske aktivnosti danas je više vezana za roditelje, negoli za djecu. Dok su se djeca nekad tjelesnim aktivnostima bavila u svojim dvorištima i otvorenim dječjim igralištima, društvene promjene i strahovi roditelja za sigurnost djece rezultirali su većom uključenosti djece u aktivnosti organiziranih sportskih klubova. Tako je od neformalne igre sport dobio sasvim nov karakter aktivnosti koju strogo nadgledaju roditelji“ (Terek, 2018).

Općepoznato je da je utjecaj roditelja, koji se očituje preko roditeljskih uvjerenja i stavova i prenosi se na njihovu djecu, najvažniji i direktno utječe na dječje uključivanje u neku sportsku aktivnost te je glavni faktor socijalizacije pa će neposredno djelovati na mogućnosti i iskustva mladog djeteta. Hipotezu da djeca čiji su roditelji aktivni sportaši imaju šest puta veću izglednost da će i ona biti uključena u neku sportsku aktivnost, od djece roditelja koji nisu, niti su bili sportski aktivni, potvrđuju istraživanja više autora. Ako roditelji nisu aktivno involvirani i svjesno ne pružaju pozitivna sportska iskustava djetetu, limitirane su mogućnosti djeteta da će se baviti sportom u mlađoj dobi (Stroot, 2002). Nastavno na navedeno, proizlazi zaključak kako su sportska aktivnost i sportska uvjerenja roditelja u značajnoj korelaciji s uživanjem njihove djece u sportu i njihovom privrženošću sportskoj aktivnosti (Moore i sur., 1991; Leff i Hoyle, 1995; Brustard, 1996; Babkes i Weiss, 1999; Crnjac, 2017).

„Postave li se roditelji prema sportu ispravno, djeca će biti na najboljem putu da zavole sport. Osim toga, aktivno djelovanje tijekom čitave sportske karijere osigurat će duže „trajanje“ mladog sportaša“ (Petošić, 2007). Djeca koja su vrlo uspješna u sportu u pravilu imaju roditelje koji su izuzetno zainteresirani za sport i sportsku aktivnost svoje djece, za njihove aktivnosti, sposobnosti i mogućnosti na treninzima i natjecanjima. To su roditelji koji kod djeteta najviše cijene i nagrađuju dječji napor, a taj napor i zalaganje cijene puno više od samih rezultata. Takvi roditelji svojoj djeci sportašima daju bezuvjetnu podršku čak i onda kada djeca sportaši griješe i oni su svojoj djeci individualni konzultanti.

„Sport ima važnu ulogu u razvoju djeteta, nužno je da se djeci i mladima u sportu pruži dovoljna količina pozitivnog iskustva jer se tako osiguravaju pozitivni odgojni učinci i smanjuje vjerojatnost od odustajanja. Upravo je zbog toga uloga roditelja presudna. Uspjeh mladog sportaša povećava njegovu motivaciju za daljnje bavljenje sportskom aktivnošću“ (Tomažin, 2015). „Važno je u tom procesu da roditelji i trener postave realne ciljeve.

Postavljanje nerealnih, odnosno preteških ciljeva negativno će se odraziti na motivaciju djeteta. Nerealni ciljevi uglavnom su rezultat ambicioznih roditelja ili pogrešne procjene trenera. Ako se takav cilj i uspije ostvariti, na djetetu je još veći teret, jer tada će se uvijek tražiti visoki ciljevi koje ono neće moći neprestano ostvarivati“ (Tomažin, 2015; Petošić, 2007).

„Kako je dokazano da roditelji prenose vrijednosti i uvjerenja na svoju djecu (Bugental i Johnston, 2000), Eccles i Harold (1991) su krenuli od pretpostavke da se vrijednosti i uvjerenja vezana uz sport prenose s roditelja na djecu i da je to osnovni pokretač dječje sportske aktivnosti“ (Bosnar, 2003). Roditelji imaju veliku ulogu u uvođenju djeteta u sport i značajno utječu na bavljenje mladih sportom, a to su u longitudinalnom istraživanju zaključili Bauer i suradnici (2008). „Roditelji su presudni u donošenju prvotne odluke o započinjanju sportske aktivnosti“ (Bosnar, 2003). Oni tako mogu dati veliki doprinos psihosocijalnom razvoju djece kroz sport. „Također im je u interesu da se dijete što duže bavi nekim sportom jer ga doživljavaju kao oblik zaštite od negativnih utjecaja“ (Matković i sur., 2003).

„Roditeljsko potkrepljenje sportske aktivnosti svakako će održati motivaciju, no uloga modela i socijalno učenje pod ovom teorijom nisu nužni. Na ovaj način moguće je objasniti pozitivan roditeljski utjecaj i u slučaju kad su roditelji netalentirani i nesposobni za bavljenje sportom, no vjeruju da je sport dobar i koristan i da će u njemu njihova djeca biti uspješna“ (Bosnar, 2003).

„Tri osnovna oblika uključivanja roditelja u sportsku aktivnost svoje djece prepoznali su Woolgar i Power (1993). Prvi oblik roditeljske podrške je potpora, koja se može očitovati kao emocionalna podrška (na primjer, djetetu u stresu), zatim pružanje informacija (na primjer, davanje savjeta), ili kao konkretna pomoć (financijska, u prijevozu i slično)“ (Bosnar, 2003). „Veća financijska potpora, zajedničko pasivno praćenje sporta i pozitivno potkrepljenje pohvalom će povećati vjerojatnost postignuća u sportu djece“, zaključili su Greblo i suradnice (2006). One su u navedenom istraživanju utvrdile visoku povezanost sportskog postignuća i roditeljske potpore djeci u sportu.

„Oblik roditeljske potpore je i osiguravanje materijalnih uvjeta za bavljenjem

sportom te socijalno učenje i operantno uvjetovanje. Očituju se u modeliranju, gdje roditelj svojim primjerom (bavljenje sportskim aktivnostima s vlastitom djecom) u sportu pružaju model prihvatljivog dječjeg ponašanja“ (Bosnar, 2003). „Ovaj oblik roditeljske potpore znači da roditelji trebaju pružati primjer djetetu u bavljenju sportom. Sljedeća dimenzija roditeljske potpore prema Bosnarovoj (2003) su pozitivna potkrepljenja očekivanja dječjeg postignuća u sportu, koja su neškodljiva tek kad su u skladu s djetetovim realnim mogućnostima, a štetna po motivaciju ako su ili preniska ili previsoka.

„U svojoj studiji Greendorfer i Lewko (1978), kroz opširan pregled literature, zaključuju da je obitelj osnovni prediktor sudjelovanja dječaka i djevojčica u sportu“ ali i istraživanja jasno dokazuju da „obitelj predstavlja glavni čimbenik uključivanja djece u sport. Snyder i Spreitzer (1973) su također pokazali kako su roditelji imali značajan utjecaj na uključivanje u sport, veći utjecaj su imale majke na djevojčice, a očevi na dječake“. (Crnjac 2017).

Djetetova obitelj je najodgovornija prilikom odlučivanja o vrsti i intenzitetu aktivnosti djece. Roditelji pružaju materijalnu i emotivnu podršku svojoj djeci, kako bi im omogućili sudjelovanje i motivirali ih na sudjelovanje u bilo kakvim sportskim aktivnostima. „U skladu s teorijom socijalnog učenja, dijete uči o sportskom sudjelovanju kroz promatranje, oponašanje i modeliranje roditeljskog uključivanja“ (Crnjac, 2017). „Dakle, ukoliko značajniji član obitelji (majka, otac), djetetu omogući uključivanje u sport uz nesebičnu podršku i ohrabrenje, ono će najvjerojatnije i sudjelovati u njemu“ (Stroot, 2002).

4.2. Trenerska potpora

„Osim roditelja, u procesu sportskog razvoja trener ima najvažniju ulogu“ (Petošić, 2007), a prema Givvin (2001) adolescenti plivači smatraju da na njihovo razmišljanje i osjećanje prema plivanju više utječu treneri nego njihovi roditelji. Prema Petrovu (1977),

osim obitelji, škole, društvenih organizacija, prijatelja, itd., „na odgoj mladog hrvača utječe još i sportski pedagog“ (trener). Danas je on odgajatelj, učitelj, znanstveni interpretator, organizator i rukovoditelj mnogostrane sportske pripreme“ (Petrov, 1977), odnosno tvrdi da je trener centralna i vrlo važna osoba u trenažnom procesu mladih hrvača. „U svakom sportu, bio on profesionalni ili amaterski, trener ima ključnu ulogu. Osim što mora posjedovati veliko praktično znanje u području sporta, trener mora biti prije svega dobar psiholog koji će sportaša uspjeti motivirati da sve od sebe i kada je najteže“ (Goričanec Obadić, 2015). Prema Mariću „trener je centralna ličnost u sportskom kolektivu, uzor koji ima ogroman utjecaj na formiranje ličnosti mladog hrvača“ (Marić, 1985). Glibova i Barićeva u radu (2017) navode zaključak Barićeve i Horge (2006) da „trener svojim ponašanjem može djelovati na oblikovanje nekih aspekata ličnosti sportaša, na motivaciju i sl., a može imati i važan odgojni utjecaj vidljiv preko oblikovanja djetetova sustava vrijednosti, razvoja socijalnih kompetencija, navika i pravila ponašanja“ (Glibo i Barić, 2017).

U životu djeteta sportaša, trener je pored roditelja jedna od najutjecajnijih osoba, često mu je uzor, uvijek djeluje odgojno i snažno utječe na dijete, ne samo na sportski način, u sportu kao sportaš, pomažući mu da rezultatima potvrdi svoje mogućnosti, nego i kao stvaralac njegove osobnosti, zadovoljavajući njegove različite potrebe pa je stoga posebno važno njegovo pozitivno odgojno djelovanje u cilju uspješnog razvojnog pravca djeteta sportaša i formiranje njegove osobnosti. (Petošić 2007). „Trener ima vrlo važnu ulogu u oblikovanju psihosocijalnog iskustva djece i mladih sportaša u okviru sporta, a trenerov rukovodeći stil smatra se jednim od najvažnijih faktora koji utječu na formiranje emocionalne atmosfere na treningu.“ (Barić i Horga, 2006). „Kako će trener strukturirati sportski kontekst, koje će ciljeve postaviti kao prioritete i na koji način, koje će vrijednosti i stavove promovirati i oblike rukovodećeg ponašanja ispoljavati, djelovat će na stupanj privlačnosti sportskog okruženja mladom sportašu“ (Petošić, 2007).

„Treneri ne treniraju samo sportaša kao individualca. Oni su zapravo uključeni kao dio obitelji sportaša. Zanemarivanje ove činjenice ide na štetu samog sportaša te na njegov cjelokupan razvoj. U razvojnim godinama (u dobi od 8 do 16 godina), dobri odnosi trenera i roditelja mladog sportaša povećat će uspješnost procesa treninga dok će ga loši odnosi uništiti“ (Hellsted, 1987). Prema istraživačima Smithu i Smollu (2005), „treneri zauzimaju

središnju utjecajnu ulogu u sportu mladih. Raznolikost treninga te programi koje treneri provode pokrivaju različite i važne teme“.

„Unutar sportskog okruženja kod mladih, treneri snažno utječu na prirodu i kvalitetu sportskog iskustva. Trenerski prioriteti su promicanje stavova i vrijednosti koja utječu na prirodu njihove interakcije sa sportašima i koja značajno djeluje na učinke sportskog sudjelovanja kod djece i mladih. Treneri mogu odigrati posebno utjecajnu ulogu u procesima koji utječu na razvoj i održavanje niske izvedbe anksioznosti jer ona pruža sportašu povratnu informaciju o razini svoje sposobnosti i izvedbe. Kritična ili kaznena povratna trenerova informacija može izazvati visoku razinu negativnog osjećaja djece sportaša koji se boje neuspjeha i negodovanja, čime se doprinosi narušavanju sportske atmosfere“ (Passer, 1988). „Ukoliko trener konstantno ima pritužbe i kritike na djetetov rad, dijete će izgubiti samopoštovanje i samopouzdanje što će uvelike utjecati i na njegove sportske rezultate i njegov razvoj općenito. Posljedica takvog pristupa trenera prema djetetu je izazivanje straha i bojažljivosti. Svako dijete će izgubiti interes za sport ukoliko će biti izloženo vici, pogrđnim nazivima i ukoliko se neće osjećati ugodno i sigurno na treningu“ (Goričanec Obadić, 2015).

„Sukladno zaključcima više autora (Petrov, 1977; Scanlan i Lewthwaite, 1986; Scanlan i Passer, 1978; Smoll i sur., 1993), djeca sportaši koja svoje trenere vide kao nekoga tko ih podupire u trenažnom procesu, više su zadovoljna i manje su anksiozna od djece koja nemaju pozitivnu suradnju sa svojim trenerima. Vrlo je važna motivacijska klima koju treneri interaktivno stvaraju, određivanjem ciljeva i prioriteta te definiranjem jasnih pravila ponašanja na treninzima i natjecanjima“ (Crnjac 2017). Balaguer i suradnici (2002) zaključuju kako „je poželjno da trenerovo ponašanje bude suportivno, da gradi tople interpersonalne odnose sa svojim sportašima jer to pogoduje razvoju poželjne motivacijske klime na treningu“ (Balaguer i sur., 2002). Kada govori o trenerskoj potpori, Petrov ističe: „Ponekom hrvaču su potrebne tople i oduševljavajuće riječi bliskog čovjeka (trenera)“ (Petrov, 1977).

„U praksi, a i u brojnim je znanstvenim istraživanjima dokazano je da je trener jedan od najjačih motivacijskih faktora. Trener svojom karizmom, autoritetom i stručnošću može djelovati vrlo poticajno na sportaše. Trenerov utjecaj dolazi do izražaja na individualnoj razini, u osobnom kontaktu sa svakim sportašem, ali i na razini ekipe (kluba) kroz razvoj poželjne motivacijske klime. Motivacijsku klimu čine psihološka obilježja sportskog

okruženja koja se oblikuju trenerovim rukovođenjem i kroz interakciju sa sportašima. Za povećanje i održavanje motivacije sportaša poželjna je motivacijska klima usmjerena na učenje i suradnju članova ekipe, a ona prevladava kada trener ističe važnost učenja, usavršavanja nad rezultatom i pobjedom, kada se potiče kooperativnost članova ekipe umjesto međusobnog natjecanja, kada se nagrađuje i pohvaljuje ulaganje truda i napora, a svaki sportaš je jednako važan i ima jasnu ulogu u timu“ (Barić, 2007).

4.3. Vršnjačka potpora

„Vršnjačkih odnosi su odnosi između sportaša relativno istih godina starosti. Veliki broj istraživača djece i mladih navodi da vršnjaci snažno utječu na njihovu motivaciju za sudjelovanje u sportskim aktivnostima“ (Duncan, 1993; Kunes, Hasbrook i Lewthwaite, 1992; Scanlan i sur., 1993; Weiss, Smith i Theeboom, 1996; Crnjac, 2017). „Vršnjaci vrše utjecaj na sportaše preko društvenih ciljeva koje je usvojio taj sportaš“ (Weiss i Ferrer-Caja, 2002).

Tijekom adolescencije, vršnjačkim se odnosima daje poseban značaj u odnosu na prethodan period odrastanja djeteta (Berndt, 1982; Hartup, 1993; Savin-Williams i Berndt, 1990; Crnjac, 2017). „Tijekom adolescencije vršnjaci postaju istaknuti i vrlo važni za adolescente i njihove društvene uloge“ (Crnjac 2017). Prema nekim autorima (Bukowski i Hoza, 1989; Stuntz i Weiss, 2003; 2015; Crnjac 2017) „vršnjački se odnos može podijeliti u dvije različite kategorije: prijateljstvo i prihvaćanje vršnjaka (grupno prihvaćanje). Prijateljstvo opisuje bliski, uzajamno binarni odnos između dvije osobe, dok se prihvaćanje vršnjaka opisuje kao konstrukt skupine kroz razine prihvaćanja ili naklonost od strane vršnjačke skupine“ (Crnjac, 2017).

„Dijete bira sport kojeg su ranije odabrali njegovi vršnjaci, ponaša se u skladu sa zakonitostima koje su nesvjesno definirali vršnjaci, djeca oponašaju, žele biti poput vršnjaka i

sl. Često i djetetova motivacija za bavljenje sportom ovisi primarno o prijateljima – dijete trenira dok ima društvo u klubu. Prestankom treniranja prijatelja, dijete također prestaje sa bavljenjem sportskom aktivnošću“ (Petošić, 2007). Vršnjaci stvaraju ili pozitivnu ili negativnu atmosferu (motivacijska klima) za treniranje. Ono što može pomoći u izmjeni postojeće vršnjačke motivacijske klime u klubu ili ekipi je bolje razumijevanje vršnjačkog utjecaja na poboljšanje motivacije mladih sportaša. Mora se poticati zajedništvo, potencirajući identično tretiranje mladih sportaša te sprječavati konflikte između mladih sportaša.

Veliki broj znanstvenika naglasio je važnost shvaćanja motivacijskih procesa koji uzrokuju napuštanje sporta (Petlichkoff, 1993; Weiss i Petlichkoff, 1989; Weiss i Williams, 2004). „Dok su prethodne studije iznosile društvene čimbenike poput utjecaja odraslih na sportaševu motivaciju i ustrajnosti u sportskom ponašanju, utjecaj vršnjaka još je uvijek relativno neistražen socijalni čimbenik“ (Crnjac, 2017).

U znanstvenom području uspostavljena je čvrsta povezanost vršnjačkih odnosa i socijalnih vještina, prijateljstva, suradnje, nesebičnosti i samopoštovanja. (Bukowski i sur., 1996). Kada se govori o kvalitetnom prijateljstvu, misli se na određene dimenzije ili socijalne norme kao što su druženje, pomoć, povjerenje, odanost i samopoštovanje. Petrov (1977), Hartup (1993; 1999), a i Crnjac (2017) u doktorskom radu navodi da „mladi koji su ocjenjivali prijateljstvo upravo tim kvalitetama pokazuju bolje psihosocijalne prilagodbe i akademski uspjeh (Berndt i sur., 1999; Ladd, Kochenderfer i Coleman, 1996).

Petrov (1977) ističe poštivanje prijatelja, ali i protivnika, uzajamnu pomoć vršnjaka na treninzima, itd. „Vršnjačka interakcija i njihovi međusobni odnosi posebno su važni kod mladih sportaša i mogu doprinijeti kvaliteti ukupnog iskustava mladih u sportu“ (Smith, 2003).

„Sportski psiholozi su bili posebno zainteresirani za proučavanje kognitivnih i afektivnih koristi dječjeg sudjelovanja u sportu, a takva istraživanja nekoliko autora uključivala su osobno opažanje spremnosti, kontrole, motivacije i zadovoljstva“ (Horn, 1987; Scanlan i Simons, 1992; Weiss, 1987; Weiss i Bredemeier, 1990). No vrlo je malo „istraživanja provedeno na važnoj razvojnoj temi vršnjačkog odnosa u sportskoj okolini, sklapanju prijateljstava, prihvaćanju vršnjaka te u području socijalne kompetencije“ (Crnjac,

2017). Elaborirajući postojeću literaturu u kojoj se analizira motivacija mladih sportaša za njihovo sudjelovanje u sportu, autori navode da je mladim sportašima pripadanje vršnjačkoj skupini, u obliku potpore, podjednako važna kao i motiv sportskog postignuća“ (Gould i Petlichkoff, 1988; Weiss i Petlichkoff, 2010; White i Coakley, 1986). „Djeca i adolescenti kao vrlo bitne razloge za njihov ostanak ili odustajanje od sporta navode stvaranje novih prijateljstava i ekipnu atmosferu” (Crnjac, 2017).

5. CILJ I HIPOTEZE

Cilj istraživanja je utvrditi razinu povezanosti socijalne okoline (roditelji, treneri, vršnjaci) mladih hrvача u odnosu na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju.

Prema cilju istraživanja postavljene su sljedeće hipoteze:

H1 – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju.

H2 – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije.

6. METODE RADA

6.1. Uzorak ispitanika

Inicijalni uzorak uključivao je 196 ispitanika iz 22 od ukupno 28 hrvačkih klubova i pet pridruženih članova Hrvackog saveza u Hrvatskoj u 2019. godini. Kako je uzorak po spolu bio izražen neizbalansiran, odlučeno je da se analiza napravi s podacima koji su prikupljeni samo za dječake. Tijekom provođenja istraživanja, testirane su ukupno 24 hrvačice djevojčice, (od 11–13 godina N=14; od 14–15 godina N=7 i od 16–17 godina N=3), ali nisu uzete u obradu ovih rezultata jer nisu niti bile predviđene u projektu doktorskog rada, ali će se ti dobiveni rezultati nad djevojčicama obraditi u nekim sljedećim istraživanjima. Isključivanje rezultata svih djevojčica hrvačica iz statističkih analiza pokazalo se dobrom odlukom jer je njihov broj bio premalen, no to je i očekivano pa je i prijedlog povjerenstva na obrani projekta doktorskog rada bio takav da se rezultati djevojčica isključe iz analize.

Nastavno na navedeno, konačni analizirani uzorak sastoji se od 172 ispitanika (Tablica 1, str. 54) iz većine hrvatskih hrvačkih klubova u dobi od 11 do 17 godina, a za navedeni uzorak ispitanika može se kazati da je reprezentativan jer ga čini okvirno 60 % mladih hrvača tih uzrasta iz više od 90 % hrvačkih klubova u Hrvatskoj i maksimalan je koji se mogao testirati u vremenu kada se istraživanje provodilo. Nerazmjer postotaka između testiranih dječaka hrvača i hrvatskih hrvačkih klubova (60 %-90 %) je takav jer nisu testirani svi hrvači iz svih klubova, iz razloga njihove nedostupnosti u vrijeme provođenja testiranja, ali i zbog toga što nije bilo moguće ishodovati roditeljsku suglasnost za sve dječake.

Reprezentativan uzorak od 172 hrvača (Tablica 1, str. 54), koji je analiziran, ovisno o starosti podijeljen je u tri dobne skupine: mlađi dječaci hrvači od 11 do 13 godina (N=79), stariji dječaci hrvači od 14 do 15 godina (N=50) te hrvači kadeti od 16 do 17 godina (N=43). Populacija mladih hrvača, pogotovo dobne skupine kadeta (od 16 do 17 godina), (N=43) je ovim istraživanjem iscrpljena, odnosno testiran je maksimalan njihov broj u tom trenutku u Republici Hrvatskoj.

Ispitanici su kategorizirani u tri navedene skupine temeljem važećeg *Pravilnika o sustavu, uvjetima i organizaciji hrvatskih natjecanja*, Hrvatskog hrvatskog saveza.

Tablica 1: *Analizirani uzorak ispitanika*

Starosna skupina	11–13 godina	14–15 godina	16–17 godina	ukupno
Broj ispitanika	79	50	43	172

22 od ukupno 28 hrvatskih hrvatskih klubova i pet pridruženih članova Hrvatskog hrvatskog saveza u 2019. godini, iz kojeg je dobiven uzorak ispitanika navedeni su abecednim redom: HK „Bistra“, HK „Buje“ (pridruženi član HHS-a), HK „Gospić“, HK „Herkul“, HK „Hrvatski Dragovoljac“, HK „Istarski borac“, HK „Klinča Sela“, HK LIKA, HK „Ludbreg“, HK „Metalac“, HK „Petrinja“, HK „PIK Vrbovec“, HK „PODRAVKA“, HK „Sesvete“, HK „Sesvetski Kraljevec“, HK „Slatina“, HK „Split“, HK „Šibenik“, HK „Trešnjevka“, HK „Vindija“, HK „Zadar“ i HK „Zagreb“. U testiranju nisu sudjelovali sljedeći klubovi, abecednim redom: HK „Dugo Selo“ (pridruženi član HHS-a), HK „Fami“, HK „Gladijator“, HK „LOKOMOTIVA“, HK „Poreč“, HK „Pujanke“, HK „ROVINJ“, HK „Stupnik“ (pridruženi član HHS-a), HK „Sveta Nedjelja“ (pridruženi član HHS-a) i HK „Velika Gorica 1991“ (pridruženi član HHS-a).

6.2. Varijable

U ovom istraživanju upotrijebljeni su „Upitnik posvećenosti sportu“ (Scanlan i sur., 1993), modificiran i preveden na hrvatski jezik (Crnjac, 2017), „Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu“ (Scanlan i sur., 1993), preveden na hrvatski jezik i modificiran (Crnjac, 2017), „Upitnik socijalne orijentacije i utjecaja roditelja, trenera i vršnjaka“ (Stuntz i Weiss, 2003), modificirana hrvatska verzija (Crnjac, 2017), „Upitnik intrinzične motivacije“ (Štimac, 2000) i „Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu“ (Bosnar, 2003). Ovakav koncept mjernog instrumenta od pet upitnika koristio je Crnjac (2017) u svom projektu te je njegova

primjena na populaciji hrvatskih sportaša pokazala visoku pouzdanost (Taber, 2018; Novak, 2020) i zadovoljavajuću valjanost. Sve ocjene svih upitnika su na petostupanjskoj skali Likertova tipa.

Prije ispunjavanja upitnika, ispitanici su opisivali svoja demografska obilježja, odnosno sudionici su zamoljeni da navedu svoje godine, spol, ime kluba u kojem treniraju i hrvачki staž (koliko dugo treniraju hrvanje), ime i prezime trenera, broj treninga u tjednu i trajanje pojedinog treninga u minutama.

Nakon navedenog, prvi je ispunjavan „Upitnik posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993)“, koji ima šest čestica i procjenjuje razinu posvećenosti sportu (ovom prilikom hrvanju). Upitnik je za potrebe izrade svog doktorskog rada, modificirao i preveo na hrvatski jezik, Crnjac 2017. godine. Crnjac (2017) je navedenoj skali s pomoću pilot istraživanja potvrdio faktorsku valjanost.

Upitnik posvećenosti sportu – 6 čestica:

- Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?
- Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?
- Koliko si predan u treniranju ovog sporta?
- Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?
- Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?
- Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?

„Zadovoljstvo u sportu predstavlja pozitivnu afektivnu reakciju na sportsko iskustvo koja odražava generalizirane osjećaje kao što su uživanje, svidanje i zabava“ (Crnjac, 2017). Ukupna razina zadovoljstva u hrvanju procjenjuje se s pet čestica, a ispitanici su odgovarali na petostupanjskoj Likertovoj ljestvici. U ovom istraživanju, kao drugi, upotrijebljen je „Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu (Scanlan i sur., 1993)“, kojeg je preveo na hrvatski jezik i modificirao Crnjac u doktorskome radu, 2017. godine te je njime potvrdio faktorsku valjanost.

Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu–5 čestica:

- Uživajte li u vašem sportu?

- Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?
- Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?
- Koliko Vam se sviđa Vaš sport?
- Obožavam trenirati ovaj sport.

Sljedeći je bio „Upitnik socijalne orijentacije Stuntz i Weiss (2003)“ s odgovorima na petostupanjskoj Likertovoj ljestvici. Upitnik je preveo na hrvatski jezik i modificirao Crnjac, 2017. godine, tako da mu je dodao 3 čestice kako bi mu se povećala valjanost. Tom prilikom je izradio pilot projekt na 257 ispitanika nogometaša i košarkaša dobi od 16 do 18 godina koji je pokazao pouzdanu pouzdanost (Taber, 2018; Novak, 2020). Tako konstruirani upitnik ima 18 čestica u dvije dimenzije.

Prva dimenzija („trenerska pohvala“) sastoji se od šest čestica a odnosi se na trenerovu potporu sportašu (čestice kao npr. „Moj trener hvali moju izvedbu“ ili „Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao“, najbolji su pokazatelji poddimenzije „trenerska pohvala“). Druga dimenzija („vršnjaci“) se dijeli na dvije poddimenzije, svaka isto s po šest čestica i vezana je uz vršnjake („vršnjačko prijateljstvo“ i „prihvatanje grupe“). Čestice koje najbolje definiraju poddimenziju vezanu uz „vršnjačko prijateljstvo“, su npr. „Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju“ ili „Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim“. Drugu poddimenziju „prihvatanje grupe“ npr. predstavljaju čestice „Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim“ ili npr. „Moji suborci me često zovu da se družim s njima“

I dimenzija:

Trenerska pohvala–6 čestica:

- Moj trener hvali moju izvedbu.
- Moj trener me pohvaljuje.
- Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.
- Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.
- Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.
- Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji.

II dimenzija:

1. poddimenzija – Vršnjačko prijateljstvo – 6 čestica:

- Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.
- Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.
- Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.
- Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.
- Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.
- Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.

2. poddimenzija – Prihvatanje grupe–6 čestica:

- Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.
- Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim.
- Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.
- Moji suborci me često zovu da se družim s njima.
- Rođendane slavim s prijateljima iz kluba.
- Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.

Intrinzična motivacija procjenjivala se „Upitnikom intrinzične motivacije“ s 18 čestica, na petostupanjskoj Likertovoj ljestvici. „Upitnik intrinzične motivacije (Intrinsic Motivation Inventory – IMI), autora McAuley, Duncan i Tammen (1991) je „multidimenzionalni mjerni instrument gdje se ukupna razina intrinzične motivacije procjenjuje kao rezultanta četiri subdimenzije preko kojih se određuje u kojoj se mjeri procjenjivana aktivnost smatra zanimljivom i uživajućom, u kojoj mjeri aktivnost odražava ispitanikovu kompetentnost i uloženi napor, te koliko se pritiska (tenzije) osjeća djelovanjem u toj aktivnosti“ (Cvenić i Barić 2015), „a temelji se na spoznajama teorije kognitivne evaluacije.

Za ispitivanje kriterijske varijable u ovom istraživanju rabljena je adaptirana varijanta prevedena na hrvatski jezik (Štimac, Horga i Jurinić-Matoš, 1999; Štimac, 2000)“ (Crnjac, 2017). „Upitnik se sastoji od 18 čestica koje su po subdimenzijama raspoređene na sljedeći način: pet čestica za dimenziju interes – uživanje, pet čestica za dimenziju percipirana kompetentnost, četiri čestice za dimenziju napor – važnost i četiri čestice za dimenziju

pritisak/tenzija. Prve se tri dimenzije (interes/uživanje, percipirana kompetentnost, napor/važnost) smatraju pozitivnim indikatorima, dok se posljednja (pritisak/tenzija) smatra negativnim indikatorom intrinzične motivacije“ (Cvenić i Barić, 2015):

1. Napor / važnost–4 čestice:

- Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.
- Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.
- Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.
- Lako mi ide uvježbavanje tehnika.

2. Interes / uživanje–5 čestica:

- Jako uživam u svakoj borbi.
- Zabavno je boriti se.
- Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.
- Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.
- Ovaj sport me ne zanima previše.

3. Pritisak / tenzija –4čestice:

- Većinu borbi sam u grču.
- Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.
- Osjećam se nervozno tijekom borbi.
- Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.

4. Percipirana kompetentnost–5 čestica:

- Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.
- Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.
- Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.
- Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.
- Nisam dovoljno dobar u svom sportu.

Posljednji je korišten „Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu“ autorice Ksenije Bosnar (2003) u obliku od 25 čestica na petostupanjskoj Likertovoj skali. Upitnik procjenjuje četiri načina roditeljske potpore:

1. Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom (9 čestica).
2. Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom (6 čestica).
3. Učenje prema modelu (3 čestice).
4. Pozitivna potkrepljenja (7 čestica).

Ovaj upitnik pokazao je visoku razinu pouzdanosti (Taber, 2018; Novak, 2020) i valjanosti u više istraživanja (Bosnar, 2003; Bosnar, Prot i Matković, 2003; Matković, Prot i Bosnar, 2003; Bosnar, Petrić i Prot, 2003; Greblo i Lorgjer, 2006; Bosnar i Lorgjer, 2006; Greblo i Bosnar, 2007; Lorgjer i Bosnar, 2007; Bosnar i Turkalj, 2011; Crnjac, 2017). Odgovori na čestice daju se na petostupanjskoj skali Likertova tipa u rasponu od „Nimalo“ do „Izrazito jako“.

1. Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom (9 čestica). Čestice koje procjenjuju ovu poddimenziju su:

- Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.
- Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.
- Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.
- Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.
- Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.
- Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene.
- Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.
- Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.
- Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko ne će nagovarati da pijem, pušim ili uzimam drogu.

2. Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom (6 čestica):

- Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.
- Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.
- Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obveze ne

zanemarim sport.

- Moju sportsku opremu financirali su roditelji.
- Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.
- Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.

3. Učenje prema modelu (3 čestice):

- Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.
- U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.
- U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.

4. Pozitivna potkrepljenja (7 čestica):

- Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.
- Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.
- Kad se takmičim, roditelji su moji redoviti navijači.
- Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.
- Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.
- Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.
- Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.

6.3. Metode obrade podataka

Za potvrđivanje hipoteze H1 podaci su obrađeni diskriminacijskom analizom, a za potvrđivanje hipoteze H2 podaci su obrađeni kanoničkom korelacijskom analizom.

Pouzdanost svih upitnika ovog istraživanja provjeravana je Chronbach Alptom, koja je najčešća mjera unutarnje konzistentnosti („pouzdanosti“) i dosljednosti skupa tvrdnji. Sve statističke analize obrađene su u statističkom programu Statistica for Windows, verzija 13.1.

6.4. Postupak

Istraživanje je provedeno u skladu s etičkim kodeksom za istraživanja s djecom (Ajduković i Kolesarić, 2003). Pismeno odobrenje za provođenje ovoga ispitivanja zatraženo je i dobiveno od Povjerenstva za znanstveni rad i etiku Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Prilog 22, str. 225). Nadalje, suglasnost je ishodovana i od Hrvatskog hrvackog saveza te od hrvackih klubova, a zatim je zatražen i dobiven pismeni pristanak roditelja sportaša koji su sudjelovali u istraživanju (Prilog 23, str. 226).

Ispitanici su zamoljeni da ispune upitnike u svrhu izrade doktorskog rada. Dječaci hrvaci su anonimno ispunjavali upitnik bez prisutnosti trenera, na mirnom mjestu u prostorijama kluba prije ili nakon treninga u skupinama od pet do deset ispitanika. Ispunjavanje upitnika trajalo je približno 30 minuta. Svima je na identičan način objašnjen način popunjavanja upitnika po njegovim dijelovima, a voditelj istraživanja, autor ovog rada, bio je na raspolaganju pojasniti potencijalne nejasnoće vezane za upitnik.

Anketa je provedena nad ispitanicima starosti između 11 i 17 godina koji se bave hrvanjem, s ciljem procjene nivoa posvećenosti hrvanju te objašnjenja unutarnjih i vanjskih motiva za bavljenje ovim sportom, kao i razinu sudjelovanja obiteljskog i društvenog okruženja u motivaciji te sportskom uspjehu kod djece.

Strukturom mjernog instrumenta obuhvaćena su pitanja navedena unutar pet upitnika koja se odnose na posvećenost sportu, zadovoljstvo uslijed bavljenja sportom, intrinzičnu

motivaciju, socijalnu orijentaciju u odnosu na vršnjake, trenere i roditelje te pitanja o roditeljskoj potpori djeci u sportu.

Ovaj mjerni instrument uključivao je biranje jednog od ponuđenih odgovora na pitanja, odnosno zadatak ispitanika prilikom ispunjavanja svakog upitnika, bio je odrediti stupanj slaganja s ponuđenim tvrdnjama ili pitanjima, gdje su odgovori diskretnog oblika i predstavljaju Likertovu pet-stupanjsku skalu s opcijama: 1. nimalo, 2. malo, 3. osrednje, 4. jako i 5. izrazito jako, osim demografskih pitanja na koje je odgovor bio slobodnog tipa.

7. REZULTATI

Analizirani podaci prikupljeni su pomoću pet varijabli i to: modificiranim „Upitnikom posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993)“ (Prilog 2, str. 205), kojeg je za potrebe izrade svog doktorskog rada, modificirao i preveo na hrvatski jezik, Crnjac 2017. godine; „Upitnikom ukupne razine zadovoljstva u sportu (Scanlan i sur., 1993)“ (Prilog 5, str. 208), kojeg je preveo na hrvatski jezik i modificirao Crnjac u doktorskome radu, 2017. godine; „Hrvatskom verzijom upitnika socijalne orijentacije i utjecaja roditelja, trenera i vršnjaka (Stuntz i Weiss, 2003)“ (Prilog 8, str. 211), preveden na hrvatski jezik i modificiran (Crnjac, 2017); „Upitnikom intrinzične motivacije (Štimac, 2000)“ (Prilog 12, str. 215) i „Upitnikom roditeljske potpore djeci u sportu (Ksenija Bosnar, 2003)“ (Prilog 16, str. 219).

Ispitanici su odgovore bilježili na petostupanjskoj skali Likertova tipa od jedan do pet, što znači da je teoretski raspon rezultata četiri, minimalni rezultat jedan, a maksimalni rezultat pet. Korišteni upitnici pokazali su dobar i izvrstan (Taber, 2018; Novak, 2020) stupanj pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije, što je prikazano u Tablici 2.

Tablica 2: *Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije varijabli (upitnika)*

Varijable	A. S.	S. D.	α
Upitnik posvećenost sportu	4,60	0,52	0,83
Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu	4,73	0,53	0,93
Upitnik socijalne orijentacije	4,11	0,59	0,92
Upitnik intrinzične motivacije	3,80	0,38	0,82
Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu	4,40	0,46	0,87

Legenda: A.S. – aritmetička sredina upitnika/varijable; S.D. – standardna devijacija upitnika/varijable; α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije upitnika/varijable.

Sukladno predviđanjima, izračun normaliteta distribucija Kolmogorov-Smirnovljevim testom (K-S testom) je pokazao kako nijedna distribucija varijabli nije normalno distribuirana. Takvi rezultati su očekivani i predvidljivi s obzirom na to da se radi o uzorku ispitanika i o konstrukciji samih upitnika, odnosno, poradi toga što su rezultati ispitanika očekivano u visokim i maksimalnim vrijednostima (vrijednosti od četiri i pet) na Likertovoj skali.

7.1.1 Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika posvećenosti sportu

Prva skupina pitanja mjernog instrumenta, imala je za cilj procijeniti posvećenost mladih hrvачa svom sportu. U ovom dijelu mjernog instrumenta, ispitanici su odgovarali na 6 pitanja koja se mogu vidjeti u tablici iz Priloga 2 (str. 205) i tablici iz Priloga 3 (str. 206), u kojoj su prikazani i učestalost odgovora, kao i najčešći, odnosno najfrekventniji odgovor – Mod (Mo). Ispitanici su odgovore bilježili na petostupanjskoj skali Likertova tipa u rasponu od „Nimalo“ do „Izrazito jako“, odnosno od kodirano jedan do kodirano pet, što znači da je teoretski raspon rezultata četiri, minimalni rezultat jedan, a maksimalni rezultat pet.

Tablica 3: Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za dimenziju posvećenost sportu

dimenzija	N	A.S.	Min	Max	S.D.	α
Zadovoljstvo u sportu	172	4,60	2,83	5,00	0,52	0,83

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora u dimenziji; Min – minimalna vrijednost odgovora u dimenziji; Max – maksimalna vrijednost odgovora u dimenziji; S.D. – standardna devijacija odgovora u dimenziji; α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije

Analiza pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije obavljena je pomoću Cronbachove Alphe, čija je vrijednost od 0,83 pokazala da odabrana skupina pitanja zaista procjenjuje isti temeljni koncept. Iako je pouzdanost hrvatske verzije „Upitnika posvećenosti sportu“ (Prilog 2, str. 205) nešto manja ($\alpha=0,83$) od koeficijenta pouzdanosti dobivenog u originalnoj engleskoj verziji upitnika „Sport Commitment Model“ ($\alpha=0,88$) (Scanlan i sur., 1993), još uvijek je prilično visoka (Taber, 2018; Novak, 2020) pa zaključujemo kako je hrvatska verzija „Upitnika posvećenosti sportu“, korištena u ovom istraživanju dobro pouzdan mjerni instrument. Metodom glavnih komponenata (Principal Component Analysis) matrice korelacija provjerena je faktorska struktura ovog upitnika.

U Tablici 3.1. prikazani su rezultati faktorske analize za dimenziju posvećenost sportu, metodom glavnih komponenata, a navedena svojstvena vrijednost matrice korelacija između čestica iznosi 3,51, što objašnjava 58,42 % ukupne varijance svih čestica.

Tablica 3.1.: *Rezultati faktorske analize za dimenziju posvećenost sportu, metodom glavnih komponenata (N = 172)*

Faktor	Svojstvena vrijednost	% varijance	kumulativni %
1	3,51	58,42	58,42

Tablica 3.2.: *Faktorska zasićenja čestica dimenzije posvećenost sportu na faktoru (N = 172)*

Čestice	dimenzija	F1
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	posvećenost sportu	-0,60
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	posvećenost sportu	-0,87
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	posvećenost sportu	-0,67
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	posvećenost sportu	-0,88
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	posvećenost sportu	-0,67
Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?	posvećenost sportu	-0,85

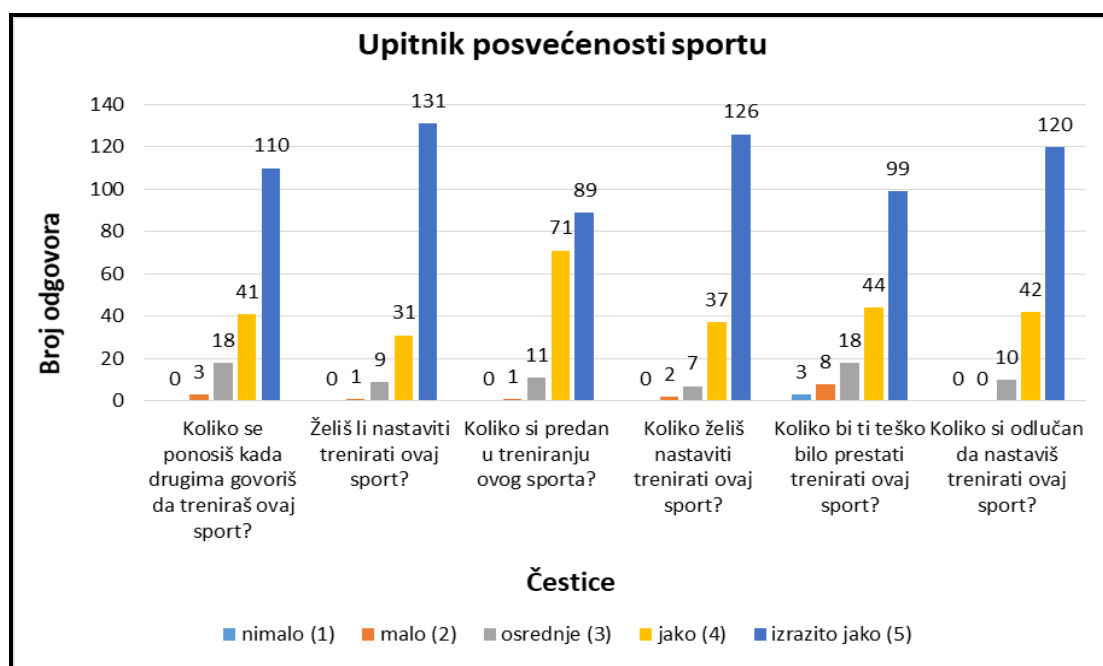
Legenda: F1 – vrijednosti faktorskog zasićenja čestice dimenzije posvećenost sportu na faktoru F1

U ovako konstruiranom i prevedenom upitniku, faktor posvećenosti sportu je jednako kao i u originalnom upitniku (Scanlan i sur., 1993) određen sa šest čestica. Čestica koja je dala najveću vrijednost je „Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?“ (-0,88) a najmanju „Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?“ (-0,60). Nastavno, možemo zaključiti da „Upitnik posvećenosti sportu“ ima dobru faktorsku strukturu i da je valjani mjerni instrument za mjerenje posvećenosti hrvanju mladih dječaka hrvača od 11 do 17 godina.

U Tablici iz Priloga 4, (str. 207) prikazani su rezultati frekvencije odgovora „Upitnika posvećenosti sportu“. Dobiveni rezultati pokazuju vrlo visoku razinu pozitivnog pristupa naspram sportu, odnosno prema hrvanju. Svi dobiveni rezultati nalaze se u visokoj zoni između 4 i 5, a najvišu vrijednost ima čestica „Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?“ (4,70), a najmanji čestica „Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?“ (4,33). Velika većina ispitanika, njih 110 odgovorilo je kako se izrazito jako ponosi kada drugima govori da se bavi hrvanjem (prosječna vrijednost 4,50), dok se 41 ispitanika jako ponosi. Nivo ponosa

koji osjećaju 18 ispitanika je opisalo kao osrednje, dok je samo njih troje izjavilo kako se malo ponosi. Nije bilo ispitanika koji u bavljenju hrvanjem nisu nalazili niti malo ponosa (Prilog 4, str. 207). Većina ispitanika je izrazito jako predana treniranju hrvanja. Najviše ispitanika, njih 131 na pitanje žele li nastaviti trenirati hrvanje (prosječna vrijednost 4,70), odgovaraju kako izrazito jako žele, a kada ih se pita koliko žele nastaviti trenirati hrvanje (prosječna vrijednost 4,67), njih čak 126 odgovara „izrazito jako“. Nadalje, 120 ispitanika je izrazito jako (prosječna vrijednost 4,50) odlučno da će nastaviti trenirati hrvanje (tablica u Prilogu 4, str. 207).

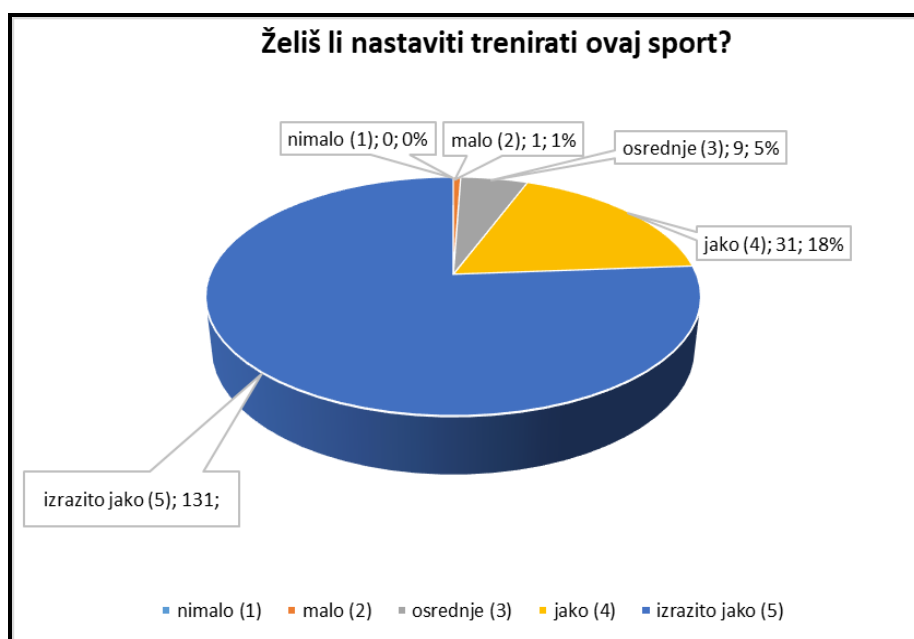
Najviše ispitanika smatra kako bi im bilo teško ili iznimno teško napustiti hrvanje (prosječna vrijednost 4,33). Od toga 99 izrazito jako, a 44 smatra da bi im bilo jako teško, dok je 18 ispitanika odgovorilo kako vjeruje da bi im napuštanje hrvanja bilo osrednje teško. Samo osam ispitanika misli da bi im bilo malo teško, dok jedino trojica ispitanika misle da ne bi imalo nikakvih poteškoća prestati trenirati hrvanje.

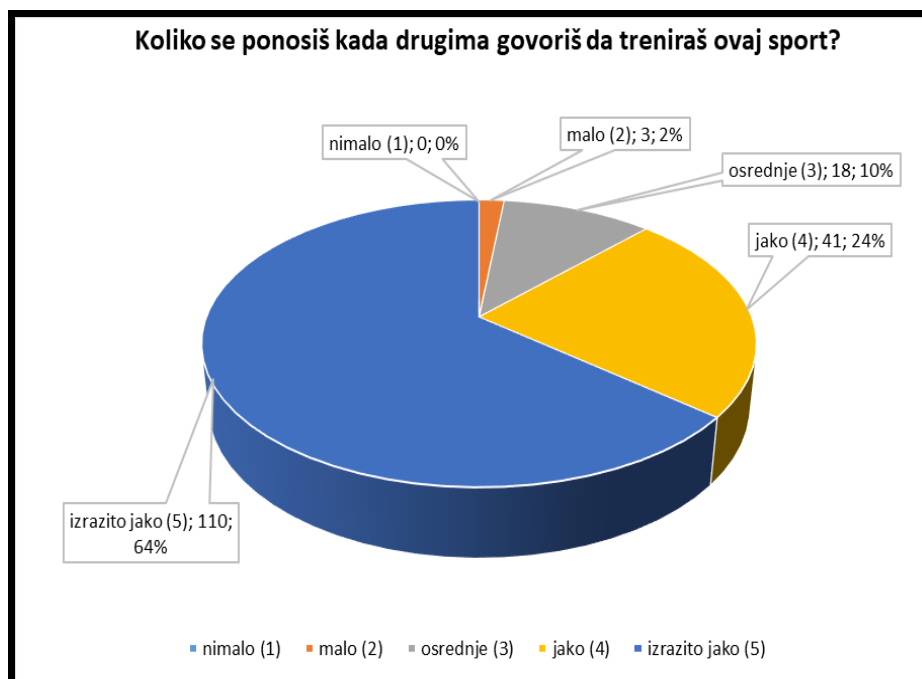
Grafikon 1: Raspodjela odgovora na čestice iz upitnika posvećenosti sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Najveći broj ispitanika je izrazito jako odlučan da se želi nastaviti baviti hrvanjem, svojim sportom (120), dok je 42 ispitanika jako odlučno u tom stavu. Na ovo pitanje nije bilo odgovora „malo“ i „nimalo“ (Prilog 3, str. 206). Primjećuje se povezanost starosti ispitanika i

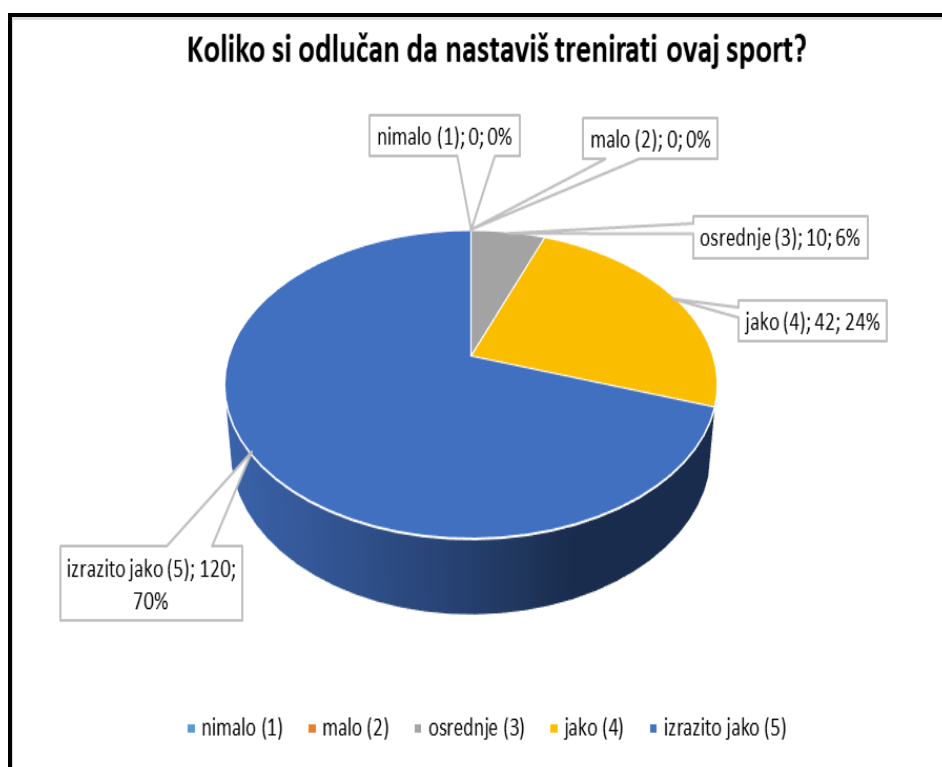
želje za daljim treniranjem, u smislu da se starije skupine više žele nastaviti baviti hrvanjem i u budućnosti.

Grafikon 2: *Raspodjela odgovora čestice „Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Grafikon 3: *Raspodjela odgovora čestice „Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Grafikon 4: *Raspodjela odgovora čestice „Koliko si odlučan da nastaviš trenirati ovaj sport?“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Tablica 4: *Deskriptivni statistički parametri upitnika posvećenosti sportu, mlađih dječaka hrvача od 11 do 13 godina (N = 79)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	79	4,32	2	5	0,86	-0,92	-0,30
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	79	4,67	2	5	0,65	-2,07	3,90
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	79	4,37	2	5	0,66	-0,84	0,83
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	79	4,70	2	5	0,63	-2,23	4,88
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	79	4,13	1	5	1,13	-1,09	0,15
Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?	79	4,67	3	5	0,59	-1,64	1,68

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Nadalje, prosječno najnižu vrijednost odgovora i kod mlađih i kod starijih dječaka hrvача (Tablica 4 i Tablica 4.1., str. 70) dobila je čestica „Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?“, ali kod starijih dječaka u većoj vrijednosti dok je kod dječaka kadeta najniža prosječna vrijednost odgovora zabilježeno kod čestice „Koliko si predan u treniranju ovog sporta?“, što je malo kontradiktorno kada se uspoređuje s odgovorima na ostale

povezane čestice. Logično objašnjenje koje se nameće je da dječaci hrvači mlađe i starije dobne skupine, odnosno dječaci hrvači u dobi od 11 do 15 godina još uvijek zasigurno ne znaju koliko bi im teško bilo prestati trenirati hrvanje, bi li im bilo žao ili bi to napravili bez nekih posebnih poteškoća.

Tablica 4.1.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika posvećenosti sportu, starijih dječaka hrvača od 14 do 15 godina (N = 50)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	50	4,54	3	5	0,65	-1,10	0,15
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	50	4,72	3	5	0,57	-1,97	2,94
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	50	4,56	3	5	0,64	-1,19	0,33
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	50	4,60	2	5	0,70	-1,86	3,31
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	50	4,38	1	5	0,90	-1,72	3,29
Koliko si odlučan da nastaviš trenirati ovaj sport?	50	4,56	3	5	0,61	-1,07	0,19

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Tablica 4.2.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika posvećenosti sportu, hrvača kadeta od 16 do 17 godina (N = 43)*

Čestice	N	Mean	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	43	4,79	2	5	0,56	-3,49	14,54
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	43	4,72	3	5	0,50	-1,59	1,76
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	43	4,44	3	5	0,59	-0,50	-0,63
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	43	4,70	4	5	0,46	-0,89	-1,26
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	43	4,63	3	5	0,54	-1,03	0,02
Koliko si odlučan da nastaviš trenirati ovaj sport?	43	4,67	3	5	0,57	-1,57	1,64

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Najnižu prosječnu vrijednost odgovora na pitanje „Koliko si predan u treniranju ovog sporta?“ (prosječna vrijednost 4,44) (Tablica 4.2) , hrvača kadeta možemo protumačiti kako oni smatraju da nisu dovoljno predani treniranju hrvanja, odnosno možemo zaključiti kako su oni uvjereni da se mogu i moraju više posvetiti, odnosno „predati“ treniranju hrvanja.

7.1.2. Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu

Implementacija ovog upitnika na ovakvoj populaciji hrvatskih hrvača dala je izvrsnu vrijednost Cronbachove Alphe (Taber, 2018; Novak, 2020), koja u ovom istraživanju iznosi 0,93 ($\alpha=0,93$). „Pouzdanost hrvatske verzije upitnika (Prilog 5, str. 208), je nešto viša od rezultata dobivenih u originalnoj engleskoj verziji upitnika Sport Commitment Model ($\alpha=0,90$)“ (Scanlan i sur., 1993 navedeno u Crnjac 2017). Nastavno na navedeno, možemo zaključiti da je hrvatska verzija ovako konstruiranog „Upitnika posvećenosti sportu“ izvrsno pouzdan mjerni instrument za procjenu posvećenosti mladih hrvanju.

Tablica 5: Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za dimenziju razine zadovoljstva u sportu

dimenzija	N	A.S.	Min	Max	S.D.	α
Zadovoljstvo u sportu	172	4,73	2,60	5,00	0,53	0,93

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora u dimenziji; Min – minimalna vrijednost odgovora u dimenziji; Max – maksimalna vrijednost odgovora u dimenziji; S.D. – standardna devijacija odgovora u dimenziji; α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije

Ispitanici su odgovore bilježili na petostupanjskoj skali Likertova tipa od „Nimalo“ do „Izrazito jako“, odnosno od kodirano jedan do kodirano pet, što znači da je teoretski raspon rezultata četiri, minimalni rezultat jedan, a maksimalni rezultat pet. Odgovarali na pet pitanja koja su uz deskriptivnu statistiku odgovora prikazana u Prilogu 7 (str. 210). Deskriptivna analiza objašnjava razinu zadovoljstva mladih hrvača u hrvanju. Uzimajući u obzir prirodu Likertove skale koja zbog svog diskretnog, redosljednog tipa, ne odgovara Gaussovoj raspodjeli, odabran je ovakav pristup deskriptivnoj statistici.

U Tablici 5.1. prikazani su rezultati faktorske analize za dimenziju zadovoljstva u sportu, metodom glavnih komponenata, a navedena svojstvena vrijednost matrice korelacija između čestica iznosi 3,95, što objašnjava 78,95 % ukupne varijance svih čestica.

Tablica 5.1.: *Rezultati faktorske analize za dimenziju zadovoljstva u sportu, metodom glavnih komponenata (N = 172)*

Faktor	Svojstvena vrijednost	% varijance	kumulativni %
1	3,95	78,95	78,95

U ovako konstruiranom i prevedenom upitniku, Faktor zadovoljstva u sportu je određen s pet čestica, dok je u originalnom upitniku (Scanlan i sur., 1993), taj faktor određen s četiri čestice i sve čestice su se afirmirale. Čestica koja je dala najveću vrijednost, odnosno koja je imala najveći koeficijent je „Obožavam trenirati ovaj sport.“ (-0,91) a najmanji „Koliko Vam se sviđa Vaš sport?“ (-0,84). Temeljem navedenih rezultata, možemo zaključiti da „Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu“ ima dobru faktorsku strukturu i da je valjani mjerni instrument za mjerenje posvećenosti hrvanju mladih dječaka hrvača od 11 do 17 godina.

Tablica 5.2.: *Faktorska zasićenja čestica dimenzije zadovoljstva u sportu na faktoru (N = 172)*

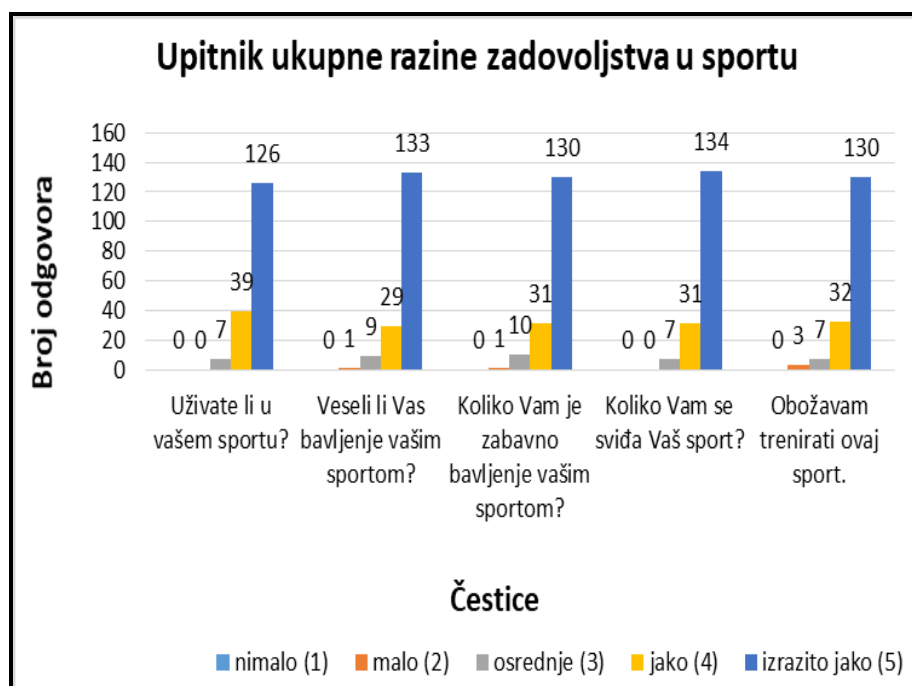
Čestice	dimenzija	F1
Uživajte li u vašem sportu?	zadovoljstvo u sportu	-0,90
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	zadovoljstvo u sportu	-0,90
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	zadovoljstvo u sportu	-0,89
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	zadovoljstvo u sportu	-0,84
Obožavam trenirati ovaj sport.	zadovoljstvo u sportu	-0,91

Legenda: F1 – vrijednosti faktorskog zasićenja čestice dimenzije zadovoljstvo u sportu na faktoru F1

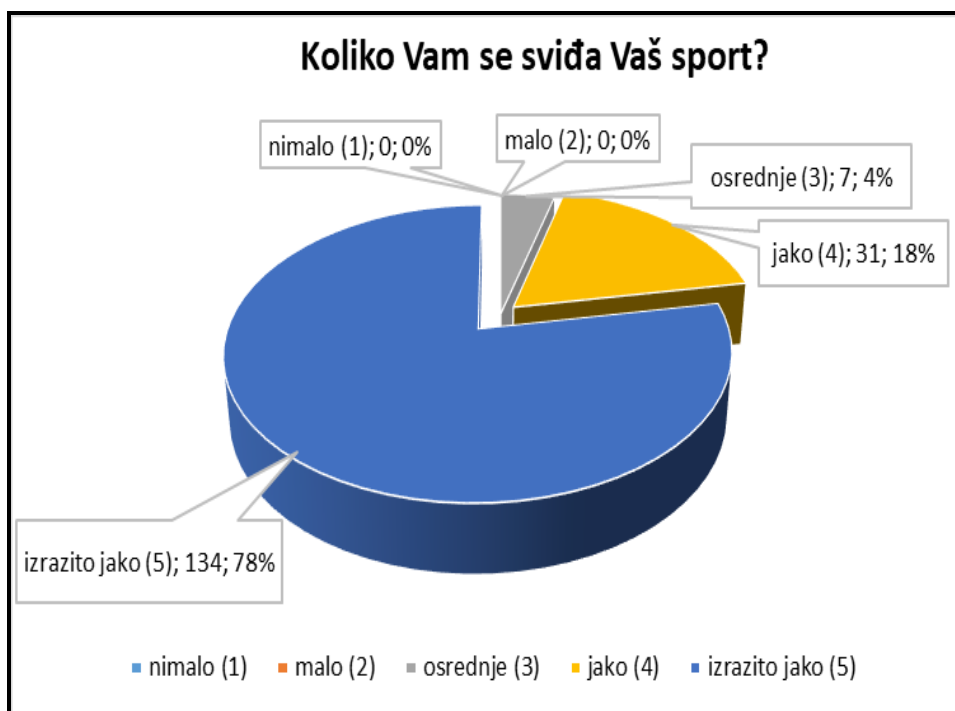
S obzirom na to da su svi dobiveni rezultati u visokoj zoni, odnosno svi su vrjednovani prosječnom vrijednošću u intervalu od 4,68 do 4,74, zaključujemo da su dječaci hrvači jako zadovoljni u svom sportu i da im se jako sviđa hrvanje kao sportska aktivnost. Najvišu vrijednost ima čestica „Koliko Vam se sviđa Vaš sport?“ (4,74), a najnižu vrijednost ima čestica „Obožavam trenirati ovaj sport“ (4,68), (Prilog 7, str. 210).

Velika većina ispitanika, njih 134 odgovorila je da im se izrazito jako sviđa hrvanje (prosječna vrijednost 4,74; tablica u Prilogu 7, str. 210), dok se njima 31 jako sviđa. Samo sedam ispitanika je odgovorilo da im se osrednje sviđa (Prilog 6, str. 209). Nije bilo ispitanika kojima se hrvanje malo ili nimalo ne sviđa. Navedeni rezultati su bili i očekivani s obzirom na uzrast ispitanika i činjenicu da ispitanici dragovoljno učestvuju u trenažnom procesu. Veliku većinu ispitanika izrazito jako veseli bavljenje hrvanjem. Najviše ispitanika, njih 133 na pitanje „Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?“, odgovaraju da ih izrazito jako veseli, a kada ih se pita „Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?“, njih čak 130 odgovara „izrazito jako“. Nadalje, 130 ispitanika izrazito jako obožava trenirati hrvanje i kod čestice „Obožavam trenirati ovaj sport“ koja je vezana za ovaj rezultat, jedino imamo tri ispitanika koja su izjavila kako malo obožavaju trenirati hrvanje, a sva trojica tih ispitanika spadaju u najmlađu dobnu skupinu, odnosno u mlađe dječake hrvače od 11 do 13 godina.

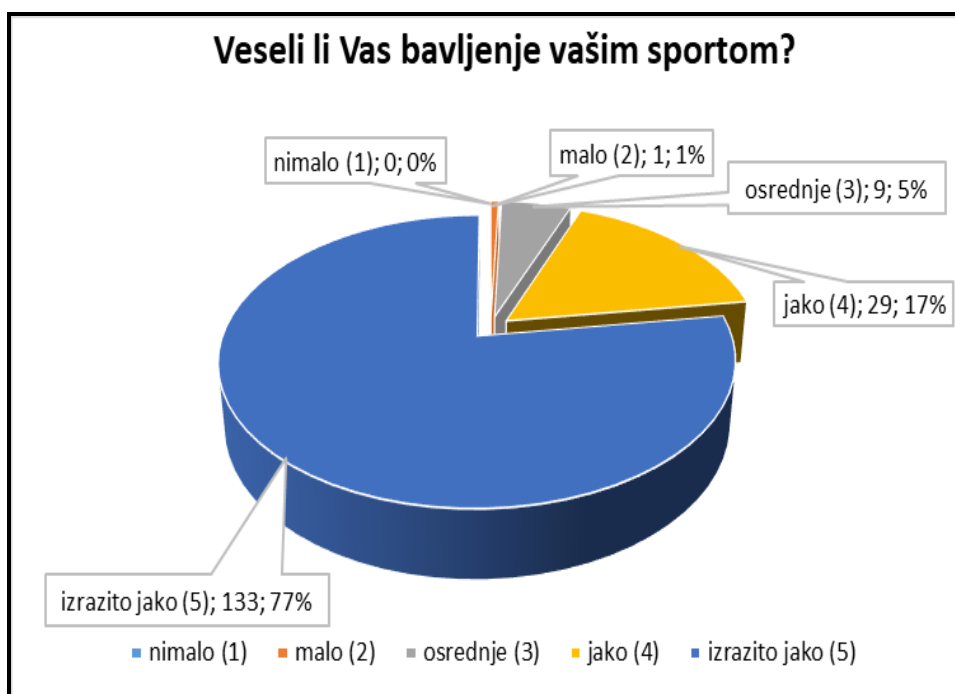
U ovako konstruiranom upitniku i kod ovako konstruiranih pitanja, moguće je dobiti ovakve rezultate, poradi toga što mladi hrvači pokazuju veliku privrženost hrvanju. Zbog privrženosti u ocjenjivanju svog sporta, disperzija rezultata je bila minimalna. Slobodno možemo zaključiti da bi svaki različiti rezultat osim dobivenog bio „nenormalan“ (Crnjac, 2017).

Grafikon 5: Raspodjela odgovora na čestice iz upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu, svih ispitanika, svih dobnih skupina (N = 172)

Grafikon 6: *Raspodjela odgovora čestice „Koliko Vam se sviđa Vaš sport?“, svih ispitanika, svih dobnih skupina (N = 172)*

Grafikon 7: *Raspodjela odgovora čestice „Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?“, svih ispitanika, svih dobnih skupina (N = 172)*

Kada se promatraju odgovori na pitanja koja procjenjuju posvećenost ispitanika hrvanju, prema uzrasnim skupinama ispitanika, vidljivo je da ispitanici svih dobnih skupina pokazuju iznimno zadovoljstvo u bavljenju hrvanjem. Mlađi dječaci (11–15 godina) i kadeti (16–17 godina) najviše uživaju u hrvačkom sportu. Hrvači kadeti (16–17 godina) se najviše ponose i vesele kada treniraju hrvanje. Najvećem broju hrvača kadeta je „izrazito jako“ zabavno baviti se hrvanjem (Tablice 6 – 6.2).

Tablica 6: *Deskriptivni statistički parametri upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu, mlađih dječaka hrvača od 11 do 13 godina (N = 79)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Uživete li u vašem sportu?	79	4,70	3	5	0,56	-1,72	2,04
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	79	4,68	3	5	0,61	-1,78	2,02
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	79	4,66	2	5	0,66	-2,00	3,61
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	79	4,70	3	5	0,56	-1,72	2,04
Obožavam trenirati ovaj sport.	79	4,67	2	5	0,71	-2,50	6,17

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Tablica 6.1.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu, starijih dječaka hrvača od 14 do 15 godina (N = 50)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Uživete li u vašem sportu?	50	4,68	3	5	0,59	-1,70	1,94
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	50	4,64	2	5	0,69	-2,06	4,06
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	50	4,64	3	5	0,66	-1,64	1,37
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	50	4,74	3	5	0,56	-2,12	3,57
Obožavam trenirati ovaj sport.	50	4,66	3	5	0,63	-1,68	1,69

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Nadalje, iako su svi rezultati, svih čestica „Upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu“ u vrlo visokoj zoni, prosječno najnižom vrijednošću odgovora kod starijih dječaka hrvača (14–15 godina) (Tablica 6.1) podjednako su vrjednovane dvije čestice: „Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?“ i čestica „Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?“. Zasiurno zbog toga što se u tim godinama postepeno pojačavaju treninzi u smislu ozbiljnosti i energetske komponente te se proširuje i spektar savladanih tehnika borenja, što za posljednicu

najvjerojatnije ima slabije uživanje i opuštanje na treninzima, natjecanjima i hrvачkim turnirima.

Tablica 6.2.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu, hrvачa kadeta od 16 do 17 godina (N = 43)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Uživete li u vašem sportu?	43	4,70	4	5	0,46	- 0,89	- 1,26
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	43	4,84	4	5	0,37	- 1,89	1,66
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	43	4,79	4	5	0,41	- 1,48	0,20
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	43	4,81	4	5	0,39	- 1,67	0,83
Obožavam trenirati ovaj sport.	43	4,72	3	5	0,50	- 1,59	1,76

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

7.1.3. Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika socijalne orijentacije

Pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije je u „Upitniku socijalne orijentacije“ kod mladih hrvачa provjerena Cronbachovom Alptom (α) koja je izvrsna (Taber, 2018; Novak, 2020), i iznosi 0,92, a time pokazuje kako je pouzdanost ovako sastavljene hrvatske verzije upitnika (Prilog 8, str. 211), značajno veća od koeficijenata pouzdanosti dobivenih za originalnu englesku inačicu upitnika „Social Goal Orientations“ gdje Alpha (α) iznosi od 0,75 –0,80 (Stuntz i Weiss, 2003).

Zato možemo zaključiti da je hrvatska verzija upitnika izvrsno pouzdan mjerni instrument i da zaista dobro procjenjuje utjecaj socijalne okoline na mlade dječake hrvачe. Ispitanici su odgovore bilježili na petostupanjskoj skali Likertova tipa od „Nimalo“ do „Izrazito jako“, odnosno od kodirano jedan do kodirano pet, što znači da je teoretski raspon rezultata četiri, minimalni rezultat jedan, a maksimalni rezultat pet.

Tablica 7: Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije za poddimenzije upitnika socijalne orijentacije

Poddimenzije	N	A.S.	Min	Max	S.D.	α
Trenerska pohvala	172	4,34	3,00	5,00	0,52	0,80
Vršnjačko prijateljstvo	172	4,16	2,00	5,00	0,76	0,86
Prihvatanje grupe	172	3,61	1,17	5,00	0,88	0,85

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora u poddimenziji;
 Min – minimalna vrijednost odgovora u poddimenziji; Max – maksimalna
 vrijednost odgovora u poddimenziji; S.D. – standardna devijacija odgovora u poddimenziji;
 α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije

U Tablici 7.1. prikazani su rezultati faktorske analize za dimenziju socijalne orijentacije prema trenerima i vršnjacima, metodom glavnih komponenta s varimax rotacijom glavnih osi.

Tablica 7.1.: Rezultati faktorske analize za dimenziju socijalne orijentacije, metodom glavnih komponenta s varimax rotacijom (N = 172)

Faktor	Svojstvena vrijednost	% varijance	kumulativni %
1	7,69	42,70	42,70
2	1,72	9,58	52,28
3	1,23	6,86	59,13

Metodom glavnih komponenta s pravokutnom (ortogonalnom) – varimax rotacijom glavnih osi, izračunata je faktorska struktura ovakve verzije konstruiranog upitnika, poradi utvrđivanja procjenjuje li isti zadovoljavajuće tri poddimenzije socijalne orijentacije u sportu pomoću osamnaest čestica, nasuprot originalne engleske verzije (Stuntz i Weiss, 2003) od petnaest čestica. S obzirom na to da upitnik procjenjuje tri poddimenzije socijalne orijentacije, broj ekstrahiranih faktora unaprijed je definiran na tri. Tako izdvojena tri faktora imaju svojstvene vrijednosti u rasponu od 7,96 do 1,23, što objašnjava 59,13 % ukupne varijance svih čestica. Dobiveni faktori poddimenzija sastojali su se od čestica kojih je faktorsko opterećenje, prema generalnom kriteriju, iznad donje granice kriterijske vrijednosti za uključivanje čestica u predviđene faktore od 0,60.

Svojevrsna vrijednost prvog faktora F1 iznosi 7,69 što objašnjava 42,70 % ukupne varijance, a najbolje ga definira poddimenzija „vršnjačko prijateljstvo“ pa smo ga tako i nazvali. U hrvatskoj verziji ovaj faktor definiran sa šest čestica, dok je u originalnoj verziji (Stuntz i Weiss 2003), određen s pet čestica. U hrvatskoj inačici upitnika sve su se čestice potvrdile.

Tablica 7.2.: Faktorska zasićenja čestica poddimenzije socijalne orijentacije na faktorima (N = 172)

Čestice	poddimenzija	F1	F2	F3
Moj trener hvali moju izvedbu.	Trenerska pohvala	0,09	0,23	0,86
Moj trener me pohvaljuje.	Trenerska pohvala	0,18	0,26	0,84
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	Trenerska pohvala	0,04	0,78	0,12
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	Trenerska pohvala	0,23	0,67	0,26
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	Trenerska pohvala	0,22	0,79	0,12
Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji.	Trenerska pohvala	0,38	0,40	0,44
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	Vršnjačko prijateljstvo	0,79	0,16	0,04
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	Vršnjačko prijateljstvo	0,76	0,26	0,07
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	Vršnjačko prijateljstvo	0,66	0,27	0,23
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	Vršnjačko prijateljstvo	0,72	0,22	0,04
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	Vršnjačko prijateljstvo	0,61	0,34	0,25
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	Vršnjačko prijateljstvo	0,63	0,09	0,00
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	Prihvatanje grupe	0,60	0,12	0,44
Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim.	Prihvatanje grupe	0,63	-0,06	0,35
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	Prihvatanje grupe	0,67	0,05	0,49
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	Prihvatanje grupe	0,68	0,04	0,44
Rodendane slavim s prijateljima iz kluba.	Prihvatanje grupe	0,50	0,19	0,26
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.	Prihvatanje grupe	0,67	0,10	0,18

Legenda: F1, F2 i F3 – vrijednosti faktorskog zasićenja čestice poddimenzije socijalne orijentacije na faktorima F1, F2 i F3

Svojevrsna vrijednost drugog faktora F2 je 1,72 što objašnjava 9,58 % ukupne varijance. Ovaj je faktor definiran sa šest čestica, dok je u originalnoj verziji, određen s pet čestica. S obzirom na to da ga najjače korelira s poddimenzijom „trenerska pohvala“, tako je i

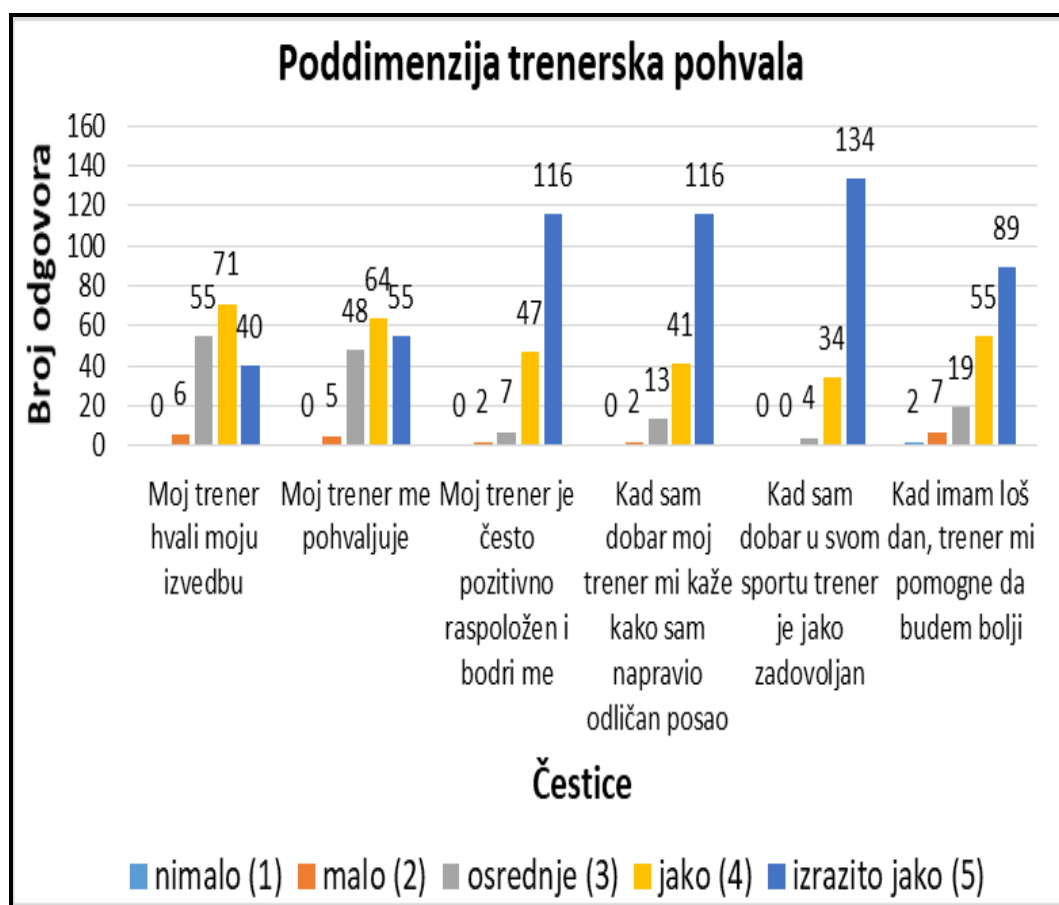
nazvan. Treći faktor F3 najveću vrijednost korelacije ima s česticama poddimenzije „prihvatanje grupe“, a njegova svojstvena vrijednost je 1,23 što objašnjava 6,86 % ukupne varijance. Ovaj faktor je također određen sa šest čestica, za razliku od originalne engleske verzije od pet čestica i nazvali smo ga „prihvatanje grupe“.

Deskriptivni parametri prikazani su u Prilogu 10 (str. 213). Distribucija rezultata i pouzdanost upitnika u ovom istraživanju gotovo je identična rezultatima istraživanja Crnjca (2017) na dječacima iz džuda, karatea i taekwondo. Vrijednosti Skewnessa „su negativno asimetrične, odnosno sve varijable imaju otklon u istu, stranu. Ako pogledamo vrijednosti Kurtosisa možemo reći kako su rezultati tako formirani da su distribucije čestica leptokurtične, odnosno, rezultati su grupirani oko aritmetičke sredine. Također možemo vidjeti kako ne prelaze kritične vrijednosti (vrijednosti više od 7,00 ili 8,00)“ (Crnjac, 2107). Temeljem citiranog smijemo zaključiti da mladi hrvači ostvaruju prosječno visoke vrijednosti u upitniku koji procjenjuje značajnost čimbenika socijalne okoline, a nastavno i sukladno tome smijemo zaključiti da je mladim hrvačima trenerska i vršnjačka podrška jako važna.

Analizom rezultata iz Tablice 7 (str. 77), prema aritmetičkim sredinama vrjednovanih čestica, odnosno izjava tri poddimenzije socijalne orijentacije, možemo zaključiti da je mladim hrvačima najvažnija trenerska pohvala, nakon toga i prijateljstvo vršnjaka suboraca u hrvачkom klubu, a tek nakon toga im je važan osjećaj pripadnosti i prihvatanje vršnjačke grupe. Kada pogledamo prosječne vrijednosti rezultata u tablici iz Priloga 10 (str. 213), uočavamo kako se prosječni rezultati svih dimenzija nalaze u relativno visokoj zoni. Slične rezultate dobio je i Crnjac (2017) u doktorskom radu, a njegov se zaključak vezan za ovaj upitnik može implementirati i u ovom istraživanju, odnosno možemo zaključiti kako je socijalna okolina vrlo važna za mlade hrvače i da ona „ima pozitivno značenje kod mladih sportaša u ovoj dobi“ (Crnjac, 2017).

Od šest čestica koje opisuju prostor poddimenzije trenerske pohvale (Grafikon 8, str. 80), velika većina ispitanika, njih 134 „Izrazito jako“ je vrjednovala česticu „Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan“, a 116 ispitanika, česticu „Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me“ i česticu „Kad sam dobar moj trener mi kaže da sam napravio odličan posao“, što zorno prikazuje koliko ispitanika smatra da im je trener i odnos s trenerom vrlo važan (Prilog 9, str. 212). S navedenom vrijednošću najmanje je vrjednovana čestica „Moj

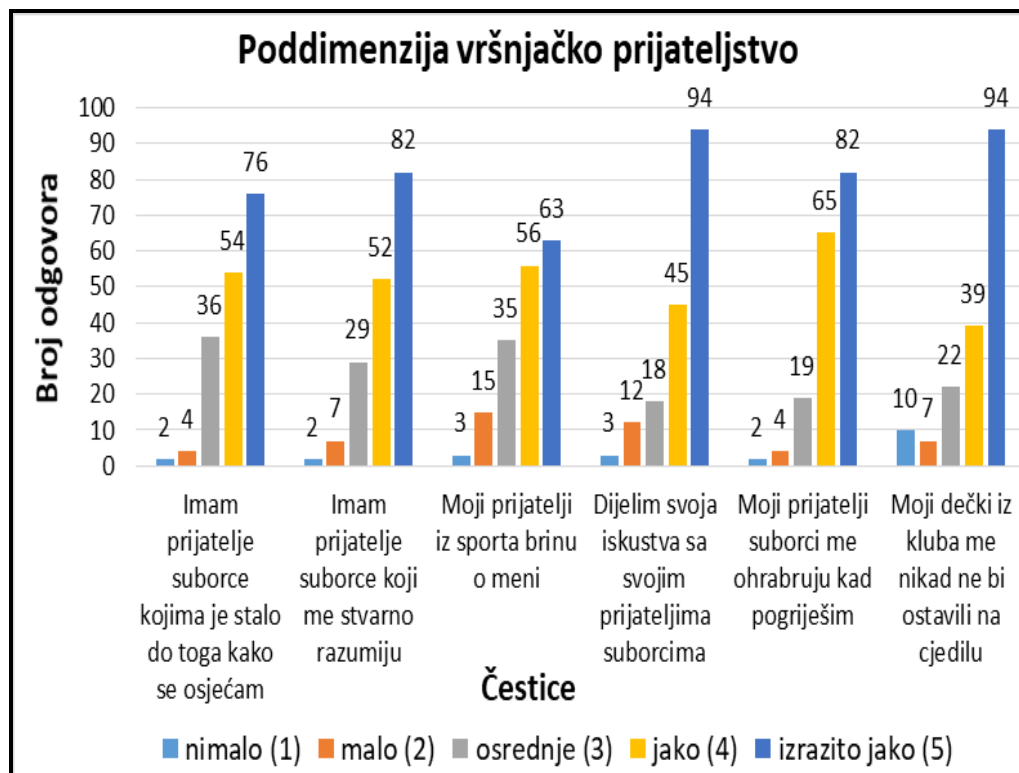
trener hvali moju izvedbu“ (40 vrijednosti „Izrazito jako“), a jedina čestica koja je dobila dvije najmanje vrijednosti „Nimalo“ je čestica „Kad imam loš dan trener mi pomogne da budem bolji“, što može značiti da neki ispitanici nedovoljno doživljavaju involviranost i empatičnost trenera. U poddimenziji „Trenerska pohvala“ prosječno najnižu vrijednost (3,84) dobila je čestica „Moj trener hvali moju izvedbu“ (Prilog 10, str. 213), prema čemu možemo zaključiti da treneri nedovoljno pozitivno ohrabruju i potiču dječake hrvače na treninzima i natjecanjima, odnosno da nedovoljno hvale njihove izvedbe.

Grafikon 8: Vrijednosti čestica poddimenzije „trenerska pohvala“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

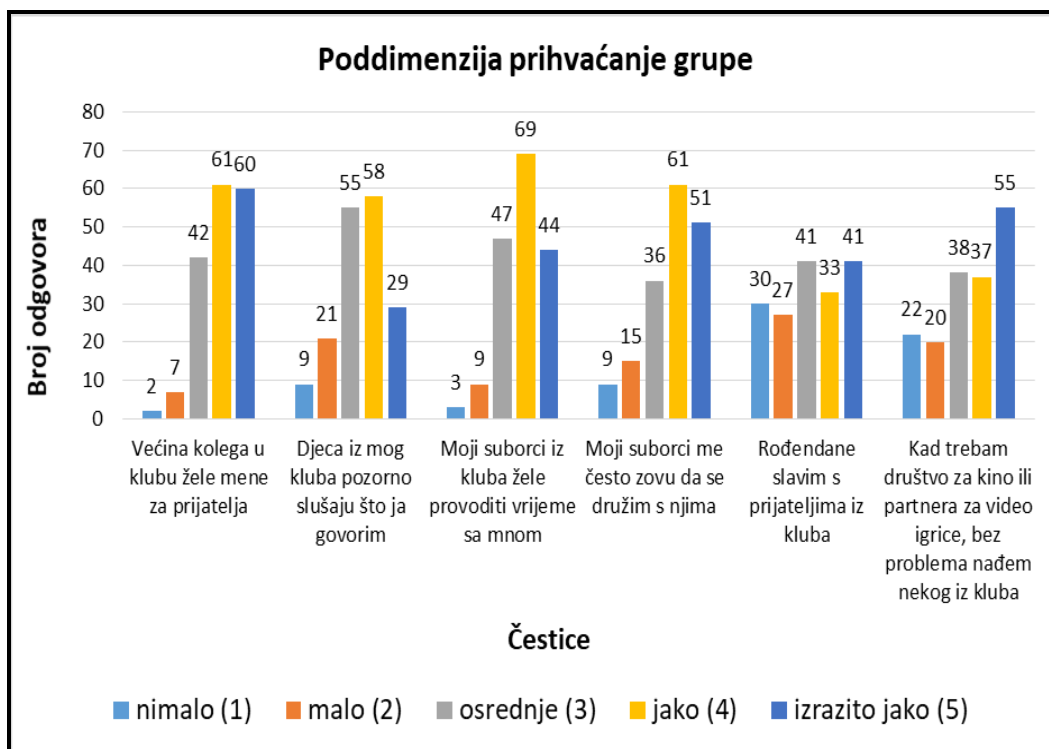
Od šest čestica koje opisuju prostor poddimenzije vršnjačkog prijateljstva, velika većina ispitanika, njih 94 „izrazito jako“ dijeli svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima i 94 ispitanik je česticu „Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu“, vrjednovao s „izrazito jako“ (Prilog 9, str. 212; Grafikon 9, str. 81) pa možemo zaključiti kako ispitanici svoje prijatelje suborce iz kluba jako cijene i poštuju te imaju povjerenja u njih. S navedenom vrijednošću najmanje je vrjednovana čestica „Moji prijatelji iz sporta brinu o meni“, a čestica

koja je dobila 10 najslabijih vrijednosti „Nimalo“ je čestica „Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu“, što može značiti da pojedini ispitanici nemaju u potpunosti povjerenja u vršnjake suborce.

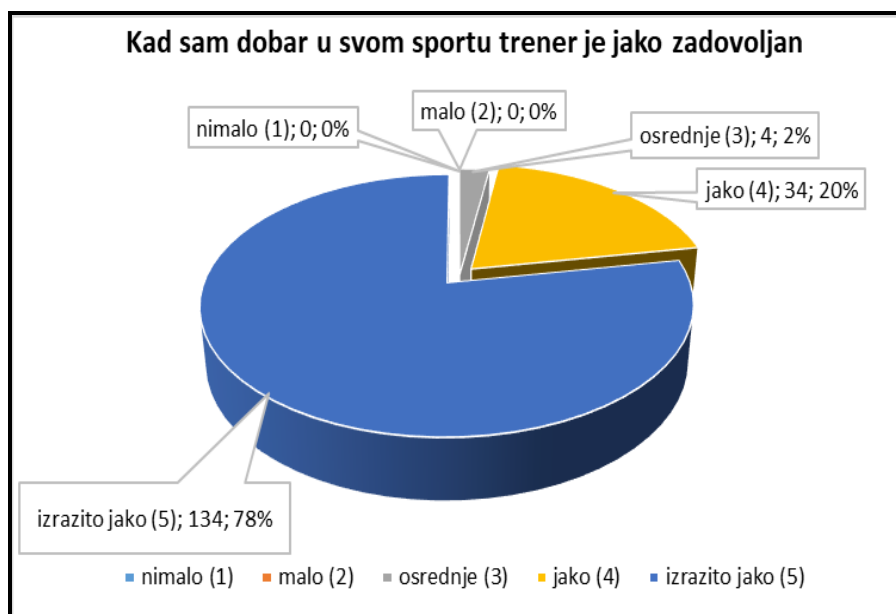
Grafikon 9: Vrijednosti čestica poddimenzije „vršnjačko prijateljstvo“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

U poddimenziji „prihvatanje grupe“ (Prilog 9, str. 212; Grafikon 10, str. 82), dolazi do najvećeg spektra vrijednosti čestica i disperzije odgovora, što znači da ispitanicima prihvaćanje grupe nije toliko značajno te da prema vršnjacima suborcima osjećaju zaista različite osjećaje i pridaju im nejednake važnosti. S vrijednosti „izrazito jako“ najmanje je vrjednovana čestica „Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim“, a čestica koja je dobila najviše najmanjih vrijednosti „Nimalo“ je čestica „Rođendane slavim s prijateljima iz kluba“, što potvrđuje navedeni zaključak iz procjena čestica poddimenzije „vršnjačko prijateljstvo“, da pojedini ispitanici nemaju dovoljno povjerenja u vršnjake suborce, da se ne osjećaju u potpunosti povezani s njima te da ih ne doživljavaju kao najbolje i nezamjenjive prijatelje.

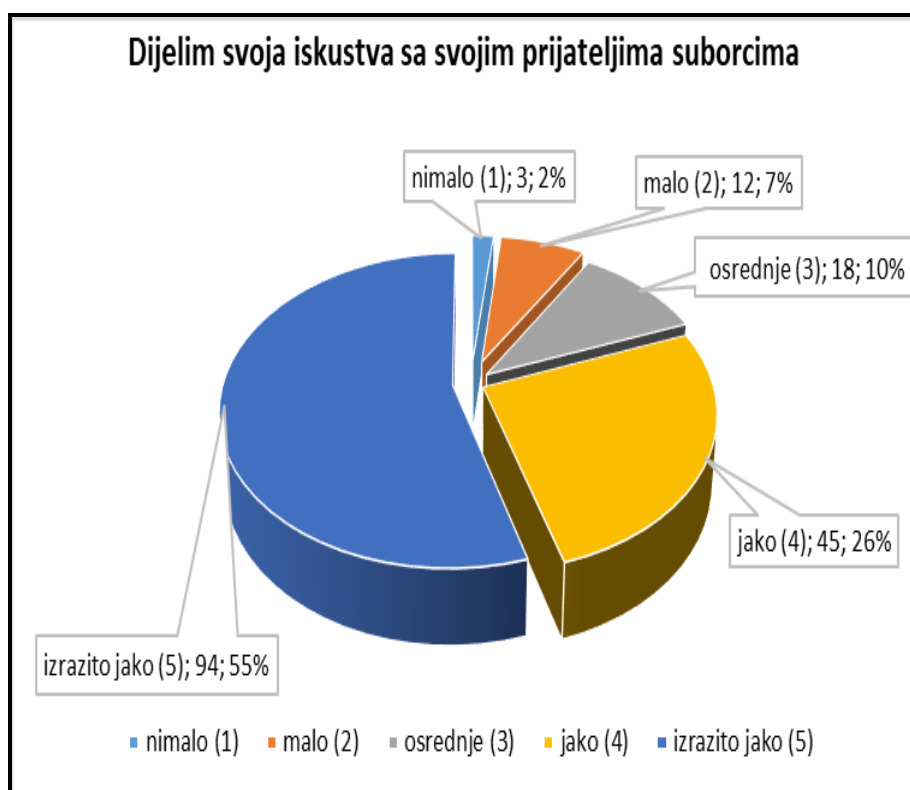

Grafikon 10: Vrjednovanje čestica poddimenzije „prihvaćanje grupe“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

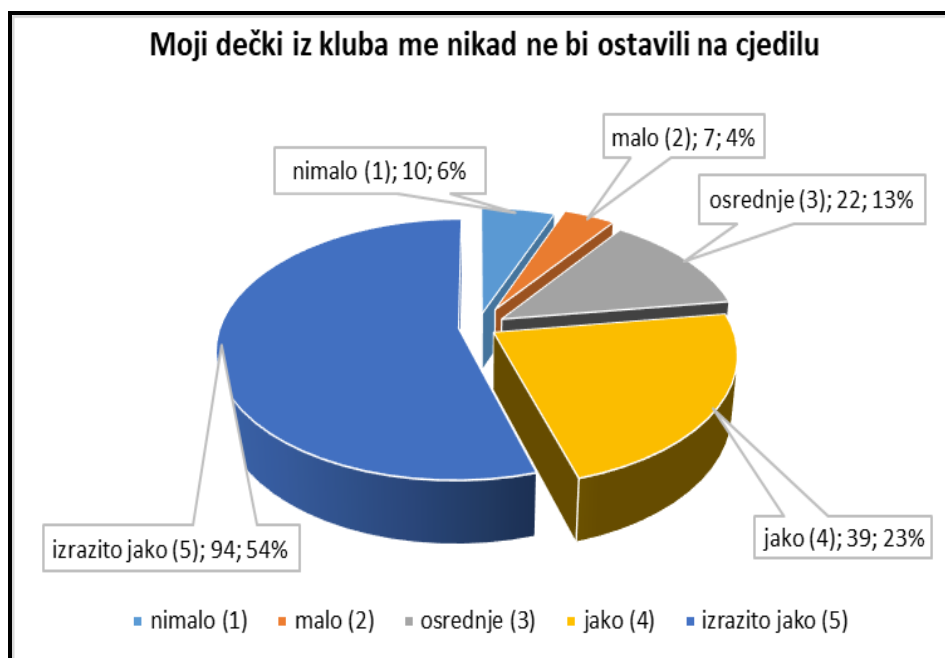
U Grafikonima od 11 do 14 su prikazani odgovori najviše vrjednovanih čestica po poddimenzijama „Upitnika socijalne orijentacije“.

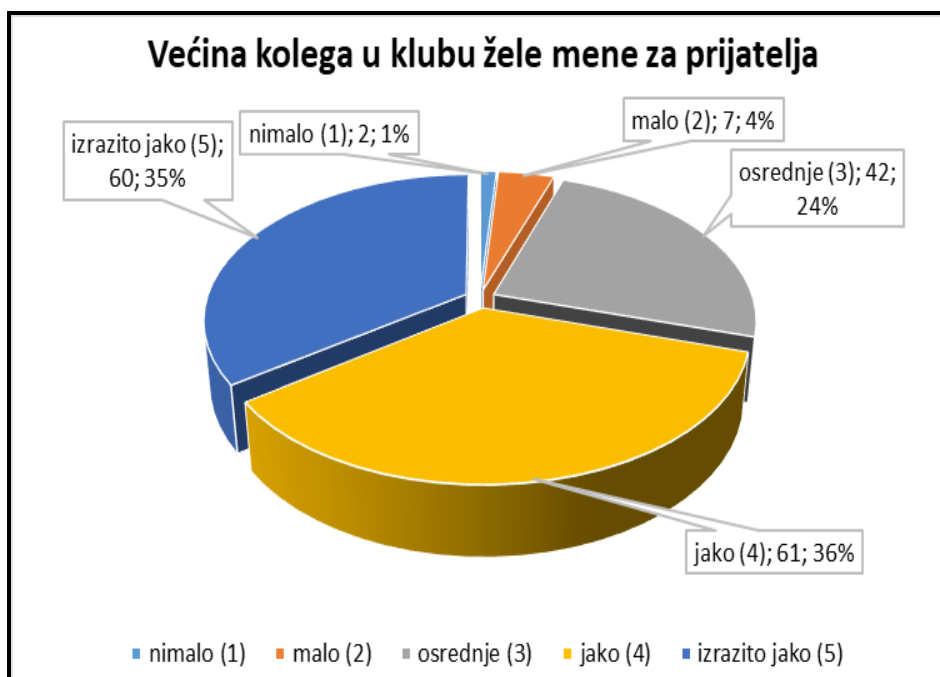
Grafikon 11: „Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan“, učestalost odgovora, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Grafikon 12: „Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima“, odgovori na česticu, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Grafikon 13: „Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu“, odgovori na česticu, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Grafikon 14: *Odgovori na česticu „Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Promatrajući vrijednosti čestica koje procjenjuju veličinu i važnost socijalne orijentacije prema uzrasnim skupinama ispitanika (Tablice 8–8.2., str 85–87), vidljivo je kako ispitanici svih dobnih skupina pridaju iznimnu važnost socijalnoj orijentaciji u hrvanju, odnosno trenerima i vršnjacima suborcima. Vezano za poddimenziju trenerske pohvale, mlađi dječaci u prosjeku najvišim vrijednostima vrjednuju čestice „Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me“ i „Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan“, a čestica „Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan“, najbolje je vrjednovana i kod starijih dječaka i kod kadeta.

Kada analiziramo česticu koju ispitanici najslabije vrjednuju u ovoj poddimenziji, onda je to kod sve tri dobne skupine čestica „Moj trener hvali moju izvedbu“, a nakon nje niže je vrjednovana i čestica „Moj trener me pohvaljuje“. Navedene čestice, premda su dobile najniže vrijednosti, ipak imaju vrlo visoke vrijednosti, u intervalu 3,77–3,95 za prvu i 3,85–4,14 za drugu (Tablice 8–8.2.), ali na njih treba obratiti posebnu pozornost jer bi takve vrijednosti mogle značiti kako ispitanici smatraju da ih treneri nedovoljno pohvaljuju na treningu ili natjecanju, a samim time nedovoljno podržavaju i potiču dječake hrvače, što dovodi do njihovog nezadovoljstva i nemotiviranosti.

Tablica 8: Deskriptivni statistički parametri upitnika socijalne orijentacije, mladih dječaka hrvača od 11 do 13 godina ($N = 79$)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moj trener hvali moju izvedbu.	79	3,77	2	5	0,86	-0,15	-0,68
Moj trener me pohvaljuje.	79	3,85	2	5	0,91	-0,22	-0,88
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	79	4,52	2	5	0,73	-1,58	2,27
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	79	4,48	2	5	0,77	-1,43	1,48
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	79	4,67	3	5	0,57	-1,56	1,50
Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji.	79	4,19	1	5	0,96	-1,10	0,70
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	79	4,04	1	5	0,94	-0,65	-0,09
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	79	4,13	1	5	0,98	-1,10	1,05
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	79	3,78	2	5	1,03	-0,27	-1,13
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	79	4,18	1	5	1,06	-1,16	0,35
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	79	4,09	1	5	0,88	-1,22	2,35
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	79	3,94	1	5	1,29	-1,08	0,07
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	79	3,94	1	5	1,00	-0,81	0,33
Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim.	79	3,32	1	5	1,07	-0,22	-0,49
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	79	3,70	1	5	0,97	-0,58	0,18
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	79	3,66	1	5	1,18	-0,66	-0,33
Rođendane slavim s prijateljima iz kluba.	79	3,04	1	5	1,43	-0,01	-1,23
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.	79	3,19	1	5	1,41	-0,23	-1,10

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Analizirajući čestice koje procjenjuju socijalnu poddimenziju „vršnjačko prijateljstvo“ po dobnim skupinama, dolazimo do vrlo slične situacije kod sve tri dobne skupine. Čestica vrjednovana najvišim vrijednostima kod mladih dječaka je „Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima“, a kod starijih dječaka i kod kadeta je to čestica „Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu“.

Tablica 8.1.: Deskriptivni statistički parametri upitnika socijalne orijentacije, starijih dječaka hrvača od 14 do 15 godina ($N = 50$)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moj trener hvali moju izvedbu.	50	3,86	3	5	0,70	0,20	- 0,89
Moj trener me pohvaljuje.	50	4,14	3	5	0,76	- 0,24	- 1,19
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	50	4,68	4	5	0,47	- 0,80	- 1,43
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	50	4,70	3	5	0,58	- 1,83	2,41
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	50	4,88	4	5	0,33	- 2,41	3,97
Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji.	50	4,26	1	5	0,90	- 1,60	3,15
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	50	4,14	1	5	0,99	- 1,08	0,82
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	50	4,16	2	5	1,00	- 0,85	- 0,49
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	50	3,82	1	5	1,17	- 0,90	0,11
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	50	4,26	1	5	1,07	- 1,60	2,16
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	50	4,44	2	5	0,73	- 1,24	1,29
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	50	4,26	1	5	1,05	- 1,44	1,81
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	50	4,12	2	5	0,90	- 0,60	- 0,67
Djeca iz mog kluba pozorno slušaju što ja govorim.	50	3,54	1	5	1,18	- 0,64	- 0,28
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	50	3,86	2	5	0,93	- 0,19	- 1,00
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	50	3,64	1	5	1,19	- 0,61	- 0,45
Rodendane slavim s prijateljima iz kluba.	50	2,96	1	5	1,41	- 0,06	- 1,32
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.	50	3,54	1	5	1,40	- 0,55	- 1,00

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Kod kadeta je u toj kategoriji i čestica „Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim“. Iako su ispitanici česticu „Moji prijatelji iz sporta brinu o meni“ najslabije vrijednovali, ipak je ta čestica dobila prosječno visoke vrijednosti, odnosno vrijednost od minimalno 3,78 kod mlađe dobne skupine do najviše 4,35 kod kadeta (Tablice 8–8.2.). Takvi rezultati mogli bi značiti da vršnjačko prijateljstvo ima vrlo važnu ulogu kod dječaka hrvača svih dobnih skupina.

Tablica 8.2.: Deskriptivni statistički parametri upitnika socijalne orijentacije, hrvča kadeta od 16 do 17 godina (N = 43)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moj trener hvali moju izvedbu.	43	3,95	2	5	0,87	- 0,13	- 1,18
Moj trener me pohvaljuje.	43	4,05	3	5	0,82	- 0,09	- 1,49
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	43	4,70	3	5	0,56	- 1,72	2,17
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	43	4,60	3	5	0,62	- 1,35	0,81
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	43	4,77	4	5	0,43	- 1,31	- 0,29
Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji.	43	4,51	2	5	0,77	- 1,53	1,76
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	43	4,37	3	5	0,72	- 0,71	- 0,74
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	43	4,35	2	5	0,78	- 1,03	0,51
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	43	4,35	2	5	0,75	- 1,04	0,87
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	43	4,37	2	5	0,87	- 1,27	0,79
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	43	4,47	2	5	0,83	- 1,61	2,09
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	43	4,47	1	5	0,93	- 2,19	4,88
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	43	3,93	2	5	0,83	- 0,13	- 0,93
Djeca iz mog kluba pozorno slušaju što ja govorim.	43	3,58	1	5	0,93	- 0,34	0,19
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	43	4,02	1	5	0,86	- 0,99	2,09
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	43	4,07	1	5	0,91	- 1,14	1,88
Rodendane slavim s prijateljima iz kluba.	43	3,63	1	5	1,29	- 0,51	- 0,86
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.	43	3,95	1	5	1,17	- 0,83	- 0,46

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Nadalje, iako su svi rezultati, svih čestica socijalne poddimenzije „prihvatanje grupe“ vrjednovane vrlo visokim vrijednostima (Tablice 8–8.2., str. 85–87), od strane ispitanika, iste su dobile prosječno najniže vrijednost odgovora kod sve tri dobne skupine dječaka hrvča, no ipak su malo niže kod dvije mlađe skupine. Prosječno najviše vrijednosti kod mlađe i starije dobne skupine dobila je čestica „Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja“, dok je kod kadeta to čestica „Moji suborci me često zovu da se družim s njima“. Vezano za česticu koja je najniže vrjednovana, tu se kod mlađe i starije dobne skupine

pojavljuje ista čestica, „Rođendane slavim s prijateljima iz kluba“, a kod hrvača kadeta je to čestica „Djeca iz mog kluba pozorno slušaju što ja govorim“

7.1.4. Osnovni statistički parametri upitnika intrinzične motivacije

„Upitnik intrinzične motivacije (Intrinsic Motivation Inventory, IMI), autora McAuley, Duncan i Tammen (1991) temelji se na spoznajama teorije kognitivne evaluacije, a za ispitivanje kriterijske varijable u ovom istraživanju rabljena je adaptirana verzija prevedena na hrvatski jezik“ (Prilog 12, str. 215), (Štimac, Horga i Jurinić-Matoš, 1999; Štimac, 2000; Crnjac 2017). Ovaj dio upitnika uključivao je opsežan spektar pitanja koja su za cilj imala procijeniti usmjerenost motivacije dječaka hrvača prema hrvanju. Pouzdanost tipa unutarnje konzistencije je provjerena Cronbachovom Alptom (α) koja je dobra (Taber, 2018; Novak, 2020) i iznosi 0,82.

Tablica 9: Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije poddimenzija upitnika intrinzične motivacije

Poddimenzije	N	A.S.	Min	Max	S.D.	α
Interes / uživanje	172	4,47	2,60	5,00	0,50	0,60
Percipirana kompetentnost	172	4,05	2,00	5,00	0,62	0,66
Napor / važnost	172	4,46	2,50	5,00	0,48	0,63
Pritisak / tenzija	172	3,23	1,00	5,00	1,00	0,68

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora u poddimenziji; Min – minimalna vrijednost odgovora u poddimenziji; Max – maksimalna vrijednost odgovora u poddimenziji; S.D. – standardna devijacija odgovora u poddimenziji; α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije poddimenzija

Kako su dječaci hrvači, odnosno ispitanici u ovom upitniku odgovore bilježili na „Likertovoj skali“ od najniže „Ne“ do najviše „Da“, odnosno od kodirano jedan do kodirano pet, teoretski raspon vrijednosti je četiri, minimum jedan, a maksimalni rezultat pet. Kada

usporedimo vrijednosti ispitanika prema faktoru intrinzične motivacije, teoretski raspon vrijednosti zastupljen je u gotovo svim poddimenzijama, a prosječno se kreće od minimalno 2,59 do maksimalno 4,76 (Prilog 14, str. 217).

Tablica 9.1.: Rezultati faktorske analize za dimenziju intrinzične motivacije, metodom glavnih komponenata s varimax rotacijom ($N = 172$)

Faktor	Svojevredna vrijednost	% varijance	kumulativni %
1	5,04	27,98	27,98
2	1,79	9,96	37,94
3	1,64	9,11	47,05
4	1,28	7,10	54,15

Tablica 9.2.: Faktorska zasićenja čestica dimenzije intrinzične motivacije na faktorima ($N = 172$)

Čestice	poddimenzija	F1	F2	F3	F4
Jako uživam u svakoj borbi.	interes / uživanje	0,61	0,19	0,28	-0,01
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	percipirana kompetentnost	0,18	0,76	0,13	0,03
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	napor / važnost	0,70	0,03	0,06	0,21
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	napor / važnost	0,62	0,02	-0,01	0,12
Većinu borbi sam u grču.	pritisak / tenzija	0,14	0,01	0,70	-0,02
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	napor / važnost	0,70	0,20	-0,03	0,21
Zabavno je boriti se.	interes / uživanje	0,65	0,05	0,22	0,01
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	interes / uživanje	0,53	0,20	0,17	0,00
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	percipirana kompetentnost	0,11	0,77	0,11	-0,05
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	pritisak / tenzija	0,05	0,06	0,77	0,22
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	pritisak / tenzija	0,20	0,06	0,74	0,16
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	pritisak / tenzija	0,35	0,12	0,25	0,57
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	interes / uživanje	0,62	0,26	0,16	-0,19
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	percipirana kompetentnost	0,55	0,12	-0,03	0,37
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	napor / važnost	0,14	0,63	-0,12	0,40
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	percipirana kompetentnost	0,25	0,72	-0,04	0,17
Ovaj sport me ne zanima previše.	interes / uživanje	0,12	-0,03	0,09	0,78
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	percipirana kompetentnost	-0,08	0,37	0,22	0,61

Legenda: F1, F2, F3 i F4 – vrijednosti faktorskog zasićenja čestice poddimenzije intrinzične motivacije na faktoru F1, F2, F3 i F4

Metodom glavnih komponenata s pravokutnom (ortogonalnom)–varimax rotacijom glavnih osi izračunata je faktorska struktura ovog upitnika, poradi utvrđivanja procjenjuje li isti zadovoljavajuće četiri poddimenzije intrinzične motivacije u sportu pomoću osamnaest čestica.

S obzirom na to da upitnik procjenjuje četiri poddimenzije intrinzične motivacije, broj ekstrahiranih faktora unaprijed je definiran na četiri. Tako izdvojena četiri faktora imaju svojstvene vrijednosti u rasponu od 5,04 do 1,28, što objašnjava 54,15 % ukupne varijance svih čestica. Dobiveni faktori poddimenzija sastojali su se od čestica kojih je faktorsko opterećenje, prema generalnom kriteriju, iznad donje granice kriterijske vrijednosti za uključivanje čestica u predviđene faktore od 0,60.

Svojstvena vrijednost prvog faktora F1 iznosi 5,04 što objašnjava 27,98 % ukupne varijance, a visoko korelira s česticama napora i važnosti u poddimenziji intrinzične motivacije te smo ga nazvali „napor / važnost“.

Drugi faktor F2 značajno korelira s česticama poddimenzije percipirane kompetentnosti, a njegova svojstvena vrijednost je 1,79 što objašnjava 9,96 % ukupne varijance, pa je i nazvan „percipirana kompetentnost“.

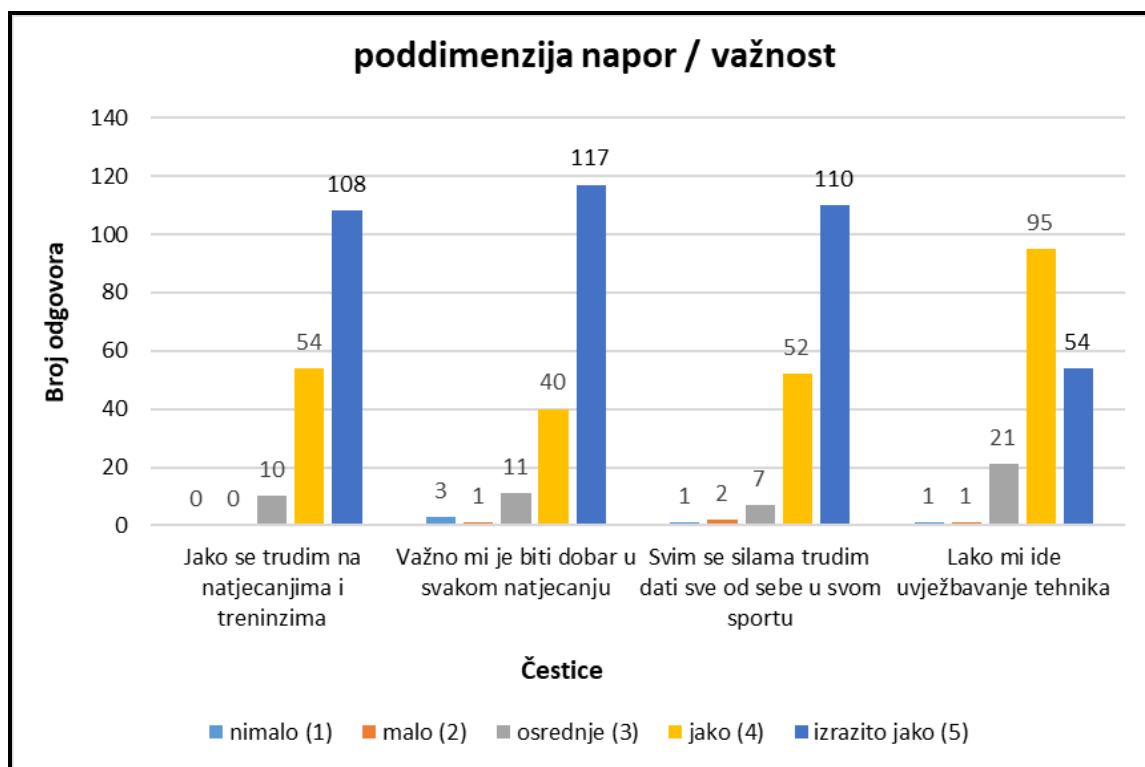
Treći faktor F3 najznačajnije korelira s poddimenzijom „pritisak/tenzija“, a njegova svojstvena vrijednost je 1,64 što objašnjava 9,11 % ukupne varijance, pa je poradi toga nazvan „pritisak / tenzija“.

Četvrti faktor F4 pozitivno i najznačajnije korelira s poddimenzijom „interes/uživanje“, a njegova svojstvena vrijednost je 1,28 što objašnjava 7,10 % ukupne varijance pa je slijedom toga i nazvan „interes/uživanje“.

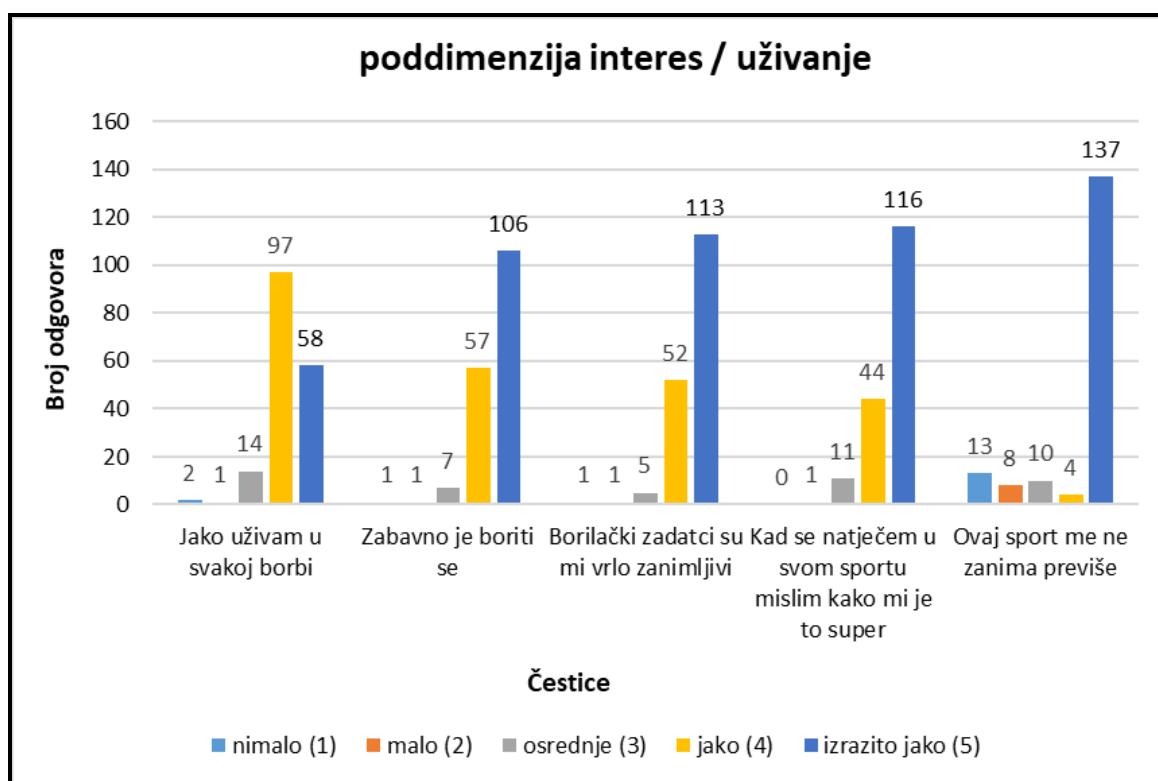
Ispitanici su prosječno najslabije vrjednovali čestice iz poddimenzije „pritisak/tenzija“, a prema očekivanju, prosječno su najviše vrjednovali one čestice koje definiraju poddimenziju „interes/uživanje“. Slijedom navedenog, analizom rezultata, uočavamo da odgovori ispitanika u ovom upitniku pokrivaju uglavnom cjelokupni mogući raspon vrijednosti pa možemo zaključiti da ovako konstruiran upitnik vrlo dobro razlikuje ispitanike u predmetu mjerenja, što pokazuje njegovu dobru osjetljivost. Analizom rezultata (Prilog 14, str. 217), prema aritmetičkim sredinama vrjednovanih čestica, odnosno izjava četiri poddimenzije intrinzične motivacije mogli bismo zaključiti da na motivaciju mladih hrvача najviše utječe interes i uživanje, a najmanje pritisak i tenzija. Nešto manje od interesa i uživanja

utječe napor i važnost pa onda i najmanje percipirana kompetentnost njih samih u hrvanju. Raspodjela većine rezultata (osim dvije čestice poddimenzije „pritisak/tenzija“) je negativno asimetrična i leptokurtična, što znači da su rezultati grupirani oko najboljeg odgovora i da je većina rezultata bolja od prosjeka skupine. Slične rezultate kao i u ovom istraživanju dobila je i Trboglav 2006., pa kazuje da su „rezultati negativnog indikatora intrinzične motivacije, doživljaja pritiska i tenzija pozitivno asimetrično distribuirani. Takva odstupanja mogu uzrokovati iskrivljenje dobivenih koeficijenata korelacije najvjerojatnije u vidu njihova smanjenja. Međutim, u literaturi se na taj problem već ukazuje (Treasure, 2001), ali i tvrdi da je takva asimetričnost karakteristična ispitivanju ciljne orijentacije mladih sportaša, kao i intrinzične motivacije. Naime, velik broj sportaša sportsku aktivnost bira prema svojoj slobodnoj volji privučen karakteristikama same aktivnosti pa je i njihova ciljna usmjerenost okrenuta ka samom zadatku, kao i motiviranost koja proizlazi iz unutarnje potrebe za osjećajem osobne autonomije, samoodređenosti te uživanjem u aktivnosti kao krajnjem ishodu uložnog napora i potencijala“ (Trboglav, 2006). „Osim toga, smatramo da ovako distribuirani rezultati nisu proizveli suviše veliku distorziju veličine koeficijenata korelacije, te da neće bitno utjecati na izvođenje konačnih zaključaka ovog istraživanja, odnosno, da ih neće bitno promijeniti. Stoga smatramo opravdanim korištenje parametrijskih statističkih postupaka za obradu podataka, tim više što se većina dimenzija negativno asimetrično distribuirala“ (Trboglav, 2006). Kako su i u ovom radu rezultati vrlo slični, svi navedeni zaključci mogu se primijeniti i u ovom istraživanju, odnosno možemo navesti iste zaključke. Analizirajući vrijednosti rezultata iz tablice u Prilogu 14 (str. 217), zaključujemo kako su prosječni rezultati na svim dimenzijama relativno visoki. Najniži rezultati zabilježeni su u česticama koje opisuju poddimenziju „pritisak/tenzija“ i svi ovi dobiveni rezultati su i očekivani. Od četiri čestice koje opisuju prostor poddimenzije „napor/važnost“, velika većina ispitanika, njih 117 „Da“ je odgovorila na česticu „Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju“, a 108 ispitanika, česticu „Jako se trudim na natjecanjima i treninzima“ i gotovo isto, 110 ispitanika česticu „Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu“ što zorno prikazuje koliko je dječacima hrvačima važno biti uspješan u hrvanju i koliko se trude. S navedenom vrijednošću najmanje je vrjednovana čestica „Lako mi ide uvježbavanje tehnika“ (54), što znači da ispitanici doživljavaju trening hrvanja kao naporan i zahtjevan (Prilog 13, str. 216).

Od pet čestica koje opisuju prostor poddimenzije „interes/uživanje“, većina je ispitanika, njih 116 odgovorilo s „Da“ na česticu „Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super“, 113 na česticu „Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi“, a 106 ispitanika s „Da“ odgovara na česticu „Zabavno je boriti se“ (Prilog 13, str. 216).

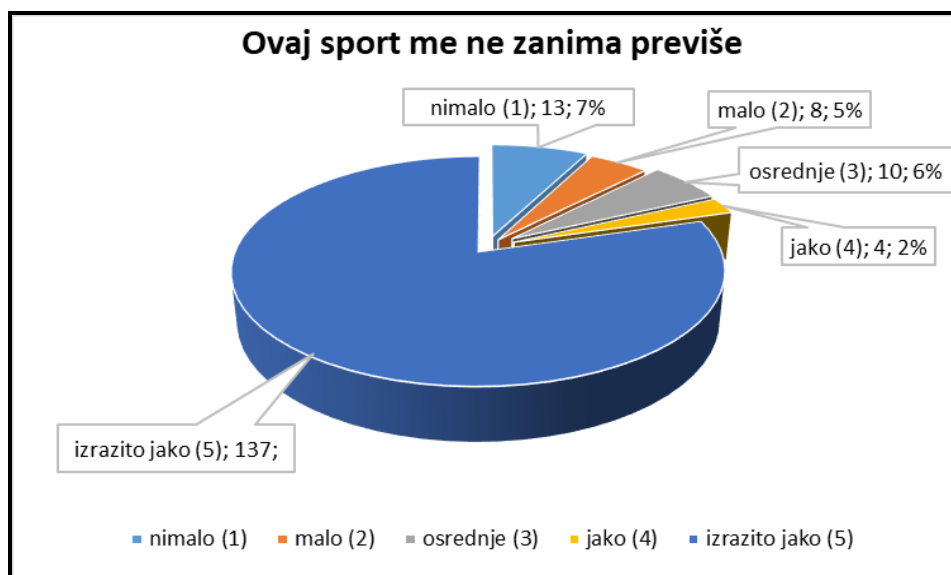

Grafikon 15: *Odgovori poddimenzije „napor / važnost“ upitnika intrinzične motivacije svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Grafikon 16: *Odgovori poddimenzije „interes / uživanje“ upitnika intrinzične motivacije svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Nadalje, nakon inverzije rezultata, odnosno vrijednosti za česticu „Ovaj sport me ne zanima previše“ 137 ispitanika je zabilježilo odgovor „Ne“ a samo 13 odgovor „Da“, što je vidljivo u Grafikonu 17.

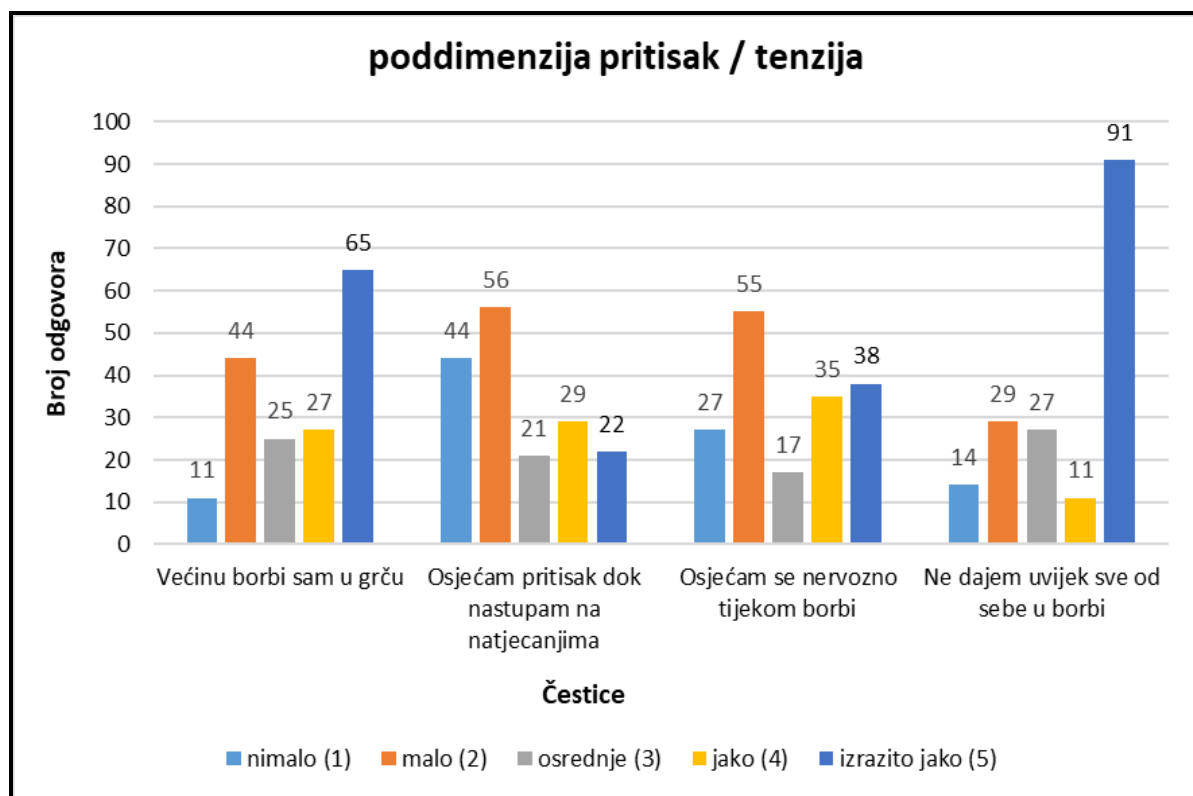

Grafikon 17: *Odgovori na česticu „Ovaj sport me ne zanima previše“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

S obzirom na to da su ovakvi rezultati nelogični i neočekivani pretpostavljamo kako ispitanici nisu shvatili kako treba odgovoriti na pitanje koliko se slažete s navedenom tvrdnjom, nego su odgovarali logikom ovaj sport me izrazito jako zanima pa su izračunate vrijednosti svih čestica poddimenzije „interes/uživanje“ koje su vidljive u Tablici 9.3. Iz navedene tablice možemo isčitati kako sporna čestica „Ovaj sport me ne zanima previše“, ima najslabiju korelaciju s prvom glavnom komponentom i nema nikakav utjecaj na intrinzičnu motivaciju kroz poddimenziju „interes/uživanje“.

Tablica 9.3.: *Vrijednosti čestica poddimenzije „interes / uživanje“ upitnika intrinzične motivacije na prvoj glavnoj komponenti*

Čestice	I glavna komponenta
Jako uživam u svakoj borbi	0,79
Zabavno je boriti se	0,77
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi	0,65
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super	0,73
Ovaj sport me ne zanima previše	0,32

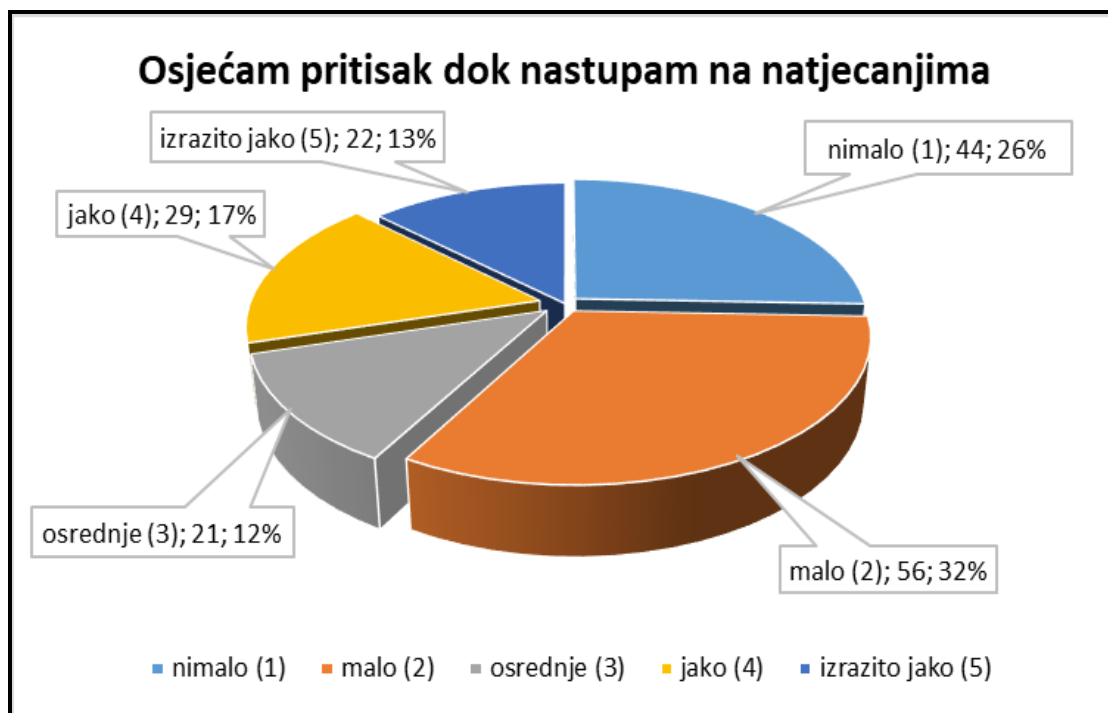

Grafikon 18: *Odgovori poddimenzije „pritisak / tenzija“ upitnika intrinzične motivacije svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

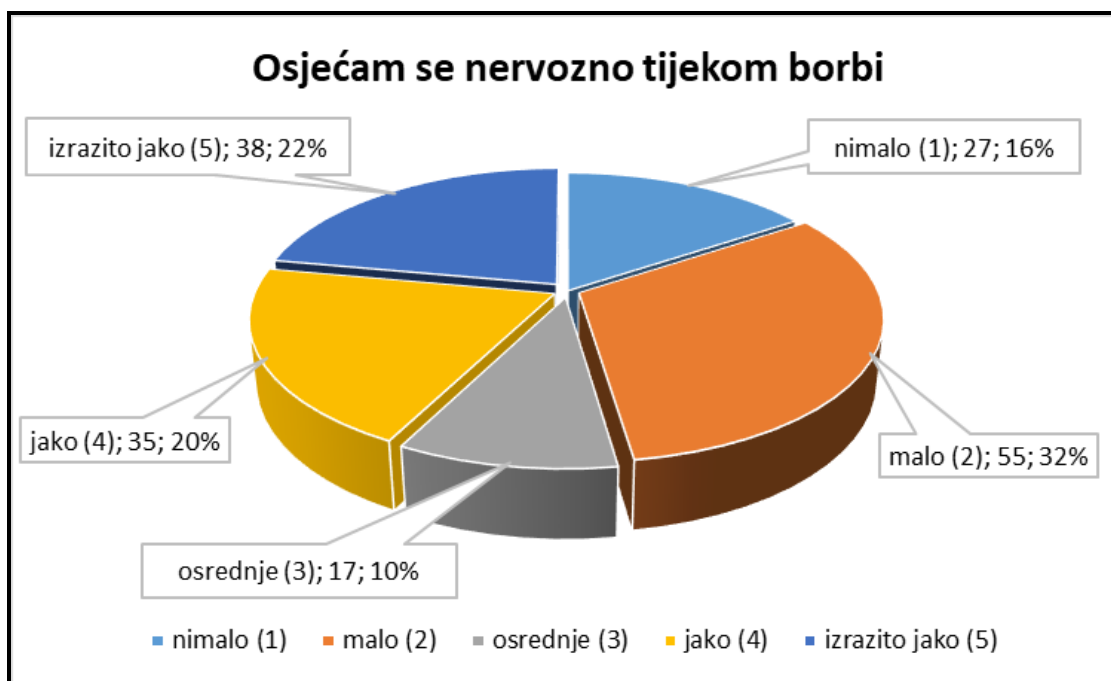
Četiri čestice opisivale su poddimenziju „pritisak/tenzija“. Nakon inverzije rezultata, odnosno vrijednosti, najviše odgovora „Da“ (91), ispitanici su zabilježili za česticu „Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi“, dok je za istu česticu odgovor „Ne“ zabilježilo 14 ispitanika (Prilog 13, str. 216) pa ponovno možemo pretpostaviti da ispitanici u potpunosti nisu shvatili pitanje.

Ostale tri čestice „Osjećam se nervozno tijekom borbi“, „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ i „Većinu borbi sam u grču“ dobile su najraznovrsniji spektar odgovora, što je ilustrirano i prikazano na Grafikonima 19, 20 i 22 (str. 95 i 96). Simetričnost raspodjele distribucije odgovora čestice „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ oslikava Skewness parametar koji za ovu česticu iznosi 0,47, a za česticu „Osjećam se nervozno tijekom borbi“ samo 0,11.

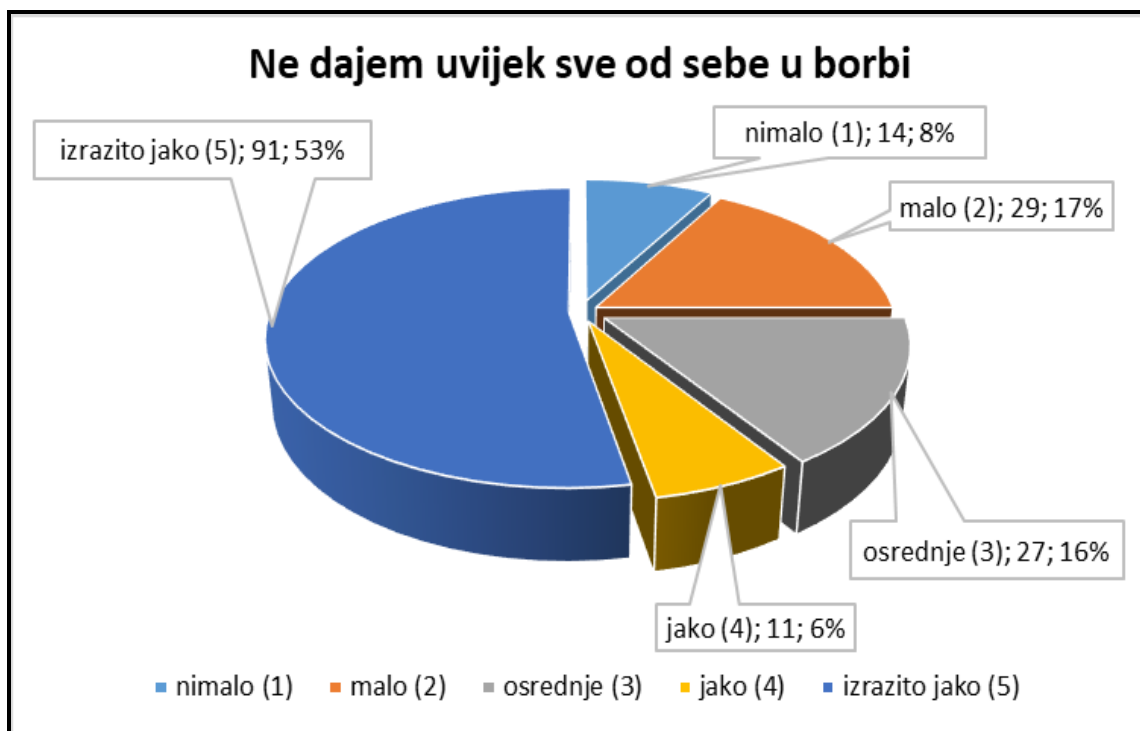
Čestica „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ dobila je najviše odgovora „Ne“, njih 44 i najmanje, samo 22 odgovora „Da“.

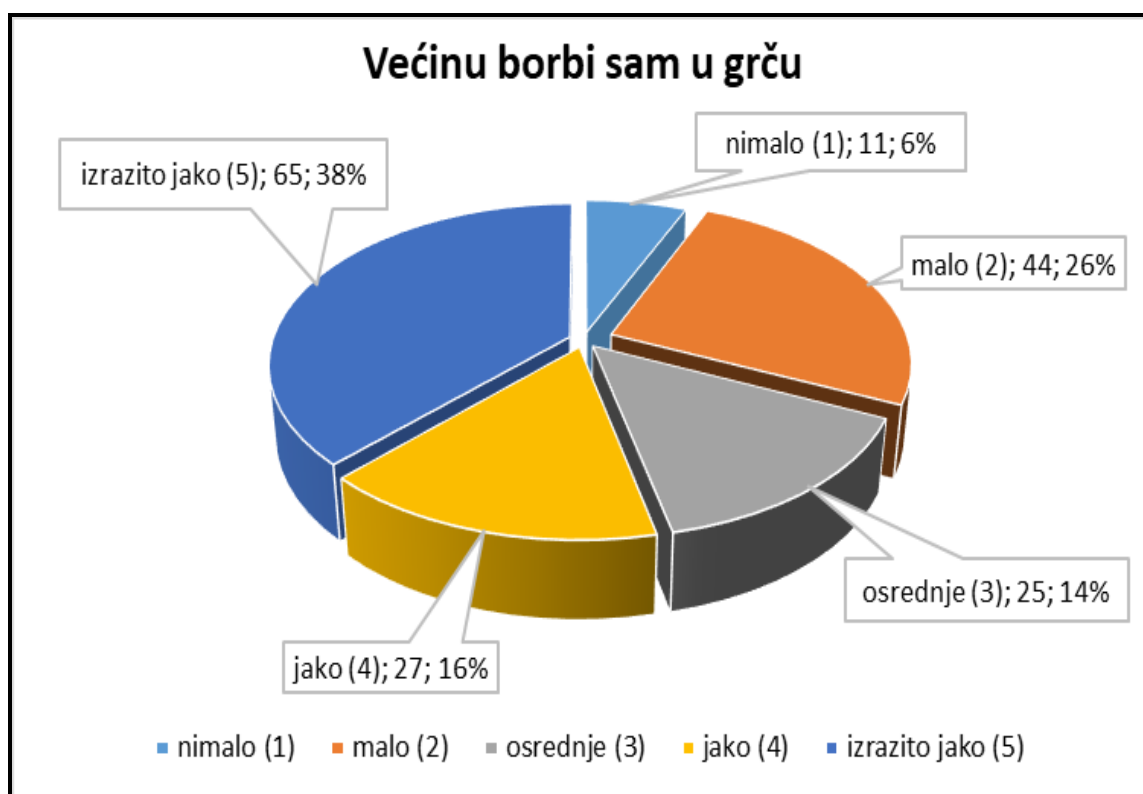
Grafikon 19: *Odgovori na česticu „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Grafikon 20: *Odgovori na česticu „Osjećam se nervozno tijekom borbi“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

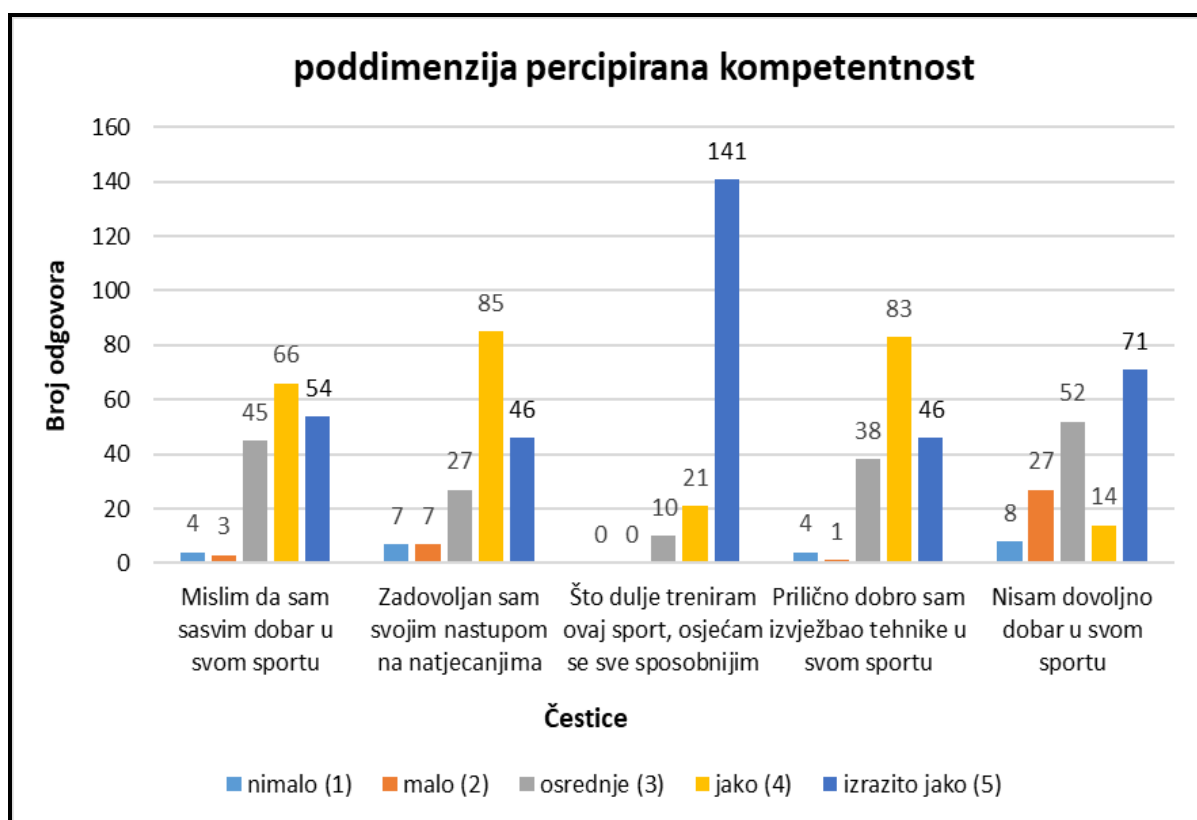

Grafikon 21: *Odgovori na česticu „Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

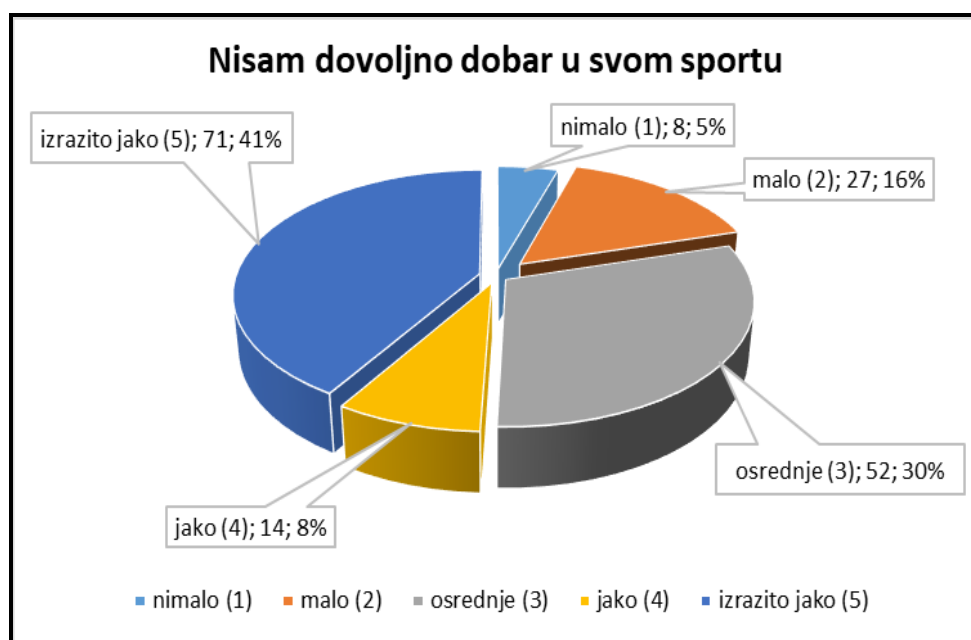
Grafikon 22: *Odgovori na česticu „Većinu borbi sam u grču“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Nadalje, kod ostalih pet čestica koje procjenjuju intrinzičnu motivaciju kroz poddimenziju „percipirana kompetentnost“, najviše odgovora „Da“, njih 141, dobila je čestica „Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim“, a odgovora „Ne“ i „Uglavnom ne“ uopće nije bilo. Skroz suprotno, a nakon inverzije rezultata, odnosno vrijednosti odgovora na česticu „Nisam dovoljno dobar u svom sportu“, 71 ispitanika označilo je s odgovorom „Ne“, a samo 8 ispitanika s odgovorom „Da“ (Prilog 13, str. 216). Ovakvi rezultati pokazuju kako velika većina dječaka hrvača misli da su dovoljno dobri u hrvanju i smatraju da su kompetentniji i sposobniji hrvači ako duže treniraju hrvanje.

Grafikon 23: *Odgovori poddimenzije „percipirana kompetentnost“ upitnika intrinzične motivacije svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Slične rezultate je dobio i Crnjac (2017) u doktorskom radu, ali na različitom uzorku ispitanika (on je proveo istraživanje na starijim ispitanicima, odnosno starijim adolescentima iz tri borilačka sporta: Judo, Taekwondo i Karate), ali se njegov zaključak vezan za ovaj upitnik može implementirati i u ovom istraživanju, odnosno možemo zaključiti kako dječaci hrvači „znatno uživaju u svom sportu te u njega ulažu podosta napora i pridaju mu relativno veliku važnost. Percipiraju sebe kompetentnima te ne osjećaju značajan pritisak“ (Crnjac, 2017).

Grafikon 24: *Odgovori na česticu „Nisam dovoljno dobar u svom sportu“ svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Elaboracijom rezultata, odnosno vrijednosti koje su dobile čestice korištene za procjenu veličine i važnosti intrinzične motivacije, prema dobnim skupinama ispitanika, vidljivo je da je intrinzična motivacija ispitanicima vrlo važna, a ispitanici svih dobnih skupina osjećaju značajan pritisak te ulažu maksimalan trud i angažman na treninzima i natjecanjima.

Analizirajući odgovore u poddimenziji „napor/važnost“ po dobnim skupinama dječaka hrvača, situacija je identična kod mlađih i starijih dječaka koji su prosječno najviše vrjednovali česticu „Jako se trudim na natjecanjima i treninzima“, dok su kadeti s prosječno najvišom vrijednošću vrjednovali česticu „Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu“, što u konačnici dovodi do jedinstvenog zaključka da se dječaci hrvači svih dobnih skupina jako trude u hrvanju s time da je mlađim dobnim skupinama važniji uspjeh na treninzima i natjecanjima a najstarijoj dobnoj skupini više trud općenito u hrvачkom sportu.

Kada promatramo česticu u ovoj poddimenziji koja ima prosječno najniže vrijednosti, onda je to kod sve tri dobne skupine ista čestica „Lako mi ide uvježbavanje tehnika“ pa možemo zaključiti da je svim ispitanicima zahtjevno uvježbavanje tehnika te da isti smatraju kako se moraju jako angažirati i potruditi, ne bi li kvalitetno uvježbali hrvačke tehnike. Razmatrajući čestice koje procjenjuju poddimenziju intrinzične motivacije

„interes/uživanje“, prema dobnim skupinama, mlađi dječaci su prosječno najviše vrjednovali česticu „Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super“.

Tablica 10: *Deskriptivni statistički parametri upitnika intrinzične motivacije, mlađih dječaka hrvača od 11 do 13 godina (N = 79)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Jako uživam u svakoj borbi.	79	4,10	1	5	0,67	-1,16	4,82
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	79	4,00	3	5	0,77	0,00	-1,29
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	79	4,47	3	5	0,62	-0,72	-0,43
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	79	4,47	1	5	0,95	-2,20	5,07
Većinu borbi sam u grču.	79	3,22	1	5	1,47	0,23	-1,66
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	79	4,47	1	5	0,71	-1,84	5,89
Zabavno je boriti se.	79	4,44	1	5	0,71	-1,77	5,69
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	79	4,52	1	5	0,70	-2,06	7,17
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	79	4,09	1	5	0,96	-1,59	3,25
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	79	2,18	1	5	1,26	1,24	0,69
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	79	2,53	1	5	1,45	0,87	-0,70
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	79	3,28	1	5	1,57	-0,03	-1,64
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	79	4,59	3	5	0,59	-1,15	0,37
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	79	4,71	3	5	0,60	-1,95	2,60
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	79	4,18	1	5	0,76	-1,02	2,41
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	79	3,99	1	5	0,91	-1,22	2,41
Ovaj sport me ne zanima previše.	79	4,24	1	5	1,42	-1,50	0,55
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	79	3,49	1	5	1,38	-0,05	-1,59

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Stariji dječaci hrvači su prosječno najviše vrjednovali česticu „Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi“, a najstarija dobna skupina–kadeti, prosječno najviše česticu „Zabavno je boriti se“, što bi značilo da je mlađim dobnim skupinama hrvanje atraktivno i da su im hrvačke tehnike vrlo zanimljive, s time da najmlađa dobna skupina uživa u natjecanjima. Starija dobna skupina pak uživa i zabavlja se u hrvačkim borbama i sav interes usmjerava u tom smjeru. Nasuprot tome, čestica „Jako uživam u svakoj borbi“, prosječno je dobila

najmanju ocjenu kod sve tri dobne skupine dječaka hrvača, odnosno ispitanika. Takav rezultat možemo tumačiti kako mladi dječaci hrvači ne uživaju pretjerano u borbama na natjecanjima, vjerojatno zato što se boje poraza i ozljeda te sukladno ostalim rezultatima možemo zaključiti da više uživaju na treninzima, poradi bolje i opuštenije atmosfere, prijatelja vršnjaka i trenera. Nadalje, vezano za preostale dvije poddimenzije intrinzične motivacije, odnosno poddimenzije „pritisak/tenzija“ i poddimenzije „percipirana kompetentnost“ situacija je istovjetna, odnosno sve tri dobne skupine dječaka hrvača prosječno su jednako najviše i jednako najmanje vrjednovali iste čestice. Tako je u poddimenziji „pritisak/tenzija“, prosječno najviše vrjednovana čestica „Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi“ a najniže čestica „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“.

Tablica 10.1.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika intrinzične motivacije, starijih dječaka hrvača od 14 do 15 godina (N = 50)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Jako uživam u svakoj borbi.	50	4,26	2	5	0,66	-0,78	1,45
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	50	3,88	1	5	1,12	-1,03	0,70
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	50	4,68	3	5	0,59	-1,70	1,94
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	50	4,62	2	5	0,70	-1,96	3,66
Većinu borbi sam u grču.	50	4,14	1	5	1,07	-1,23	1,15
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	50	4,58	2	5	0,76	-2,04	4,02
Zabavno je boriti se.	50	4,56	3	5	0,61	-1,07	0,19
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	50	4,66	2	5	0,66	-2,19	5,13
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	50	3,74	1	5	1,05	-1,01	1,02
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	50	3,06	1	5	1,38	-0,01	-1,37
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	50	3,58	1	5	1,31	-0,69	-0,67
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	50	4,32	1	5	1,08	-1,40	0,91
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	50	4,54	2	5	0,79	-1,57	1,45
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	50	4,76	3	5	0,56	-2,28	4,30
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	50	4,12	2	5	0,69	-0,55	0,69
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	50	3,90	1	5	0,89	-0,71	0,97
Ovaj sport me ne zanima previše.	50	4,64	1	5	0,98	-2,81	7,16
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	50	3,78	1	5	1,15	-0,48	-0,56

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

U poddimenziji „percipirana kompetentnost“ prosječno je najviše vrjednovana čestica „Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim“, a najniže je vrjednovana čestica „Nisam dovoljno dobar u svom sportu“ kod najmlađe dobne skupine te čestica „Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima kod starije dobne skupine i dobne skupine kadeta. Navedeno možemo tumačiti kako ispitanici vjeruju da će s vremenom, odnosno ako duže treniraju hrvanje, biti sve bolji i sposobniji hrvači te smatraju da trenutačno nisu dovoljno dobri hrvači, odnosno da nisu zadovoljni sa svojim trenutačnim znanjem, sposobnostima i rezultatima koje su postigli na natjecanjima.

Tablica 10.2.: *Deskriptivni statistički parametri upitnika intrinzične motivacije, hrvača kadeta od 16 do 17 godina (N = 43)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Jako uživam u svakoj borbi.	43	4,35	1	5	0,81	-1,85	5,55
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	43	3,93	1	5	0,96	-0,70	0,47
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	43	4,63	3	5	0,58	-1,30	0,82
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	43	4,63	3	5	0,54	-1,03	0,02
Većinu borbi sam u grču.	43	3,40	1	5	1,33	-0,40	-1,14
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	43	4,70	3	5	0,51	-1,43	1,19
Zabavno je boriti se.	43	4,72	2	5	0,59	-2,76	9,74
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	43	4,67	4	5	0,47	-0,77	-1,48
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	43	3,77	2	5	0,87	-0,66	0,03
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	43	2,79	1	5	1,36	-0,08	-1,44
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	43	3,23	1	5	1,25	-0,31	-1,10
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	43	4,12	1	5	1,24	-1,18	0,20
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	43	4,67	3	5	0,52	-1,29	0,73
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	43	4,86	3	5	0,41	-3,15	10,17
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	43	4,19	3	5	0,59	-0,05	-0,19
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	43	4,00	3	5	0,69	0,00	-0,80
Ovaj sport me ne zanima previše.	43	4,49	1	5	1,16	-2,31	4,22
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	43	3,81	1	5	1,26	-0,68	-0,45

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

7.1.5. Osnovni deskriptivni statistički parametri upitnika roditeljske potpore djeci u sportu

Posljednjim primijenjenim upitnikom u ovom istraživanju, namjeravalo se utvrditi intenzitet roditeljske potpore djeci sportašima, hrvačima, odnosno pitanje interaktivnosti roditelja naspram hrvanja i sporta uopće, kao i participacije roditelja u motiviranju djece za bavljenjem sportom, a naročito u ovom slučaju hrvanjem.

Kako bi se došlo do tih saznanja, primijenjen je „Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu“, sastavljen od 25 čestica, autorice Ksenije Bosnar (2003), (Prilog 17, str. 220).

Tablica 11: Deskriptivni statistički parametri i koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije poddimenzija upitnika roditeljske potpore djeci u sportu

Poddimenzije	N	A.S.	Min	Max	S.D.	α
Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	172	4,36	2,44	5,00	0,56	0,76
Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	172	4,55	2,50	5,00	0,50	0,60
Učenje prema modelu	172	3,73	1,00	5,00	0,98	0,69
Pozitivna potkrepljenja	172	4,40	2,00	5,00	0,61	0,74

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora u poddimenziji; Min – minimalna vrijednost odgovora u poddimenziji; Max – maksimalna vrijednost odgovora u poddimenziji; S.D. – standardna devijacija odgovora u poddimenziji; α – Crombahova Alfa – koeficijent pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije

Odgovori na čestice bilježili su se na petostupanjskoj skali Likertova tipa od „Nimalo“ do „Izrazito jako“, odnosno od kodirano jedan do kodirano pet, što znači da je teoretski raspon rezultata četiri, minimalni rezultat jedan, a maksimalni rezultat pet. Pouzdanost unutarnje konzistencije ovog upitnika je prema Taberu (2018) i Novaku (2020) dobra jer Crombahova Alfa iznosi 0,87. Ovako konstruirani upitnik autorice Ksenije Bosnar (2003), potvrdio je snažnu i prilično visoku razinu pouzdanosti (Taber, 2018; Novak, 2020) i

valjanosti u više studija te je provjeren na ispitanicima srednjoškolcima (Bosnar i sur., 2003; Matković i sur., 2003; Šafarić, Prot i Bosnar, 2003) i roditeljima djece iz osnovnih škola (Bosnar i sur., 2003) te „kod mladih sportaša iz borilačkih sportova judo, karate i taekwondo“ (Crnjac, 2017). Referirajući se na te radove, zaključujemo kako je ovaj upitnik pouzdan mjerni instrument za procjenu roditeljske potpore mladim dječacima hrvačima. „Analizirajući dobivene rezultate vidimo da vrijednosti Skewnessa i Kurtosisa prelaze kritične vrijednosti koje su opisane u statističkoj literaturi (vrijednosti više od 7,00 ili 8,00) (Lee, Whitehead i Balchin, 1998; Kline, 2005)“ (Crnjac, 2017).

Statističkom analizom najveće dobivene vrijednosti Kurtosisa su u česticama „Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost“ (17,28), „Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku“ (12,01), „Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom“ (9,99), „Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji“ (9,22), „Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta“ (9,08), „Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji“ (8,05) i „Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport“ (7,47), (Prilog 19, str. 222).

Sukladno vrijednostima Kurtosisa, zaključujemo kako je većina rezultata pozicionirana oko aritmetičke sredine, a distribucija rezultata je izrazito leptokurtična jer su frekvencije odgovora većinom u visokim vrijednostima pet i četiru. Ovakvi rezultati su predviđeni i naslućivani s obzirom na oblik, ali i na varijantu konstruiranog upitnika te na korištene čestice.

Da će rezultati biti ovakvi moglo se predvidjeti i poradi toga što znamo kako je roditeljska potpora mladim sportašima hrvačima u pojedinim segmentima, kao što je financiranje izvanškolskih aktivnosti i osiguranje materijalne potpore nužna i od velike pomoći, ali i uglavnom jedino moguća od roditelja. Ovakvi rezultati podudaraju se i s rezultatima Crnjca (2017), iako je njegovo istraživanje provedeno na malo starijim sportašima (starijim adolescentima) iz tri različita borilačka sporta (Judo, Taekwondo i Karate). Dobivene vrijednosti Skewnessa otkrivaju negativnu asimetriju svih čestica „Upitnika roditeljske potpore djeci u sportu“ (Prilog 19, str. 222).

Tablica 11.1.: *Rezultati faktorske analize za dimenziju roditeljske potpore djeci u sportu, metodom glavnih komponentata s varimax rotacijom (N = 172)*

Faktor	Svojtvena vrijednost	% varijance	kumulativni %
1	7,20	28,80	28,80
2	2,01	8,05	36,84
3	1,58	6,33	43,17
4	1,41	5,64	48,82

Metodom glavnih komponentata s pravokutnom (ortogonalnom)–varimax rotacijom glavnih osi izračunata je faktorska struktura ovog upitnika, poradi utvrđivanja procjenjuje li on zadovoljavajuće četiri poddimenzije roditeljske potpore djeci u sportu pomoću dvadeset i pet čestica. S obzirom na to da upitnik procjenjuje četiri poddimenzije roditeljske potpore, broj ekstrahiranih faktora unaprijed je definiran na četiri. Tako izdvojena četiri faktora imaju svojstvene vrijednosti u rasponu od 7,20 do 1,41, što objašnjava 48,82 % ukupne varijance svih čestica. Dobiveni faktori poddimenzija sastojali su se od čestica kojih je faktorsko opterećenje, prema generalnom kriteriju, iznad donje granice kriterijske vrijednosti za uključivanje čestica u predviđene faktore od 0,60.

Svojtvena vrijednost prvog faktora F1 iznosi 7,20 što objašnjava 28,80 % ukupne varijance, a visoko korelira s česticama pozitivnih potkrepljenja te smo ga nazvali „pozitivna potkrepljenja“.

Drugi faktor F2 najviše korelira s poddimenzijom „učenje prema modelu“, a njegova svojstvena vrijednost je 2,01 što objašnjava 8,05 % ukupne varijance te je sukladno navedenom nazvan „učenje prema modelu“.

Treći faktor F3 najjače korelira s četiri čestice iz poddimenzije roditeljskog vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom, a njegova svojstvena vrijednost je 1,58 što objašnjava 6,33 % ukupne varijance pa je nazvan „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“.

Četvrti faktor F4 najjače korelira s dvije čestice iz poddimenzije „osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“, a njegova svojstvena vrijednost je 1,41 što objašnjava 5,64 % ukupne varijance te je tako i nazvan.

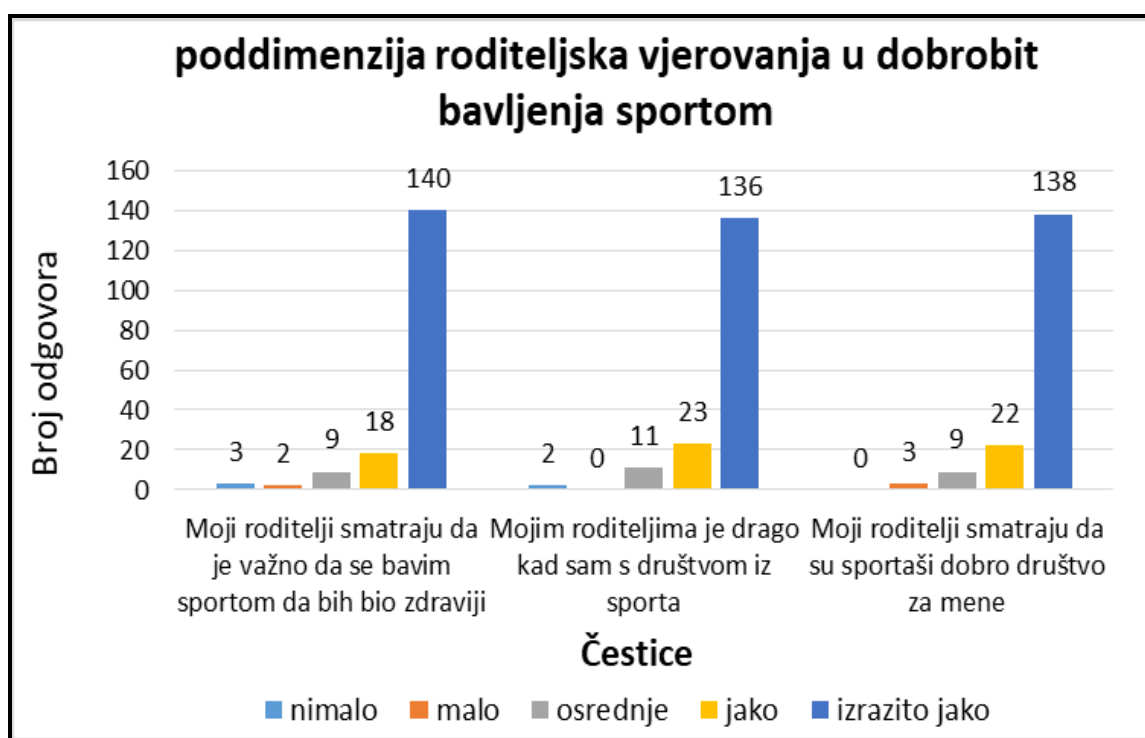
Tablica 11.2.: *Faktorska zasićenja čestica dimenzije roditeljske potpore djeci u sportu na faktorima (N = 172)*

Čestice	poddimenzija	F1	F2	F3	F4
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,17	0,04	0,78	-0,01
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,19	0,44	0,47	0,09
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,01	0,58	0,28	-0,08
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	učenje prema modelu	0,08	0,65	0,15	-0,17
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	pozitivna potkrepljenja	0,59	0,25	0,27	0,16
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,15	-0,03	0,20	0,60
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	-0,02	0,05	0,14	0,79
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	pozitivna potkrepljenja	0,37	0,07	0,64	0,29
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,07	0,15	0,69	0,23
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,09	0,43	0,61	0,27
Kad znaju da sam na sportu moji roditelji ne brinu za mene.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,02	0,65	0,11	0,12
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	učenje prema modelu	0,12	0,61	0,06	0,07
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	pozitivna potkrepljenja	0,47	0,36	0,26	0,00
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,71	0,07	-0,01	0,30
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,30	0,08	0,03	0,66
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	pozitivna potkrepljenja	0,41	0,11	0,40	0,29
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,23	0,14	0,56	-0,12
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,23	0,49	0,21	0,14
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko neće nagovoriti da pijem, pušim ili uzimam drogu.	roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,34	0,45	-0,10	0,29
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	učenje prema modelu	0,42	0,63	0,16	-0,10
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	pozitivna potkrepljenja	0,72	0,23	0,26	0,00
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,76	0,23	0,12	0,10
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,41	-0,11	0,10	-0,01
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	pozitivna potkrepljenja	0,56	0,19	0,35	0,23
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	pozitivna potkrepljenja	0,00	0,35	-0,07	0,25

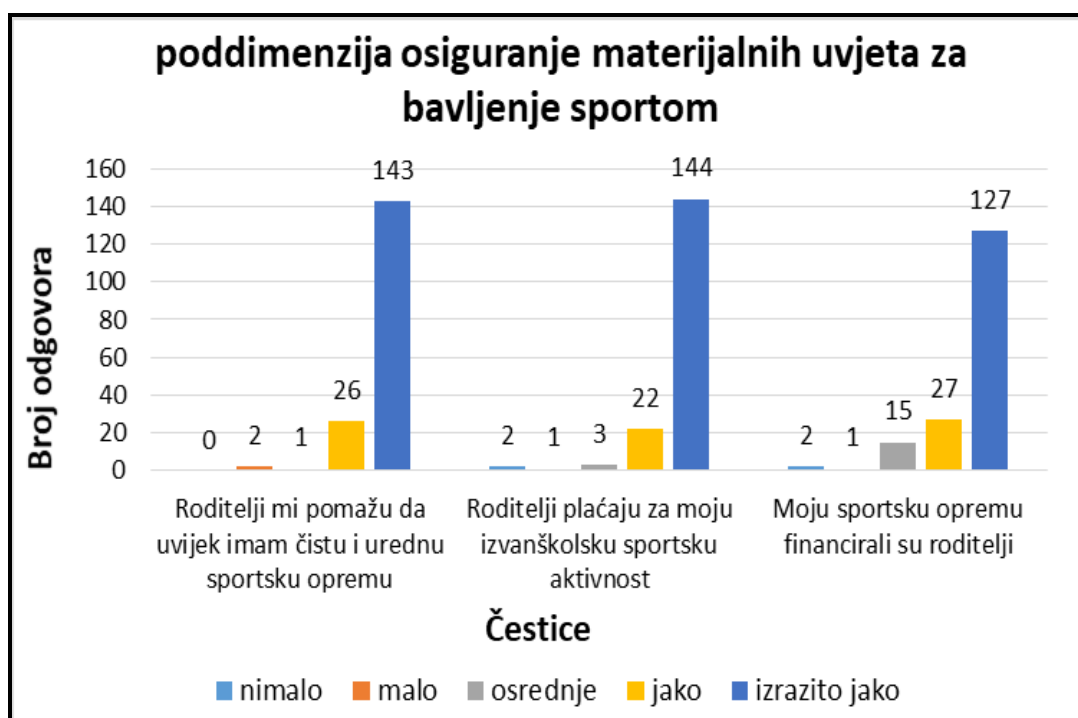
Legenda: F1, F2, F3 i F4 – vrijednosti faktorskog zasićenja čestice poddimenzije roditeljske potpore djeci u sportu na faktoru F1, F2, F3 i F4

U Prilogu 18 (str. 221), prikazana je deskriptivna statistika „Upitnika roditeljske potpore djeci u sportu“ (Bosnar, 2003), a kada pogledamo broj odgovora i vrijednost najčešćih odgovora, možemo opaziti kako su rezultati svih čestica visokih vrijednosti i najviše ih je grupirano oko odgovora „Jako“ i „Izrazito jako“.

Razmatrajući rezultate prema četiri poddimenzije koje opisuju roditeljsku potporu djeci u sportu, dolazimo do sljedećeg: Kod devet čestica koje opisuju prostor poddimenzije „Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, najviše odgovora „izrazito jako“ i to vrlo slični broj, dobile su redom čestice „Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji“, njih 140, „Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene“, 138 i čestica „Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta“, 136, a u istoj toj poddimenziji najmanji broj odgovora „izrazito jako“ zabilježila je varijabla „Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi“, samo 54 (Prilog 18, str. 221).

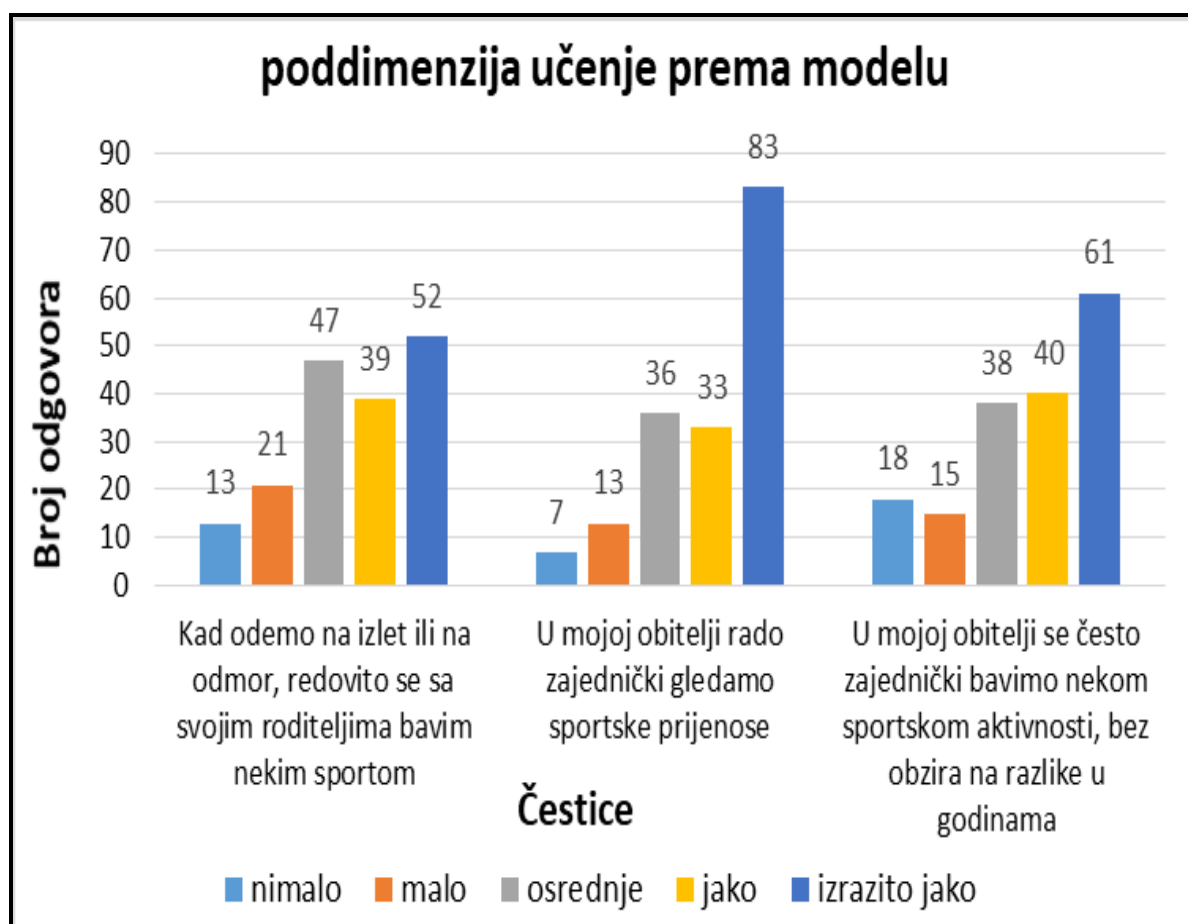
Grafikon 25: Prikaz frekvencije odgovora na tri najznačajnije čestice poddimenzije roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom, upitnika roditeljske potpore djeci u sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Grafikon 26: Prikaz frekvencije odgovora na tri najznačajnije čestice poddimenzije osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom upitnika roditeljske potpore djeci u sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

U drugoj poddimenziji „Osiguranje materijalnih uvjeta“, najveći broj odgovora „izrazito jako“ zabilježeno je redom u česticama „Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost“, njih čak 144, nadalje, u čestici „Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu“, 143 i „Moju sportsku opremu financirali su roditelji“, 127.

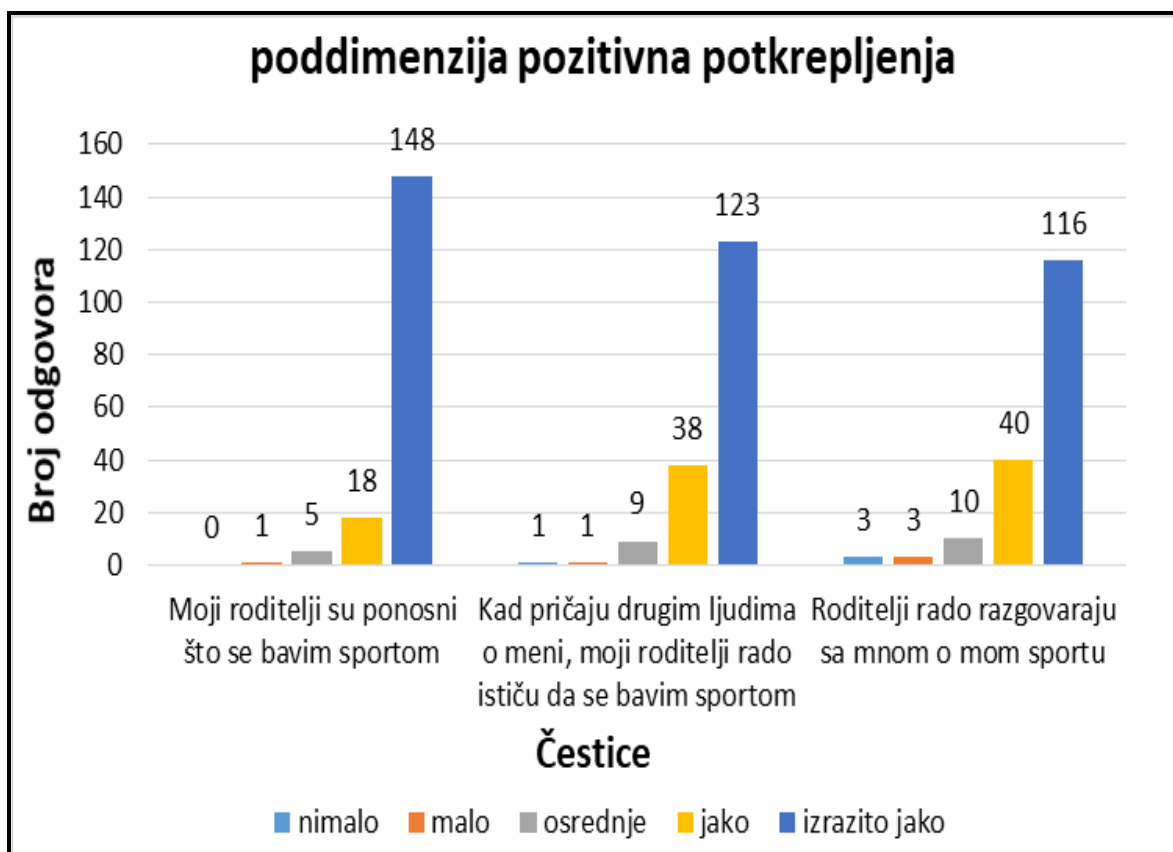
U istoj toj poddimenziji najmanji broj odgovora „izrazito jako“ dobila je čestica „Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom“, 102, što egzaktno pokazuje koliko je dječacima hrvачima važna roditeljska potpora oko osiguranja materijalnih uvjeta za bavljenje hrvanjem (Prilog 18, str. 221).

Grafikon 27: Prikaz frekvencije odgovora na tri čestice poddimenzije učenje prema modelu, upitnika roditeljske potpore djeci u sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Kod treće poddimenzije „Učenje prema modelu“, najviše rezultate („izrazito jako“) mladi hrvači su ostvarili u čestici „U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose“, 83, a najmanje čestica „Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom“, samo 52. U ovoj poddimenziji bila je najveća raspršenost rezultata, u cijelom rasponu vrijednosti.

U posljednjoj poddimenziji „Pozitivna potkrepljenja“, najviše maksimalnih rezultata „izrazito jako“ ispitanici su dodijelili čestici „Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom“, 148, a to je ujedno i čestica koja je dobila najveći broj odgovora „Izrazito jako“ u cijelom „Upitniku roditeljske potpore djeci u sportu“ (Prilog 18, str. 221).

Grafikon 28: Prikaz frekvencije odgovora na tri najznačajnije čestice poddimenzije pozitivna potkrepljenja, upitnika roditeljske potpore djeci u sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Najmanje najviših vrijednosti dobila je čestica „Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači“, odnosno 88, što dokazuje da su dječaci hrvači svjesni roditeljskog zadovoljstva i ponosa na njihovo bavljenje hrvanjem.

Analizirajući rezultate, odnosno vrijednosti čestica koja procjenjuju veličinu i važnost roditeljske potpore djeci u sportu, prema dobnim skupinama hrvača, vidimo da su rezultati, odnosno vrijednosti u zonama viših vrijednosti kod svih dobnih skupina, a posebno u poddimenzijama „Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“ i „Pozitivna potkrepljenja“, u kojima su iste čestice ocjenjene u maksimalnim iznosima i gotovo su identične u svim dobnim skupinama ispitanika (Tablice 12–12.2, str. 110–114).

Tablica 12: Deskriptivni statistički parametri upitnika roditeljske potpore djeci u sportu, mlađih dječaka hrvaca od 11 do 13 godina (N = 79)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	79	4,61	1	5	0,94	-2,75	7,26
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	79	4,62	1	5	0,82	-2,75	8,48
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	79	3,63	1	5	1,17	-0,53	-0,38
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	79	3,59	1	5	1,20	-0,43	-0,64
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	79	4,39	1	5	1,02	-1,76	2,42
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	79	4,86	3	5	0,38	-2,80	7,74
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	79	4,80	2	5	0,52	-3,14	11,78
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	79	4,77	2	5	0,58	-2,84	8,44
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	79	4,62	1	5	0,87	-2,68	7,37
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	79	4,61	2	5	0,77	-2,07	3,61
Kad znaju da sam na sportu moji roditelji ne brinu za mene.	79	3,78	1	5	1,23	-0,69	-0,44
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	79	3,97	1	5	1,21	-1,07	0,25
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	79	4,06	1	5	1,25	-1,28	0,58
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	79	4,58	1	5	0,83	-2,58	7,71
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	79	4,65	1	5	0,75	-2,65	8,07
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	79	4,58	1	5	0,76	-2,34	6,69
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.	79	4,38	1	5	1,10	-2,05	3,57
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	79	4,05	1	5	1,08	-1,03	0,51
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko neće nagovoriti da pijem, pušim ili uzimam drogu.	79	4,33	1	5	1,14	-1,80	2,47
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	79	3,77	1	5	1,20	-0,69	-0,47
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	79	4,47	1	5	0,75	-1,77	4,72
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	79	4,49	1	5	0,83	-1,84	3,64
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	79	4,05	1	5	1,49	-1,35	0,19
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	79	4,59	1	5	0,82	-2,78	8,74
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	79	4,42	1	5	1,02	-2,19	4,58

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Kada se promatraju odgovori u poddimenziji „Roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ prema dobnim skupinama dječaka hrvača, situacija je identična kod mlađih i starijih dječaka u česticama „Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta“, koju su obje dobne skupine vrjednovala prosječno najvišom vrijednosti. Mlađi dječaci su još s jednako velikim prosječnim vrijednostima vrjednovali česticu „Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji“, a stariji dječaci dvije čestice „Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji“ i „Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene“. Hrvači kadeti su pak s prosječno najvišom vrijednošću vrjednovali identičnu česticu kao i stariji dječaci, odnosno „Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene“ i to s vrlo visokom vrijednošću 4,88. S prosječno najnižim vrijednostima mlađi dječaci hrvači vrjednovali su česticu „Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi“, a stariji dječaci i hrvači kadeti najnižim vrijednostima vrjednovali su istu česticu, odnosno česticu „Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi“ (Tablice 12–12.2., str. 110 – 114).

U konačnici možemo zaključiti kako dječaci hrvači svih dobnih skupina vjeruju da njihovi roditelji shvaćaju i podržavaju zdravstvene dobrobiti bavljenja hrvanjem i provođenja vremena u tjelesno, sociološko i psihički zdravom okruženju.

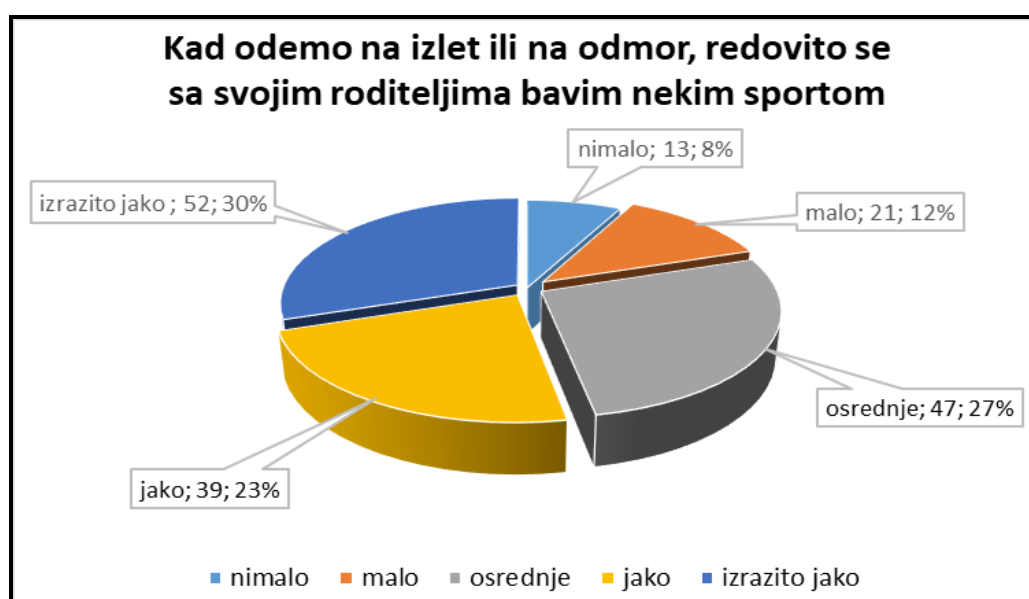
Analizirajući čestice koje procjenjuju poddimenziju roditeljske potpore „Osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“ prema dobnim skupinama, dolazimo do identične situacije kod mlađih dječaka hrvača i hrvača kadeta koji su s prosječno najvećom vrijednošću vrjednovali česticu „Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu“, a stariji dječaci, prosječno najviše česticu „Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost“. Kada govorimo o čestici koja je u ovoj poddimenziji najslabije vrjednovana kod ispitanika mlađe i najstarije (kadeti) dobne skupine, onda je to čestica „Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom“ što bi značilo da su dječaci hrvači ovih dobnih skupina svjesni koliko im i kako roditelji financijski i materijalno pomažu da bi se oni bavili hrvanjem. Dobna skupina starijih dječaka hrvača, prosječno je najslabije vrjednovala česticu „Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja“, što znači da ispitanici te dobne skupine ne percipiraju na koji način i koliko su im roditelji involvirani u rad kluba (Tablice 12–12.2., str. 110 – 114).

Tablica 12.1.: Deskriptivni statistički parametri upitnika roditeljske potpore djeci u sportu, starijih dječaka hrvaca od 14 do 15 godina (N = 50)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	50	4,74	2	5	0,66	-2,70	6,91
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	50	4,74	3	5	0,60	-2,21	3,65
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	50	3,58	1	5	1,03	0,01	-0,65
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	50	3,34	1	5	1,24	-0,22	-0,89
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	50	4,34	1	5	1,14	-1,67	1,82
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	50	4,70	2	5	0,68	-2,83	8,71
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	50	4,72	1	5	0,70	-3,62	16,16
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	50	4,80	3	5	0,49	-2,53	5,85
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	50	4,58	1	5	0,81	-2,43	7,04
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	50	4,74	3	5	0,56	-2,12	3,57
Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene.	50	4,10	1	5	1,31	-1,37	0,77
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	50	3,84	1	5	1,13	-0,47	-0,85
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	50	3,74	1	5	1,37	-0,80	-0,47
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	50	4,56	1	5	0,81	-2,58	8,05
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	50	4,60	3	5	0,70	-1,49	0,78
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	50	4,54	3	5	0,68	-1,18	0,19
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.	50	4,22	1	5	1,17	-1,58	1,72
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	50	3,96	2	5	0,97	-0,48	-0,82
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko neće nagovoriti da pijem, pušim ili uzimam drogu.	50	4,38	1	5	1,12	-1,98	3,24
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	50	3,38	1	5	1,52	-0,39	-1,24
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	50	3,86	1	5	1,34	-0,90	-0,47
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	50	4,26	1	5	1,12	-1,63	2,18
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	50	4,28	1	5	1,16	-1,88	2,92
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	50	4,34	1	5	0,96	-1,61	2,39
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	50	3,80	1	5	1,59	-0,96	-0,73

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

Razmatrajući poddimenziju „Učenje prema modelu“ i vrjednovanje čestica prosječno najvećim vrijednostima, rezultati su isti za sve tri dobne skupine, odnosno dječaci hrvači svih dobnih skupina prosječno su najbolje vrijednosti zabilježili u čestici „U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose“. Prosječno najnižim vrijednostima mlađi i stariji hrvači vrjednovali su česticu „Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom“, a hrvači kadeti najniže vrijednosti dali su čestici „U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama“, što bi moglo značiti da roditelji neizravno potiču djecu na bavljenje sportom kroz zajedničko gledanje sportskih aktivnosti i zajedničko navijanje, skrećući tako pozornost na vrjednovanje postignutih rezultata i važnost bavljenja sportom, no ipak se ne bave sportom s roditeljima (Tablice 12–12.2., str. 110 – 114). Jednako tako je i u poddimenziji „Pozitivna potkrepljenja“, odnosno sve su dobne skupine prosječno i najveće i najmanje vrijednosti dodijelile istim česticama, a vrijednosti su vrlo visoke. Tako je čestica „Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom“, vrjednovana prosječno najvećom vrijednošću od strane svih dobnih skupina ispitanika, s time da su je hrvači kadeti vrjednovali jako visokom vrijednošću od 4,93 (Tablice 12–12.2.). Situacija je identična i s najmanjom prosječnom vrijednošću, odnosno sve tri dobne skupine dječaka hrvača najmanje vrijednosti dodijelili su čestici „Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači“, s time da je najveći iznos te vrijednosti zabilježen kod dječaka kadeta i iznosi 4,09 (Tablice 12–12.2., str. 110 – 114).

Grafikon 29: Odgovori na česticu „Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom“, svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)

Tablica 12.2.: Deskriptivni statistički parametri upitnika roditeljske potpore djeci u sportu, kadeta od 16 do 17 godina (N = 43)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	43	4,77	3	5	0,53	-2,27	4,49
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	43	4,77	3	5	0,53	-2,27	4,49
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	43	3,79	1	5	1,26	-0,70	-0,47
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	43	3,74	1	5	1,33	-0,78	-0,51
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	43	4,47	2	5	0,83	-1,61	2,09
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	43	4,81	4	5	0,39	-1,67	0,83
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	43	4,79	1	5	0,71	-4,30	20,46
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	43	4,93	4	5	0,26	-3,50	10,76
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	43	4,70	1	5	0,74	-3,49	14,73
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	43	4,88	3	5	0,39	-3,63	13,74
Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene.	43	4,00	1	5	1,25	-1,06	0,18
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	43	4,23	1	5	1,13	-1,21	0,33
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	43	4,09	1	5	1,25	-0,95	-0,59
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	43	4,63	2	5	0,66	-2,10	5,25
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	43	4,53	1	5	0,88	-2,18	5,19
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	43	4,84	4	5	0,37	-1,89	1,66
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.	43	4,51	1	5	0,96	-2,06	3,88
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	43	4,60	2	5	0,69	-1,96	4,00
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko neće nagovoriti da pijem, pušim ili uzimam drogu.	43	4,58	2	5	0,73	-1,83	3,02
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	43	3,72	1	5	1,28	-0,81	-0,26
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	43	4,30	2	5	0,94	-1,20	0,46
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	43	4,49	2	5	0,80	-1,43	1,20
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	43	3,95	1	5	1,46	-1,26	0,15
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	43	4,63	3	5	0,62	-1,47	1,14
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	43	4,21	1	5	1,26	-1,60	1,59

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu

7.2. Prva postavljena hipoteza H_1 – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju

U skladu s ciljem rada i postavljenom prvom hipotezom (H_1) – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju, diskriminacijskom analizom utvrđeno je da postoji diskriminacijska varijabla u prostoru varijabli za procjenu socijalne motivacije koja statistički značajno diskriminira tri dobne skupine dječaka hrvača, odnosno mlađe dječake hrvače u dobi od 11 do 13 godina, starije dječake hrvače u dobi od 14 i 15 godina i dječake hrvače kadete u dobi od 16 i 17 godina.

Tablica 13: *Analiza razlika između socijalne orijentacije između skupina dječaka hrvača različite starosne dobi.*

	eigen-value	canonical R	Wilks' Lambda	Chi-Sqr.	df	p-value
DF1	0,42	0,54	0,67	65,47	26,00	0,00
DF2	0,05	0,23	0,95	8,62	12,00	0,73

Legenda: DF1 – prva diskriminacijska funkcija; DF2 – druga diskriminacijska funkcija; eigen-value – svojstvena vrijednost – varijanca diskriminacijske funkcije; canonical R – Koeficijent kanoničke diskriminacije; Wilks' Lambda – Wilksova lambda test – inverzna mjera intergrupnog varijabiliteta; Chi-Sqr. – hi-kvadrat test; df – stupnjevi slobode; p-value – razina značajnosti/proporcija pogreške

Analizirajući rezultate u Tablici 13 vidimo da je prva diskriminacijska funkcija statistički značajna, dok druga diskriminacijska funkcija nije statistički značajna. Sukladno navedenom, prva postavljena hipoteza (H_1) – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju, je potvrđena i statistički je značajna na nivou značajnosti 0,01.

U Tablici 13.1. prikazane su vrijednosti međuzavisnosti varijabli sa strukturom diskriminacijske funkcije, a interesantno je da su četiri varijable, „zadovoljstvo u sportu“, „posvećenost sportu“, „osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“ i „pozitivna potkrepljenja“ vrlo blizu nuli (0,02; 0,03 i 0,10) pa te varijable nisu definirale

diskriminacijsku funkciju, odnosno dobne skupine dječaka hrvače se ne razlikuju u navedenim varijablama.

Tablica 13.1.: *Korelacija varijabli s diskriminacijskom funkcijom i standardizirani koeficijenti diskriminacijske funkcije*

Varijable	DF 1	Stand. Koef. DF1
posvećenost sportu	0,10	0,23
zadovoljstvo u sportu	0,03	-0,38
SOC OR–trenerska pohvala	-0,14	-0,36
SOC OR–vršnjačko prijateljstvo	-0,24	-0,37
SOC OR–prihvatanje grupe	-0,08	-0,07
INT MO– interes/uživanje	-0,18	-0,33
INT MO–napor/važnost	0,29	0,38
INT MO–percipirana kompetentnost	-0,56	-0,70
INT MO–pritisak/tenzija	-0,35	-0,48
ROD POTP–roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,19	0,45
ROD POTP–osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,02	0,16
ROD POTP–učenje prema modelu	-0,15	-0,09
ROD POTP–pozitivna potkrepljenja	0,03	0,15

Legenda: DF1 – korelacija s prvom diskriminacijskom funkcijom;
Stand.Koef.DF1 – standardizirani koeficijenti diskriminacijske funkcije

Konstrukciji diskriminacijske funkcije najviše su pridonijele varijable intrinzične motivacije s negativnim predznakom „percipirana kompetentnost“ i „pritisak/tenzija“ te varijabla roditeljske potpore djeci u sportu „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ s pozitivnim predznakom.

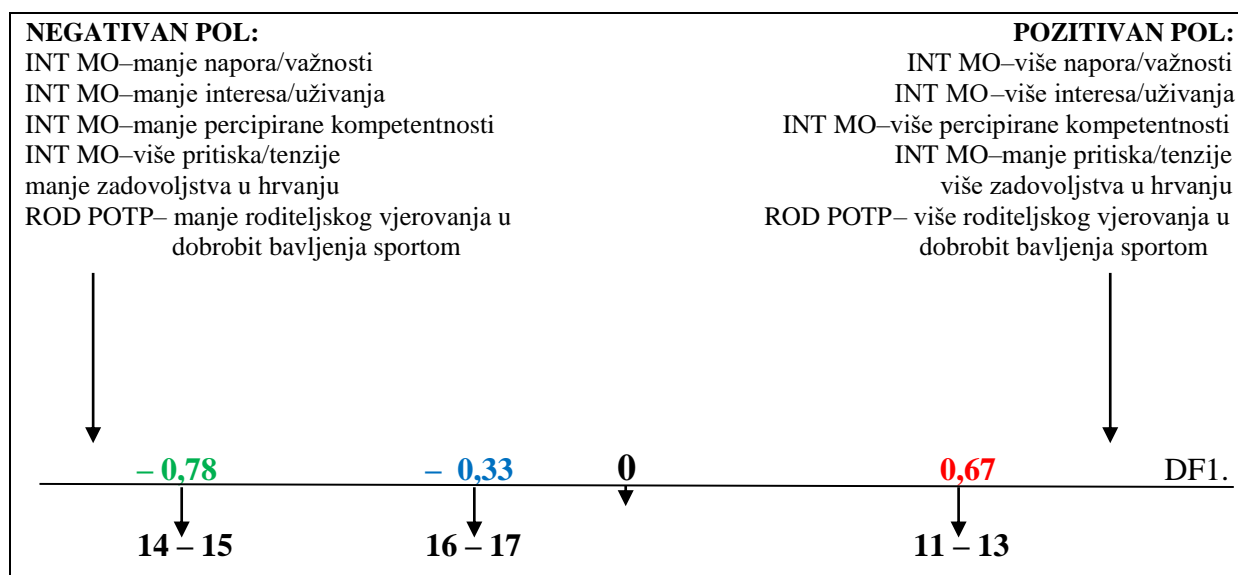
U Tablici 13.2. su prikazane vrijednosti centroida triju skupina koje su definirane godinama starosti, odnosno mlađih dječaka hrvača od 11 do 13 godina (N=79), starijih dječaka hrvača od 14 do 15 godina (N=50), i hrvača kadeta od 16 do 17 godina (N=43) na diskriminacijskoj funkciji.

Tablica 13.2.: Vrijednosti centroida triju dobnih skupina značajne diskriminacijske funkcije

dobna skupina	DF1
11 – 13 godina	0,67
14 – 15 godina	- 0,78
16 – 17 godina	- 0,33

Promatrajući strukturu diskriminacijske funkcije vidimo da se na pozitivnom polu diskriminacijske funkcije smjestilo više napora i važnosti (0,38), više roditeljskog vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom (0,45) te više posvećenosti sportu (0,23). S druge strane, na negativnom polu diskriminacijske funkcije nalazi se obrnuto, manje napora i važnosti, manje interesa i uživanja, manje vršnjačkog prijateljstva, manje zadovoljstva u sportu, manje percipirane kompetentnosti, te više pritiska i tenzija. Slika 1 prikazuje položaj centroida triju skupina koje su definirane godinama u prostoru diskriminacijske funkcije.

Slika 1: Položaj centroida triju skupina na diskriminacijskoj funkciji

Prema položaju centroida triju skupina definiranih godinama možemo zaključiti kako je skupina hrvača kadeta vrlo blizu nule, odnosno u sredini diskriminacijske funkcije, s malim pomakom (od -0,33) prema negativnom polu pa bi to značilo da kadete (16–17 godina)

najbolje opisuju varijabla intrinzične motivacije „interes/uživanje“ (-0,33), varijable socijalne orijentacije „trenerska pohvala“ (-0,36) i „vršnjačko prijateljstvo“ (-0,37) te varijabla zadovoljstvo u sportu (-0,38), a ostale dvije skupine ispitanika su u tim varijablama podjednako slabije u odnosu na kadete. Dječaci hrvači kadeti su zadovoljni u hrvanju, uživaju u hrvanju i interesira ih hrvački sport. Važna im je socijalna orijentacija u vidu trenerske pohvale i prijateljstva suboraca i prijatelja iz kluba (varijabla „vršnjačko prijateljstvo“), (Slika 1, str. 117; Tablica 13.1., str. 116 i Tablica 13.2., str. 117). Drugim riječima to bi značilo da ovoj dobnoj skupini podjednako važna trenerska pohvala i vršnjačko prijateljstvo te da su zadovoljni baveći se hrvanjem.

Nadalje, dobnu skupinu starijih dječaka hrvača (14–15 godina) opisuju najbolji rezultati u varijablama koje su se smjestile na negativnom polu diskriminacijske funkcije, odnosno najbolje ih opisuju dvije varijable intrinzične motivacije „percipirana kompetentnost“ (-0,70) i „pritisak / tenzija“ (-0,48) te varijabla zadovoljstvo u sportu (-0,38), temeljem čega možemo zaključiti da su stariji dječaci hrvači (14–15 godina), zadovoljni u hrvanju, da im je važna osobna percepcija kompetentnosti u hrvanju, ne osjećaju napor, ali bave se hrvanjem pod pritiskom i osjećaju tenziju, (Slika 1, str. 117; Tablica 13.1., str. 116 i Tablica 13.2., str. 117).

Suprotno tome, dobnu skupinu mlađih dječaka hrvača (11–13 godina) karakteriziraju najbolji rezultati u varijablama koje se nalaze na pozitivnom polu, a to su varijabla roditeljske potpore „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ (0,45), varijabla intrinzične motivacije „napor/važnost“ (0,38) i varijabla „posvećenost sportu“ (0,23). Analizirajući diskriminacijske koeficijente s pozitivnim predznakom smijemo zaključiti da varijabla roditeljske potpore „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, varijabla intrinzične motivacije „napor/važnost“ te varijabla „posvećenost sportu“, imaju visoku pozitivnu korelaciju s diskriminacijskom funkcijom, temeljem čega možemo zaključiti da je mlađim dječacima hrvačima (11–13 godina), značajna roditeljska potpora u hrvanju, osjećaju napor i važnost i posvećeni su hrvanju. Važno im je osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom od strane roditelja i važnost pridaju pozitivnim potkrepljenjima roditelja (Slika 1, str. 117; Tablica 13.1., str. 116 i Tablica 13.2., str. 117).

Slijedom navedenog možemo zaključiti kako se najviše razlikuju mlađa (11–13 godina) i starija (14–15 godina) dobna skupina ispitanika i to u intrinzičnoj motivaciji, u varijablama za procjenu roditeljske potpore djeci u sportu, zadovoljstvu u hrvanju i posvećenosti hrvanju. Najstarija dobna skupina ispitanika (16–17 godina), hrvači kadeti su na diskriminacijskoj funkciji smješteni oko nule. Oni već spadaju u odraslu populaciju i razlikuju se od ostalih dobnih skupina ispitanika. Može se očekivati da ovaj motivacijski i sociološki model više ne vrijedi za njih jer oni drukčije razmišljaju i drukčije prosuđuju od ostale dvije dobne skupine (Slika 1, str. 109).

Tablica 13.3.: *Klasifikacijska tablica*

dobna skupina	%	11 – 13 godina	14 – 15 godina	16 – 17 godina
11 – 13 godina	84,81	67	8	4
14 – 15 godina	66,00	13	33	4
16 – 17 godina	25,58	17	15	11
Ukupno	64,53	97	56	19

U Tablici 13.3. možemo vidjeti koliko zapravo diskriminacijska funkcija dobro razlikuje pripadnost entiteta ispitanika stvarnim skupinama u koje pripadaju pa tako za skupinu mlađih dječaka hrvača (11–13 godina), od ukupno 79 ispitanika prema varijablama u diskriminacijskoj funkciji, koja dobro klasificira 67 dječaka što je 84,81 %, odnosno prema danim odgovorima njih osam bi ušlo u skupinu starijih dječaka hrvača (14 i 15 godina), a četvero u skupinu kadeta (16–17 godina). Od ukupno 50 starijih dječaka hrvača (14 i 15 godina), prema varijablama u diskriminacijskoj funkciji, diskriminacijska funkcija dobro klasificira 33 ispitanika što je 66 %, što znači da bi prema danim odgovorima njih 13 ušlo u skupinu mlađih dječaka hrvača, a četvero bi ušlo u skupinu kadeta. Nadalje, od 43 hrvača kadeta (16 i 17 godina) prema varijablama u diskriminacijskoj funkciji, koja dobro klasificira 11 ispitanika što je 25,58 %, odnosno prema danim odgovorima njih 17 bi pripalo skupini mlađih dječaka hrvača, a 15 skupini starijih dječaka hrvača.

Ukupno na temelju promatranih varijabli iz svih pet upitnika korištenih u ovom istraživanju, 64,53 % ispitanika dobro klasificira ili prepoznaje diskriminacijski model.

Možemo zaključiti da diskriminacijsku funkciju socijalne motivacije između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju definiraju poddimenzije roditeljske potpore djeci u sportu, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije.

Najveće razlike dječaka hrvača uočene su u stajalištima „percipirana kompetentnost“, „pozitivna potkrepljenja“ te „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“. Varijabla „posvećenost sportu“ je važna ali ona ne razlikuje dobne skupine dječaka hrvača, kao što ih ne razlikuju varijable „učenje prema modelu“ i „prihvatanje grupe“.

Stariji dječaci hrvanje manje doživljavaju kroz socijalnu orijentaciju i roditeljsku potporu, a više kroz intrinzičnu motivaciju kroz percipiranu kompetentnost te pritisak i tenziju. Mlađi dječaci hrvači, obrnuto od starijih dječaka, hrvanje više doživljavaju kroz roditeljsku potporu, iako im nisu važna roditeljska osiguranja materijalnih uvjeta i nisu im važna percipirana kompetentnost, ali su zato jako posvećeni hrvanju. Hrvači kadeti su podjednaki u svemu s ostale dvije dobne skupine i ništa ih posebno ne razlikuje od njih. Kod njih se očituje varijabla „interes/uživanje“ i vrlo malo se očituje varijabla „percipirana kompetentnost“. Važna im je trenerska pohvala i prijateljstvo s vršnjacima u klubu.

Temeljem dobivenih rezultata sa sigurnošću možemo zaključiti kako sve dobne skupine interesira hrvanje, kako uživaju u njemu i kako im hrvanje pruža zadovoljstvo te kako su mu jako posvećeni. Socijalna orijentacija vezana za važnost trenera i njegovu pohvalu te vršnjačko prijateljstvo se umjereno provlači kroz sve tri dobne skupine dječaka hrvača i po tim varijablama se dobne skupine ne razlikuju.

7.3. Druga postavljena hipoteza H_2 – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije

U skladu s ciljem rada i postavljenom drugom hipotezom (H_2) – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije, kanoničkom korelacijskom analizom utvrđeno je kako postoji statistički značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije kod dječaka hrvača, dobi od 11 do 17 godina.

Tablica 14: *Povezanost posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije*

	canonical R	canonical R-Sqr.	Chi-Sqr.	df	p-value
F1	0,65	0,42	125,92	42	0,00
F2	0,36	0,13	36,67	30	0,19
F3	0,20	0,04	14,11	20	0,82
F4	0,17	0,03	7,63	12	0,81
F5	0,10	0,01	2,85	6	0,83
F6	0,09	0,01	1,23	2	0,54

Legenda: canonical R – koeficijent kanoničke korelacije;
 canonical R-sqr. – koeficijent determinacije;
 Chi-Sqr. – hi-kvadrat test; df – stupnjevi slobode;
 p-value – razina značajnosti/proporcija pogreške

Rezultati dobiveni kanoničkom korelacijskom analizom, prikazani su u sljedećim tablicama. U Tablici 14 je prikazana procjena statističke značajnosti kanoničkih dimenzija. Kanoničkom korelacijskom analizom između varijabli „posvećenost sportu“, „ukupne razine zadovoljstva u sportu“ i „intrinzične motivacije“ s jedne strane te kriterijske varijable „socijalne orijentacije“ s druge strane, izdvojio se jedan statistički značajan kanonički par. Postignuta je relativno visoka vrijednost kanoničkog koeficijenta korelacije koji iznosi, $F1 = 0,65$, čime se objašnjava 42 % ukupne varijance na nivou značajnosti $p < 0,01$. Sukladno navedenom, druga postavljena hipoteza (H_2) – Postoji značajna povezanost između

posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije, je potvrđena.

Tablica 14.1.: Tablica matrica interkorelacija prvog seta – socijalne orijentacije i roditeljske potpore djeci u sportu

Varijable (poddimenzije)	SOC OR– trenerska pohvala	SOC OR– vršnjačko prijateljstvo	SOC OR– prihvatanje grupe	ROD POTP– roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	ROD POTP– učenje prema modelu	ROD POTP– pozitivna potkrepljenja	ROD POTP– osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom
SOC OR– trenerska pohvala	1,00	0,00	0,00	0,26	0,29	– 0,06	0,01
SOC OR– vršnjačko prijateljstvo	0,00	1,00	0,00	0,11	0,25	0,24	0,18
SOC OR– prihvatanje grupe	0,00	0,00	1,00	0,18	0,13	0,03	– 0,11
ROD POTP– roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,26	0,11	0,18	1,00	0,00	0,00	0,00
ROD POTP– učenje prema modelu	0,29	0,25	0,13	0,00	1,00	0,00	0,00
ROD POTP– pozitivna potkrepljenja	– 0,06	0,24	0,03	0,00	0,00	1,00	0,00
ROD POTP– osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,01	0,18	– 0,11	0,00	0,00	0,00	1,00

Iz Tablice 14.1. možemo iščitati koje varijable (poddimenzije) ostvaruju najveće korelacijske veze, odnosno koje definiraju kanoničke parove prvog seta varijabli roditeljske potpore djeci u sportu i socijalne orijentacije. Tako vidimo da varijabla poddimenzije socijalne orijentacije „trenerska pohvala“ dosta slabo korelira s varijablama poddimenzije roditeljske potpore „učenje prema modelu“ (0,29) i „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ (0,26). Korelacije između korelacijskih varijabli drugog seta, posvećenosti sportu, razine zadovoljstva u sportu i intrinzične motivacije vidljive su u Tablici 14.2. (str. 122). Snažna korelacija vidljiva je između varijable posvećenost sportu i varijable zadovoljstvo u sportu (0,78). Varijabla poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ visoko negativno korelira s varijablama zadovoljstvo u sportu (–0,66) i posvećenost sportu (–

0,58), odnosno što je manji interes za sport, to je veće zadovoljstvo u sportu te što je manje zadovoljstvo u sportu, to je veći interes i veće uživanje u sportu.

Tablica 14.2.: *Tablica matrica interkorelacija drugog seta – posvećenosti sportu, razine zadovoljstva u sportu i intrinzične motivacije*

Varijable (poddimenzije)	posvećenost sportu	zadovoljstvo u sportu	INT MO–interes/uživanje	INT MO–percipirana kompetentnost	INT MO–napor/važnost	INT MO–pritisak/tenzija
posvećenost sportu	1,00	0,78	- 0,58	- 0,23	0,00	- 0,19
zadovoljstvo u sportu	0,78	1,00	- 0,66	- 0,16	- 0,04	- 0,12
INT MO–interes/uživanje	- 0,58	- 0,66	1,00	0,00	0,00	0,00
INT MO–percipirana kompetentnost	- 0,23	- 0,16	0,00	1,00	0,00	0,00
INT MO–napor/važnost	0,00	- 0,04	0,00	0,00	1,00	0,00
INT MO–pritisak/tenzija	- 0,19	- 0,12	0,00	0,00	0,00	1,00

Tablica 14.3.: *Matrica „cross“ korelacija socijalne orijentacije, roditeljske potpore djeci u sportu, posvećenosti sportu, ukupne razine zadovoljstva u sportu i intrinzične motivacije*

Varijable (poddimenzije)	posvećenost sportu	zadovoljstvo u sportu	INT MO–interes/uživanje	INT MO–percipirana kompetentnost	INT MO–napor/važnost	INT MO–pritisak/tenzija
SOC OR–trenerska pohvala	- 0,12	- 0,14	0,23	0,04	- 0,03	- 0,02
SOC OR–vršnjačko prijateljstvo	- 0,25	- 0,26	0,21	0,21	0,12	0,04
SOC OR–prihvatanje grupe	- 0,27	- 0,18	0,28	0,25	0,11	0,12
ROD POTP–roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	- 0,22	- 0,25	0,23	0,21	0,09	0,03
ROD POTP–učenje prema modelu	- 0,20	- 0,24	0,22	0,23	- 0,04	0,05
ROD POTP–pozitivna potkrepljenja	- 0,15	- 0,26	0,22	0,10	0,06	0,07
ROD POTP–osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	- 0,20	- 0,30	0,17	- 0,06	0,00	0,05

Zanimljiva je varijabla poddimenzije roditeljske potpore „osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“ koja ima negativnu korelaciju s varijablom zadovoljstvo u sportu (-0,30) (Tablica 14.3.). Dakle postoji obrnuta korelacija između roditeljskog osiguranja materijalnih uvjeta za bavljenje sportom i zadovoljstva u sportu, što znači da dječaci hrvači osjećaju manje zadovoljstva u hrvanju, što više roditelji materijalno potpomažu njihovo bavljenje sportom.

Očekivana je i zanimljiva, pozitivna korelacija između poddimenzije socijalne orijentacije „prihvatanje grupe“ i poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ koja iznosi niskih 0,28 i općepoznato ukazuje da prihvatanje od strane prijatelja vršnjaka (suboraca) u klubu pozitivno utječe na mlade hrvače osnažujući njihov interes za hrvanje i uživanje u njemu.

Tablica 14.4.: Kanonička struktura prvog seta varijabli

Varijable	F1
SOC OR–trenerska pohvala	0,29
SOC OR–vršnjačko prijateljstvo	0,50
SOC OR–prihvatanje grupe	0,58
ROD POTP–roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,51
ROD POTP–učenje prema modelu	0,48
ROD POTP–pozitivna potkrepljenja	0,42
ROD POTP–osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,26

Kanonički faktor prvog seta varijabli (Tablica 14.4.), definiraju dvije varijable poddimenzije socijalne orijentacije „prihvatanje grupe“ i „vršnjačko prijateljstvo“ te varijabla poddimenzije roditeljske potpore djeci u sportu „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“. Nastavno na navedeno, zaključujemo kako je mladim hrvačima jako važno

prihvatanje grupe i vršnjačko prijateljstvo, a vrlo im je važno i roditeljsko vjerovanje u dobrobit bavljenja sportom.

Tablica 14.5.: Kanonička struktura drugog seta varijabli

Varijable	F1
posvećenost sportu	- 0,71
zadovoljstvo u sportu	- 0,79
INT MO–interes/uživanje	0,77
INT MO–percipirana kompetentnost	0,54
INT MO–napor/važnost	0,18
INT MO–pritisak/tenzija	0,20

Drugi kanonički faktor drugog seta varijabli (Tablica 14.5.), definiraju varijable „zadovoljstvo u sportu“ i „posvećenost sportu“ obje obrnutog, negativnog predznaka te poddimenzija intrinzične motivacije „interes/uživanje“ ali pozitivnog predznaka.

Temeljem izračunate kanoničke snage prvog i drugog seta varijabli, prikazane u Tablici 14.6. i Tablici 14.7. (str. 126), definirani su kanonički faktori.

Tablica 14.6.: Kanonička snaga prvog seta varijabli

Varijable	F1
SOC OR–trenerska pohvala	0,12
SOC OR–vršnjačko prijateljstvo	0,25
SOC OR–prihvatanje grupe	0,49
ROD POTP–roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom	0,37
ROD POTP–učenje prema modelu	0,32
ROD POTP–pozitivna potkrepljenja	0,35
ROD POTP–osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom	0,27

Sukladno faktorskoj snazi prvog seta varijabli (Tablica 14.6., str. 125), možemo zaključiti kako faktor iz prvog seta varijabli definiraju varijabla socijalne orijentacije „prihvatanje grupe“ te varijable roditeljske potpore „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ i „pozitivna potkrepljenja“.

Nastavno na navedeno, možemo zaključiti kako je mladim hrvačima vrlo važno prihvaćanje grupe, odnosno prihvaćanje od strane prijatelja vršnjaka u hrvačkom klubu, jako su im važna roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom te pozitivna potkrepljenja od strane roditelja.

Tablica 14.7.: Kanonička snaga drugog seta varijabli

Varijable	F1
posvećenost sportu	0,01
zadovoljstvo u sportu	- 0,33
INT MO– interes/uživanje	0,56
INT MO–percipirana kompetentnost	0,49
INT MO–napor/važnost	0,17
INT MO–pritisak/tenzija	0,16

Kanonička struktura kanoničkog para drugog seta varijabli (Tablica 14.7.) pokazuje da faktor drugog seta varijabli najснаžnije definiraju dvije varijable poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ i „percipirana kompetentnost“.

Slijedom navedenog, zaključujemo kako su mladi hrvači jako intrinzično motivirani u hrvanju, iznimno su zainteresirani za hrvanje, znatno uživaju u njemu, a važna im je i percipirana kompetentnost.

Kanoničke faktore prvog i drugog seta varijabli u kanonički par povezuje socijalna orijentacija kroz varijablu „prihvatanje grupe“ te poddimenzija intrinzične motivacije kroz varijablu „interes/uživanje“. Nastavno na navedeno možemo zaključiti kako su mladi hrvači interesno motivirani za hrvanje, da uživaju u njemu i da im je vrlo važno prihvaćanje grupe.

8. RASPRAVA

Da bi ostali u hrvanju, mladi hrvači moraju biti zadovoljni i pozitivno vrjednovati osobne kompetencije i uspjehe. Ako imaju nisku svijest o pripadanju, ako se osjećaju isključeni iz sportske ekipe, ako se ne slažu s trenerom, dolazi do odustajanja od sporta (Šilić, 2014). Mladi sportaši percipiraju svoje sudjelovanje u sportu i kroz socijalno ciljnu orijentaciju jer je ona u brojnim istraživanjima pokazala značajnu korelaciju sa zadovoljstvom, intrinzičnom motivacijom i sposobnošću. Prema Scanlanu i suradnicima (1993), bilo kakav nedostatak uživanja dovodi do odustajanja.

Budući da u novije vrijeme istraživači proučavaju na koji način roditelji, treneri i vršnjaci mogu razviti pozitivnu socijalnu okolinu mladim sportašima, da bi se oni nastavili baviti sportskim aktivnostima (White i sur., 2004; Vazou, Ntoumanis i Duda, 2006; Crnjac, 2017), slično su i u ovom istraživanju razmatrana pitanja iz upitnika koja reflektiraju odnos prema posvećenosti sportu, konkretno, posvećenosti hrvanju, zadovoljstvu uslijed bavljenja hrvanjem, intrinzičnoj motivaciji, socijalnoj orijentaciji u odnosu prema vršnjacima, trenerima i roditeljima te pitanja o roditeljskoj potpori djeci u sportu, odnosno hrvanju. Velika većina dosadašnjih istraživanja provedena je i rezultati su dobiveni na ispitanicima iz ekipnih sportova, a ne na ispitanicima iz individualnih sportova pa se očekivalo kako će rezultati ovog istraživanja biti značajno različiti od svih dosadašnjih te da će time biti puno zanimljiviji i vrlo vrijedni.

U konačnici, analiza uzorka obuhvaćala je 172 ispitanika koji se bave hrvanjem iz većine hrvačkih klubova u Republici Hrvatskoj. Uzorak su činili dječaci hrvači u dobi od 11 do 17 godina podijeljeni u tri skupine prema starosnoj dobi. Sukladno prijedlogu povjerenstva na obrani projekta doktorskog rada, iz statističkih analiza isključene su djevojčice hrvačice jer je očekivano njihov broj bio premalen za bilo kakvu analizu, a to se na kraju pokazalo dobrom odlukom.

Analiza pouzdanosti utvrdila je da svaka od navedenih skupina pitanja, odnosno da svi upitnici (Tablica 2, str. 64) imaju dobru i izvrsnu pouzdanost (Taber, 2018; Novak, 2020): „Upitnik posvećenosti sportu“ ($\alpha=0,83$), (Prilog 2, str. 205) i „Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu“ ($\alpha=0,93$), (Prilog 5, str. 208). Nadalje, „Upitnik socijalne orijentacije“, (Prilog 8, str. 211) ima izvrsnu (Taber, 2018; Novak, 2020) pouzdanost ($\alpha=0,92$), „Upitnik

intrinzične motivacije“ ($\alpha=0,82$), (Prilog 12, str. 215) ima dobru pouzdanost (Taber, 2018; Novak, 2020), kao i „Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu“ ($\alpha=0,87$), (Taber, 2018; Novak, 2020), (Prilog 17, str. 220).

Iz svega navedenog, slobodno možemo zaključiti kako su pitanja u okviru svake skupine bila povezana i dobro opisivala iste relevantne fenomene. Do ovakvih zaključaka došao je i Crnjac (2017) u istraživanju nad sportašima starijim adolescentima iz tri borilačka sporta (Judo, Taekwondo, Karate), dok se u ovom istraživanju kao uzorak koristila mlađa populacija dječaka u drugom sportu, tj. hrvanju.

8.1. Prva postavljena hipoteza H_1 – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju

U skladu s ciljem rada i postavljenom prvom hipotezom (H_1) – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju, diskriminacijskom analizom utvrđivalo se postoji li diskriminacijska varijabla u prostoru varijabli za procjenu socijalne motivacije koja statistički značajno diskriminira tri dobne skupine dječaka hrvača.

Diskriminacijska analiza je u ovom radu pokazala kako je prva diskriminacijska funkcija statistički značajna na nivou značajnosti 0,01, odnosno da ona statistički značajno razlikuje tri dobne skupine dječaka hrvača, tj. mlađe dječake hrvače u dobi od 11 do 13 godina, starije dječake hrvače u dobi od 14 i 15 godina i dječake hrvače kadete u dobi od 16 i 17 godina, dok druga diskriminacijska funkcija nije statistički značajna. Dakle, potvrđena je prva postavljena hipoteza (H_1) koja glasi: Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju.

Diskriminacijsku funkciju socijalne motivacije između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju definiraju poddimenzije socijalne orijentacije, intrinzične motivacije i roditeljske potpore, a slične rezultate dobio je i Crnjac (2017) u doktorskom radu koji navodi kako su „strukturi diskriminacijske funkcije najveći doprinos dale varijable pritisak/tenzija s negativnim predznakom, sve tri dimenzije socijalne orijentacije (trenerska pohvala, vršnjačko prijateljstvo i prihvaćanje grupe), kao i sve dimenzije roditeljske potpore (roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom, osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom, učenje prema modelu i pozitivna potkrepljenja)“ (Crnjac 2017). U ovom istraživanju, dječaci hrvači se najviše razlikuju u varijablama „percipirana kompetentnost“, „pritisak/tenzija“, „napor/važnost“ i „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, a najviše se razlikuju mlađi i stariji dječaci hrvači. Poddimenzije „percipirana kompetentnost“ i „pritisak/tenzija“ imaju visoku negativnu korelaciju s diskriminacijskom funkcijom. Trenerska pohvala, uživanje i zadovoljstvo vrlo su važni ali ne razlikuju dobne skupine, odnosno pojavljuju se u svim dobnim skupinama kao važne varijable. „Kao što brojna istraživanja pokazuju sportaš neće ostati posvećen sportu ako ne doživljava zadovoljstvo u daljnjem sudjelovanju“ (Crnjac, 2017), a zadovoljstvo u sportu temelj je većine motivacijskih teorija u sportu i najvažniji je prediktor posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993; Weiss i sur., 2009) pa s obzirom na rezultate ovog istraživanja, zaključujemo kako će velika većina ovih ispitanika ostati privržena hrvanju.

Kada su ispitanici u ovom istraživanju direktno upitani da ocijene svoju predanost hrvanju, 71 ispitanik je izjavio kako je jako, a 89 ispitanika da je izrazito jako predano hrvanju (Prilog 3, str. 206), što potvrđuje teoriju „Modela posvećenosti sporta“ Scanlana i suradnika (1993) te potvrđuje rezultate istraživanja Weissa i suradnika (2009). Velika većina, 44 ispitanika je smatralo da bi im bilo jako teško, a njima 99 izrazito jako teško napustiti hrvanje te je posebno najstarija skupina u ovom istraživanju (kadeti, dobi od 16 do 17 godina), smatrala da bi im ovakav korak teško pao, što se podudara s istraživanjima Stunza i Weissa (2003) te Weissa i Smitha (2002), ali se razlikuje od zaključaka više autora (Barić, 2001; Fraser-Thomas, Côté i Deakin, 2008; Zimmermann-Sloutskis, 2010; Horga, 2009) koji kažu kako „participiranje djece počinje opadati tijekom adolescencije“. U ovoj skupini ispitanika (16 i 17 godina) nije bilo onih kojima bi napuštanje sporta bilo malo ili nimalo teško.

Utjecaj starosne dobi odražava se i u tome što je, kada se promatraju prosječne vrijednosti odgovora na pitanje „Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?“, identična i najveća posvećenost hrvanju u najmlađoj i najstarijoj skupini ispitanika (A.S. = 4,70). Navedene se dobne skupine izrazito jako žele nastaviti baviti hrvanjem, što je signifikantan podatak ako uzmemo u obzir da posvećenost predstavlja dobru osnovu i snažno djeluje na mlade kako bi ostali u sportu, odnosno u ovom slučaju, u hrvanju. (Becker, 1960; Petrov, 1977). Petrov u svojoj knjizi (Svobodna i klasičeska borbaja, 1977) navodi podatke provedene ankete nad 140 istaknutih vrhunskih bugarskih hrvača koja je provedena kako bi se utvrdili motivi za započinjanje natjecateljske „djelatnosti“. Od ukupno 140 anketiranih hrvača, njih 75,63 % je izjavilo kako bi se opet bavili hrvanjem kada bi ponovno započinjali sportsku karijeru. „Odustajanje od sporta može se smatrati neprikladnim ponašanjem jer se mladi sportaš doživljava kao osoba bez vlastitog oblika motivacije, a s druge strane, ustrajnost proizlazi iz vlastitog oblika motivacije“ (Boiché i Sarrazin, 2007; Pelletier i sur., 2001; Sarrazin i sur., 2002).

Kao što je već navedeno, najveća razlika kod dječaka hrvača vidljiva je u stajalištima „percipirana kompetentnost“, „pritisak/tenzija“, „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ i „napor/važnost“ (Tablica 13.1., str. 116). Poddimenzije „pritisak/tenzija“ i „percipirana kompetentnost“ imaju visoku negativnu korelaciju s diskriminacijskom funkcijom pa zaključujemo kako stariji dječaci hrvači od 14 i 15 godina osjećaju veći pritisak na natjecanjima ili treninzima te da im je važna percipirana kompetentnost. „Ako je motivacijsko okruženje takvo da se aktivnost strukturira s naglaskom na kvalitetu izvedbe i napredak u svladavanju vještine, učenici (sportaši) bit će više intrinzično motivirani. To znači da će više uživati u samoj aktivnosti, proporcionalno tome ulagat će više napora i osjećati manji pritisak pri radu“ (Jurinić-Matoš i Horga, 1999).

Analizirajući položaje centroida dobnih skupina ispitanika na diskriminacijskoj funkciji (Tablica 13.1., str. 116), vidimo da je dobna skupina hrvača kadeta, tj. ispitanika od 16 do 17 godina smještena blizu nule, odnosno vrlo malo je u minusu (-0,33) i najbliža je nuli od svih dobnih skupina, a to znači da ne pripadaju ni negativno ni pozitivno u odnosu na diskriminacijsku funkciju pa možemo zaključiti da ta dobna skupina ispitanika ima dobre rezultate, tj. najbolje rezultate bilježi u poddimenzijama socijalne orijentacije, dvije poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ i „pritisak/tenzija“ te jednoj

poddimenziji roditeljske potpore „učenje prema modelu“ i dimenziji „zadovoljstvo u sportu“. Dakle, možemo zaključiti kako je dječacima hrvačima kadetima vrlo važna socijalna orijentacija, posebno „trenerska pohvala“ i „vršnjačko prijateljstvo“, zadovoljni su u hrvanju, hrvanje ih interesira i jako uživaju u njemu. Osim toga, shvaćaju i pridaju važnost roditeljskoj potpori u smislu „učenja prema modelu“.

Dobnu skupinu starijih dječaka hrvača opisuju najbolji rezultati u varijablama koje su se smjestile na negativnom polu diskriminacijske funkcije, odnosno najbolje ih opisuju varijable intrinzične motivacije „percipirana kompetentnost“ i „pritisak/tenzija“ te varijabla zadovoljstvo u sportu, temeljem čega možemo zaključiti da su zadovoljni u hrvanju, da im je važna osobna percepcija kompetentnosti u hrvanju, ne osjećaju napor, ali bave se hrvanjem pod pritiskom i osjećaju tenziju, (Slika 1, str. 117; Tablica 13.1., str. 116 i Tablica 13.2., str. 117). Oprečno rezultatima starijih dječaka, dobnu skupinu mlađih dječaka hrvača opisuju varijable koje imaju visoku pozitivnu korelaciju s diskriminacijskom funkcijom, a to su roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom, varijabla intrinzične motivacije „napor/važnost“ i posvećenost sportu. Analizirajući diskriminacijske koeficijente s pozitivnim predznakom možemo zaključiti da je mlađim dječacima hrvačima, značajna roditeljska potpora u hrvanju, osjećaju napor i važnost i posvećeni su hrvanju. Važno im je osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom od strane roditelja i važnost pridaju pozitivnim potkrepljenjima roditelja (Slika 1, str. 117; Tablica 13.1., str. 116 i Tablica 13.2., str. 117).

Analizirajući rezultate poddimenzije intrinzične motivacije „napor/važnost“ prema dobnim skupinama, identična situacija je kod mlađih i starijih dječaka, koji su prosječno najviše vrjednovali česticu „Jako se trudim na natjecanjima i treninzima“, dok su kadeti s prosječno najvišom vrijednošću vrjednovali česticu „Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu“. Slično, Jurinić-Matoš (1999) je došla do zaključka da djeca predpubertetskih godina kada više vježbaju, više i uživaju, ali osjećaju veću napetost, sukladno čemu se onda više trude. U konačnici zaključujemo kako se dječaci hrvači svih dobnih skupina jako trude u hrvanju, s time da je mlađim dobnim skupinama važniji uspjeh na treninzima i natjecanjima a najstarijoj dobnj skupini važniji je trud općenito u hrvačkom sportu. U toj poddimenziji, kod sve tri dobne skupine najmanje je vrjednovana čestica „Lako mi ide uvježbavanje tehnika“, što znači da ispitanici doživljavaju trening hrvanja kao naporan i zahtjevan, odnosno zahtjevno im je uvježbavanje tehnika i smatraju da se moraju jako potruditi, kako bi

kvalitetno uvježbali hrvačke tehnike (Prilog 13, str. 216). Sukladno Goudasovoj teoriji (1998), sportaši će više uživati u sportskoj aktivnosti i razmjerno uživanju više će se truditi te osjećati slabiji napor u treningu. Nadalje, prema vrjednovanju navedene čestice smatramo kako su dječaci hrvači manje zadovoljni i manje zainteresirani za hrvanje onda kada na treningu uče i uvježbavaju nove tehnike jer moraju uložiti veći energetska i kognitivni napor, a samim time manje uživaju. To je npr. slučaj kada se tehnike i hrvački zahvati uvježbavaju simetrično u obje strane (lijevo i desno), odnosno i u dominantnu i u slabiju stranu, što je vrlo teško i zahtjevno, a Baić i suradnici (2012), te Vračan i suradnici (2017), savjetuju uporabu „simetričnog učenja i uvježbavanja tehnika hrvanja od početka uključivanja u proces treninga“.

Rezultati poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ prema dobnim skupinama pokazuju vrlo slične stavove u različitom uzrastu pa su tako mlađi dječaci prosječno najviše vrjednovali česticu „Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super“, stariji su prosječno najviše vrjednovali česticu „Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi“, a najstarija dobna skupina – kadeti, prosječno najviše česticu „Zabavno je boriti se“. Navedeno bi značilo da je mlađim dobnim skupinama hrvanje atraktivno i da su im hrvačke tehnike vrlo zanimljive, s time da najmlađa dobna skupina uživa u natjecanjima, a starija dobna skupina uživa i zabavlja se u hrvačkim borbama te sav interes fokusira u tom smjeru pa možemo zaključiti kako su dječaci hrvači sretni u hrvanju i uživaju u njemu, što nas povezuje s rezultatima istraživanja nekoliko autora (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006). Nastavno na navedeno možemo konstatirati kako su mladim sportašima zadovoljstvo i uživanje jedni od najvažnijih razloga za bavljenje hrvanjem, a do takvih zaključaka došlo je više autora (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006) te su zadovoljstvo i uživanje jedni od najvažnijih prediktora posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993; Weiss, Amorose i Wilko, 2009), a prema Crnjcu (2017) „sportaš neće ostati posvećen sportu ako ne doživljava zadovoljstvo u daljnjem sudjelovanju“. Uživanje se kao pozitivni osjećaj odražava na posvećenost hrvanju (Scanlan i Lewthwaite, 1986). Prema Sertiću i suradnicima (2015) „zadovoljavanje emocionalne komponente pojedinca jest glavni način privlačenja i zadržavanja mladih u sportu“. Nedostatak uživanja prema Scanlanu i suradnicima (1993) dovodi do odustajanja od sporta, što kod dječaka hrvača u ovom istraživanju ne bi trebao biti problem jer nismo došli do saznanja nezadovoljstvu ispitanika u hrvanju.

Nasuprot tome, čestica „Jako uživam u svakoj borbi“, prosječno je dobila najmanju ocjenu kod sve tri dobne skupine dječaka hrvača. Takav rezultat možemo tumačiti kako mladi dječaci hrvači ne uživaju pretjerano u borbama na natjecanjima, vjerojatno zato što se boje poraza i ozljeda te sukladno ostalim rezultatima možemo zaključiti kako više uživaju na treninzima, zbog bolje i opuštenije atmosfere, prijatelja vršnjaka i trenera, odnosno socijalne okoline. Navedeno može značiti i da je „veća vjerojatnosti da mladi u sportu dožive pozitivne osjećaje ako su usmjereni na učenje, nego ako su usmjereni na postizanje rezultata. Duda i Ntoumanis (2005) su u istraživanju jasno pokazali kako je ciljna usmjerenost na učenje snažnije povezana s uživanjem i pozitivnim iskustvima, nego ciljna usmjerenost na rezultat“ (Vesković, 2012). Kako je već prije citirano, Jurinić-Matoševa i Horga (1999) navode kako će „ako je motivacijsko okruženje takvo da se aktivnost strukturira s naglaskom na kvalitetu izvedbe i napredak u savladavanju vještine, sportaši biti više intrinzično motivirani. To znači da će više uživati u samoj aktivnosti, proporcionalno tome ulagat će više napora i osjećati manji pritisak pri radu“, a ovakav zaključak može se izvesti i temeljem rezultata ovog istraživanja.

Elaboracijom rezultata zaključujemo kako se u intrinzičnoj motivaciji, u varijablama za procjenu roditeljske potpore djeci u sportu, zadovoljstvu u hrvanju i u posvećenosti hrvanju najviše razlikuju mlađa (11–13 godina) i starija (14–15 godina) dobna skupina ispitanika. Promatrajući rezultate najstarije dobne skupine ispitanika (16–17 godina), koji su na diskriminacijskoj funkciji smješteni oko nule, zaključujemo kako njima ovakav motivacijski i sociološki model nije primjeren zato što oni različito razmišljaju od ostale dvije dobne skupine ispitanika i već spadaju u odraslu populaciju (Slika 1, str. 109). Nastavno na navedeno, zaključujemo kako mladi hrvači hrvanje doživljavaju kroz zadovoljstvo i posvećenost sportu, intrinzičnu motivaciju, posebno kroz percipiranu kompetentnost i „interes/uživanje“ te roditeljsku potporu gdje su im jako važna roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom. Relativno slične rezultate dobio je i Crnjac (2017) u doktorskom radu, koji je strukturu diskriminacijske funkcije opisao kroz „trenersku pohvalu, vršnjačko prijateljstvo, naporom/važnošću i roditeljskom potporom“ pa zaključio kako se ispitanici u njegovom istraživanju „najviše razlikuju u socijalnim aspektima motivacije kao što su trenerska pohvala te vršnjačko prijateljstvo kao i poddimenziji intrinzične motivacije pritisak/tenzija“.

8.2. Druga postavljena hipoteza H₂ – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije.

U skladu s ciljem rada i postavljenom drugom hipotezom (H₂) – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije kod tri dobne skupine dječaka hrvača, kanoničkom korelacijskom analizom dobiveni rezultati pokazuju statističku snagu prve kanoničke dimenzije. Vrijednost kanoničkog koeficijenta korelacije iznosi, $F1 = 0,65$, čime se objašnjava 42 % ukupne varijance te je potvrđena druga postavljena hipoteza (H₂).

Faktorska snaga prvog seta varijabli (Tablica 14.6., str. 125), pokazuje da faktor iz prvog seta varijabli definiraju varijabla socijalne orijentacije „prihvatanje grupe“ te varijable roditeljske potpore „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ i „pozitivna potkrepljenja“, a drugog seta varijabli (Tablica 14.7., str. 126) pokazuje da faktor drugog seta varijabli najsnažnije definiraju dvije varijable poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ i „percipirana kompetentnost“. (Tablica 14.7.).

Kanoničke faktore prvog i drugog seta varijabli u kanonički par povezuje socijalna orijentacija kroz varijablu „prihvatanje grupe“ te poddimenzija intrinzične motivacije kroz varijablu „interes/uživanje“. Slijedom navedenog, zaključujemo kako je mladim hrvačima vrlo važno prihvaćanje od strane prijatelja vršnjaka u hrvačkom klubu, jako su im važna roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom i njihova pozitivna potkrepljenja. Mladi hrvači jako su intrinzično motivirani, vrlo ih interesira hrvanje, znatno uživaju u njemu te im je važna percipirana kompetentnost.

Rezultati ovog istraživanja pokazuju da varijable poddimenzije roditeljske potpore, roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom i učenje prema modelu, pozitivno koreliraju s varijablom poddimenzije socijalne orijentacije trenerska pohvala, što bi značilo da

imaju pozitivan utjecaj na dječake hrvače, a Sánchez-Miguel i suradnici (2013) tvrde da je veći pritisak roditelja pozitivno povezan s motivacijom. O dobrobiti bavljenja sportom i njegovog pozitivnog utjecaja na pravilan psihotjelesni razvoj djece i mladih, pisao je veliki broj autora (Tanner, 1964; Rybalko, 1971; Garay i sur., 1974; Petrov, 1977; Marić, 1985; Baić i Kuleš, 2001; Cvetković i sur., 2004; Sertić, Đapić i Baić, 2004; Vračan, Sertić i Baić, 2004; Baić, Sertić i Segedi, 2005; Segedi i sur., 2005; Sertić, 2005; Pekas i sur., 2005; Sertić, Segedi i Baić, 2005; Sertić, Budinščak i Segedi, 2006; Marić, Baić i Cvetković, 2007; Baić, 2007; Slačanac, Baić i Cvetković, 2010; Biletić i Slačanac, 2014; Goričanec Obadić, 2015; Crnjac, 2017; Terek, 2018; Biletić, Baić i Benassi, 2020).

Očekivana pozitivna korelacija vidljiva je između varijable „zadovoljstvo u sportu“ i varijable „posvećenost sportu“ i iznosi visokih 0,78, a to možemo tumačiti kako su mladi dječaci hrvači posvećeniji hrvanju ako više uživaju u tom sportu, odnosno ako su zadovoljniji, te će vjerojatno, obzirom da uživaju u hrvanju i dalje ostati u njemu. „Zadovoljstvo je definirano kao pozitivni afektivni odgovor sudionika na iskustva u sportu, što se reflektira na emocije kao što su sreća i uživanje” (Scanlan i Lewthwaite, 1986). Istraživači područja zadovoljstva u sportu navode da djeca i mladi navode zadovoljstvo i uživanje kao najvažnije razloge za bavljenje sportom (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006) te da postoji povezanost posvećenosti i daljnjeg sudjelovanja u sportu sa zadovoljstvom kojeg sportaš doživljava u tom sportu pa tako Scanlan i suradnici (1993) te McCarthy i suradnici (2008) konstatiraju kako je zadovoljstvo u sportu „jedan od važnijih psiholoških konstrukta koji povećava posvećenost sportu i tjelesnom vježbanju“. Scanlan i suradnici (1993) su definirali posvećenost sportu „kao psihološko stanje koje predstavlja želju i odlučnost sportaša za nastavak bavljenja sportom“ pa možemo zaključiti da će ovi ispitanici ostati i nadalje u hrvačkom sportu. Možemo konstatirati kako bi svaki drugačiji rezultat od ovoga bio nerealan i neprirodan.

Umjerena pozitivna korelacija povezuje varijablu poddimenzije intrinzične motivacije, „interes/uživanje“ i varijablu poddimenzije socijalne orijentacije „prihvatanje grupe“ pa možemo zaključiti da dječaci hrvači više uživaju u hrvanju i isto ih interesira ako su više prihvaćeni od strane vršnjaka suboraca iz sporta, a slične rezultate dobilo je više autora u svojim istraživanjima (Petrov, 1977; Hartup, 1993; 1999; Berndt i sur., 1999; Ladd i sur., 1996; Crnjac, 2017), koji posebno naglašavaju značaj kvalitete prijateljskih odnosa i

prijateljskog povjerenja. Prema Stuntzu i Weissu (2003) dobar međuodnos u ekipi, potpora vršnjaka prijatelja iz kluba i prijateljstvo, snažni su izvori sportskog užitka i motivacije te daljnjeg sudjelovanja u sportu. „Pozitivnu povezanost dimenzija posvećenosti sportu, ukupne razine zadovoljstva u sportu i dimenzija intrinzične motivacije s varijablama socijalne orijentacije vršnjaka (vršnjačko prijateljstvo i prihvaćanje grupe)“ dobio je Crnjac 2017. godine u svojem istraživanju te je zaključio „kako su mladi sportaši s visokom razinom socijalne orijentacije prema vršnjacima (vršnjačko prijateljstvo i prihvaćanje grupe), posvećeniji i zadovoljniji u svom sportu te imaju veću razinu intrinzične motivacije (veći interes, napor i veća razina percipirane kompetentnosti te osjećaju manji pritisak)“.

Rezultati otkrivaju interesantnu umjerenu negativnu korelaciju između varijable „zadovoljstvo u sportu“ i varijable poddimenzije roditeljske potpore „osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom“ ($-0,30$), dakle postoji obrnuta korelacija između navedenih varijabli (Tablica 14.3., str. 123), koja doslovno pokazuje da su dječaci hrvači zadovoljniji u sportu ako imaju slabiju potporu roditelja u obliku osiguranja materijalnih uvjeta za bavljenje hrvanjem.

„Prvom skupinom pitanja iz upitnika, odnosno upitnikom posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993), (Prilog 2, str. 205), procjenjuje se razina posvećenosti sportu sa šest čestica. Upitnik je modificiran i preveden na hrvatski jezik, a imao je za cilj procijeniti posvećenost mladih hrvača ovom sportu“ (Crnjac, 2017).

Jednu od najprihvaćenijih definicija posvećenosti sportu dali su Scanlan i suradnici, navodeći da je ona „psihološko stanje koje predstavlja želju i odlučnost sportaša za nastavak bavljenja sportom“ (Scanlan i sur., 1993), a model posvećenosti sportu u literaturi se objašnjava kao odgovor na upit zašto ljudi ostaju posvećeni ili uključeni u tjelesnu aktivnost odnosno sport. U ovoj skupini pitanja ispitanici su odgovarali na šest pitanja (Prilog 2, str. 205), koja su prikazana u Prilogu 3 (str. 206) i u kojoj su prikazani učestalost odgovora, kao i modus–najčešći odgovor. Ovaj pristup deskriptivnoj statistici odabran je uzimajući u obzir prirodu „Likertove skale“ koja zbog svog diskretnog, redosljednog tipa, ne odgovara Gaussovoj distribuciji. Poradi boljeg uvida u distribuciju podataka, u Prilogu 4 (str. 207) su prikazane mjere asimetrije raspodjele rezultata (Skewness) i izduženosti raspodjele rezultata (Kurtosis). Ispitanici su većinom bili ponosni na bavljenje svojim sportom, odnosno, velika

većina ispitanika (110) odgovorila je da se „izrazito jako ponosi“ kada drugima govori da se bavi hrvanjem. Rezultati su kao i u istraživanju Crnjca (2017), pokazali vrlo visok pozitivan odnos prema sportu kojeg treniraju, odnosno u ovom istraživanju prema hrvanju. Odgovori na pitanja su, kao i u sličnim istraživanjima (Weiss, Amorose i Wilko, 2009; Stunz i Weiss, 2003; Weiss i Smith 2002; Crnjac, 2017) bili grupirani u zonama viših vrijednosti a najčešći odgovor je bio 5 – „Izrazito jako“. To je bilo i očekivano kod varijabli koje predstavljaju posvećenost hrvanju i zadovoljstvo u treniranju hrvanja, a svaki drukčiji rezultat bio bi neprirodan i nerealan.

Deskriptivna statistika (Prilog 4, str. 207), izdvojila je pitanje, odnosno česticu „Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?“ s aritmetičkom sredinom od 4,70, kao najviše vrjednovani u upitniku posvećenosti sportu, a istu je izdvojio i Crnjac (2017) u doktorskom radu kao česticu koja je u Faktorskoj analizi imala najveću vrijednost. Marić (1985) tvrdi kako je već od samog početka bavljenja hrvanjem važno razvijati pozitivne motive, ustrajnost i upornost te da se vježbama snage i izdržljivosti utječe na upornost i ustrajnost. Tammelín i suradnici (2003) navode kako će djeca koja su aktivna kroz sport u djetinjstvu imati veliku vjerojatnost da će biti aktivna i kao odrasli, za razliku od one koje nisu aktivna kroz djetinjstvo pa imaju veliku vjerojatnost kako neće biti aktivna kao odrasli.

„Dio upitnika bio je posvećen procjeni ukupne razine zadovoljstva ispitanika u sportu. Upitnik ukupne razine zadovoljstva preveden je na hrvatski jezik i modificiran (Scanlan i sur., 1993) dodavanjem jedne čestice, tako da je hrvatska verzija upitnika korištena u ovom istraživanju definirana s pet čestica“ (Crnjac, 2017), (Prilog 5, str. 208). Jedan od najvažnijih psiholoških konstrukata koji uvećava posvećenost sportu, odnosno sportskoj aktivnosti i tjelesnom vježbanju je zadovoljstvo, a iz rezultata ovog istraživanja možemo zaključiti kako su naši ispitanici zadovoljni u hrvanju i da u njemu uživaju pa zaključujemo da će velika većina ovih ispitanika ostati privržena hrvanju, što nas povezuje s rezultatima nekoliko autora (Scanlan i sur., 1993; Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006; McCarthy, Jones i Clark-Carter, 2008; Crnjac, 2017) i zaključkom Crnjca (2017) koji navodi kako „zadovoljstvo u sportu osoba doživljava na više načina, preko društvene interakcije pa sve do postizanja ciljeva postignuća. A krajnji cilj jest da dođe do povećanja ukupne motivacije za sport i očitovanja adaptivnih motivacijskih obrazaca“ (Crnjac, 2017).

Zadovoljstvo u sportu je prema autorima Scanlanu i Simonsu „pozitivna emocionalna reakcija na sportsko iskustvo koje svoju posljedicu izražava kroz emocionalna stanja kao što su: uživanje, sviđanje i zabava“ (Scanlan i Simons, 1992). „Zadovoljstvo se u istraživanjima predstavlja kao ključni razlog za napuštanje ili zadržavanje u sportu“ (Crnjac, 2017). Istraživanja više autora vezanih za zadovoljstvo u sportu dokazala su povezanost između sudjelovanja i daljnjeg ostajanja u sportskoj aktivnosti sa zadovoljstvom kojeg sportaš doživljava svojim sudjelovanjem (Scanlan i sur., 1993; McCarthy, Jones i Clark-Carter, 2008; Crnjac, 2017). „Zadovoljstvo u sportu osoba doživljava na više načina, preko društvene interakcije pa sve do postizanja ciljeva postignuća. A krajnji cilj jest da dođe do povećanja ukupne motivacije za sport i očitovanja adaptivnih motivacijskih obrazaca“ (Crnjac, 2017).

Osim što se ponose svojim sportom, ispitanici bavljenje hrvanjem doživljavaju zabavnim, bez obzira na starosnu dob. „Po rezultatima Skewnessa vidi se da rezultati, odnosno vrijednosti Skewnessa za sve čestice, imaju otklon u istu stranu tj. sve distribucije su negativno asimetrične. To je normalno zato što su rezultati smješteni u zone viših vrijednosti“ (Crnjac, 2017). Deskriptivnom statistikom izdvojena je čestica s najvećom prosječnom vrijednošću „Koliko Vam se sviđa Vaš sport.“ (4,74) (Prilog 7, str. 210), odnosno 134 ispitanika je na to pitanje odgovorilo „Izrazito jako“ (Prilog 6, str. 209). Čestica spada u komponentu simpatije prema samom hrvanju i simpatije prema konceptu sporta.

Neposredno ju prate čestice za koje možemo navesti kako spadaju u komponentu zadovoljstva, „Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?“ (4,71), i „Uživete li u Vašem sportu“ (4,69), te jednako tako i čestica „Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?“ (4,69), (Prilog 7, str. 210), iz čega se vidi koliko se ispitanici vesele u hrvanju, koliko uživaju u hrvanju i koliko im je jako zabavno hrvanje. Zaključujemo da su dječaci hrvači sretni i da uživaju u hrvanju, što se kao pozitivne emocije odražavaju na daljnju posvećenost hrvanju, odnosno sportu. (Scanlan i Lewthwaite, 1986). Ovakav zaključak potvrđuje istraživanje Jurinić-Matoš (1999), koja navodi da „djeca općenito sportsku aktivnost ocjenjuju kao nešto pozitivno, što je u području njihova interesa i u čemu uživaju“. Prema Sertiću i suradnicima (2015) emocionalna je dimenzija bavljenja sportom vrlo važna kod djece pa zaključuju da „zadovoljavanje emocionalne komponente pojedinca jest glavni način privlačenja i zadržavanja mladih u sportu“ Nedostatak uživanja prema Scanlanu i suradnicima (1993) pokazatelj je i vodi do odustajanja od sporta, što kod dječaka hrvača u ovom istraživanju ne bi

trebao biti problem i negativan pokazatelj jer nismo došli do podataka da su ispitanici nezadovoljni u hrvanju.

Kao u ovom istraživanju te nizu drugih istraživanja (White i sur., 2004; Vazou, Ntoumanis i Duda, 2006; Crnjac, 2017), Chan i suradnici (2012) su putem upitnika kod mladih plivača istraživali „utjecaj trenera, roditelja i vršnjaka kao motivacijski faktor kod djece i adolescenata sportaša“, a svrha istraživanja bila je procijeniti relativni socijalni utjecaj trenera, roditelja i vršnjaka na djecu i adolescente sportaše, uključujući osobnu procjenu napora, uživanja, pripremljenosti i anksioznosti ispitanika na natjecanju. Rezultati su pokazali da je socijalni utjecaj roditelja (majke) bio jači u djetinjstvu, a da je utjecaj vršnjaka bio veći u adolescenciji. Socijalni je utjecaj trenera kod djece bio najvažniji zbog truda i zadovoljstva, koji spada u najvažnije razloge za bavljenje sportom djece i mladih (Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006), a kod adolescenata zbog njegove stručnosti. Kao zaključak navode značajno različit socijalni utjecaj, obzirom na starost ispitanika i sportsko iskustvo.

Istraživanja razloga napuštanja sportske aktivnosti navode socijalne razloge: „niska svijest o pripadanju, osjećaj isključenosti iz ekipe, mala podrška značajnih ostalih osoba za sudjelovanje, neslaganje s trenerom, roditelji ili prijatelji ne žele da sudjelujem, nema stjecanja novih prijatelja, nedostatak timskog rada te želja za više provedenog vremena s prijateljima“ (Šilić, 2014). Da su „razlozi odustajanja i motiviranosti povezani s tipom sporta, spolom i brojem treninga tjedno“, zaključile su u istraživanju Nekić i Barić (2021). One navode da su „svi sportaši istaknuli u većoj mjeri osobne razloge kao potencijalne razloge odustajanja, a s obzirom na spol, rezultati su pokazali da su sportašice manje motivirane od sportaša i više promišljaju o odustajanju. Također, utvrđeno je da su sportaši koji najredovitije treniraju najviše motivirani grupnom pripadnošću te da sportaši koji redovitije treniraju manje razmišljaju o odustajanju iz osobnih razloga u odnosu na sportaše koji najmanje redovito treniraju“ (Nekić i Barić, 2021).

„Djeca i adolescenti kao vrlo važne razloge za njihov ostanak ili odustajanje od sporta navode stvaranje novih prijateljstava i ekipnu atmosferu. Pozitivna ekipna interakcija, prijateljstvo i socijalna podrška od strane kolega suigrača snažni su izvori sportskog užitka, motivacije, očekivanja uspjeha i budućeg nastavka sudjelovanja u sportu“ (Stuntz i Weiss,

2003) stoga možemo zaključiti da je takva situacija i u hrvanju. Vjerojatnost da će djeca i mladi ostati u sportu ili suprotno, odustati, najviše ovisi o prirodi socijalnog obiteljskog utjecaja. Za procjenu socijalne orijentacije prema trenerima i vršnjacima, u ovom je istraživanju korišten „Upitnik socijalne orijentacije Stuntz i Weiss (2003), koji je modificiran i preveden na hrvatski jezik i ima 18 čestica u dvije dimenzije (Prilog 8, str. 211). Prva dimenzija „treneri“ ima šest čestica. Druga dimenzija predstavlja vršnjake i ona ima dvije poddimenzije: „orijentacija prijateljstva, koja je opisana sa šest čestica te grupno prihvaćanje koja predstavlja drugu poddimenziju vršnjačke potpore, a opisana je također sa šest čestica. Odgovori su na petostupanjskoj Likertovoj ljestvici. U odnosu na originalnu englesku verziju skali su dodane tri čestice“ (Crnjac, 2017).

U ovom istraživanju, kao čestica „Upitnika socijalne orijentacije“ s najvećom prosječnom vrijednošću iz prve dimenzije trenerske pohvale, prosjek 4,76, pokazala se čestica „Kad sam dobar u svom sportu, trener je jako zadovoljan“, a ta čestica je dobila i najveći broj odgovora „Izrazito jako“, njih čak 134 (Prilog 9, str. 212), što pokazuje kako ispitanici doživljavaju pozitivno ponašanje trenera, odnosno shvaćaju da trener afirmativno vrijeduje njihov rad i trud na treningu te posljedično i na natjecanju, što je vrlo važno za njihovu daljnju ustrajnost u bavljenju hrvanjem. Jednako tako, Petrov (1977) kada govori o pohvalama trenera, naglašava da su hrvačima potrebne „tope i oduševljavajuće riječi bliskog čovjeka“ i upozorava kako je „trener danas odgajatelj, učitelj, znanstveni interpretator, organizator i rukovoditelj mnogostrane sportske pripreme“ (Petrov, 1977), odnosno potvrđuje kako je trener centralna i vrlo važna osoba u trenažnom procesu mladih hrvača.

Analizirajući rezultate za drugu dimenziju, poddimenziju vršnjačkog prijateljstva, opažamo dvije čestice koje karakteriziraju osjećaj povjerenja u suborce (Prilog 10, str. 213), uočenim kroz česticu „Moji prijatelji suborci me ohrabruju kada pogriješim“, a dobila je najveću prosječnu vrijednost 4,28 i čestica „Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima“ (4,25), koja je u ovoj poddimenziji dobila najveći broj odgovora „Izrazito jako“, njih 94. U poddimenziji prihvaćanje grupe, izrazito dominira čestica „Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja“ i dobila je najveći broj vrijednosti „Izrazito jako“ (60), najveću prosječnu vrijednost (3,99) te je dobila najmanji broj (samo 2) najmanje vrijednosti „Nimalo“ i „Malo“ (7), što jako dobro oslikava percipiranu važnost socijalne poddimenzije prihvaćanje grupe za mlade hrvače. Slične rezultate dobilo je više autora u svojim istraživanjima (Petrov,

1977; Hartup, 1993; 1999; Berndt i sur., 1999; Ladd i sur., 1996; Crnjac, 2017), koji posebno naglašavaju značaj kvalitete prijateljskih odnosa i prijateljskog povjerenja. Navedeno možemo protumačiti na sljedeći način: ispitanici u ovom istraživanju, socijalnu okolinu definiranu svojim vršnjacima i prijateljima iz kluba opisuju i doživljavaju kao vrlo ugodnu i motivirajuću jer vole svoje suborce i prijatelje iz kluba, a vole i provoditi vrijeme s njima pa tako podijeliti i sretne trenutke poput npr. proslave svog rođendana. Nekić i Barić (2021) su utvrdile „da su sportaši koji najredovitije treniraju najviše motivirani grupnom pripadnošću te da sportaši koji redovitije treniraju manje razmišljaju o odustajanju iz osobnih razloga u odnosu na sportaše koji najmanje redovito treniraju“. Vrlo slične rezultate kao u ovom istraživanju dobio je i Crnjac (2017) koji zaključuje „kako mladi judaši, karataši i taekwondoši između 16 i 18 godina imaju prosječno visoke vrijednosti u skali koja procjenjuje značajnost faktora socijalne okoline. Što znači kako je trenerska i vršnjačka potpora važna mladim sportašima. Tako možemo zaključiti kako socijalna okolina ima pozitivno značenje kod mladih sportaša u ovoj dobi“ (Crnjac, 2017). „Vršnjaci su važni i kao model za ponašanje. Bandura, (1989) ističe da izlaganje modelu može različito utjecati na djetetovo ponašanje“ (Vasta, Haith i Miller, 1998). „U individualnim sportovima treneri i sportaši imaju poseban odnos, a tu nisu iznimka borilački sportovi. U studiji Keegana i suradnika (2010) usvojen je široki fokus socijalnih ciljeva. Ova studija kvalitativno istražuje motive te relevantna ponašanja ključnih društvenih aktera (trenera, vršnjaka i roditelja) kod mladih sudionika u sportu“ (Crnjac, 2017). „Vršnjaci ujedno utječu i na razvoj samoefikasnosti, odnosno na djetetov uvid u to koje postupke je u stanju izvesti. Jedan od izvora procijene samoefikasnosti je i djetetovo opažanje tuđih postupaka, a vršnjaci su nesumnjivo prirodna skupina za usporedbu“ (Petošić, 2007). Sve navedeno možemo prepoznati kako u hrvanju, tako i općenito u sportu.

Nadalje, rezultati istraživanja su pokazali (Prilog 9, str. 212 i Prilog 10, str. 213) kako značajna većina ispitanika smatra da ih dečki iz kluba ne bi ostavili na cjedilu (prosječna vrijednost 4,16 i 94 vrijednost „Izrazito jako“) i tvrdi da ih razumiju (prosječna vrijednost 4,19 i 82 vrijednosti „Izrazito jako“) te da prijatelji iz kluba brinu o njima (prosječna vrijednost 3,94 i 63 vrijednost „Izrazito jako“). Temeljem rezultata svoga istraživanja, a koja su vrlo slična dobivenim u ovom istraživanju, Crnjac (2017) zaključuje kako su „mladi sportaši s visokom razinom socijalne orijentacije prema vršnjacima (vršnjačko prijateljstvo i prihvaćanje grupe), posvećeniji i zadovoljniji u sportu te imaju veću razinu intrinzične

motivacije (veći interes, napor i veća razina percipirane kompetentnosti te osjećaju manji pritisak). Vršnjaci potvrđuju kako im kolege iz kluba daju maksimalnu potporu, da kod njih izazivaju zadovoljstvo i višu razinu posvećenosti sportu, pomažu im kad upadnu u krizu rezultata te im na natjecanjima predstavljaju veliku potporu“, a navedeno se temeljem dobivenih rezultata može zaključiti i u ovom istraživanju. Takve zaključke Crnjac (2017) potvrđuje kvalitativnim rezultatima intervjua u istraživanju. Horn i Hasbrook (1986) su proveli istraživanje u nogometnoj ligi za mlade u tri dobne skupine (dob 8–9, 10–11 i 12–14 godina). „U usporedbi s dvije mlađe skupine, najstarija skupina je imala najviše vrijednosti u procjeni povratne informacije od roditelja kao gledatelja. Mladi nogometaši ocjenjuju rezultate natjecanja u smislu pobjede ili gubitka kao manje važne te se više oslanjaju na ocjenu vršnjaka o njihovoj izvedbi“ (Crnjac 2017). Rezultati su „pokazali da, što su djeca starija, više cijene mišljenje vršnjaka o svojoj izvedbi nego mišljenje vlastitih roditelja. Istraživači zaključuju da bi intervencije koje potiču sportaše na veći angažman trebale biti prilagođene dobi djeteta kako bi dobili pozitivnu reakciju od sportaša“ (Crnjac, 2017).

Unatoč tome, odgovori na pitanja o proslavi rođendana i odlaska u kino s vršnjacima prijateljima iz kluba doista su raznovrsni, a njihova distribucija je simetrična i bliska normalnoj. Slične rezultate i zaključke dobili su Joesaar i suradnici 2011. godine na ispitanicima od 11 do 14 godina koji zaključuju da „motivacijska klima mladih sportaša koju stvaraju vršnjaci može značajno utjecati na intrinzičnu motivaciju kod mladih sportaša te podići razinu zadovoljstva prema vlastitom sportu“ te Crnjac 2017. godine na uzorku starijih adolescenata, mladih sportaša iz džuda, taekwonda i karatea. Weiss i suradnici (1996) su proveli niz studija, proučavajući kakvoće prijateljstava mladih u okviru sporta, razgovarajući s djecom starosti od osam do 16 godina u svezi pozitivnih i negativnih osobina njihovih najboljih prijatelja iz sporta. Uočeno je 12 pozitivnih osobina (npr. druženje, intimnost, emocionalna podrška) i četiri negativne osobine (npr. sukob, izdaja) te su zaključili kako vršnjaci imaju važnu ulogu u sportskom kontekstu. Istraživanje sa svrhom ispitivanja razlika po dobi i spolu prema kvaliteti sportskog prijateljstva i procijene odnosa između kvalitete prijateljstva i motivacije, proveli su Weiss i Smith 2002. godine nad 191 tenisača i tenisačica u dobi od deset do 18 godina. Rezultati pokazuju kako su sportaši adolescenti u dobi od 14 do 18 godina, kao značajnije, ocijenili lojalnost i intimnost, zajedničke interese i sukob od mlađih igrača, dobi od deset do 13 godina, koji s druge strane, važnijim ocjenjuju druženje i ugodnu igru. Djevojke su važnijim ocijenile jačanje i podržavanje samopoštovanja, odanost i

intimnost te slične stvari nego dječaci koji su važnijim ocijenili sukob. Regresijska analiza u tom istraživanju pokazala je da druženje i ugodna igra, rješavanje sukoba i zajednički interesi predviđaju veće uživanje i predanost tenisu. Orijetiranost socijalnog odobravanja originalno je izgrađena iz teorije ciljne orijentacije (Nicholls, 1984; 1989), a uopćena je kako bi podupirala pozitivne socijalne odnose. Pregledom cijelog niza mogućih motivacijskih poticaja koji proizlaze od roditelja, trenera i vršnjaka, Stuntz i Weiss (2003, 2009, 2015), iako smatraju „kako nisu uključili sve društvene ciljeve te navode kako je potrebno istražiti i ostale društvene ciljeve“, u svojoj studiji, 2003. godine navode termin socijalno ciljne orijentacije, a uključili su tri socijalna cilja: „vršnjačko prihvaćanje, prijateljstvo i trenerske pohvale“, što povezuje i rezultate ovog istraživanja gdje su u trećoj faktorskoj komponenti izraženije čestice koje se odnose na trenerske pohvale. Utjecaj trenera naglašen je i u studijama nekoliko istraživača (Petrov, 1977; Marić, 1985; Lee, Whitehead i Balchin, 2000; Weiss i Williams, 2004; Sit i Lindner, 2006), gdje autori tvrde kako trener ima snažan socijalni utjecaj na mlade sportaše.

Kako je već navedeno, u skupini pitanja vezanih za socijalnu orijentaciju prema trenerima i vršnjacima, u ovom istraživanju izdvojile su se izjave vezane za zajednička iskustva izvan treninga kao što su rođendani i odlazak u kino, kao i izjave o povjerenju u vršnjake te izjave povezane za važnost trenerske pohvale. Trenerska je potpora povezana i sa zadovoljstvom u sportu. Jednako tako, važnu ulogu trenera potvrđuje i rad Pelletiera i suradnika (2001) koji su utvrdili kako „pozitivno trenersko ponašanje može poboljšati unutarne oblike motivacije plivača, a prevelika trenerska strogoća i nekontrolirano ponašanje tijekom treninga može narušiti unutarne oblike motivacije“. Rezultati tog istraživanja pokazuju kako bi odluka o napuštanju sportske aktivnosti, odnosno motivacija sportaša trebala biti uzrokovana shvaćanjem trenerskog ponašanja, tj. podržavaju ulogu socioloških relacija u motivacijskom postupku koji eskaliraju odlukom o nastavku sudjelovanja u sportu. Stuntz i Weiss (2015) u radu objašnjavaju kako razina motivacije djece i mladih u sportu često ovisi i o socijalnoj okolini. Adolescenti sa snažnijim prijateljskim vezama i oni koje je ekipa bolje prihvatila više su intrinzično motivirani i posvećeni nastavku bavljenja sportom, imaju više samopouzdanja i zadovoljniji su (Weiss i Smith, 2002). Stuntz i Weiss (2003) definiraju takav motivacijski obrazac kao socijalnu orijentaciju, dodatnu determinantu ponašanja, koja je vrlo važna jer se pokazalo da je povezana sa zadovoljstvom, intrinzičnom motivacijom i sposobnošću.

Vezano za značajan utjecaj trenera na mlade hrvače, u ovom istraživanju, najveći postotak odgovora, odnosno poistovjećivanje s izjavom „Izrazito jako“ imaju čestica: „Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan“ (134) te podjednako dvije čestice „Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me“ (116) i „Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao“ (116) (Prilog 9, str. 212), što se podudara s tvrdnjama Balaguera i suradnika (2002), koji navode da poradi razvoja pozitivne motivacijske klime, trenerovo ponašanje treba biti podržavajuće i da trener mora razvijati tople međuljudske odnose sa svojim igračima (Balaguer i sur., 2002). Navedeni rezultati podudaraju se s dosadašnjim saznanjima o djelovanju trenera na „percipiranu kompetentnost“, što potkrepljuje veliki broj autora (Chan, Lonsdale i Fung, 2012; Vazou, Ntoumanis i Duda, 2006; Weiss, Amorose i Wilko, 2009; Crnjac, 2017). Prema Mariću „trener je centralna ličnost u sportskom kolektivu, uzor koji ima ogroman utjecaj na formiranje ličnosti mladog sportaša“ (Petrov, 1977; Marić, 1985). Sukladno navedenim rezultatima istraživanja sa sigurnošću možemo zaključiti da je trenerova pohvala dječacima hrvačima ovog uzrasta vrlo važna i na njih djeluje motivirajuće pa se s toga nameće preporuka svim trenerima mlađih dobnih skupina u hrvanju da pohvaljuju mlade hrvače kada god je to moguće i kada to zaslužuju, da potiču pozitivnu atmosferu na treninzima te da otvoreno izražavaju zadovoljstvo.

„Istraživanja koja su služila za procjenu trenerova ponašanja pokazala su kako djeca i mladi sportaši najtočnije percipiraju trenerove negativne reakcije na njihove pogreške, kažnjavanje, kao i trenerovo ponašanje koje nije izravno vezano uz sport“ (Barić i Horga, 2006). „Trener je taj koji ocjenjuje i daje do znanja sportašu koliko očekuje od njega te samim time sudjeluje u oblikovanju sportaševe vlastite kompetentnosti. S druge strane, opažanje trenera kao osobe koja pruža potporu i pohvalu može dovesti do povećanja zadovoljstva u sportu, jačanja osjećaja kompetentnosti i smanjenog osjećaja pritiska“ (Crnjac, 2017). Slično, Vazou, Ntoumanis i Duda (2006) otkrili su kako je „u odnosu na pozitivnu podršku od vršnjaka i od trenera, trenerska podrška slabija jer je trenerski utjecaj na zadovoljstvo kod adolescenata starosne dobi od 12 do 17 godina vrlo mali“. Smatraju da bi „veći trud trenera tijekom treninga te pružanje povjerenja sportašima mogao potaknuti ulaganje većeg truda od strane sportaša“ (Crnjac, 2017). Vazou, Ntoumanis i Duda (2006) ispitivali su „interaktivni motivacijski utjecaj trenera i vršnjaka na emocionalno (uživanje, tjeskobnost) ponašanje mladih sportaša“. Rezultati su pokazali kako je utjecaj trenera i vršnjaka na emocionalno ponašanje bio veći kod dječaka, a kod djevojaka je utvrđen veći utjecaj ocjenjivanja

izvršavanja zadatka, uključujući i trenerovu i vršnjačku motivaciju, dok dobne razlike nisu utvrđene te pokazuju važnost motivacije vršnjaka koju kreiraju partneri mladih sportaša pa predlažu da se u budućim istraživanjima razmatra utjecaj trenera i vršnjaka u odnosu na percepciju mladih sportaša i motivacijsku reakciju u sportu, što zorno prikazuje važnost motivacije od strane trenera, a što se može uočiti i u rezultatima ovog istraživanja.

Chan i suradnici (2012) istraživali su „relativan utjecaj trenera, roditelja i vršnjaka na motivaciju djece plivača u dobi od 9 do 12 godina i starijih adolescenata u dobi od 15 do 18 godina. Rezultati istraživanja pokazuju da dob ima umjeren utjecaj na mlade sportaše i njihova sportska iskustva. Majka i otac imaju važniju ulogu kod mlađe djece, vršnjaci imaju veći utjecaj u adolescenciji, a treneri imaju vjerojatnost većeg utjecaja na trud i zadovoljstvo kod adolescenata“. Na temelju objavljenih istraživanja motivacija i odustajanja mladih od bavljenja različitim sportovima, možemo zaključiti da su roditelji glavni motivatori i poticatelji djece mlađe uzrasne dobi do otprilike 15 godina, a nakon toga u starijoj adolescenciji, glavni motivatori postaju prijatelji vršnjaci, dok se trener kao motivator provlači kroz cijelo razdoblje u smislu stručnjaka koji daje pohvale i onda te pohvale služe kao motivacijski faktor, ali još uvijek puno manje, nego što to čine roditelji i vršnjaci. Smoll i suradnici (2011) u radu navode kako su treneri i vršnjaci vrlo važni u socijalnim međuodnosima. Navedeni rezultati dobiveni su i u ovom istraživanju te možemo potvrditi navedene i slične dosadašnje studije. Više istraživača također je istraživalo utjecaj trenera i vršnjaka na formiranje pozitivne odnosno povoljne klime u socijalnoj okolini. (Hellsted, 1987; Smith i Smoll, 2005; Smith i sur., 2007; Crnjac, 2017). Jednako tako, rezultati ovih istraživanja izdvajaju pozitivnu klimu socijalne okoline kao važan faktor za ostanak mladog sportaša u sportskoj aktivnosti.

„Trener može raditi izvrsno s mladim sportašima, pokušati poticati intrinzičnu motivaciju i postići pozitivna emocionalna iskustava u sportu, ali s druge strane, roditeljsko ponašanje može ugroziti sva ta trenerova postignuća. Bez dobre suradnje s roditeljima malo je vjerojatno da će trener postići željene rezultate“ (Brustad, 1988). „Slične rezultate su dobili Carr i suradnici (1999) koji su ispitivali relativni utjecaj roditelja, vršnjaka i nastavnika i njihov društveni utjecaj na djecu. Rezultati su općenito pokazali da su roditelji bili najutjecajniji društveni čimbenik za djecu. A učitelji/treneri tjelesne i zdravstvene kulture su bili najutjecajniji društveni čimbenik za mladež. Konkretno, za djecu su socijalni utjecaji oca i

majke bili povezani s njihovim trudom i zadovoljstvom. Nasuprot tomu, kod adolescenata socijalni utjecaji su bili značajni od učitelja/trenera tjelesne i zdravstvene kulture i vršnjaka te su se odnosili na učenički napor i zadovoljstvo“ (Crnjac, 2017).

Kako bi se procijenila ukupna razina intrinzične motivacije dječaka hrvača, odnosno usmjerenost motivacije prema natjecanju ili drugim motivima učesnika, drugim riječima unutarnjih pokretača za bavljenjem sportom, uporabljen je „Upitnik intrinzične motivacije“ (Prilog 12, str. 215), od 18 čestica koje su procjenjivale intrinzičnu motivaciju u četiri dimenzije. „Prve se tri dimenzije (interes/uživanje, percipirana kompetentnost i napor/važnost) smatraju pozitivnim indikatorom, dok se posljednja (pritisak/tenzija) smatra negativnim indikatorom intrinzične motivacije“ (Crnjac, 2017). Odgovori su se bilježili na petostupanjskoj Likertovoj ljestvici.

U zadnjih tridesetak godina, istraživanjima su se pokušali utvrditi prediktori koji snažno motiviraju mlade ljude za sudjelovanje u sportskim aktivnostima. Shvaćanje osobne sposobnosti i izvor zadovoljstva dobri su prediktori snage motivacije i razine tjelesne aktivnosti, odnosno snažan su povod nastavku bavljenja sportskom aktivnosti. Prema Mariću „Sposobnost realizacije taktičkog plana, usko je povezana s motivacijskom strukturom“ u hrvanju. (Marić, 1985). „Vrlo je važno razumijevanje dinamike motiviranog ponašanja u sportu. Važni aspekti motivacije pojedinca određeni su vlastitim uvjerenjima, spoznajama i vrijednostima“ (Crnjac, 2017). Motivacija u sportu smatra se ključnom odrednicom svake akcije poduzete kako bi se izvršio neki zadatak, a najprihvaćenija definicija motivacije je ta da ona predstavlja hipotetski konstrukt koji je upotrijebljen kako bi se opisale unutarnje i vanjske sile koje dovode do pokretanja, smjera, intenziteta i upornosti u ponašanju (Deci i Ryan, 2008). Dakle, motivacija dovodi do pokretanja.

„Deci (1975) je razvio model intrinzične motivacije u kojem ukazuje da se uživanje u aktivnostima temelji na osjećaju samokompetencije i samoodređenja koji proizlaze iz osobnog uključivanja. Dakle, kako Deci (1975) i Csikszentmihalyi (1975) naglašavaju važnost samotestiranja, razvoj vještina i postignuća, kao i važan aspekt uživanja u aktivnosti. U isto vrijeme, oba autora priznaju kako je motivacija pod utjecajem i vanjskih (ekstrinzičnih) čimbenika kao što su nagrade, pobjede i priznanja (Wankel i Kreisel, 1985). Intrinzična motivacija se pokazala kao vodeći prediktor sportske izvedbe i ustrajnosti, stoga ju treba uzeti

u obzir kao središnju varijablu pri ispitivanju čimbenika koji utječu na sportsko ponašanje. Biti motiviran znači biti sposoban učiniti nešto“ (Crnjac, 2017). Pribanić je u diplomskom radu 2006. godine, utvrdila „da objašnjavanju intrinzične motivacije najviše doprinose varijable kompetentnosti i usmjerenosti prema cilju, dok najveći doprinos objašnjavanju ekstrinzične motivacije imaju usmjerenost na pobjedu i kompetitivnost“.

Elaboracijom rezultata upitnika intrinzične motivaciju u ovom istraživanju prema aritmetičkim sredinama vrjednovanih čestica četiri poddimenzije, vidimo da su ispitanici prosječno najslabije vrjednovali čestice iz poddimenzije „pritisak/tenzija“ koje su negativni indikator intrinzične motivacije, a prema očekivanju, prosječno su najviše vrjednovali one čestice koje definiraju poddimenziju „interes/uživanje“ pa zaključujemo da na motivaciju mladih dječaka hrvača najviše utječe interes i uživanje, nešto manje napor i važnost, a najmanje pritisak i tenzija (Prilog 14, str. 217). Izuzev dvije čestice poddimenzije „pritisak/tenzija“, svi su rezultati grupirani oko najboljeg odgovora i većina je rezultata bolja od prosjeka skupine, kako je i očekivano. Slične rezultate dobila je i Trboglav 2006. koja kazuje da su „rezultati negativnog indikatora intrinzične motivacije, doživljaja pritiska i tenzija pozitivno asimetrično distribuirani. Takva odstupanja mogu uzrokovati iskrivljenje dobivenih koeficijenata korelacije najvjerojatnije u vidu njihova smanjenja. Međutim, u literaturi se na taj problem već ukazuje (Treasure, 2001), ali i tvrdi da je takva asimetričnost karakteristična ispitivanju ciljne orijentacije mladih sportaša, kao i intrinzične motivacije. Naime, velik broj sportaša sportsku aktivnost bira prema svojoj slobodnoj volji privučen karakteristikama same aktivnosti pa je i njihova ciljna usmjerenost okrenuta ka samom zadatku, kao i motiviranost koja proizlazi iz unutarnje potrebe za osjećajem osobne autonomije, samoodređenosti te uživanjem u aktivnosti kao ishodu uloženog napora i potencijala“ (Trboglav, 2006). „Osim toga, smatramo da ovako distribuirani rezultati nisu proizveli suviše veliku distorziju veličine koeficijenata korelacije, te da neće bitno utjecati na izvođenje konačnih zaključaka ovog istraživanja, odnosno, da ih neće bitno promijeniti. Stoga smatramo opravdanim korištenje parametrijskih statističkih postupaka za obradu podataka, tim više što se većina dimenzija negativno asimetrično distribuira“ (Trboglav, 2006). Kako su i u ovom radu rezultati vrlo slični, možemo navesti iste zaključke.

Od četiri čestice koje opisuju prostor poddimenzije „napor/važnost“, velika većina ispitanika, najviše je vrjednovala sve četiri čestice koje procjenjuju veličinu uloženog truda

što zorno prikazuje koliko je dječacima hrvačima važno biti uspješan u hrvanju i koliko se trude.

Nadalje, prilikom analize dobivenih rezultata iz upitnika intrinzične motivacije, uočena je najveća disperzija rezultata te određene nelogičnosti kod svih negativno skaliranih čestica. Rezultati odgovora ispitanika na četiri čestice koje opisuju prostor poddimenzije „interes/uživanje“ pokazuju da ispitanici uživaju u bavljenju hrvanjem i iskazuju vrlo veliki interes za navedeni sport. Bandura (1997) navodi kako osobe koje su „zainteresirane za ono što rade, postavljaju sebi visoke ciljeve i održavaju jaku predanost, koncentriraju se na zadatak, a ne na sebe same. Neuspjeh pripisuju nedostatku vještine ili nedovoljnom zalaganju, udvostručuju svoje napore kada se suočavaju s teškoćama i brzo se oporavljaju nakon neuspjeha” što su vrlo poželjne osobine a prema rezultatima ovog istraživanja mogu se prepoznati i među našim ispitanicima. Iz navedene je poddimenzije naročito sporna čestica „Ovaj sport me ne zanima previše“ (prosječna vrijednost 4,42; vidljivo u tablici iz Priloga 14, str. 217) za koju je nakon inverzije rezultata, odnosno vrijednosti, 137 ispitanika zabilježilo odgovor „Da“ a samo 13 odgovor „Ne“ (tablica iz Priloga 13, str. 216). Očigledno je da su se mladi dječaci hrvači zbunili kod svih negativnih čestica, a posebno krivo su shvatili navedenu izjavu. Ovako kako je čestica napisana, evidentno je da je komplicirana, nerazumljiva i zbunjujuća za ovu starosnu dob pa možemo zaključiti kako nisu bili svjesni da odgovaraju na pitanje koliko se slažeš s navedenom tvrdnjom ili da su ispitanici krivo pročitali izjavu i vjerojatno je shvatili kao „Ovaj sport MENE ZANIMA previše“ pa zatim odgovarali tako da su joj dodijelili 137 maksimalnih vrijednosti (5 = „Da“).

Četiri čestice opisivale su poddimenziju „pritisak/tenzija“. Nakon inverzije rezultata, odnosno vrijednosti, najviše odgovora „Da“ (91), ispitanici su zabilježili za česticu „Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi“, dok je za istu česticu odgovor „Ne“ zabilježilo 14 ispitanika (Prilog 13, str. 216). Ostale tri čestice „Osjećam se nervozno tijekom borbi“, „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ i „Većinu borbi sam u grču“ dobile su najraznovrsniji spektar odgovora, s time da je čestica „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ dobila je najviše odgovora „Ne“, njih 44 i najmanje, samo 22 odgovora „Da“.

Nadalje, kod ostalih pet čestica koje procjenjuju intrinzičnu motivaciju kroz poddimenziju „percipirana kompetentnost“, najviše odgovora „Da“, njih 141, dobila je čestica

„Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim“, a odgovora „Ne“ i „Uglavnom ne“ uopće nije bilo (prosječna vrijednost 4,76; Prilog 14, str. 217), što dovodi do identičnog zaključka od Jurinić-Matoš (1999) koja za ispitanike u svojem istraživanju navodi da „njihovo postignuće shvaćaju realističnijim i procjenjuju kao izazov, osjećajući se stoga manje kompetentnim“. Slično, Cvenić i Barićeva (2016) zaključuju da što su sportaši aktivniji, „njihova razina intrinzične motivacije za vježbanje je viša – osjećaju se kompetentnijima, više uživaju u vježbanju i ulažu veći trud i napor u treninge, te osjećaju manji pritisak zbog vježbanja i prilikom vježbanja“. Više autora (White, 1959; DeCharms, 1968; Deci, 1975; Pelletier i sur., 1995; Stunz i Weiss 2003; Barić, Vlašić i Cević-Erpič, 2014; Cvenić i Barić, 2016), potvrđuje rezultate ove čestice, odnosno da se sportaši osjećaju sposobniji i kompetentniji ako duže treniraju svoj sport i samim time osjećaju manje pritiska, odnosno tenzije. Taj zaključak je vrlo važan kada znamo da „hrvači s visokom razinom samoprocjene imaju bolji uspjeh kao i samopouzdanje u natjecanju u hrvanju“ (Slačanac i Žugaj, 2020). Prema Goudasovoj teoriji (1998) „sportaši će biti više intrinzični motivirani, kada je motivacijska okolina takova da se sportska aktivnost provodi s tendencijom kvalitetne provedbe i usavršavanja vještina“ što je vidljivo i prema rezultatima ovog istraživanja pa se nameće zaključak da će dječaci hrvači više uživati u hrvanju i razmjerno uživanju više će se truditi te osjećati manji napor u treningu. Bandura (1997) navodi da uvjerenja i opažanje osobne kompetentnosti utječu na motivaciju i ustrajnost. „Uspjeh se smatra posljedicom uloženog truda i rada, a ne superiornih sposobnosti te se naglašava samoreferentno vrjednovanje uspjeha“ (Vesković, 2012), a prema Slačancu i Žugaju (2020) „hrvači s visokom razinom samoprocjene imaju bolji uspjeh kao i samopouzdanje u natjecanju u hrvanju“. Slačanac (2017) navodi da su „samopouzdanje, ciljna orijentacija i percipirana kompetentnost povezane s uspjehom hrvača tako da uspješniji hrvači imaju veću razinu navedenih sposobnosti u odnosu na manje uspješne hrvače“. Slično tome, a potvrđujući mišljenja mladih hrvača u ovom istraživanju, Baić i suradnici (2006) u istraživanju, razlike između hrvača kadeta hrvatske i grčke reprezentacije objašnjavaju višim vrijednostima sportskog iskustva (u godinama) kod uspješnijih hrvača. Nadalje, vezano za samovrednovanje kompetencija, Slačanac (2017) u doktorskom radu zaključuje kako su „samopouzdanje, ciljna orijentacija i percipirana kompetentnost povezane s uspjehom hrvača tako da uspješniji hrvači imaju veću razinu navedenih sposobnosti u odnosu na manje uspješne hrvače“. Barićeva i suradnice (2014) u istraživanju navode da „djeca koja su se osjećala kompetentnije pokazivala više interesa, ulažu više napora u satove tjelesne i zdravstvene kulture. Percipirana kompetencija

igra važnu ulogu u usmjeravanju prema ciljevima i uživanju na satovima tjelesnog“ (Barić, Vlašić i Cecić-Erpič, 2014). Slično tome, a potvrđujući mišljenja mladih hrvača u ovom istraživanju, Baić i suradnici (2006) u istraživanju međugrupne razlike između 43 hrvača kadeta hrvatske i grčke reprezentacije objašnjavaju višim vrijednostima sportskog iskustva (u godinama) kod uspješnijih hrvača. Weiss (2013) upozorava na važnost dječjeg shvaćanja osobnih sposobnosti jer je ona glavni čimbenik odabira sporta ili sportske aktivnosti kod djece, a Bandura (1997) o percepciji kompetentnosti kao temelja općeg samovrednovanja. Međutim, Jurinić-Matoš (1999) je na istraživanju od 108 prepubertetske djece u dobi od deset do 11 godina došla do zaključka da djeca tih godina, kada više vježbaju više i uživaju, ali osjećaju veću napetost, sukladno čemu se onda više trude. Takav se zaključak može primjetiti i u rezultatima ovog istraživanja, ali Jurinić-Matoš (1999) zatim navodi da „njihovo postignuće shvaćaju realističnijim i procjenjuju kao izazov, osjećajući se stoga manje kompetentnim“, što se ne bi moglo zaključiti i za ispitanike u ovom istraživanju.

Osim spoznaja samokompetencije, ispitanici pokazuju i postojanje pritiska i nerveze pri natjecanju (Karninčić i sur., 2018). S obzirom na to da se čestice poddimenzije „pritisak/tenzija“ analiziraju kao negativni indikatori intrinzične motivacije (Cveniće i Barić, 2015), iste su prilikom obrade rezultata obrnuto skalirane. Čestica „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima“ (prosječna vrijednost 3,41; Prilog 14, str. 217) dobila je najraznovrsniji raspon rezultata. „Naime, velik broj sportaša sportsku aktivnost bira prema svojoj slobodnoj volji privučen karakteristikama same aktivnosti pa je i njihova ciljna usmjerenost okrenuta k samom zadatku, kao i motiviranost koja proizlazi iz unutarnje potrebe za osjećajem osobne autonomije, samoodređenosti, te uživanjem u aktivnosti kao ishodu uloženog napora i potencijala. Osim toga, smatramo kako ovako distribuirani rezultati nisu proizveli suviše veliku distorziju veličine koeficijenata korelacije te da neće bitno utjecati na izvođenje zaključaka ovog istraživanja, tj. da ih neće bitno promijeniti. Stoga smatramo opravdanim korištenje parametrijskih statističkih postupaka za obradu podataka, tim više što se većina dimenzija negativno asimetrično distribuira (uz subskalu pritisak/tenzija, čija je distribucija rezultata pozitivno asimetrična, a riječ je o negativnom indikatoru intrinzične motivacije)“ (Trboglav, 2006). Ova dva rezultata povezuje i potvrđuje istraživanje Karninčića i suradnika (2018) koji polaze od načelne pretpostavke „da su trenažna iskustva i stanja raspoloženja u korelaciji, tako da iskusniji natjecatelji bolje drže pod kontrolom negativna raspoloženja prije natjecanja“ pa zaključuju da „iskusniji hrvači U17 mogu bolje

kontrolirati svoja negativna stanja raspoloženja prije natjecanja od onih manje iskusnih hrvača čija su stanja negativnog raspoloženja povezana sa smanjenjem tjelesne mase i performansama“.

Skroz suprotno, na česticu „Nisam dovoljno dobar u svom sportu“, nakon obrnutog skaliranja rezultata, 71 ispitanika označilo je s odgovorom „Ne“, a samo osam ispitanika s odgovorom „Da“ (Prilog 13, str. 216). Ovakvi rezultati pokazuju kako velika većina dječaka hrvača misli da su dovoljno dobri u hrvanju i smatraju da su kompetentniji i sposobniji hrvači ako duže treniraju hrvanje. Da se sportaši osjećaju sposobniji i kompetentniji ako duže treniraju svoj sport i samim time osjećaju manje pritiska navodi nekoliko autora (White, 1959; DeCharms, 1968; Deci, 1975; Pelletier i sur., 1995; Stunz i Weiss 2003; Barić, Vlašić i Cecić-Erpić, 2014; Cvenić i Barić, 2016; Crnjac, 2017). Weiss (2013) upozorava na važnost dječjeg shvaćanja osobnih sposobnosti jer je ona glavni čimbenik odabira sportske aktivnosti kod djece, a Bandura (1997) o percepciji kompetentnosti kao temelja općeg samovrednovanja. Samopouzdanje ima temelj na uvjerenju pojedinca da poznaje sebe i može odrediti intenzitet njegovog sportskog angažmana (Bačanac i Radovanović, 2005). Možemo zaključiti da ispitanici vjeruju kako će ako duže treniraju hrvanje, biti sve bolji i sposobniji hrvači te da nisu zadovoljni sa svojim trenutačnim znanjem, sposobnostima i rezultatima koje su postigli na natjecanjima. Jurinić-Matoš (1999) je na istraživanju od 108 predpubertetske djece u dobi od deset do 11 godina, došla do zaključka da djeca tih godina kada više vježbaju, više i uživaju, ali osjećaju veću napetost, zbog čega se onda više trude. Takav se zaključak može razabrati i prema rezultatima ovog istraživanja jer oni pokazuju da dječaci hrvači osjećaju značajan pritisak te ulažu maksimalan trud i angažman na treninzima i natjecanjima.

Sukladno odgovorima iz upitnika intrinzične motivacije, (Prilog 12, str. 215; Prilog 13, str. 216 i Prilog 14, str. 217), dolazimo do zaključka do kojeg je došao i Crnjac (2017) u istraživanju, odnosno „možemo reći kako sportaši u ovom uzorku znatno uživaju u svom sportu te u njega ulažu podosta napora i pridaju mu relativno veliku važnost. Percipiraju sebe kompetentnima te ne osjećaju značajan pritisak (manji rezultat znači veću slobodu od pritiska)“. Deci (1975) i Csikszentmihalyi (1975) ističu važnost samotestiranja, nastanak vještina i ostvarenja, a kao vrlo važan čimbenik naglašavaju uživanje u sportskoj aktivnosti“ Crnjac nadalje zaključuje da je „najveći varijabilitet procjena dobiven na poddimenziji pritisak/tenzija, što je također u skladu s dosadašnjim istraživanjima (Newton i Duda, 1999).

Možemo reći kako su distribucije rezultata skale intrinzične motivacije uvjetovane adaptiranom verzijom hrvatskog upitnika. Jedno od ograničenja veže se uz asimetričnost distribucija rezultata dimenzija intrinzične motivacije. Kao što je već navedeno, takvi rezultati pokazali su se karakteristikom ispitivanja tih motivacijskih varijabla mladih sportaša. Ispitanicima je zajamčena anonimnost, ali je moguće kako su davali odgovore koji su prihvatljiviji njihovoj socijalnoj okolini“, a isto se može zaključiti i sukladno rezultatima ovog istraživanja te prihvatiti kao zaključak izveden u ovom istraživanju.

Dio istraživanja bavio se pitanjima odnosa roditelja prema hrvanju i sportu uopće, kao i participacijom roditelja u motiviranju i potpori djece da se bave sportom. Upotrijebljen je „Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu“ autorice Ksenije Bosnar (2003) u verziji od 25 čestica (Prilog 17, str. 220).

Notorna je činjenica da su roditelji najvažniji faktor, odnosno oni su ti koji su prvi i najvažniji u donošenju odluke hoće li i kada će se djeca započeti baviti nekim sportom (Howard i Madrigal, 1990), a isto tako, sportske aktivnosti roditelja te njihova razmišljanja o sportu snažno su povezana s razmišljanjima i zanimanju za sport njihove djece (Leff i Hoyle, 1995; Brustard, 1996; Babkes i Weiss, 1999). „Sistematizirajući nalaze o načinima na koji se roditelji uključuju u sportsku aktivnost svoje djece Woolgar i Power (1993) su prepoznali tri osnovna oblika. Prvi je roditeljska potpora, koja se može očitovati kao emocionalna podrška (na primjer, djetetu u stresu), pružanje informacija (na primjer, davanje savjeta), ili kao konkretna pomoć (financijska, u prijevozu i slično). Drugi oblik sudjelovanja roditelja u sportu su socijalno učenje i operantno uvjetovanje. Očituju se u modeliranju, gdje roditelj svojim ponašanjem u sportu pruža model djetetu i u potkrepljenju dječjeg ponašanja. Treći oblik sudjelovanja su roditeljska očekivanja dječjeg postignuća u sportu, neškodljiva tek kada su u skladu s djetetovim realnim mogućnostima, a štetna po motivaciju ako su preniska ili previsoka“ (Bosnar, 2003).

Dobiveni rezultati u ovom istraživanju pokazuju kako velika većina ispitanika (148) smatra kako su njihovi roditelji izrazito jako ponosni na njihovo bavljenje hrvanjem i da rado s njima razgovaraju o sportu (116 vrijednosti „izrazito jako“ i 40 „jako“), (Prilog 18, str. 221 i Prilog 19, str. 222). Vrlo slično kao u istraživanju Crnjca (2017), prosječno najveće vrijednosti mladi hrvači dodijelili su čestici „Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom“

(148 vrijednosti „Izrazito jako“, prosječna vrijednost iznosi 4,82), a u „svom istraživanju, Bauer i suradnici (2008) pokazuju kako je roditeljski poticaj prema svojoj djeci da budu aktivni u sportu bio povezan s povećanom tjelesnom aktivnosti među muškarcima i mlađim ženama pet godina kasnije. Kako je dokazano da roditelji prenose vrijednosti i uvjerenja na svoju djecu (Bugental i Johnston, 2000), Eccles i Harold (1991) su krenuli od pretpostavke da se vrijednosti i uvjerenja vezana uz sport prenose s roditelja na djecu i da je to osnovni pokretač dječje sportske aktivnosti. Dakle, roditelji imaju značajan utjecaj na mlađe adolescente. Ovi rezultati ukazuju na to da roditeljski poticaj može biti bolji i važniji od roditeljske brige te kako su značajan čimbenik u odluci hoće li dijete ostati u sportu“ (Crnjac, 2017). Prosječno najveće rezultate ispitanici su imali u čestici „Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu“ („Izrazito jako“ 143, prosječna vrijednost 4,80), a ta čestica kao poseban faktor s većom vrijednosti izdvojio se i u istraživanju Greblove i Bosnarove (2007).

Treća najviše vrjednovana čestica (Prilog 18, str. 221 i Prilog 19, str. 222) je „Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost“ („Izrazito jako“ 144, prosječna vrijednost je 4,77), u kojima ispitanici prepoznaju roditeljsku pomoć i podršku, kako bi im bavljenje hrvanjem bilo bezbrižno, a da će „veća financijska potpora roditelja povećati vjerojatnost postignuća u sportu djece“ zaključile su Greblo i suradnice (2006). One su u navedenom istraživanju utvrdile visoku povezanost sportskog postignuća i roditeljske potpore djeci u sportu. Shvaćamo kako u aktualno vrijeme roditelji u velikoj mjeri i u okviru svojih mogućnosti, financijski potpomažu svoju djecu u sportskim klubovima te da se otprilike oko 70 % prihoda kluba dobiva iz članarina djece sportaša koje plaćaju roditelji. Općepoznato je da, ako su roditelji zadovoljni s rezultatima i radom kluba, odnosno trenera te ako vide da je i njihovo dijete zadovoljno i da postiže napredak i značajne rezultate, roditelji će plaćati sve potrebe djeteta u sportu, odnosno klubu.

Čestica „Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji“ (140 vrijednost „Izrazito jako“, a prosječna vrijednost je 4,69; Prilog 19, str. 222), ukupno je četvrta najviše vrjednovana čestica pa možemo zaključiti da dječaci hrvači shvaćaju i prepoznaju kako je bavljenje hrvanjem zdravo i vrlo važno za unaprjeđenje zdravlja, a o pozitivnom utjecaju treninga hrvanja na antropološka obilježja djece i mladih, pisao je veliki broj autora (Tanner, 1964; Rybalko, 1971; Garay i sur., 1974; Petrov, 1977; Marić, 1985;

Baić i Kuleš, 2001; Cvetković i sur., 2004; Sertić, Đapić i Baić, 2004; Vračan, Sertić i Baić, 2004; Baić, Sertić i Segedi, 2005; Segedi i sur., 2005; Sertić, 2005; Pekas i sur., 2005; Sertić, Segedi i Baić, 2005; Sertić, Budinščak i Segedi, 2006; Marić, Baić i Cvetković, 2007, Baić, 2007; Slačanac, Baić i Cvetković, 2010; Biletić i Slačanac, 2014; Crnjac, 2017; Biletić, Baić i Benassi, 2020), a kako navodi Crnjac (2017) u doktorskom radu, „kontinuitet bavljenja sportom i sportskim aktivnostima postao je imperativ da bi se sačuvalo zdravlje. Sportski aktivni ljudi imaju smanjeni rizik od mnogih bolesti današnjice u odnosu na neaktivnu populaciju“ (Crnjac, 2017). Prema Mariću „hrvanje utječe na razvoj svih psihosomatskih dimenzija“ te „Sistematsko bavljenje hrvanjem stvara zdravu ličnost i podiže njen fizički i psihički potencijal na zadovoljavajući nivo“ (Marić, 1985), a „uspjeh u hrvanju ovisi o razvijenosti mnogih antropoloških karakteristika hrvača“ (Sertić, 2004). kako tvrdi Bosnar (2003), „roditeljska uvjerenja vezana uz sport su dominantno pozitivna i najčešće se odnose na pozitivan utjecaj sporta na zdravlje i sposobnosti njihove djece, zatim na poželjnu socijalizaciju djece u sportu i na doživljaj sporta kao sigurne aktivnosti u kojoj će djeca izbjeći nasilje, alkohol i drogu (Townsend i Murphy, 2001; Macdonald i Wright, 2003)“.

Kao i u ovom istraživanju, istraživanja drugih znanstvenika jasno dokazuju da „obitelj predstavlja glavni čimbenik uključivanja djece u sport. Snyder i Spreitzer (1973) pokazali su da roditelji imaju značajan utjecaj na uključivanje djece u sport tako da su majke imale veći utjecaj na djevojčice, a očevi na sinove. Jednako tako, u radu Babkesa i Weissa (1999) utvrđena je jaka veza između roditeljskog ponašanja i ostanka djece u sportu, tako što djeca vide uzore u svojim roditeljima i preslikavaju ta ponašanja“ (Crnjac, 2017). Nadalje, istraživanjima je potvrđena postojanost povezanosti između podrške majke i razvoja osjećaja vrijednosti kod djece (Gecas, 1971). Podrška od strane oca je više vezana za razvoj sposobnosti. Gecas (1971) je također primijetio da očevi iz srednje klase provode više vremena s djecom nego očevi iz radničke klase, što povećava intenzitet podržavajućeg odnosa. Pozitivni osjećaji koji su povezani s usavršavanjem vještina, pomažu u razvoju samopoštovanja, a roditelji koji ohrabruju svoju djecu, pružaju više pozitivne podrške od onih koji to ne rade, također pridonose djetetovom samopoštovanju. Također, roditelji koje nazivamo indiferentnim prema svojoj djeci, kao i roditelji koji su često odsutni ili su odsutni duže vrijeme, pretendiraju tome da imaju djecu s nižim samopoštovanjem (Coopersmith, 1967; Rosenberg, 1965). Posebno se to odnosi na mušku djecu. Roditeljska potpora ima golemu ulogu, pogotovo u ovom naročito delikatnom periodu dječjeg sazrijevanja. Kernis

(2003) je primijetio da izostanak (ili manjak) topline ili prihvaćanja od strane roditelja, narušava samopoštovanje djeteta. Woolgar i Power (1988) su u dva istraživanja na plivačima starosti od osam do 14 godina te od 15 do 18 godina, zaključili da je „entuzijizam sudionika, sudjelovanje i uživanje u sportu, pozitivno povezano s roditeljskom potporom“ dok Brustad (1992) otkriva značajnu povezanost između dječje percepcije roditeljske tjelesne aktivnosti roditelja i njihove vlastite tjelesne aktivnosti. Dosadašnja istraživanja utvrdila su kako je roditeljska potpora ključna prilikom donošenja odluke o iniciranju sportske aktivnosti (Howard i Madrigal, 1990), a najvažnija je kod ostanka djece u sportu i „pozitivno je povezana s djetetovim uživanjem u tjelesnoj aktivnosti, a negativno s natjecateljskom anksioznošću.“ (Greblo i Lorger, 2003). Svjesni dalekosežnih benefita, roditelji postaju važan faktor dječjeg ostajanja i prosperiranja u sportu (Brustard, 1993). Opažajući roditeljska ponašanja, razmišljanja i konstatacije o tjelesnoj aktivnosti kroz zadovoljstvo i podržavanje, djeca uočavaju važnost nastavka bavljenja sportom (Eccles i Harold, 1991; Goričanec Obadić, 2015), a prema rezultatima ovog istraživanja možemo potvrditi navedenu česticu. Nakon opsežnog pregleda literature, Greendorfer i Lewko (1978) u radu konstatiraju da je „obitelj osnovni prediktor sudjelovanja dječaka i djevojčica u sportu. Dakle, ako značajniji član obitelji (majka, otac), djetetu omogućiti uključivanje u sport uz nesebičnu podršku i ohrabrenje, ono će najvjerojatnije i sudjelovati u njemu“, što prema dobivenim rezultatima možemo sa sigurnošću zaključiti i u ovom istraživanju.

Roditeljsko potkrepljenje sportske aktivnosti svakako će održati motivaciju, no uloga modela i socijalno učenje pod ovom teorijom nisu nužni. Na ovaj način moguće je objasniti pozitivan roditeljski utjecaj i u slučaju kad su roditelji netaleantirani i nesposobni za bavljenje sportom, no vjeruju da je sport dobar i koristan i da će u njemu njihova djeca biti uspješna (Bosnar, 2003).

Temeljem dobivenih rezultata ovog istraživanja možemo zaključiti da motivacija mladih hrvača, kako bi postigli uspjeh u hrvanju i ostali u njemu, ovisi o materijalnoj i emocionalnoj podršci roditelja kao što to navode i neki autori (Bloom, 1985; Brustad, 1993; Brustard, 1996; Scanlan i Lewthwaite, 1988; Woolgar i Power, 1993; Weiss i Hayashi, 1995; Trost i sur., 2003; Greblo, Lozančić i Bosnar, 2006; Greblo, Bosnar i Lorger, 2006; Greblo i Bosnar, 2007). Eccles, Wigfield i Schiefele (1998) te Fredricks i Eccles (2002) predlažu da „roditelji koji su među najutjecajnijim suradnicima, daju i prenose pozitivno sportsko iskustvo

na svoju djecu kako bi ona mogla napraviti vlastitu percepciju kompetentnosti te tako ostala u sportu“ (Fredricks i Eccles, 2004). Prema Mulvihillu i suradnicima (2000) zadovoljstvo i podrška roditelja ključni su prilikom odlučivanja mladih o sudjelovanju u sportu (Mulvihill, Rivers i Aggleton, 2000; Terek, 2018), a isto potvrđuju i rezultati ovog istraživanja pa jednako kao i autori Babkes i Weiss (1999) možemo zaključiti kako roditelji značajno utječu na motivaciju mladih hrvača.

Prosječno najniže vrijednosti (Prilog 18, str. 221 i Prilog 19, str. 222), ispitanici su dodijelili česticama: „Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom“ („Nimalo“ 24, prosječna vrijednost iznosi 4,05), „Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom“ („Nimalo“ 18, prosječna vrijednost iznosi 4,19), što jasno pokazuje kako dječaci hrvači vrlo pozitivno, snažno i značajno doživljavaju roditeljsku podršku. Nekoliko istraživanja pokazalo je kako vrijeme i trud koje mladi sportaši izdvajaju za treninge i natjecanja, ovise o materijalnim i emocionalnim potporama prvenstveno roditelja, ali i trenera (Bloom, 1985; Brustad, 1993; Scanlan i Lewthwaite, 1988; Weiss i Hayashi, 1995).

Interesantna je čestica „U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama“, koja je dobila prosječno druge najniže vrijednosti („Nimalo“ 18, prosječna vrijednost 3,65), a istu tu česticu izdvojile su Greblo i suradnice (2006) kao statistički negativan ponder i česticu s „negativnom parcijalnom korelacijom s postignućem u sportu“. Možemo pretpostaviti kako se roditelji zbog poslovnih obveza i ubrzanog, stresnog načina života nemaju vremena družiti sa svojom djecom, niti s njima provoditi kvalitetno vrijeme u smislu bavljenja nekom sportskom aktivnošću. Jednako tako, svjesni smo kako djeca imaju sve više školskih obveza, u obliku domaćih zadaća i velike količine gradiva za učenje tako da svo svoje slobodno vrijeme u principu provode na treninzima u sportskim klubovima pa je i to jedan od razloga neprovođenja vremena s roditeljima, slijedom čega su odgovori ispitanika u ovom istraživanju očekivani i realni.

„Povezanost roditeljske podrške i pritiska sa zadovoljstvom koje mladi tenisači osjećaju vezano uz bavljenje sportom, nastupom, samopouzdanjem i ostalim karakteristikama ispitali su Hoyle i Leff (1997). Rezultati su pokazali da je roditeljska podrška u pozitivnoj

korelaciji sa zadovoljstvom, s razinom na kojoj su sportaši nastupali i s važnosti koju su tenisači pripisali nastupu. Međutim, rezultati nisu pokazali da roditeljski pritisak ima važan utjecaj na participaciju i natjecateljski nastup mladih tenisača. Wuerth i suradnice (2004) dolaze do zaključka kako aktivna roditeljska uključenost (npr. pohvala i razumijevanje) ne koreliraju s pritiskom. Jedina dimenzija koja je u vezi s pritiskom je direktivno ponašanje roditelja“ (Glibo i Barić, 2017). Prema istraživanju Srednoseleca i Barićeve (2011), treneri „najpoželjnija ponašanja roditelja smatraju pružanje podrške djeci neovisno o rezultatima, dobru samokontrolu i pokazivanje povjerenja u trenera, a najpoželjnijim osobinama roditelja treneri smatraju realnost, objektivnost, toleranciju, suportivnost, entuzijizam i optimizam“ (Srednoselec i Barić, 2011).

Temeljem dobivenih rezultata u „Upitniku roditeljske potpore djeci u sportu“, uočavamo da vrijednosti Kurtosisa prelaze kritične vrijednosti (Prilog 19, str. 222) koje su opisane u statističkoj literaturi (vrijednosti više od 7,00 ili 8,00, navedeno u Lee, Whitehead i Balchin 1998; Kline, 2005), osim kod čestica „Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost“ (17,28), „Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu“ (12,01), „Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji“ (9,22), „Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta“ (9,08) i „Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport“ (7,47). U ovim varijablama, slično kao i u istraživanju Crnjca (2107), „distribucija rezultata je izrazito leptokurtična jer je većina odgovora na Likertovoj ljestvici od 1 do 5 bila u vrijednostima 5 i 4. Ovakvi rezultati su očekivani s obzirom na to da je roditeljska potpora mladim sportašima u nekim segmentima kao što je financiranje izvanškolskih aktivnosti i osiguranje materijalne potpore maksimalna“ (Crnjac, 2017). Isto kao i u radu Crnjca (2017), tablica iz Priloga 19 (str. 222) pokazuje „kako su sve čestice negativno asimetrične, odnosno sve čestice imaju odklon u istu stranu, što vidimo iz vrijednosti Skewnessa u svim varijablama roditeljske potpore. Nadalje, vidljivo je kako su i distribucije varijabli koje su vezane uz socijalnu okolinu, potpora trenera, vršnjaka i roditelja, izrazito negativno asimetrične što ukazuje na to kako su rezultati distribuirani u višim vrijednostima, što nas dovodi do zaključka kako je potpora socijalne okoline mladim sportašima izrazito važna“ (Crnjac, 2017).

Slijedom navedenog, možemo zaključiti da su mladi hrvači vrlo zadovoljni u hrvanju, a vrlo im je važna intrinzična motivacija i to redom čestica „interes/uživanje“, što je i

logično s obzirom na prvu napomenutu varijablu „zadovoljstvo u sportu“ te „percipirana kompetentnost“ i „napor/važnost“. To bi se moglo protumačiti tako da su dječaci hrvači zadovoljniji u hrvanju što više pozitivno percipiraju svoju kompetentnost te proporcionalno time više uživaju i više ih interesira hrvanje, a obrnuto tome osjećaju napor i prepoznaju važnost hrvanja.

Rezultati istraživanja pokazali su i snažnu negativnu korelaciju, između poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ i dimenzije zabave (zadovoljstvo u sportu) od $-0,66$. Jednako tako varijabla za procjenu interesa i uživanja u hrvanju i posvećenosti hrvanju ima značajnu negativnu korelaciju od $-0,58$ (Tablica 14.2., str. 123). Drugim riječima, što je kod dječaka hrvača manji interes za hrvanje to je veće zadovoljstvo u hrvanju te što je manje zadovoljstvo u hrvanju to je veći interes i uživanje ispitanika u hrvanju. Apsolutno je nemoguće da su posvećenost sportu i zadovoljstvo u sportu u negativnoj korelaciji s interesom i uživanjem u sportu. Ovakvi neočekivani i nelogični rezultati kanoničke korelacijske analize najvjerojatnije su proizašli iz nelogičnosti odgovora na negativno skalirane čestice upitnika intrinzične motivacije o čemu je bilo riječi u prethodnim poglavljima.

Visoka korelacija vidljiva je između varijable posvećenost sportu i varijable zadovoljstvo u sportu ($0,78$) (Tablica 14.2., str. 123) pa prema očekivanju, zaključujemo da će mladi dječaci hrvači biti više posvećeni hrvanju ako budu više zadovoljni u hrvanju.

Mladim hrvačima vrlo je važno roditeljsko vjerovanje u dobrobit bavljenja sportom i učenje prema modelu. Osim toga, jako im je važno prihvaćanje od strane prijatelja vršnjaka iz kluba i trenerska pohvala. Nadalje, mlade hrvače s izraženom posvećenošću prema hrvanju i značajnim zadovoljstvom u sportu snažno motiviraju percipirana kompetentnost, napor kojeg ulažu na treninzima i natjecanjima hrvanja i shvaćanje važnosti bavljenja hrvanjem te interes kojeg osjećaju prema hrvanju i uživanje kojeg osjećaju na hrvačkim treninzima i natjecanjima.

Prema rezultatima kanoničke korelacijske analize, glavni se faktori upitnika mogu interpretirati u prostoru socijalne orijentacije i intrinzične motivacije, roditeljske potpore, posvećenosti hrvanju i zadovoljstvu u hrvačkom sportu. Pod pozitivnim utjecajem socijalne

okoline, mladi hrvači doživljavat će hrvanje kao sportsku aktivnost koja u njima pobuđuje osjećaj zadovoljstva i poradi toga će se zadržati u njemu. Roditeljska razmišljanja o sportu i njihova aktivnost imaju snažan utjecaj na uživanje i privlačenje njihove djece u sport (Moore i sur., 1991; Leff i Hoyle, 1995; Brustard, 1996; Babkes i Weiss, 1999; Crnjac, 2017). Stoga je ovaj rad istraživao povezanost socijalne okoline i sudjelovanja mladih u hrvanju, a pozornost se prvenstveno usmjerila na roditelje, trenere i vršnjake hrvače.

Rezultati ovog istraživanja potvrdili su kako postoji statistički značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije, definirali su razinu povezanosti socijalne okoline (roditelja, trenera i vršnjaka hrvača) mladih hrvača na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju te mogu i morali bi imati praktičnu primjenu u treniranju mlađih sportaša, da bi se potaknula motivacijska klima u kojoj je sport cilj, a svako natjecanje ima pretežno informativan karakter, odnosno ono mora imati ulogu dobivanja povratnih informacija o kompetencijama koje mogu utjecati na razvoj autonomnijih tipova motivacije.

9. ZAKLJUČAK

Ovo je istraživanje provedeno s ciljem utvrđivanja razine povezanosti socijalne okoline (roditelji, treneri, vršnjaci) mladih hrvača u odnosu na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju. Istraživanjem su obuhvaćena 172 ispitanika (Tablica 1, str. 54), od 11 do 17 godina koji se bave hrvanjem iz većine hrvačkih klubova u Republici Hrvatskoj. Uzorak ispitanika je podijeljen u tri skupine prema starosnoj dobi, odnosno, mlađi dječaci hrvači od 11 do 13 (N=79), stariji dječaci hrvači od 14 do 15 (N=50) i dječaci kadeti od 16 do 17 godina (N=43), (Tablica 1, str. 54). Navedeni uzorak ispitanika može se smatrati reprezentativan jer ga čini približno 70 % mladih hrvača tog uzrasta iz više od 90 % hrvačkih klubova u Hrvatskoj te je maksimalan koji se mogao testirati u razdoblju kada se istraživanje provodilo.

U skladu s ciljem rada i postavljenom prvom hipotezom (H₁) – Postoji značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju, diskriminacijskom analizom utvrđivalo se postoji li diskriminacijska funkcija u prostoru varijabli za procjenu socijalne motivacije koja statistički značajno diskriminira tri dobne skupine dječaka hrvača. Diskriminacijska je analiza izdvojila prvu diskriminacijsku funkciju kao statistički značajnu na nivou značajnosti $p=0,01$ (Tablica 13, str. 115). Dakle, *potvrđena je* prva postavljena hipoteza (H₁).

Diskriminacijsku funkciju socijalne motivacije između različitih dobnih skupina mladih u hrvanju definiraju poddimenzije socijalne orijentacije, intrinzične motivacije i roditeljske potpore. Dječaci hrvači se najviše razlikuju u varijablama „percipirana kompetentnost“, „interes/uživanje“ i „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, a najviše se razlikuju mlađi i stariji dječaci hrvači. Poddimenzije „percipirana kompetentnost“ i „pritisak/tenzija“ imaju visoku negativnu korelaciju s diskriminacijskom funkcijom (Tablica 13.1, str. 116 i Tablica 13.2., str. 117), s obzirom na to da su se na negativnoj strani smjestili stariji dječaci hrvači od 14 do 15 godina, zaključujemo kako im je važna intrinzična motivacija, više osjećaju pritisak na natjecanjima ili treninzima, važna im je percipirana kompetentnost, a manje su im važna roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom. Drugim riječima to znači da su stariji dječaci zadovoljniji u hrvanju i bolje će funkcionirati ako budu zadovoljni svojom percepcijom kompetitivnosti, a na natjecanjima osjećaju pritisak i tenziju.

Dobnu skupinu mlađih dječaka hrvača od 11 do 13 godina definiraju rezultati u varijablama koje su se smjestile na pozitivnom polu diskriminacijske funkcije, odnosno varijabla poddimenzije roditeljske potpore, „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“ i poddimenzija intrinzične motivacije „napor/važnost“ te varijabla „posvećenost sportu“, temeljem čega možemo zaključiti da su posvećeni hrvanju i da im je jako važna roditeljska potpora. Manje su im važna pozitivna potkrepljenja od strane roditelja i osiguranje materijalnih uvjeta za bavljenje sportom, ali su im jako važna „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“, što znači da shvaćaju kada im se kaže da će biti zdraviji i sposobniji ako se bave sportom, odnosno hrvanjem.

Centroidi najstarije dobne skupine ispitanika, hrvača kadeta (16–17 godina) smješteni su blizu nule (Tablica 13.2., str. 117), odnosno sredini diskriminacijske funkcije i iznose $-0,33$ pa možemo zaključiti da ta dobna skupina ispitanika najbolje rezultate bilježi u poddimenzijama socijalne orijentacije „interes/uživanje“ i „trenerska pohvala“ te „vršnjačko prijateljstvo“ i varijabli „zadovoljstvo u sportu“, dok su ostale dvije skupine ispitanika u tim varijablama podjednako slabije u odnosu na kadete. Dječaci hrvači kadeti su zadovoljni u hrvanju, važna im je socijalna orijentacija, a posebno se to vidi u čestici „interes/uživanje“, što opet potvrđuje dimenziju zadovoljstva u hrvanju te jednako tako, važna im je podjednako trenerska pohvala i vršnjačko prijateljstvo. Oni drukčije razmišljaju i drukčije prosuđuju jer su stariji i već spadaju u starije adolescente te se statistički značajno razlikuju od ostale dvije dobne skupine. Možemo reći da već imaju formiranu osobnost, već imaju svoje stavove te pripadaju odrasloj populaciji pa ovaj motivacijsko–sociološki model više ne vrijedi za njih. Kod njih se manje očituju „percipirana kompetentnost“ i „roditeljska vjerovanja u dobrobit bavljenja sportom“.

Prema dobivenim rezultatima, intrinzična motivacija, socijalna orijentacija te neke varijable za procjenu roditeljske potpore djeci u sportu najviše razlikuju dječake hrvače, s time da je najveća razlika uočena između mlađe (11–13 godina) i starije (14–15 godina) dobne skupine ispitanika (Tablica 13.2., str. 117), dok se najstarija dobna skupina (kadeti, 16–17 godina) podjednako i statistički značajno razlikuje od obje navedene skupine. Ovakvi rezultati idu u prilog individualizaciji hrvačkog treninga. S obzirom na velike razlike ovih dobnih skupina smatramo kako bi način rada trenera kod njih trebao biti različit, a kako se prema svakoj treba imati različit pristup, idealno bi bilo kada bi svaka dobna skupina mogla

odvojeno trenirati. Kako u svim klubovima to nije tako i ako već moraju zajedno trenirati s istim trenerom, onda se dječacima hrvačima različitih godina starosti treba što više pristupati individualno, uzimajući u obzir njihovu dob.

Sve dobne skupine pridaju važnost pozitivnim potkrepljenjima ali starijima i kadetima to više nije toliko važno. Trenerska pohvala je važna, ali ne razlikuje dobne skupine, odnosno ona se provlači kod svih dobnih skupina i uloga je trenera približno ista kod sve tri dobne skupine, tako da se treneri ne bi trebali „opustiti“ tijekom vremena. Osim trenerske pohvale, dobne skupine se ne razlikuju ni po zadovoljstvu u hrvanju, niti posvećenosti ovom sportu. Uloga roditelja opada s godinama, što znači da je roditeljska potpora više važna kod mlađe dobne skupine, a manje kod starijih dječaka i kadeta. Obrnuto tome, uloga vršnjaka raste s godinama i kod kadeta je jako značajna. Zaključujemo kako mladi hrvači hrvanje doživljavaju kroz intrinzičnu motivaciju, socijalnu orijentaciju i kroz roditeljsku potporu, a važna im je trenerska pohvala i vršnjačko prijateljstvo.

U skladu s ciljem rada i postavljenom drugom hipotezom (H_2) – Postoji značajna povezanost između posvećenosti hrvanju, razine zadovoljstva, intrinzične motivacije i socijalne orijentacije, kanoničkom korelacijskom utvrđena je statistički značajna povezanost između jednog kanoničkog para koji objašnjava 47 % ukupne varijance na nivou značajnosti $p = 0,00$. Dakle, *potvrđena je druga postavljena hipoteza (H_2)*.

Kanonički faktor prvog i drugog seta varijabli u kanonički par povezuje socijalna orijentacija u obliku prihvaćanja grupe i intrinzična motivacija kroz poddimenziju „interes/uživanje“, što znači da su mladi hrvači intrinzično motivirani jer ih interesira hrvanje i poradi toga što uživaju u hrvanju te da im je jako važno prihvaćanje od strane prijatelja vršnjaka iz kluba.

Zaključujemo kako mlade dječake hrvače interesira hrvanje i užitak u hrvanju, motivira ih percipirana kompetentnost i roditeljsko vjerovanje u dobrobit bavljenja sportom te im je važno prihvaćanje od strane prijatelja vršnjaka iz kluba. Dobiveni glavni faktori upitnika mogu se interpretirati u prostoru socijalne orijentacije i intrinzične motivacije te roditeljske potpore, a ukazuju kako motivacijsko ozračje mladih sportaša, stvoreno od strane prijatelja

suboraca iz kluba može značajno djelovati na intrinzičnu motivaciju dječaka hrvača i pojačati razinu zadovoljstva u hrvanju.

Rezultati istraživanja otkrili su i negativnu korelaciju, između poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ te dimenzija zadovoljstvo u sportu i posvećenost sportu (Tablica 14.2., str. 123), a nelogično je i nemoguće da su posvećenost sportu i zadovoljstvo u sportu negativno povezani s interesom i uživanjem u sportu. To bi značilo da što je kod dječaka hrvača manji interes za hrvanje to je veće zadovoljstvo u hrvanju te što je manje zadovoljstvo u hrvanju to je veći interes i uživanje ispitanika u hrvanju. Ovakvi neočekivani i nelogični rezultati kanoničke korelacijske analize najvjerojatnije su proizašli iz nelogičnosti odgovora na negativno skalirane čestice upitnika intrinzične motivacije. Očigledno je da su se mladi dječaci hrvači zbunili kod svih negativnih čestica, a posebno krivo su shvatili česticu (izjavu) poddimenzije intrinzične motivacije „interes/uživanje“ „Ovaj sport me ne zanima previše“ (tablica iz Priloga 13, str. 216). Očito je da je ova čestica, ali i da su sve negativno skalirane čestice iz upitnika intrinzične motivacije za ovaj uzrast ispitanika nerazumljive i zbunjujuće pa se predlaže da se u nekim budućim i sličnim istraživanjima na ispitanicima ove starosne dobi navedene čestice modificiraju i preoblikuju u njima razumljivu ili pozitivnu formu, koja će im biti primjerenija.

Nadalje, kako su pouzdanosti poddimenzija upitnika intrinzične motivacije na granici prihvatljivih, preporuča se, da se u sljedećoj njegovoj primjeni analiziraju jedinstveni rezultati svih poddimenzija upitnika zajedno, a ne kao u ovom istraživanju zasebno za sve četiri poddimenzije jer upitnik u tom slučaju pokazuje dobru pouzdanost.

S obzirom na to da se trenerska pohvala pokazala kao značajna komponenta socijalne orijentacije, vjerojatno od tuda dolazi i nezadovoljstvo pa možemo citirati Passera (1988) koji navodi da „Kritična ili kaznena povratna informacije od trenera može izazvati visoku razinu negativnog utjecaja na djecu sportaše koja se boje neuspjeha i negodovanja, čime se doprinosi narušavanju sportske atmosfere“.

Ispitanici su većinom bili ponosni na bavljenje ovim sportom, jako ili izrazito jako su posvećeni i bilo bi im teško ili izrazito teško napustiti svoj sport. Ispitanici bavljenje hrvanjem nalaze zabavnim. Većina ispitanika misli kako ih suborci žele za prijatelje i da žele provoditi

vrijeme s njima. Smatraju kako su im roditelji izrazito jako ponosni na njihovo bavljenje hrvanjem, da im roditelji pomažu uvijek imati čistu sportsku opremu te kako roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za njih i znaju da roditelji vjeruju kako je njihovo bavljenje hrvanjem dobro za zdravlje.

Za trenere većina ispitanika kazuje kako su jako zadovoljni kada su oni dobri u hrvanju, da su pozitivno raspoloženi te da ih bodre i pohvaljuju. Roditeljski ponos se pokazao kao dominantan čimbenik, pored zajedničkih iskustava izvan treninga i trenerske pohvale. Jasno je i da postoji snažna povezanost između posvećenosti sportu te napredovanja i truda, ali i negativna povezanost, između intrinzične motivacije i zabave–uživanja u sportu. Dobiveni rezultati pokazuju kako postoji statistički značajna razlika u socijalnoj motivaciji između različitih dobnih skupina mladih hrvača i ističu važnost motivacije za postizanje pozitivnih afektivnih ishoda koje mladi mogu postići u sportu. Za temeljitije razumijevanje ovog odnosa treba imati na umu ograničenja istraživanja ovog tipa. Jedno ograničenje odnosi se na činjenicu da su podaci korelacijske prirode, što isključuje mogućnost zaključivanja uzročno–posljedičnih odnosa između čestica. Drugo ograničenje je uzorak ispitanika. Da bi se povećala općenitost rezultata, pored mladih koji se bave hrvanjem, u buduće studije trebaju se uključiti i mladi sportaši koji su odustali od hrvanja te treba istražiti manifestaciju motivacije i pozitivnih afektivnih ishoda te ispitati njihovu povezanost.

S obzirom na to da je sportska psihologija, kao disciplina, kod nas nedovoljno razvijena i da je odustajanje mladih od bavljenja sportom društveno važan problem koji je prepoznat u svijetu, a očituje se i u sportski najrazvijenijim zemljama, svako istraživanje ovoga tipa i ovoga područja predstavlja signifikantan iskorak u njezinom razvoju. Iako problem odustajanja mladih od sporta još uvijek nije dovoljno istražen niti je dobro znanstveno objašnjen i riješen, ovo je istraživanje još jedan značajan doprinos razumijevanju tog problema, koji ima širi društveni značaj i izlazi iz okvira akademske zajednice te predstavlja još jedan pomak k definiranju razine povezanosti socijalne okoline mladih hrvača i njihove razine zadovoljstva, intrinzične motivacije te posvećenosti hrvanju. Rano uključivanje djece u organizirani sport krucijalno je za razvoj sportskih vještina, socijalizaciju, samopoštovanje i očuvanje zdravlja, a adolescenti sa snažnijim prijateljskim vezama i oni koje je ekipa bolje prihvatila više su intrinzično motivirani i posvećeni nastavku bavljenja sportom i tjelesnoj aktivnosti te imaju više samopouzdanja i zadovoljniji su. Poradi

velikog pozitivnog utjecaja hrvanja na veliki broj različitih antropoloških obilježja, a koji su u direktnoj vezi i sa stanjem zdravlja djece i mladih, ovo istraživanje ima veliku važnost, jer je dokazalo koji čimbenici socijalne okoline i u kojoj mjeri doprinose motivaciji mladih dječaka.

Dobiveni rezultati potvrđuju mišljenja eksperata i trenera hrvanja u Hrvatskoj vezano uz važnost prijatelja vršnjaka i trenera kao ključnih motivatora u trenažnom procesu mladih hrvača te važnosti roditeljske potpore, kako moralne, tako i financijske. S obzirom na zanimljivost teme i činjenicu kako u posljednje vrijeme uočavamo povećano uključivanje djece i mladih u hrvanje, no isto tako i značajno odustajanje djece, a naročito adolescenata od bavljenja hrvanjem, iznenađuje činjenica kako ne postoje sustavna znanstvena istraživanja ove tematike, pogotovo ne u Hrvatskoj. Samim time ovo istraživanje predstavlja značajan napredak u navedenom smjeru. Zaključci omogućuju definiranje razine povezanosti socijalne okoline (roditelja, trenera i vršnjaka) mladih hrvača na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju te posvećenost hrvanju što će pomoći, kako roditeljima, tako i trenerima hrvanja u shvaćanju ponašanja dječaka hrvača na treninzima, natjecanjima, ali i u njihovoj cjelokupnoj sportskoj karijeri.

Nastavno na sve navedeno, roditeljima se sugerira njihova značajna uloga u motivaciji mladih dječaka hrvača kroz njihovo vjerovanje u dobrobit bavljenja sportom i učenje njihove djece prema njihovom modelu. Dječacima hrvačima naročito je važna uloga njihovih prijatelja vršnjaka iz kluba koja se očituje kroz prihvaćanje grupe. Trenerima se skreće pozornost na to da njihove pohvale imaju izuzetnu važnost te da utječu na povećanje motivacije dječaka za rad na treninzima i natjecanjima. Pohvale treba koristiti oprezno te se stoga preporučuje da mlade hrvače pohvaljuju kada god postignu primjetan i značajan napredak te dobre rezultate. Posljedično će to zadržati mlade u sportu, poboljšati njihovo zdravlje i pozitivno utjecati na antropološka obilježja te omogućiti da iskoriste sav svoj sportski potencijal.

POPIS LITERATURE

1. Agbuga, B. i Xiang, P. (2008) *Achievement goals and their relations to self-reported persistence/effort among Turkish students in secondary physical education*. Journal of Teaching in Physical Education, 27, 179-191.
2. Ajduković, M. i Kolesarić, V. (2003) *Etički kodeks istraživanja s djecom. Etički kodeks istraživanja s djecom*. Etički kodeks.
3. Allen, J. B. (2003) *Social motivation in youth sport*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 25, 551-567.
4. Allen, J. B. (2005) *Measuring social motivational orientations in sport: An examination of the construct validity of the SMOSS*. International Journal of Sport & Exercise Psychology, 3(2), 23-37.
5. Allender, S., Cowburn, G. i Foster, C. (2006) *Understanding participation in sport and physical activity among children and adults: a review of qualitative studies*. Health education research, 21 (6), 826-835.
6. Ashford, B., Biddle, S. i Goudas, M. (1993) *Participation in community sports centers: Motives and predictors of enjoyment*. Journal of Sport Sciences, 11, 249-256.
7. Babkes, M. L. i Weiss, M. R. (1999) *Parental influence on children's cognitive and affective responses to competitive soccer participation*. Pediatric Exercise Science, 11, 44-62.
8. Bačanac, Lj. i Radovanović, I. (2005) *Vaspitanje kroz sport*. Beograd: Učiteljski fakultet.
9. Bačanac, Lj., Petrović, N. i Manojlović, N. (2009) *Priručnik za roditelje mladih sportista*. Beograd: Republički zavod za sport.

10. Baić, M. i Kuleš, B. (2001) *Utjecaj treninga na neka antropološka obilježja dječaka hrvачa*. U: Findak, V. (ur.), „Programiranje opterećenja u području edukacije, sporta i sportske rekreacije”.
11. Baić, M., Sertić, H. i Segedi, I. (2005) *Differences in some anthropological characteristics between boys engaged in Martial arts and boys non – athletes aged 12*. U: Sadowski Jerzy (ur.), Proceedings book of International Scientific Conference "Coordination in motor abilities in scientific research".
12. Baić, M., Sertić, H. i Cvetković, Č. (2006) *Differences in physical fitness levels of greco – roman wrestlers with varying degrees of success*. Kinesiologia slovenica, 12(2), 5-12.
13. Baić, M. (ur.), (2007) *Primjena hrvanja u ostalim sportovima*. Zagreb. Kineziološki fakultet.
14. Baić, M., Gluhak, P. i Cvetković, Č. (2012) *Specifična kondicijska priprema mladih dječaka hrvачa*. U: Jukić, I., Gregov, C., Šalaj, S., Milanović, L. i Wertheimer, V. (ur.), Zbornik radova 10. godišnje međunarodne konferencije „Kondicijska priprema sportaša 2012“.
15. Baić, M., Karninčić, H. i Šprem, D. (2014) *Beginning Age, Wrestling Experience and Wrestling Peak Performance – Trends in Period 2002 – 2012*. Kineziologija: međunarodni znanstveni časopis iz područja kineziologije i sporta, 46(1), 94-100.
16. Baić, M., Karninčić, H. i Šprem, D. (2014) *Početak treniranja, trenažno iskustvo i hrvачka zrelost – trendovi 2002–2012*. U: Milanović, D., G. (ur.), 7th international scientific conference on kinesiology, Fundamental and applied kinesiology – step forward.
17. Balaguer, I., Crespo, M. i Duda, J. L. (1996) *The relationship of motivational climate and athletes' goal orientations to perceived/preffered leadership style*. Journal of Sport and exercise Psychology, 18(3).

18. Balaguer, I. J., Duda, J. L., Atienza, F. L. i Mayo, C. (2002) *Situational and dispositional goals as predictors of perceptions of individual and team improvement, satisfaction and coach ratings among elite female handball teams*. *Psychology of Sport and Exercise*, 3(4), 293-308.
19. Bandura, A. (1973) *Aggression: A social learning analysis*. New Jersey: Prentice – Hall.
20. Bandura, A. (1977) *Social learning theory*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – Hall.
21. Bandura, A. (1989) *Human agency in social cognitive theory*. *American Psychologist*, 44(9), 1175-1184.
22. Bandura, A. (1997) *Self – efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman Publishing.
23. Barić, R. (2001) *Promjene u intrinzičkoj motivaciji kod djece koja biraju različite programe vježbanja*. Magistarski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
24. Barić, R., Cecič-Erpič, S. i Babić, V. (2002) *Intrinsic motivation and goal orientation in track – and – field children*. *Kinesiology: international journal of fundamental and applied kinesiology*, 34(1), 50-60.
25. Barić, R. (2004) *Klima v športu*. Magistarski rad. Ljubljana: Sveučilište u Ljubljani, Filozofski fakultet.
26. Barić, R. i Horga, S. (2006) *Psihosocijalni i odgojni aspekti interakcije trenera i djeteta sportaša*. U: Grgurić, J. i Batinica, M. (ur.), *Sport i zdravlje djece i mladih – Zbornik radova*.

27. Barić, R. i Horga, S. (2006) *Psychometric Properties of the Croatian Version of Task and Ego Orientation in Sport Questionnaire (Cteosq)*. *Kinesiology: international journal of fundamental and applied kinesiology*, 38(2), 135-142.
28. Barić, R. (2007) *Trener i motivacija sportaša*. Sportske novosti. Popularan rad.
29. Barić, R. (2012) *Motivacija i prepreke za tjelesno vježbanje*. *Arhiv za higijenu rada i toksikologiju*, 63(3), 47-58.
30. Barić, R., Vlašić, J. i Cecić-Erpič, S. (2014) *Goal orientation and intrinsic motivation for physical education: does perceived competence matter?*. *Kinesiology: international journal of fundamental and applied kinesiology*, 46(1), 117-126.
31. Bartoluci, S. (2021) *Uloga sporta u suvremenom društvu*. U: Bartoluci, M., Škorić, S. i Andrijašević, M. (ur.), *Menadžment sportskoga turizma i njegovih srodnih oblika*. Zagreb, Narodne novine; Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, str. 71-79.
32. Bauer, K. W., Nelson, M. C., Boutelle, K. N. i Neumark-Sztainer, D. (2008) *Parental influences on adolescents' physical activity and sedentary behavior: longitudinal findings from Project EAT – II*. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5(1), 12.
33. Beck, R. C. (2003) *Motivacija [Motivation: Theories and principles]*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
34. Becker, H. S. (1960) *Notes on the concept of commitment*. *American Journal of Sociology*, 32-40.
35. Berndt, T. J. (1982) *The features and effects of friendship in early adolescence*. *Child Develop.* 53, 1447-1460.
36. Berndt, T. J., Hawkins, J. A. i Jiao, Z. (1999) *Influences of friends and friendships on adjustment to junior high school*. *Merrill-Palmer Quarterly*, 45, 13-41.

37. Biletić, I. i Slačanac, K. (2014) *Utjecaj šestomjesečnog treninga na neka antropometrička obilježja dječaka hrvača u hrvачkom klubu „Hrvatski dragovoljac”*. U: Findak, V. (ur.), Zbornik radova 23. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske.
38. Biletić, I., Baić, M. i Benassi, L. (2020) *Longitudinal Changes of Selected Anthropometric Characteristics, Motor and Functional Abilities in Different Populations of Boys from 11 to 13 Years of Age under the Influence of Physical Exercise*. *Sport science*, 14(1), 7–16.
39. Biddle, S., Wang, J. C. K., Kavussanu, M. i Spray, C. (2003) *Correlates of achievement goal orientations in physical activity: A systematic review of research*, *European Journal of Sport Science*, 3(5), 1-20.
40. Birjukov, A., Kafarov, N. i Lukjanov, A. (1986) *Neke methodske osobenosti primene masaže u zagrevanju rvača, Teorija i praksa fizičke kulture*, Moskva. (Original: Бирюков, А. А. Кафаров Н. А., Лукьянов А. Г. Некоторые методические особенности применения разминочного массажа у борцов массажа // Теория и практика физической культуры, 1986.).
41. Bjelajac, S. (2006) *Sport i društvo*. Split, Redak.
42. Boiché, J. C. S. i Sarrazin, P. G. (2007) *Self – determination of contextual motivation, inter–context dynamics and adolescents’ patterns of sport participation over time*. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 685-703.
43. Bosnar, K. (2003) *Roditelji kao partneri školskog sporta: empirijska mjera roditeljske potpore*. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.), Zbornik radova V. konferencije o sportu Alpe – Jadran, str. 11-18.
44. Bosnar, K., Prot, F. i Matković, S. (2003) *Metric Properties of the Questionnaire of Parental Care in Sport*. U: Mitsou, A. (ur.), Abstracts of VII IOC Olympic World Congress on Sport Sciences.

45. Bosnar, K., Petrić, D. i Prot, F. (2003) *Skala samoprocjene roditeljske potpore djeci u bavljenju sportom*. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.), Zbornik radova V. konferencije o sportu Alpe – Jadran, str. 75-81.
46. Bosnar, K. i Lorger, M. (2006) *Mjerna svojstva skale roditeljske potpore u sportu učenika osnovne škole*. U: Findak, V. (ur.), Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije, str. 162–167.
47. Bosnar, K. i Turkalj, I. (2011) *Roditeljska potpora dječacima u individualnim i u ekipnim sportovima*. U: Prskalo, I. i Novak, D. (ur.), Zbornik radova „Tjelesna i zdravstvena kultura u 21. Stoljeću – kompetencije učenika“, str. 82-89.
48. Bratanić, M. i Maršić, T. (2005) *Povezanost motivacije učenika s gledištima o nastavniku*. Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu, 146(3), 300-312.
49. Brodtkin, P. i Weiss, M. R. (1990) *Developmental differences in motivation for participating in competitive swimming*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 12(3), 248-263.
50. Brustad, R. J. (1988) *Affective outcomes in competitive youth sport: The influence of intrapersonal and socialization factors*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 10(3), 307-321.
51. Brustad, R. J. (1992) *Integrating socialization influences into the study of children's motivation in sport*. Journal of Sport i Exercise Psychology, 14(1), 59-77.
52. Brustad, R. J. (1993) *Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity*. Pediatric Exercise Science, 5(3), 210-223.
53. Brustad, R. J. (1996) *Attraction to Physical Activity in Urban Schoolchildren: Parental Socialization and Gender Influences*, Research Quarterly for Exercise and Sport, 67(3), 316-323.

54. Brustad, R. J., Babkes, M. L. i Smith, A. L. (2001) *Youth in sport. Psychological considerations*. U: Singer, R., Hausenblas, H., Janelle, Ch. (ur.), *Handbook of Sport Psychology*. New York: John Wiley i Sons; str. 604-635.
55. Bugental, D. B. i Johnston, C. (2000) *Parental and child cognitions in the context of the family*. *Annual review of psychology*, 51 (1), 315-344.
56. Bukowski, W. M. i Hoza, B. (1989) *Popularity and friendship: Issues in theory, measurement, and outcome*. In T. J. Berndt i G. W. Ladd (Eds.), *Wiley series on personality processes. Peer relationships in child development*. John Wiley & Sons, 15-45.
57. Bukowski, W. M., Newcomb, A. F. i Hartup, W. W. (1996) *Friendship and its significance in childhood and adolescence: Introduction and comment*. *The company they keep: Friendship in childhood and adolescence*, 1-15.
58. Bungić, M. i Barić, R. (2009) *Tjelesno vježbanje i neki aspekti psihološkog zdravlja*. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 24(2), 65-75.
59. Burton, D. (1988). *Do anxious swimmers swim slower? Re-examining the elusive anxiety – performance relationship*. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 10(1), 45-61.
60. Carr, S., Weigand, D. A. i Hussey, W. (1999) *The relative influence of parents, teachers, and peers on children and adolescents' achievement and intrinsic motivation and perceived competence in physical education*. *Journal of Sport Pedagogy*, 5(1), 28-50.
61. Chan, D. K., Lonsdale, C. i Fung, H. H. (2012) *Influences of coaches, parents, and peers on the motivational patterns of child and adolescent athletes*. *Scandinavian Journal Of Medicine i Science In Sports*, 22 (4), 558-568.

62. Coakley, J. i White, A. (1992) *Making decisions: Gender and sport participation among British adolescents*. *Sociology of sport journal*, 9 (1), 20-35.
63. Coopersmith, S. (1967) *The antecedents of self - esteem*. San Francisco: W. H. Freeman and Company.
64. Cox, R. H. (2012) *Sport psychology: Concepts and applications* (7th ed.), New York, NY: McGraw-Hill.
65. Crnjac, D. (2017) *Socijalna okolina i sudjelovanje starijih adolescenata u nekim borilačkim sportovima*. Doktorski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
66. Csikszentmihalyi, M. (1975) *Beyond boredom and anxiety: The experience of play in work and games*. San Francisco: Jossey - Bass.
67. Cvenić, J. i Barić, R. (2015) *Psihometrijske karakteristike hrvatske verzije Upitnika intrinzične motivacije za vježbanje (IMI)*. *Napredak: časopis za pedagoški teoriju i praksu*, 156 (3), 341-355.
68. Cvenić, J. i Barić, R. (2016) *Razlike u intrinzičnoj motivaciji studentica u različitim stadijima promjene ponašanja povezanih s vježbanjem*. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 31, 22-28.
69. Cvetković, Č., Sertić, H., Marić, J., Pekas, D. i Baić, M. (2004) *Razlike između djece hrvača i nesportaša dobi od 11 godina u nekim antropološkim obilježjima*. U: Prskalo, I., Matas, M. i Vučak, S. (ur.), *Međunarodni znanstveno stručni skup Peti Dani Mate Demarina „Škola i razvoj“*, School and development: zbornik radova, 172-176.
70. DeCharms, R. (1968) *Personal causation*. New York: Academic Press.
71. Deci, E. L. (1971) *Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18(1), 105-115.

72. Deci, E. L. (1975) *Intrinsic motivation*. New York: Plenum. Press.
73. Deci, E. L., i Ryan, R. M. (1985) *Intrinsic motivation and self – determination in human behavior*. New York: Plenum Press.
74. Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2000) *The "What" and "Why" of Goal Pursuits: Human Needs and the Self – Determination of Behavior*. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
75. Deci, E. L. i Ryan, R. M. (2008) *Self – determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health*. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 49(3), 182-185.
76. Duda, J. L. i Hom, H. L. (1993) *Interdependencies between the Perceived and Self – Reported Goal Orientations of Young Athletes and Their Parents*. *Pediatric Exercise Science* 5(3), 234-241.
77. Duda, J. L. (1993) *Goals: A social – cognitive approach to the study of achievement motivation in sport*. U: R. N. Singer (ur.), *Handbook of research on sport psychology*. New York: MacMillan, str. 421-436.
78. Duda, J. L., Chi, L., Newton, M., Walling, M. D. i Catley, D. (1995). *Task and ego orientation and intrinsic motivation in sport*. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 40-63.
79. Duda, J. L. i Hall, H. (2001) *Achievement Goal Theory in Sport: Recent Extension and Future Directions*. U: Singer, R.N., Hausenblas, H.A. i Janelle C.M. (ur.), *Handbook of Sport Psychology*, New York: John Wiley & Sons, Inc, str. 417-444.
80. Duda, J. L. i Ntoumanis, N. (2005) *After – school sport for children: Implications of a task-involving motivational climate*. U: Mahoney J. L., Eccles J., Larson R. (ur.), *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after – school and community programs*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 311-330.

81. Duncan, S. C. (1993) *The role of cognitive appraisal and friendship provisions in adolescents' affect and motivation toward activity in physical education*. Research Quarterly for Exercise and Sport, 64(3), 314-323.
82. Dweck, C. S. (1986) *Motivational processes affecting learning*. American Psychologist, 41(10), 1040-1048.
83. Eccles, J. S. i Harold, R. D. (1991) *Gender differences in sport involvement: Applying the eccles' expectancy – value model*. Journal of Applied Sport Psychology, 3(1), 7-35.
84. Eccles, J. S., Wigfield, A. i Schiefele, U. (1998) *Motivation to succeed*. U: W. Damon i N. Eisenberg (ur.), Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development. John Wiley & Sons, Inc, 1017-1095.
85. Emery, G. i Tracy, N. L. (1987) *Theoretical issues in the cognitive-behavioural treatment of anxiety disorders*. U: Michelson, L. i Ascher, L. M. (ur.), Anxiety and stress disorders, Cognitive – behavioral assessment and treatment. New York; Guilford, 3-38.
86. Ewing, M. E. (1981) *Achievement orientations and sport behavior of males and females*. Thesis (Ph.D.). University of Illinois at Urbana – Champaign.
87. Fiškuš, M. (2014) *Psihologija sporta: Psihologija motivacije sportaša*. Istraži Me, istražite svijet psihologije [online], 2014. Dostupno na:
<https://www.istrzime.com/psihologija - sporta/psihologija - motivacije - sportasa/>
88. Fraser-Thomas, J., Côté, J. i Deakin, J. (2008) *Examining Adolescent Sport Dropout and Prolonged Engagement from a Developmental Perspective*, Journal of Applied Sport Psychology, 20(3), 318-333.
89. Fredricks, J. A. i Eccles, J. S. (2002) *Children's competence and value beliefs from childhood through adolescence: Growth trajectories in two male – sex – typed domains*. Developmental Psychology, 38(4), 519-533.

90. Fredricks, J. A. i, Eccles, J. S. (2004). *Parental Influences on Youth Involvement in Sports*. U: M. R. Weiss (ur.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*. Fitness Information Technology, 145-164.
91. Gable, D. *Once you've wrestled, everything else in life is easy*. Dostupno na: https://www.brainyquote.com/quotes/dan_gable_198630.
92. Garay, A. L., Levine, L., Lindsay Carter, J. E. i Montoye, H. (1974) *Genetic and anthropological studies of Olympic athletes*. New York: Academic Press.
93. García Calvo, T., Cervelló, E., Jiménez, R., Iglesias, D., Murcia, J., A., M. (2010) *Using Self – Determination Theory to Explain Sport Persistence and Dropout in Adolescent Athletes*. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(2), 677-684.
94. Gecas, V. (1971). *Parental Behaviours and Dimensions of Adolescent Self – Evaluation*. *Sociometry* 34(4), str. 466-482.
95. Gilja, M. (2007) *Faktorska struktura upitnika intrinzične motivacije na uzorku rukometaša*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
96. Givvin, K. B. (2001) *Goal Orientations of Adolescents, Coaches, and Parents: Is there a Convergence of Beliefs?*. *The Journal of Early Adolescence*. 21(2), 228-248.
97. Glibo, I. i Barić, R. (2017) *Narušava li roditeljski pritisak kvalitetu života mladih sportaša?*. U: Merkaš, M. i Brdovčak, B. (ur.), 1. međunarodni znanstveno–stručni skup Odjela za psihologiju Hrvatskog katoličkog sveučilišta „Zaštita i promicanje dobrobiti djece, mladih i obitelji“ – Knjiga sažetaka, 65-65.
98. Glibo, I. i Barić, R. (2017) *Roditeljski pritisak i kvaliteta života mladih sportaša*. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 53(1), 1-12.
99. Goričanec Obadić, N. (2015) *Socijalizacija i sport: Obitelj kao agens socijalizacije*. Završni rad. Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu.

100. Goudas, M. (1998). *Motivational Climate and Intrinsic Motivation of Young Basketball Players*. *Perceptual and Motor Skills*, 86(1), 323-327.
101. Gould, D., Feltz, D., Horn, T. i Weiss, M. (1982) *Reasons for discontinuing involvement in competitive youth swimming*. *Journal of Sport Behavior*, 5, 155-165.
102. Gould, D., Petlichkoff, L., Simons, J. i Vivera, M. (1987) *Relationship between Competitive State Anxiety Inventory – 2 subscale scores and pistol shooting performance*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 9(1), 33-42.
103. Gould, D. i Petlichkoff, L. (1988) *Participation motivation and attrition in young athletes*. *Children in sport*, 3, 161-178.
104. Gould, D., Eklund, R. C. i Petlichkoff, L. (1991) *Psychological Predictors of State Anxiety and Performance in Age-Group Wrestlers*. *Pediatric Exercise Science*, 3(3), 198-208.
105. Gould, D. (1996) *Personal Motivation Gone Awry: Burnout in Competitive Athletes*. *Quest*, 48(3), 275-289.
106. Gould, D., Tuffey, S., Udry, E. i Loehr, J. (1996) *Burnout in competitive junior tennis players: II. Qualitative analysis*. *The Sport Psychologist*, 10(4), 341-366.
107. Greblo, Z. i Lorger, M. (2006) *Roditeljska potpora djeci u momčadskim i ostalim sportovima*. U: Findak, V. (ur.), 15. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske „Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije”: zbornik radova, 115-120.
108. Greblo, Z., Bosnar, K. i Lorger, M. (2006) *Roditeljska potpora u predikciji sportske uspješnosti*. U: Jelčić, J., Lopižić, J., Lugović, G. i Sušan, Z. (ur.), *Ljudski potencijali kroz životni vijek – knjiga sažetaka*.

109. Greblo, Z., Lozančić, I. i Bosnar, K. (2006) *The assessment of Parental Support among Child Athletes and their Parents*. U: Heikinaro-Johansson, P. (ur.), *The role of Physical Education and Sport in Promoting Physical Activity and Health*.
110. Greblo, Z. i Bosnar, K. (2007) *Faktorska struktura roditeljske potpore djeci u sportu*. U: Findak, V. (ur.), *Antropološke, metodičke, metodološke i stručne pretpostavke rada u područjima edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije*, 106-111.
111. Greendorfer, S. L. i Lewko, J. H. (1978) *Role of Family Members in Sport Socialization of Children, Research Quarterly*. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation, 49(2), 146-152.
112. Hagger, M. S., Wood, C., Stiff, C. i Chatzisarantis, N. L. D. (2009) *The strength model of self-regulation failure and health – related behavior*. *Health Psychology Review*, 3(2), 208-238.
113. Hagger, M. S., Wood, C., Stiff, C. i Chatzisarantis, N. L. D. (2010) *Ego depletion and the strength model of self – control: A meta - analysis*. *Psychological Bulletin*, 136(4), 495-525.
114. Harter, S. (1978) *Effectance Motivation Reconsidered. Toward a Developmental Model*. *Human Development*, 21, 34-64.
115. Harter, S. (1981) *A model of intrinsic mastery motivation in children: Individual differences and developmental change*. U: Collins, W. A. (ur.), *Aspects of the Development of Competence: the Minnesota Symposia on Child Psychology*, 14, str. 215-255.
116. Hartup, W. W. (1993) *Adolescents and their friends*. U: Laursen, B. (ur.), *New directions for child development*. *Close friendships in adolescence*, 60, p. 3-22.
117. Hartup, W. W. (1999) *Constraints on Peer Socialization: Let Me Count the Ways*. *Merrill – Palmer Quarterly*, 45(1), 172-183.

118. Harwood, C. G., Spray, C. M. i Keegan, R. J. (2008). *Achievement goal theories in sport*. U: Horn, T. (ur.), *Advances in sport psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics. 3, 157-185, 444-448.
119. Hayashi, C. T. (1996) *Achievement Motivation among Anglo – American and Hawaiian Male Physical Activity Participants: Individual Differences and Social Contextual Factors*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(2), pp. 194-215.
120. Hellstedt, J. C. (1987) *The coach / parent / athlete relationship*. *The Sport Psychologist*, 1(2), 151-160.
121. Hellstedt, J. C. (1990) *Early adolescent perceptions of parental pressure in the sport environment*. *Journal of Sport Behavior*, 13(3), 135-144.
122. Hodge, K., Allen, J. B. i Smellie, L. (2008) *Motivation in Master's sport: Achievement and social goals*. *Psychology of Sport and Exercise*, 9 (2), pp. 157-176.
123. Holt, N. L. (2007) *Positive Youth Development Through Sport*. *International studies in physical education and youth sport*, Roehampton University, London, UK – Taylor & Francis e-Library, 2007.
124. Horga, S. (1993) *Psihologija sporta*. Zagreb. Kineziološki fakultet Zageb.
125. Horga, S., Štimac, D. i Jurinić Matoš, R. (1999) *Perception of motivating factors of different sport programs in children aged 10 – 11 years*. U: Hošek, V., Tilinger, P. i Bilek, L. (ur.), *Proceedings of the 10th European Congress of Sport Psychology – FEPSAC*, 2, 214-216.
126. Horga, S. (2009) *Psihologija sporta*. Zagreb. Kineziološki fakultet Zageb.

127. Horn, T. S. i Hasbrook, C. A. (1986) *Informational Components Influencing Children's Perceptions of Their Physical Competence*. U: Weiss, M. R. i Gould D. (ur.), Proceedings of the 1984 Olympic Scientific Congress. Sport for Children and Youths. Champaign, IL: Human Kinetics, str. 81-88.
128. Horn, T. S. (2004) *Developmental Perspectives on Self – Perceptions in Children and Adolescents*. U: Weiss, M. R. (ur.), Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective. Fitness Information Technology, str. 101-143.
129. Horn, T. S. i Horn, J. L. (2007) *Family influences on children's sport and physical activity participation, behavior, and psychosocial responses*. U: Tenenbaum, G. i Eklund, R. C. (ur.), Handbook of sport psychology, John Wiley & Sons, Inc., str. 685-711.
130. Hošek, A. V. (1979) *Utjecaj socioloških karakteristika na motoričke sposobnosti*. Kineziologija: međunarodni znanstveni časopis iz područja kineziologije i sporta, 9(1-2), 107-124.
131. Hošek, A. V., Momirović, K. i Prot, F. (1981) *Neposredni utjecaj obrazovanja i drugih socijalni činilaca na razvoj koordinacije pokreta*. Kineziologija: međunarodni znanstveni časopis iz područja kineziologije i sporta, 12(1-2), 77-81.
132. Hošek, A. V. i Momirović, K. (1997) *Struktura relacija između socijalnog statusa i osobina ličnosti maloletnih delinkvenata*. Psihologija, Beograd, 3, 197-230.
133. Howard, D. R. i Madrigal, R. (1990) *Who Makes the Decision: the Parent or the Child? The Perceived Influence of Parents and Children On the Purchase of Recreation Services*. Journal of Leisure Research, 22(3), 244-258.
134. Hoyle, R. H. i Leff, S. S. (1997) *The role of parental involvement in youth sport participation and performance*. Adolescence, 32(125), 233-243.

135. Järvinen, D. W. i Nicholls, J. G. (1996) *Adolescents' social goals, beliefs about the causes of social success, and satisfaction in peer relations*. *Developmental Psychology*, 32(3), 435-441.
136. Joesaar, H., Hein, V. i Hagger, M. S. (2011) *Peer influence on young athletes' need satisfaction, intrinsic motivation and persistence in sport: A 12 – month prospective study*. *Psychology of Sport and Exercise*, 12(5), 500-508.
137. Jurinić Matoš, R. i Horga, S. (1999) *Motivacijska klima u funkciji promjene intrinzičke motivacije*. U: Findak, V. i Delija, K. (ur.), *Zbornik 8. ljetne škole pedagoga fizičke kulture Republike Hrvatske*, 101-103.
138. Jurinić Matoš, R. (1999) *Razlike u intrinzičkoj motivaciji kod djece koja biraju različite programe vježbanja*. U: Milanović, D. (ur.), *Kineziologija za 21. stoljeće*, 366-368.
139. Jurinić Matoš, R. (1999) *The differences in intrinsic motivation between prepubertal children engaged in two sport programs*. U: Parisi, P., Pigozzi, F. i Prinzi, G. (ur.), *Proceedings of the 4th Annual Congress of the European College of Sport Science*, 562-562.
140. Jurinić Matoš, R. (1999) *Promjene u intrinzičkoj motivaciji kod djevojčica i dječaka pod utjecajem vježbanja*. U: doc.dr.Emil Hofman (ur.), *Zbornik radova IV.konferencije o sportu Alpe – Jadran*, 314-319.
141. Karković, R. (1998) *Roditelji i dijete u športu*. Zagreb; Oktar.
142. Karninčić, H. (2015) *Razlike i trendovi dobnih parametara u hrvatskom i europskom hrvanju i njihova aplikacija u kondicijsko planiranje*. U: Jukić, I., Gregov, C., Šalaj, S., Milanović, L. i Wertheimer, V. (ur.), *Kondicijska priprema sportaša 2015*, 401-405.

143. Karninčić, H., Baić, M. i Šprem, D. (2017) *Optimal age to begin with Greco – Roman wrestling and reach peak performance – trends in cases of world – class medal winners of various weight groups*. U: Baić, M., Drid, P., Starosta, W., Curby, D. i Karninčić, H. (ur.), International Scientific and Professional Conference on Wrestling "Applicable research in wrestling" : proceedings books, 56-62.
144. Karninčić, H., Baić, M., Slačanac, K., Penjak, A. i Jelaska, I. (2018) *Relationship between training experience and precompetition mood states in cadet wrestlers*. International Journal of Wrestling Science, 8(2), 9-13.
145. Keathley, K., Himelein, M. J. i Srigley, G. (2013) *Youth soccer participation and withdrawal: gender similarities and differences*. Journal of Sport Behavior, 36 (2), 171-188.
146. Keegan, R., Harwood, C., Spray, C. i Lavallee, D. (2009) *A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation*. Psychology of Sport and Exercise, 10 (3), 361-372.
147. Keegan, R., Spray, C., Harwood, C. i Lavallee, D. (2010) *The Motivational Atmosphere in Youth Sport: Coach, Parent, and Peer Influences on Motivation in Specializing Sport Participants*. Journal of Applied Sport Psychology, 22(1), 87-105.
148. Kane, J. E. (1984) *Psihologija i sport – psihološki vidovi fizičkog vaspitanja i sporta*. Beograd: Nolit. Prijevod djela: Psychological aspects of physical education and sport.
149. Kernis, M. H. (2003) TARGET ARTICLE: *Toward a Conceptualization of Optimal Self – Esteem*. Psychological Inquiry, 14(1), 1-26.
150. Kline, R. B. (1998) *Principles and practice of structural equation modelling*. New York: Guilford Press.

151. Kline, T. J. B. (2005) *Psychological Testing: A Practical Approach to Design and Evaluation*. SAGE Publications, Inc., Thousand Oaks, California.
152. Koka, A. i Hein, V. (2003) *The impact of sports participation after school on intrinsic motivation and perceived learning environment in secondary school physical education*. *Kinesiology: international journal of fundamental and applied kinesiology*, 35(1), 5-13.
153. Kunesh, M. A., Hasbrook, C. A. i Lewthwaite, R. (1992) *Physical Activity Socialization: Peer Interactions and Affective Responses among a Sample of Sixth Grade Girls*. *Sociology of Sport Journal*, 9(4), 385-396.
154. Ladd, G. W., Kochenderfer, B. J. i Coleman, C. C. (1996) *Friendship Quality as a Predictor of Young Children's Early School Adjustment*. *Child Development*, 67(3), 1103-1118.
155. Lazarević, Lj. (1987) *Psihološke osnove fizičke kulture*. Beograd: Partizan.
156. Lee, M. J., Whitehead, J. i Balchin, N. (2000) *The Measurement of Values in Youth Sport: Development of the Youth Sport Values Questionnaire*. *Journal of sport and Exercise Psychology*, 22(4), 307-326.
157. Leff, S. S. i Hoyle, R. H. (1995) *Young athletes' perceptions of parental support and pressure*. *Journal of Youth and Adolescence*, 24, 187-203.
158. Leng, E. Y., Ali, W. Z. W., Baki, R. i Mahmud R. (2010) *Stability of the Intrinsic Motivation Inventory (IMI) For the Use of Malaysian Form One Students in ICT Literacy Class*. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 6(3), 215-226.
159. Lewthwaite, R. (1990) *Motivational Considerations in Physical Activity Involvement*. *Physical Therapy*, 70(12), 808-819.

160. Locke, E. A. i Latham, G. P. (2002) *Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35 – year odyssey*. *American Psychologist*, 57(9), 705-717.
161. Lorger, M. i Bosnar, K. (2006) *Mjerna svojstva skale roditeljske potpore u sportu učenika osnovne škole*. U: Findak, V, (ur.), *Zbornik radova 15. ljetne škole kineziologa R. Hrvatske*, 162-167.
162. Macdonald, D. i Wright, J. (2003) *Families and their facilitation of young people's engagement in physical activity and physical culture*. Paper presented at 8th Australian Institute of Family Studies Conference, Feb. 2003.
Dostupno na: <http://www.aifs.org.au/institute/afrc8/macdonald.pdf>.
163. Maehr, M. L. i Nicholls, J. G. (1980) *Culture and Achievement Motivation: A Second Look*. U: Warren, N. (ur.), *Studies in Cross – Cultural Psychology* New York: Academic Press, 2, 221-267.
164. Maehr, M. L. i Breskamp, L. A. (1986) *The motivation factor: A theory of personal investment*. Lexington Books / D. C. Heath and Com.
165. Marić, J. (1985) *Rvanje klasičnim načinom*. Zagreb: Sportska tribina.
166. Marić, J., Baić, M. i Cvetković, Č. (2007) *Primjena hrvanja u ostalim sportovima*. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu: Tiskara Zelina, Zelina.
167. Maršić, T., Paradžik, P., Breslauer, N. (2006) *Spolne razlike u motivaciji za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture*. *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 147(3), 328-334.
168. Martins, P. i Pedro, S. D. (2017) *Motivational Regulations and Recovery in Olympic Wrestlers*. *International Journal of Wrestling science*, 7(1), 27-34.
169. Matković, S., Prot, F. i Bosnar, K. (2003) *Roditeljska potpora mladim sportašima*. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.), *Zbornik radova V. konferencije Alpe – Jadran*, 121-127.

170. McAuley, E., Duncan, T. i Tammen, V. V. (1989) *Psychometric Properties of the Intrinsic Motivation Inventory in a Competitive Sport Setting*. A Confirmatory Factor Analysis, *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 60(1), 48-58.
171. McCarthy, P. J., Jones, M. V. i Clark-Carter, D. (2008) *Understanding enjoyment in youth sport: A developmental perspective*. *Psychology of Sport and Exercise*, 9(2), 142-156.
172. McClelland, D. C., Atkinson, J. W., Clark, R. A. i Lowell, E. L. (1953) *The achievement motive*. New York: Appleton – Century – Crofts.
173. Milanović, D. (2004) *Teorija treninga: priručnik za praćenje nastave i pripremanje ispita*. Zagreb. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
174. Milanović, D., Čustonja, Z. i Hrženjak, M. (2016) *Sport u razvitku hrvatskoga društva*. U: Findak, V. (ur.), *Kineziologija i područja edukacije, sporta, sportske rekreacije i kineziterapije u razvitku hrvatskog društva: zbornik radova*, 41-54.
175. Momirović, K., Hošek, A. i Bosnar, K. (1981) *Utjecaj socijalnog statusa i inteligencije na povezanost obrazovanja i koordinacije pokreta*. *Kineziologija: međunarodni znanstveni časopis iz područja kineziologije i sporta*, 12(1-2), 83-86.
176. Moore, L. L., Lombardi, D. A., White, M. J., Cambell, J. L., Oliveria, S. A. i Ellison, R. C. (1991) *Influence of parents' physical activity levels on activity levels of young children*. *The Journal of Pediatrics*, 118(2), 215-219.
177. Mulvihill, C., Rivers, K. i Aggleton, P. (2000) *Physical Activity „At Our Time“: Qualitative Research among Young People Aged 5 to 15 Years and Parents*. London: Health Education Authority.
178. Nekić, J. i Barić, R. (2021) *Ustrajanje ili odustajanje Razlike između mladih sportaša i sportašica u različitim sportovima*. *Kondicijska priprema sportaša 2021*. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Izvorni znanstveni rad.

179. Nicholls, J. G. (1984) *Achievement motivation: Conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance*. *Psychological Review*, 91(3), 328-346.
180. Nicholls, J. G. (1989) *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
181. Novak, J. (2020) *Pouzdanost mjerenja u psihologiji: Razvoj metode, zaludenost Cronbachovim alfa koeficijentom i preporuke za ispravnu procjenu pouzdanosti*. *Psihologijske teme*, 29(2), 427-457.
182. Oja, P., Bull, F. C., Fogelholm, M. i Martin, B. W. (2010) *Physical activity recommendations for health: what should Europe do?*. *BMC Public Health*, 11, 10:10.
183. Passer, M. W. (1988) *Determinants and consequences of children's competitive stress*. U: Smoll, F. L., Magill, R. A., Ash, M. J. (ur.), Champaign, IL, *Human Kinetics, Children in sport* 3, 203-227.
184. Pekas, D., Sertić, H., Marić, J. i Cvetković, Č. (2005) *Razlike između djece hrvača i nesportaša u dobi od 12 godina u nekim antropološkim obilježjima*. U: Delija, K. (ur.), 14. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske „Informatizacija u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije“: zbornik radova, 108-113.
185. Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Tuson, K. M., Briere, N. M. i Blais, M. R. (1995) *Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and a motivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS)*. *Journal of sport and Exercise Psychology*, 17, 35-35.
186. Pelletier, L. G., Fortier, M. S., Vallerand, R. J. i Brière, N. M. (2001) *Associations Among Perceived Autonomy Support, Forms of Self – Regulation, and Persistence: A Prospective Study*. *Motivation and Emotion* 25, 279-306.

187. Perasović, B. i Bartoluci, S. (2007) *Sociologija sporta u hrvatskom kontekstu*. Sociologija i prostor. Časopis za istraživanje prostornog i sociokulturnog razvoja, 175(1), 105-119.
188. Petlichkoff, L. M. (1993) *Coaching children: understanding their motivational process*. Sport Science Review, 2 (2), 48-67.
189. Petošić, I. (2007) *Roditelji u sportu*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
190. Petrov, R. (1977) *Svobodna i klasička borba*. Sofija: Medicina i fizkultura. (prijevod Marić, J. – u rukopisu).
191. Petrović, K., Momirović, K. i Hošek, A. (1982) *Relations between structures determined on the indicators of social and taxonomic structures determined on the means rues of motoric abilities*. 10th World Congress of Sociology, Mexico City.
192. Pierce, S., Gould, D., Cowburn, I. i Driska, A. (2016) *Understanding the process of psychological development in youth athletes attending an intensive wrestling camp*. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health, 8(4), 332-351.
193. Pravilnik o sustavu, uvjetima i organizaciji hrvачkih natjecanja, Hrvatskog hrvачkog saveza, Dostupno na:
<https://dokumen.tips/reader/f/pravilnik-o-sustavu-uvjetima-i-organizaciji-hrvaoekih-sukladno-stavku-1-ovoga>
194. Pribanić, M. (2006) *Doprinos motivacije za postignućem intrinzičnoj i ekstrinzičnoj motivaciji djevojčica koje se bave atletikom*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
195. Rawdeke, T. D. (1997) *Is athlete burnout more than just stress? A sport commitment perspective*. Journal of Sport & Exercise Psychology, 19(4), 396-417.

196. Roberts, G. C. (1992) *Motivation in sport: conceptual constraints and convergence*. U: Roberts, G. C. (ur.), *Motivation in sport and exercise*. Champaign, IL: Human Kinetics, 3-29.
197. Roberts, G. C., Treasure, D. C., Hall, H. (1994) Parental Goal Orientations and Beliefs About the Competitive – Sport Experience of Their Child. *Journal of Applied Social Psychology*. 24(7), 631-645.
198. Roberts, G. C., Treasure, D. i Balague, G. (1998) *Achievement goals in sport: The development and validation of the Perception of Success Questionnaire*. *Journal of Sports Sciences*, 16(4), 337-347.
199. Roberts, G. C., Teasure, D. C., Cornoy, D. E. (2007) *Understanding the dynamics of motivation in sport and physical activity: An achievement goal interpretation*. U: Tenenbaum, G. & Eklund, R. C. (ur.), *Handbook of sport psychology*. John Wiley & Sons, Inc., 3-30.
200. Rosenberg, M. (1965) *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
201. Rowe, N., Adams, R., Beasley, N. i England, S. (2004) *Driving up participation in sport: The social context, the trends, the prospects and the challenges*. *Driving Up Participation in Sport*.
202. Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000) *Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions*. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.
203. Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000) *Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being*. *The American Psychologist*, 55(1), 68-78.
204. Rybalko, B. (1971) *Silovaja pogotovka borca*. Minsk: Belarus, Okladka Zastepcza.

205. Sacks, D. N., Tenenbaum, G. i Pargman, D. (2008) *Providing sport psychology services to families*. U: Dosil, J. (ur.), *The sport psychologist's handbook: A guide for sport specific performance enhancement* (2nd Ed.). The Atrium Southern Gate, Chichester, West Sussex: John Wiley and Sons, Ltd.
206. Sánchez-Miguel, P. A., Leo, F. M., Sánchez-Oliva, D., Amado, D., García-Calvo, T. (2013) *The importance of parents' behavior in their children's enjoyment and a motivation in sports*. *Journal of Human Kinetics*, 36(1), 169-177.
207. Sarrazin, P., Vallerand, R. J., Guillet, E., Pelletier, L. G. i Cury, F. (2002) *Motivation and dropout in female handball players: a 21 – month prospective study*. *European Journal of Social Psychology*, 32(3), 395-418.
208. Savin-Williams, R. C. i Berndt, T. J. (1990) *Friendship and peer relations*. U: Feldman, S. S. i Elliott, G. R. (ur.), *At the threshold: The developing adolescent*. Harvard University Press, str. 277-307.
209. Scanlan, T. K. i Passer, M. W. (1978) *Factors related to competitive stress among male youth sports participants*. *Medicine and Science in Sports*, 10(2), 103-108.
210. Scanlan, T. K. i Lewthwaite, R. (1986) *Social Psychological Aspects of Competition for Male Youth Sport Participants: IV. Predictors of Enjoyment*. *Journal of Sport Psychology*, 8, 25-35.
211. Scanlan, T. K. i Lewthwaite, R. (1988) *From stress to enjoyment: Parental and coach influences on young participants*. U: Brown, E. W. i Brown, C. F. (ur.), *Competitive Sports children and youth: An overview of research and issues*, Champaign, IL: Human Kinetics, str. 41-48.
212. Scanlan, T. K. i Simons, J. P. (1992) *The construct of sport enjoyment*. *Motivation in sport and exercise*, 199-215.

213. Scanlan, T. K., Simons, J. P., Carpenter, P. J. i Schmidt, G. W. (1993) *The Sport Commitment Model: Measurement development for the youth – sport domain*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 15(1), 16-38.
214. Schilling, T. A. i Hayashi, C. T. (2001) *Achievement Motivation among High School Basketball and Cross – Country Athletes: A Personal Investment Perspective*. Journal of Applied Sport Psychology, 13(1), 103-128.
215. Segedi, I., Budinščak, M., Sertić, H. i Krstulović, S. (2005) *Changes in certain anthropological characteristics of boy wrestlers after a one year training period*. U: 4. international scientific conference on kinesiology Proceedings Book, 390-394.
216. Sertić, H. (2004) *Osnove borilačkih sportova: judo, karate, hrvanje*. Zagreb. Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
217. Sertić, H., Đapić, P. i Baić, M. (2004) *Razlike između djece džudaša i hrvачa dobi od 11 godina u nekim antropološkim obilježjima*. U: Matas, M., Vučak, S. i Prskalo, I. (ur.), Škola i razvoj, 185-189.
218. Sertić, H. (2005) *Changes in certain anthropological characteristics of boy wrestlers after a one – year training period*. U: Milanović, D. i Prot, F. (ur.), "Science and profession – challenge for the future": 4rd international scientific conference, 391-394.
219. Sertić, H., Segedi, I., Baić, M. i (2005) *One year martial arts training effects on some anthropological characteristics of 12 – year old boys*. U: Dragan Milanović, F. (ur.), Proceedings Book of the 4 rd International Scientific Conference “Kinesiology – New Perspectives”, 387.390.
220. Sertić, H., Budinščak, M. i Segedi, I. (2006) *Razlike u nekim antropološkim obilježjima između trinaestogodišnjih dječaka hrvачa, dječaka nesportaša i dječaka koji se bave nekim drugim sportom*. U: Findak, V. (ur.), Kvaliteta rada u područjima edukacije, sporta i sportske rekreacije: zbornik radova, 228-232.

221. Sertić, H., Segedi, I., Kuštro, N. i Budinščak, M. (2015) *Analiza razloga za bavljenjem sportom kod djece viših razreda osnovne škole*. U: Findak, V. (ur.), 24. ljetna škola kineziologa Republike Hrvatske, 445-449.
222. Sindik, J. (2008) *Sport za svako dijete: kako odabrati pravi sport, brinuti se o zdravlju i osigurati pozitivno iskustvo od samog početka*. Lekenik: Ostvarenje d.o.o.
223. Singer, R. N., Gerson, R. F. i Ridsdale, S. (1979) *The effect of various strategies on the acquisition, retention, and transfer of a serial positioning task (Tech. Rep. 399)*. Washington, D.C: U.S. Army Research Institute for the Behavioral and Social Sciences.
224. Sit, C. H. P. i Lindner, K. J. (2005) *Motivational orientations in youth sport participation: Using Achievement Goal Theory and Reversal Theory*. *Personality and Individual Differences*, 38(3), 605-618.
225. Sit, C. H. P. i Lindner, K. J. (2006) *Situational state balances and participation motivation in youth sport: a reversal theory perspective*. *The British Journal of Educational Psychology*, 76 (2), 369-384.
226. Slačanac, K., Baić, M. i Cvetković, Č. (2010) *Utjecaj treninga na neka antropološka obilježja mladih hrvača*. U: V. Findak (ur.), *Zbornik radova 18. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske*, str. 188-194.
227. Slačanac, K. (2017) *Povezanost rapidnog smanjenja tjelesne mase i uspjeha hrvača*. Doktorski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
228. Slačanac, K. i Žugaj, N. (2020) *Differences in Self – Assessment of Preparedness of Wrestlers Before Competition*. U: Cacek, J., Sajdlová, Z. i Šimková, K (ur.), *Proceedings book of the 12th International Conference on Kinanthropology. Sport and Quality of Life*. Brno, Czech Republic: Faculty of Sports Studies Masaryk University, str. 50-56.

229. Smith, R. E. i Smoll, F. L. (2005) *Assessing psychosocial outcomes in coach training programs*. U: Hackfort, D., Duda, J. L. i Lidor, R. (ur.), *Handbook of research in applied sport and exercise psychology: International perspectives*. Morgantown, WV: Fitness Information Technology, 293-316.
230. Smith, R., Smoll, F. i Cumming, S. (2007) *Effects of a Motivational Climate Intervention for Coaches on Young Athletes' Sport Performance Anxiety*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29(1), 39-59.
231. Smoll, F. L., Smith, R. E., Barnett, N. P. i Everett, J. J. (1993) *Enhancement of children's self-esteem through social support training for youth sport coaches*. *Journal of Applied Psychology*, 78(4), 602-610.
232. Smoll, F. L., Cumming, S. P. i Smith, R. E. (2011) *Enhancing Coach-Parent Relationships in Youth Sports: Increasing Harmony and Minimizing Hassle*. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 6(1), 13-26.
233. Snyder, E. E. i Spreitzer, E. A. (1973) *Family influence and involvement in sports*. *Research Quarterly*. American Association for Health, Physical Education and Recreation, 44 (3), 249-255.
234. Srednoselec, D. i Barić, R. (2011) *Utjecaj roditeljskog pritiska na djecu sportaše iz perspektive trenera*. U: Kolesarić, V. (ur.), *Sažeci priopćenja 19. godišnje konferencije hrvatskih psihologa: Vrijeme sličnosti i razlika – izazov psihologiji i psiholozima*, 103-103.
235. Standage, M., Duda, J. L. i Ntoumanis, N. (2005) *A test of self-determination theory in school physical education*. *British Journal of Educational Psychology*, 75(3), 411-433.
236. Stroot, S. A. (2002) *Socialisation and participation in sport*. *Sociology of Sport and Physical Education: An Introduction*.

237. Stuntz, C. P. i Weiss, M. R. (2003) *Influence of Social Goal Orientations and Peers on Unsports man like Play*. Research Quarterly for Exercise and Sport, 74(4), 421-435.
238. Stuntz, C. P. i Weiss, M. R. (2009) *Achievement goal orientations and motivational outcomes in youth sport: The role of social orientations*. Psychology of Sport and Exercise, 10(2), 255-262.
239. Stuntz, C. P. i Weiss, M. R. (2015) *Social Goal Orientations, Perceived Beliefs of Significant Others, and Adolescents' Own Beliefs about Un sports person like Play*. Journal of Sport Behavior, 38(1), 79-96.
240. Šafarić, Z., Prot, F. i Bosnar, K. (2003) *Roditeljska potpora srednjoškolcima za bavljenje sportom*. U: Puhak, S. i Kristić, K. (ur.), Zbornik radova V. konferencije o sportu Alpe – Jadran, 106-112.
241. Šilić, N. (2014) *Čimbenici zadovoljstva mladih plivača: uloga ciljne orijentacije i socijalne motivacije*. Doktorski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet.
242. Šilić, N., Crnjac, D., Lovrić, F. (2019) *Ciljna orijentacija i socijalna motivacija kao prediktori zadovoljstva u plivanju*. U: Babić, V. (ur.), Zbornik radova 28. ljetne škole kineziologa RH, Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, str. 610-617.
243. Šimić, D. (2016) *Motivacija za učenje stranog jezika u razrednoj nastavi*. Diplomski rad. Osijek, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
244. Štimac, D. (2000) *Međudnos motivacijskih koncepata i njihov odnos prema osobinama ličnosti: stabilnost u vremenu*. Neobjavljeni magistarski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju.

245. Taber, K. S. (2018) *The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education*. Research in Science Education, 48(6), 1273-1296.
246. Tammelin, T., Nayha, S., Hills A. i Javelin, M. R. (2003) *Adolescent participation in sports and adult physical activity*. American Journal of Preventive Medicine, 24(1), 22-28.
247. Tanner, J. M. (1964) *The physique of the Olympic athlete*. London: George Allen and Unwin Ltd.
248. Terek, I. (2018) *Dijete u suvremenom društvu*. Završni rad. Čakovec: Međimursko veleučilište u Čakovcu.
249. Theeboom, M., De Knop, P. i Weiss, M. R. (1995) *Motivational climate, psychological responses, and motor skill development in children's sport: A field – based intervention study*. Journal of Sport and Exercise Psychology, 17(3), 294-311.
250. Tišma, V. i Barić, R. (2018) *Razlike u procjeni kvalitete života i motivaciji za vježbanjem kod adolescentica normalne i prekomjerne tjelesne mase*. U: Brajša-Žganec, A., Penezić, Z. i Tadić Vujčić, M. (ur.), 26. godišnja konferencija hrvatskih psihologa „Kvaliteta života kroz životni vijek: izazovi i preporuke” Sažetci priopćenja. str. 5-5.
251. Tišma, V., Barić, R., Karlović, M., Greblo Jurakić, Z., Sorić, M. i Mišigoj–Duraković, M. (2020) *Kvaliteta života i motivacija za vježbanje muških adolescenata različitog indeksa tjelesne mase*. U: Milanović, L., Wertheimer, V. i Jukić, I. (ur.), 18. godišnja međunarodna konferencija „Kondicijska priprema sportaša 2020“ – Zbornik radova. str. 295-298.
252. Tomažin, O. (2015) *Utjecaj sporta na rast i razvoj djece predškolskog uzrasta*. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli Odjel za odgojne i obrazovne znanosti.

253. Townsend, M. i Murphy, G. (2001) *"Roll up and spend your last dime" the merry – go – round of children's extracurricular activities in modern society*. The ACHPER Healthy Lifestyles Journal, 48(3-4), 10-13.
254. Trboglav, M. (2006) *Ciljna orijentacija i motivacijska klima – prediktori intrinzične motivacije u sportu*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet.
255. Treasure, D. (2001) *Enhancing Young People's Motivation in Youth Sport: An Achievement Goal Approach*. U: Roberts, G. C. (ur.), *Advances in Motivation in Sport and Exercise*, Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, str.79-101.
256. Trost, S., Sallis, J. F., Pate, R. P., Freedson, S. P., Taylor, W. C. i Dowda, M. (2003) *Evaluating a model of parental influence on youth physical activity*. American Journal of Preventive Medicine, 25(4), 277-282.
257. Turalija, Z. (2012) *Povezanost akademskog postignuća, akademske samoeфикаsnosti, akademske samoregulacije i samoeфикаsnosti za samoregulaciju s akademskom prokrastinacijom*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet.
258. Ullrich-French, S. i Smith, A. L. (2009) Social and motivational predictors of continued youth sport participation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(1), 87-95.
259. Urdan, T. C. i Maehr, M. L. (1995) *Beyond a two – goal theory of motivation and achievement: A case for social goals*. Review of Educational Research, 65(3), 213-243.
260. Üzümlü, H. (2018) *Athletes' Perception of Coaches' Behavior and Skills about Their Sport*. Journal of Education and Training Studies, 6 (5), 28-33.
261. Vallerand, R. J. (2004) *Intrinsic and extrinsic motivation in sport*. Encyclopedia of applied psychology, 2, 427-435.

262. Vallerand, R. J. (2007) *Intrinsic and extrinsic motivation in sport and physical activity: A review and a look at the future*. U: G. Tenenbaum, G. i Eklund, R. C. (ur.), *Handbook of sport psychology*: John Wiley & Sons, Inc, str. 59-83.
263. Valjan Vukić, V. (2009) *Obitelj i škola – temeljni čimbenici socijalizacije*. *Magistra Iadertina*, 4.(1), 172-178.
264. Vasta, R., Haith, M. M. i Miller, S. A. (1998) *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
265. Vazou, S., Ntoumanis, N. i Duda, J. L. (2006) *Predicting young athletes' motivational indices as a function of their perceptions of the coach – and peer – created climate*. *Psychology of Sport and Exercise*, 7(2), 215-233.
266. Vesković, A. (2012) *Roditelji kao agensi sportske socijalizacije mladih*. Doktorski rad. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Filozofski fakultet.
267. Vračan, D., Sertić, H. i Baić, M. (2004) *Razlike između dječaka džudaša i dječaka nesportaša u nekim antropološkim obilježjima*. U: Matas, M., Vučak, S. i Prskalo, I. (ur.), „Škola i razvoj”, *School and development: međunarodni znanstveno stručni skup: zbornik radova*. str. 161-166.
268. Vračan, D., Baić, M. i Starčević, N. (2017) *Ambidexterity and performance in wrestling*. *Acta Kinesiologica*, 11 (Suppl. 2), str. 12-16.
269. Wankel, L. M. i Kreisel, P. S. (1985) *Factors Underlying Enjoyment of Youth Sports: Sport and Age Group Comparisons*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7 (1), 51-64.
270. Weinberg, R. S. (1984) *Relationship between Extrinsic Rewards and Intrinsic Motivation*. *Psychological Reports*, 3, 1255-1258.

271. Weiss, M. R. (1987) *Self – esteem and achievement in children's sport and physical activity*. *Advances in Pediatric Sport Sciences*, 2, 87-119.
272. Weiss, M. R. i Petlichkoff, L. M. (1989) *Children's Motivation for Participation in and Withdrawal from Sport: Identifying the Missing Links*. *Pediatric Exercise Science*, 1(3), 195-211.
273. Weiss, M. R. i Bredemeier, B. J. L. (1990) *Moral development in sport*. *Exercise and Sport Sciences Reviews*, 18(1), 331-378.
274. Weiss, M. R. i Hayashi, C. T. (1995) *All in the Family: Parent – Child Influences in Competitive Youth Gymnastics*. *Pediatric Exercise Science*, 7(1), 36-48.
275. Weiss, M. R., Smith, A. L. i Theeboom, M. (1996) "That's What Friends Are For": *Children's and Teenagers' Perceptions of Peer Relationships in the Sport Domain*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(4), 347-379.
276. Weiss, M. R. i Smith, A. L. (2002) *Friendship Quality in Youth Sport: Relationship to Age, Gender, and Motivation Variables*. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 24(4), 420-437.
277. Weiss, M. R. i Ferrer-Caja, E. (2002) *Motivational orientations and sport behavior*. U: Horn, T. S. (ur.), *Advances in sport psychology*. Champaign, IL: Human Kinetics, 2, str. 101-170.
278. Weiss, M. R. i Williams, L. (2004) *The Why of Youth Sport Involvement: A Developmental Perspective on Motivational Processes*. U: Weiss, M. R. (ur.), *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*, Fitness Information Technology, str. 223-268.
279. Weiss, M. R., Amorose, A. J. i Wilko, A. M. (2009) *Coaching behaviours, motivational climate, and psychosocial outcomes among female adolescent athletes*. *Pediatric exercise science*, 21(4), 475-492.

280. Weiss, M. R. i Petlichkoff, L. M. (2010) *Children's Motivation for Participation in and Withdrawal from Sport: Identifying the Missing Links*. *Pediatric Exercise Science*, 1(3), 195-211.
281. Weiss, M. R. (2013) *Back to the future: Research trends in youth motivation and physical activity*. *Pediatric exercise science*, 25 (4), 561-572.
282. Wentzel, K. R. (2005) *Peer relationships, motivation, and academic performance at school*. U: Elliot, A. J., Dweck, C. S. i Yeager, D. S. (ur.), *Handbook of competence and motivation: Theory and application*; New York; Guilford Press, 279-317.
283. White, R. W. (1959) *Motivation reconsidered: The concept of competence*. *Psychological Review*, 66(5), 297-333.
284. White, A. i Coakley, J. (1986) *Making decisions. The response of young people in the Medway towns to the 'Ever Thought of Sport?'*. Sports Council, Greater London and South East Region, UK: London; Campaign, 85.
285. White, S. A., Kavussanu, M., Tank, K. M. i Wingate, J. M. (2004) *Perceived parental beliefs about the causes of success in sport: relationship to athletes' achievement goals and personal beliefs*. *Scandinavian Journal of Medicine and Science in Sports*, 14(1), 57-66.
286. White, S. A. (2007) *Parent-Created Motivational Climate*. U: Jowett S., Lavallee D. (ur.), *Social Psychology in Sport*, Illinois; Human Kinetics, 115-130.
287. Whitehead, J. (1995) *Multiple achievement orientations and participation in youth sports: a cultural and developmental perspective*. *International Journal of Sport Psychology*, 26(4), 431-452.
288. Wiersma, L. D. (2001) *Conceptualization and Development of the Sources of Enjoyment in Youth Sport Questionnaire*. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*, 5(3), 153-177.

289. Wiggins, D. K. (1987) *A history of organized play and highly competitive sport for American children*. Advances in Pediatric Sport Sciences. Champaign, IL: Human Kinetics, 1-24.
290. Woolgar, C. i Power, T. G. (1988) *Socialization of competitive age girl swimmers. A study of mother and father influences*. Paper presented at the South-western Society for Research in Human Development, Dallas, Texas.
291. Woolgar, C. i Power, T. G. (1993) *Parent and Sport Socialization: Views from the Achievement Literature*. Journal of Sport Behavior, 16(3), 171-189.
292. Wuerth, S., Lee, M. J. i Alfermann, D. (2004) *Parental involvement and athlete's career in youth sport*. Psychology of Sport and Exercise, 5(1), 21-33.
293. Wylleman, P. (2000) *Interpersonal relationships in sport: Uncharted territory in sport psychology research*. International Journal of Sport Psychology, 31, 555-572.
294. Zarbatany, L., Ghesquiere, K. i Mohr, K. (1992) *A context perspective on early adolescents' friendship expectations*. Journal of Early Adolescence, 12, str. 111-126.
295. Zimmermann-Sloutskis, D., Wanner, M., Zimmermann, E. i Martin, B. (2010) *Physical activity levels and determinants of change in young adults: a longitudinal panel study*. Int J Behav Nutr Phys Act 7(2).

PRILOZI

PRILOG 1: Upitnik demografskih obilježja

1.	Koliko si star	godina	mjeseci								
2.	Spol	M	Ž								
3.	Ime kluba u kojem treniraš										
4.	Ime i prezime trenera u klubu										
5.	Koliko dugo treniraš hrvanje?	godina	mjeseci								
6.	Koliko puta tjedno treniraš?	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.	Koliko minuta traje tvoj trening	45	60	75	90	105	120	Više od 120			
8.	Koji je tvoj najbolji ostvareni rezultat na prvenstvu Hrvatske	1–3 mjesto	4–10 mjesto	10–15 mjesto							
9.	Koji je tvoj najbolji ostvareni rezultat na Europskom prvenstvu	1–3 mjesto	4–10 mjesto	10–15 mjesto							
10.	Koji je tvoj najbolji ostvareni rezultat na Svjetskom prvenstvu	1–3 mjesto	4–10 mjesto	10–15 mjesto							

PRILOG 2: *Upitnik posvećenosti sportu (Scanlan i sur., 1993)*

		nimalo	malo	osrednje	jako	izrazito jako
1.	Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	1	2	3	4	5
2.	Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	1	2	3	4	5
3.	Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	1	2	3	4	5
4.	Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	1	2	3	4	5
5.	Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	1	2	3	4	5
6.	Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?	1	2	3	4	5

PRILOG 3: Tablica deskriptivnih statističkih parametara upitnika posvećenosti sportu
(N = 172)

Čestice	Broj odgovora					Mo
	1.Nimalo	2.Malo	3.Osrednje	4.Jako	5.Izrazito jako	
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	0	3	18	41	110	5
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	0	1	9	31	131	5
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	0	1	11	71	89	5
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	0	2	7	37	126	5
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	3	8	18	44	99	5
Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?	0	0	10	42	120	5

Legenda: Mo – Mod – najčešći odgovor

U Prilogu 3 prikazani su rezultati deskriptivnih vrijednosti „Upitnika posvećenosti sportu“. Svi rezultati su u visokoj zoni. Većina ispitanika je izrazito jako predana treniranju hrvanja. Najviše ispitanika, njih 131 odgovaraju da izrazito jako žele, a kada ih se pita koliko žele nastaviti trenirati hrvanje, njih čak 126 odgovara „izrazito jako“. Najviše ispitanika smatra da bi im bilo teško (44) ili iznimno teško (99) napustiti hrvanje. Samo 3 ispitanika misle da ne bi imalo nikakvih poteškoća prestati trenirati hrvanje.

PRILOG 4: *Tablica deskriptivnih statističkih parametara i rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa normaliteta distribucija upitnika posvećenosti sportu svih ispitanika svih dobnih skupina (N = 172)*

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis	max D
Koliko se ponosiš kada drugima govoriš da treniraš ovaj sport?	172	4,50	2	5	0,75	-1,37	1,05	0,39
Želiš li nastaviti trenirati ovaj sport?	172	4,70	2	5	0,59	-2,00	3,58	0,46
Koliko si predan u treniranju ovog sporta?	172	4,44	2	5	0,64	-0,85	0,32	0,33
Koliko želiš nastaviti trenirati ovaj sport?	172	4,67	2	5	0,61	-1,98	4,04	0,44
Koliko bi ti teško bilo prestati trenirati ovaj sport?	172	4,33	1	5	0,96	-1,50	1,77	0,33
Koliko si odlučan nastaviti trenirati ovaj sport?	172	4,64	3	5	0,59	-1,42	0,99	0,43

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu; max D – Kolmogorov-Smirnovljevim testom izračunata maksimalna distanca između kumulativnih frekvencija normalne distribucije i kumulativnih frekvencija empirijske distribucije

PRILOG 5: *Upitnik ukupne razine zadovoljstva u sportu (Scanlan i sur., 1993)*

		nimalo	malo	osrednje	jako	izrazito jako
1.	Uživajte li u vašem sportu?	1	2	3	4	5
2.	Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	1	2	3	4	5
3.	Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	1	2	3	4	5
4.	Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	1	2	3	4	5
5.	Obožavam trenirati ovaj sport.	1	2	3	4	5

PRILOG 6: Tablica deskriptivnih statističkih parametara upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu (N = 172)

Čestice	Broj odgovora					Mo
	1.Nimalo	2.Malo	3.Osrednje	4.Jako	5.Izrazito jako	
Uživete li u vašem sportu?	0	0	7	39	126	5
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	0	1	9	29	133	5
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	0	1	10	31	130	5
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	0	0	7	31	134	5
Obožavam trenirati ovaj sport.	0	3	7	32	130	5

Legenda: Mo – Mod – najčešći odgovor

Većina ispitanika, njih 134 odgovorila je da im se izrazito jako sviđa hrvanje, dok se njima 31 jako sviđa. „Samo“ 7 ispitanika je izjavilo da im se „samo“ osrednje sviđa. Nije bilo ispitanika kojima se hrvanje malo ili nimalo ne sviđa. Najviše ispitanika, njih 133 na pitanje „Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?“, odgovaraju da ih to izrazito jako veseli, a kada ih se pita „Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?“, njih čak 130 odgovara „izrazito jako“. Nadalje, 130 ispitanika izrazito jako obožava trenirati hrvanje i kod čestice „Obožavam trenirati ovaj sport“ koja je vezana za ovaj rezultat, jedino imamo 3 ispitanika koji su izjavili da malo obožavaju trenirati hrvanje i sva ta trojica ispitanika spadaju u najmlađu dobnu skupinu, odnosno u mlađe dječake hrvače od 11 do 13 godina.

PRILOG 7: Tablica deskriptivnih statističkih parametara i rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa normaliteta distribucija upitnika ukupne razine zadovoljstva u sportu svih ispitanika svih dobnih skupina ($N = 172$)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis	max D
Uživajte li u vašem sportu?	172	4,69	3	5	0,54	-1,58	1,60	0,45
Veseli li Vas bavljenje vašim sportom?	172	4,71	2	5	0,59	-2,07	3,91	0,46
Koliko Vam je zabavno bavljenje vašim sportom?	172	4,69	2	5	0,61	-1,94	3,23	0,45
Koliko Vam se sviđa Vaš sport?	172	4,74	3	5	0,53	-1,91	2,80	0,47
Obožavam trenirati ovaj sport.	172	4,68	2	5	0,64	-2,21	4,99	0,45

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu; max D – Kolmogorov-Smirnovljevim testom izračunata maksimalna distanca između kumulativnih frekvencija normalne distribucije i kumulativnih frekvencija empirijske distribucije

PRILOG 8: *Upitnik socijalne orijentacije (Crnjac, 2017 prema Stuntz i Weiss, 2003)*

		Nimalo	Malo	Osrednje	Jako	Izrazito jako
1.	Moj trener hvali moju izvedbu	1	2	3	4	5
2.	Moj trener me pohvaljuje	1	2	3	4	5
3.	Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me	1	2	3	4	5
4.	Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao	1	2	3	4	5
5.	Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan	1	2	3	4	5
6.	Kad imam loš dan, trener mi pomogne da budem bolji	1	2	3	4	5
7.	Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam	1	2	3	4	5
8.	Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju	1	2	3	4	5
9.	Moji prijatelji iz sporta brinu o meni	1	2	3	4	5
10.	Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima	1	2	3	4	5
11.	Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim	1	2	3	4	5
12.	Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu	1	2	3	4	5
13.	Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja	1	2	3	4	5
14.	Djeca iz mog kluba pozorno slušaju što ja govorim	1	2	3	4	5
15.	Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom	1	2	3	4	5
16.	Moji suborci me često zovu da se družim s njima	1	2	3	4	5
17.	Rođendane slavim s prijateljima iz kluba	1	2	3	4	5
18.	Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba	1	2	3	4	5

PRILOG 9: Tablica deskriptivnih statističkih parametara upitnika socijalne orijentacije prema trenerima i vršnjacima ($N = 172$)

Čestice	Broj odgovora					Mo
	1.Nimalo	2.Malo	3.Osrednje	4.Jako	5.Izrazito jako	
Moj trener hvali moju izvedbu.	0	6	55	71	40	4
Moj trener me pohvaljuje.	0	5	48	64	55	4
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	0	2	7	47	116	5
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	0	2	13	41	116	5
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	0	0	4	34	134	5
Kad imam loš dan trener mi pomogne da budem bolji.	2	7	19	55	89	5
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	2	4	36	54	76	5
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	2	7	29	52	82	5
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	3	15	35	56	63	5
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	3	12	18	45	94	5
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	2	4	19	65	82	5
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	10	7	22	39	94	5
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	2	7	42	61	60	4
Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim.	9	21	55	58	29	4
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	3	9	47	69	44	4
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	9	15	36	61	51	4
Rodendane slavim s prijateljima iz kluba.	30	27	41	33	41	3 i 5
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nađem nekog iz kluba.	22	20	38	37	55	5

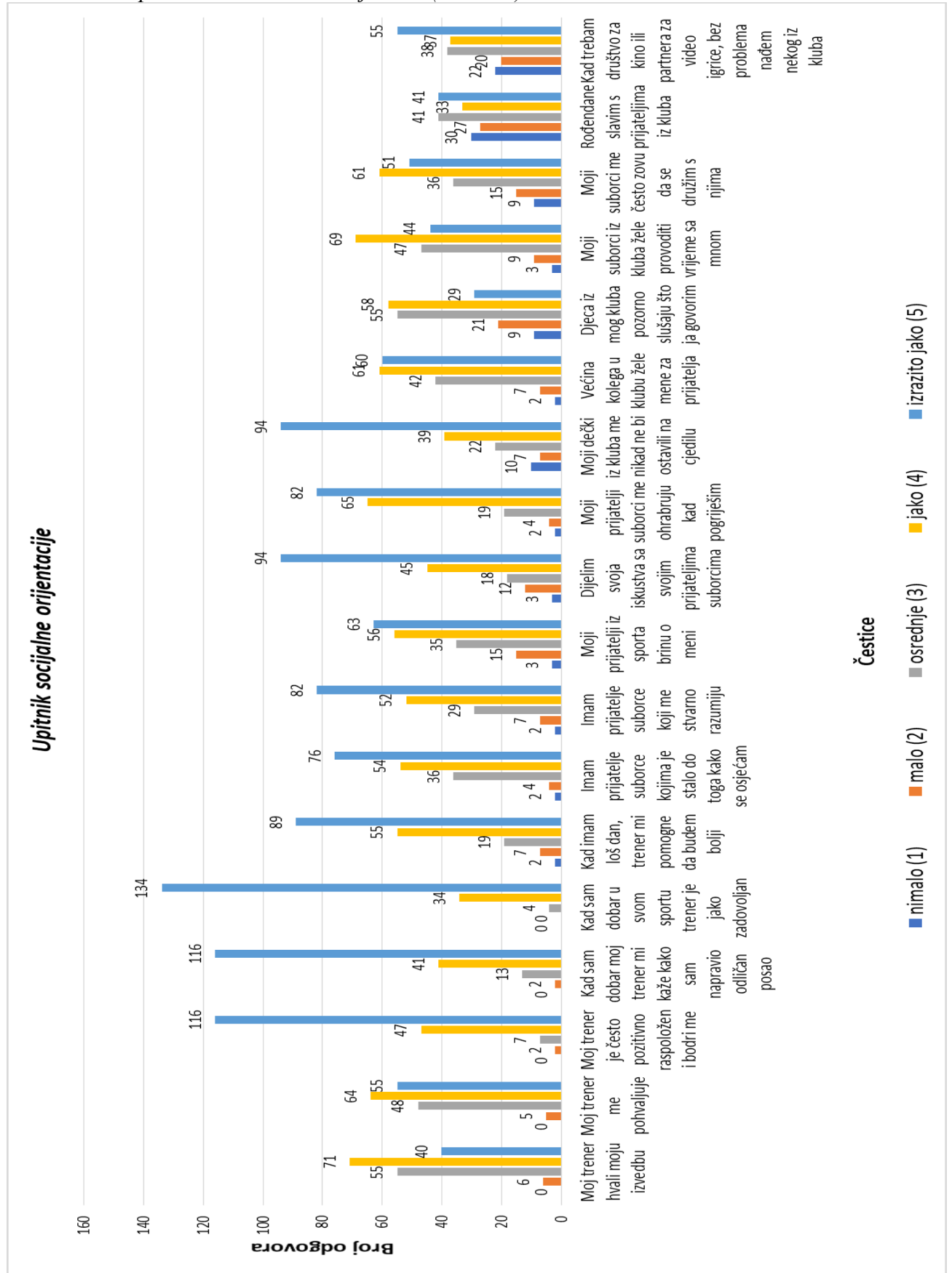
Legenda: Mo – Mod – najčešći odgovor

PRILOG 10: Tablica deskriptivnih statističkih parametara i rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa normaliteta distribucija upitnika socijalne orijentacije svih ispitanika svih dobnih skupina ($N = 172$)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis	max D
Moj trener hvali moju izvedbu.	172	3,84	2	5	0,82	-0,09	-0,78	0,22
Moj trener me pohvaljuje.	172	3,98	2	5	0,85	-0,26	-0,93	0,20
Moj trener je često pozitivno raspoložen i bodri me.	172	4,61	2	5	0,63	-1,66	2,85	0,41
Kad sam dobar moj trener mi kaže kako sam napravio odličan posao.	172	4,58	2	5	0,68	-1,55	1,83	0,41
Kad sam dobar u svom sportu trener je jako zadovoljan.	172	4,76	3	5	0,48	-1,82	2,51	0,47
Kad imam loš dan. trener mi pomogne da budem bolji.	172	4,29	1	5	0,90	-1,33	1,53	0,30
Imam prijatelje suborce kojima je stalo do toga kako se osjećam.	172	4,15	1	5	0,91	-0,87	0,33	0,27
Imam prijatelje suborce koji me stvarno razumiju.	172	4,19	1	5	0,94	-1,04	0,56	0,28
Moji prijatelji iz sporta brinu o meni.	172	3,94	1	5	1,04	-0,73	-0,23	0,22
Dijelim svoja iskustva sa svojim prijateljima suborcima.	172	4,25	1	5	1,02	-1,33	1,03	0,32
Moji prijatelji suborci me ohrabruju kad pogriješim.	172	4,28	1	5	0,84	-1,30	1,97	0,28
Moji dečki iz kluba me nikad ne bi ostavili na cjedilu.	172	4,16	1	5	1,16	-1,40	1,12	0,31
Većina kolega u klubu žele mene za prijatelja.	172	3,99	1	5	0,93	-0,64	-0,05	0,21
Djeca iz mog kluba pažljivo slušaju što ja govorim.	172	3,45	1	5	1,07	-0,40	-0,34	0,20
Moji suborci iz kluba žele provoditi vrijeme sa mnom.	172	3,83	1	5	0,93	-0,56	0,12	0,23
Moji suborci me često zovu da se družim s njima.	172	3,76	1	5	1,13	-0,77	-0,08	0,24
Rodendane slavim s prijateljima iz kluba.	172	3,16	1	5	1,41	-0,15	-1,23	0,15
Kad trebam društvo za kino ili partnera za video igrice, bez problema nadem nekog iz kluba.	172	3,48	1	5	1,38	-0,47	-0,99	0,18

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu; max D – Kolmogorov-Smirnovljevim testom izračunata maksimalna distanca između kumulativnih frekvencija normalne distribucije i kumulativnih frekvencija empirijske distribucije.

PRILOG 11: Grafički prikaz odgovora na čestice upitnika socijalne orijentacije prema trenerima i vršnjacima (N = 172)

PRILOG 12: *Upitnik intrinzične motivacije (Štimac, Horga i Jurinić–Matoš, 1999)*

	NE	UGLAVNOM NE	NE ZNAM	UGLAVNOM DA	DA
1. Jako uživam u svakoj borbi	1	2	3	4	5
2. Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu	1	2	3	4	5
3. Jako se trudim na natjecanjima i treninzima	1	2	3	4	5
4. Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju	1	2	3	4	5
5. Većinu borbi sam u grču	1	2	3	4	5
6. Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu	1	2	3	4	5
7. Zabavno je boriti se	1	2	3	4	5
8. Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi	1	2	3	4	5
9. Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima	1	2	3	4	5
10. Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima	1	2	3	4	5
11. Osjećam se nervozno tijekom borbi	1	2	3	4	5
12. Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi	1	2	3	4	5
13. Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super	1	2	3	4	5
14. Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim	1	2	3	4	5
15. Lako mi ide uvježbavanje tehnika	1	2	3	4	5
16. Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu	1	2	3	4	5
17. Ovaj sport me ne zanima previše	1	2	3	4	5
18. Nisam dovoljno dobar u svom sportu	1	2	3	4	5

PRILOG 13: Tablica deskriptivnih statističkih parametara upitnika intrinzične motivacije (N = 172)

Čestice	Broj odgovora					Mo
	1.Ne	2.Uglavnom ne	3.Ne znam	4.Uglavnom da	5.Da	
Jako uživam u svakoj borbi.	2	1	14	97	58	4
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	4	3	45	66	54	4
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	0	0	10	54	108	5
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	3	1	11	40	117	5
Većinu borbi sam u grču.	11	44	25	27	65	5
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	1	2	7	52	110	5
Zabavno je boriti se.	1	1	7	57	106	5
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	1	1	5	52	113	5
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	7	7	27	85	46	4
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	44	56	21	29	22	2
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	27	55	17	35	38	2
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	14	29	27	11	91	5
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	0	1	11	44	116	5
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	0	0	10	21	141	5
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	1	1	21	95	54	4
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	4	1	38	83	46	4
Ovaj sport me ne zanima previše.	13	8	10	4	137	5
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	8	27	52	14	71	5

Legenda: Mo – Mod – najčešći odgovor

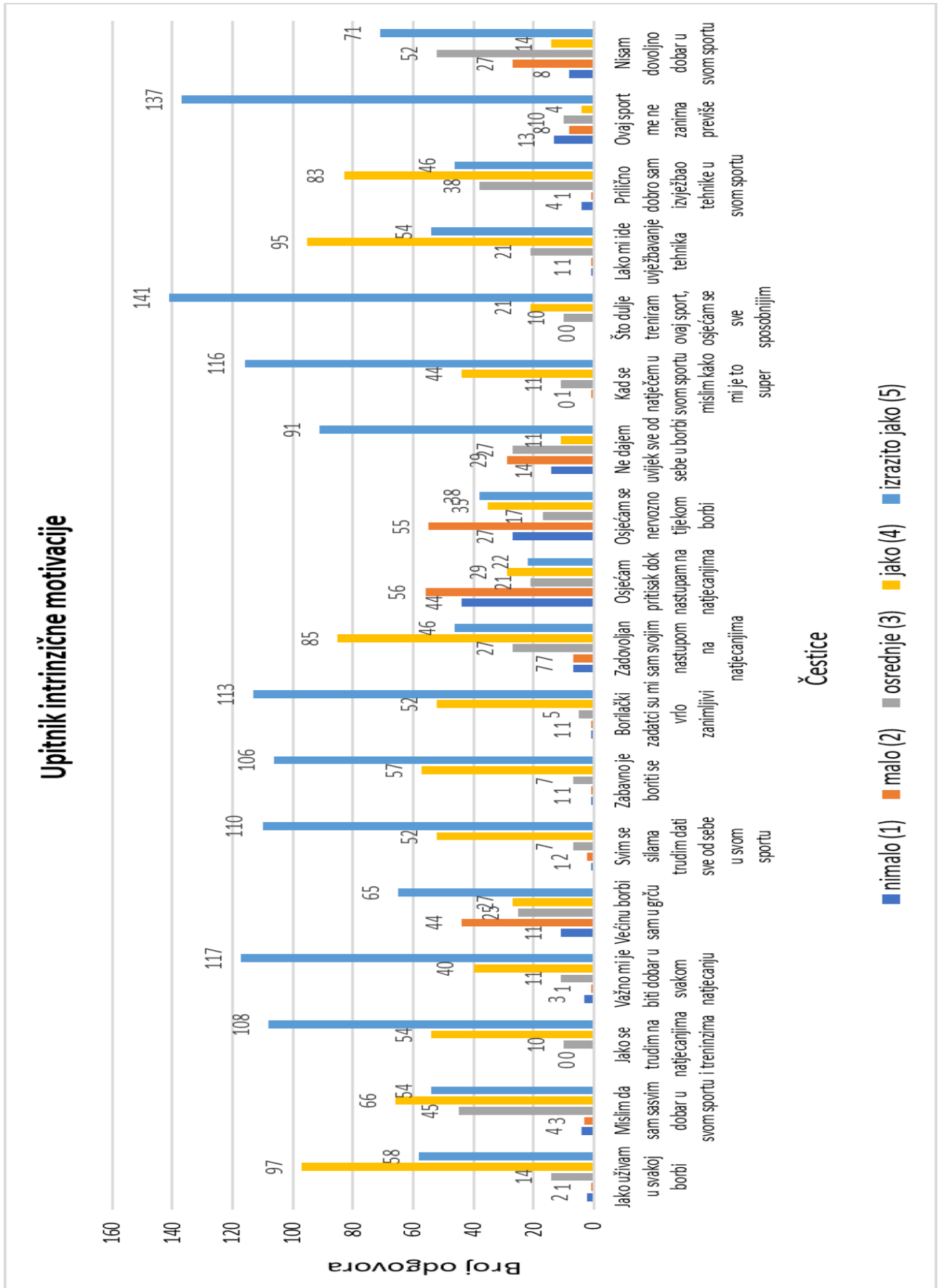
Najniži rezultati zabilježeni su u česticama „Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.“ (44 odgovora „Ne“) i „Osjećam se nervozno tijekom borbi.“ (27 odgovora „Ne“) koje spadaju u poddimenziju „pritisak / tenzija“. Najveći rezultat ispitanici su dodijelili čestici „Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim“ (141 odgovora „Da“) iz poddimenzije „percipirana kompetentnost“ i čestici „Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju“ (117 odgovora „Da“) iz poddimenzije „napor / važnost“.

PRILOG 14: Tablica deskriptivnih statističkih parametara i rezultati Kolmogorov – Smirnovljevog testa normaliteta distribucija upitnika intrinzične motivacije (N = 172)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis	max D
Jako uživam u svakoj borbi.	172	4,21	1	5	0,71	-1,22	3,79	0,29
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu.	172	3,95	1	5	0,93	-0,75	0,64	0,22
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima.	172	4,57	3	5	0,60	-1,08	0,16	0,39
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju.	172	4,55	1	5	0,79	-2,27	6,19	0,39
Većinu borbi sam u grču.	172	3,53	1	5	1,38	-0,29	-1,40	0,23
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu.	172	4,56	1	5	0,69	-1,92	5,06	0,38
Zabavno je boriti se.	172	4,55	1	5	0,66	-1,77	4,89	0,37
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi.	172	4,60	1	5	0,64	-2,03	6,37	0,39
Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima.	172	3,91	1	5	0,97	-1,15	1,48	0,30
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima.	172	2,59	1	5	1,37	0,47	-1,06	0,25
Osjećam se nervozno tijekom borbi.	172	3,01	1	5	1,43	0,11	-1,42	0,24
Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi.	172	3,79	1	5	1,44	-0,65	-1,13	0,33
Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super.	172	4,60	2	5	0,64	-1,48	1,60	0,41
Što dulje treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim.	172	4,76	3	5	0,55	-2,24	3,95	0,49
Lako mi ide uvježbavanje tehnika.	172	4,16	1	5	0,70	-0,75	1,70	0,28
Prilično dobro sam izvježbao tehnike u svom sportu.	172	3,97	1	5	0,85	-0,91	1,68	0,27
Ovaj sport me ne zanima previše.	172	4,42	1	5	1,25	-1,94	2,22	0,48
Nisam dovoljno dobar u svom sportu.	172	3,66	1	5	1,29	-0,32	-1,19	0,26

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu; max D – Kolmogorov-Smirnovljevim testom izračunata maksimalna distanca između kumulativnih frekvencija normalne distribucije i kumulativnih frekvencija empirijske distribucije.

PRILOG 15: Grafički prikaz odgovora na čestice upitnika intrinzične motivacije (N = 172)

PRILOG 16: Tablica korelacija između čestica upitnika intrinzične motivacije (N = 172)

Nisam dovoljno dobar u svom	0,19	0,34	0,04	0,07	0,08	0,09	0,16	0,09	0,24	0,23	0,18	0,35	0,08	0,14	0,40	1,00		
Ovaj sport me ne zanima previše	0,14	0,06	0,12	0,11	0,08	0,20	0,14	0,21	0,04	0,20	0,17	0,35	0,07	0,28	1,00	0,40		
Prilično dobro sam izvjezbao tehnike u svom sportu	0,25	0,49	0,22	0,20	0,03	0,33	0,17	0,25	0,43	0,16	0,12	0,28	0,23	0,32	0,56	1,00		
Lako mi ide uvježbavanje tehnika	0,15	0,34	0,18	0,15	0,00	0,25	0,16	0,12	0,34	0,11	0,07	0,24	0,20	0,30	1,00	0,56		
Što duže treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim	0,25	0,21	0,41	0,32	0,11	0,40	0,23	0,33	0,12	0,13	0,25	0,26	0,29	1,00	0,30	0,32		
Kad se natječem u svom sportu mislim	0,43	0,26	0,28	0,30	0,16	0,36	0,41	0,39	0,23	0,12	0,20	0,13	1,00	0,29	0,20	0,23		
Ne dajem uvijek sve od sebe	0,31	0,22	0,44	0,22	0,27	0,40	0,28	0,18	0,19	0,24	0,29	1,00	0,13	0,26	0,24	0,28		
Osjećam se nervozno tijekom borbi	0,26	0,21	0,27	0,17	0,35	0,17	0,18	0,22	0,10	0,56	1,00	0,29	0,20	0,25	0,07	0,12		
Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima	0,21	0,06	0,13	0,16	0,36	0,09	0,17	0,14	0,12	1,00	0,56	0,24	0,12	0,13	0,11	0,16		
Zadovoljan sam svojim nastupom na	0,22	0,51	0,14	0,08	0,08	0,25	0,13	0,22	1,00	0,12	0,10	0,19	0,23	0,12	0,34	0,43		
Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi	0,32	0,24	0,31	0,21	0,16	0,30	0,30	1,00	0,22	1,00	0,30	0,18	0,39	0,33	0,12	0,25		
Zabavno je boriti se	0,56	0,13	0,31	0,38	0,21	0,33	1,00	0,30	0,13	0,17	0,18	0,28	0,41	0,23	0,16	0,17		
Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu	0,38	0,32	0,58	0,37	0,16	1,00	0,33	0,30	0,25	0,09	0,17	0,40	0,36	0,40	0,25	0,33		
Većinu borbi sam u grču	0,18	0,15	0,18	0,03	1,00	0,16	0,21	0,16	0,08	0,36	0,35	0,27	0,16	0,11	0,00	0,03		
Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju	0,28	0,18	0,33	1,00	0,03	0,37	0,38	0,21	0,08	0,16	0,17	0,22	0,30	0,32	0,15	0,20		
Jako se trudim na natjecanjima i treninzima	0,33	0,21	1,00	0,33	0,18	0,58	0,31	0,31	0,14	0,13	0,27	0,44	0,28	0,41	0,18	0,22		
Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu	0,25	1,00	0,21	0,18	0,15	0,32	0,13	0,24	0,51	0,06	0,21	0,22	0,26	0,21	0,34	0,49		
Jako uživam u svakoj borbi	1,00	0,25	0,33	0,28	0,18	0,38	0,56	0,32	0,22	0,21	0,26	0,31	0,43	0,25	0,15	0,25		
Variable	Jako uživam u svakoj borbi	Mislim da sam sasvim dobar u svom sportu	Jako se trudim na natjecanjima i treninzima	Važno mi je biti dobar u svakom natjecanju	Većinu borbi sam u grču	Svim se silama trudim dati sve od sebe u svom sportu	Zabavno je boriti se	Borilački zadatci su mi vrlo zanimljivi	Zadovoljan sam svojim nastupom na natjecanjima	Osjećam pritisak dok nastupam na natjecanjima	Osjećam se nervozno tijekom borbi	Ne dajem uvijek sve od sebe u borbi	Kad se natječem u svom sportu mislim kako mi je to super	Što duže treniram ovaj sport, osjećam se sve sposobnijim	Lako mi ide uvježbavanje tehnika	Prilično dobro sam izvjezbao tehnike u svom sportu	Ovaj sport me ne zanima previše	Nisam dovoljno dobar u svom sportu

PRILOG 17: Upitnik roditeljske potpore djeci u sportu (Ksenija Bosnar, 2003)

	Nimalo	Malo	Osrednje	Jako	Izrazito jako
1. Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji	1	2	3	4	5
2. Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta	1	2	3	4	5
3. Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi	1	2	3	4	5
4. Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom	1	2	3	4	5
5. Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom	1	2	3	4	5
6. Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu	1	2	3	4	5
7. Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost	1	2	3	4	5
8. Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom	1	2	3	4	5
9. Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji	1	2	3	4	5
10. Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene	1	2	3	4	5
11. Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene	1	2	3	4	5
12. U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose	1	2	3	4	5
13. Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači	1	2	3	4	5
14. Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport	1	2	3	4	5
15. Moju sportsku opremu financirali su roditelji	1	2	3	4	5
16. Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom	1	2	3	4	5
17. Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom	1	2	3	4	5
18. Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta	1	2	3	4	5
19. Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko ne će nagovarati da pijem, pušim ili uzimam drogu	1	2	3	4	5
20. U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama	1	2	3	4	5
21. Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu	1	2	3	4	5
22. Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja	1	2	3	4	5
23. Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom	1	2	3	4	5
24. Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu	1	2	3	4	5
25. Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom	1	2	3	4	5

PRILOG 18: Tablica deskriptivnih statističkih parametara upitnika roditeljske potpore djeci u sportu (N = 172)

Čestice	Broj odgovora					Mo
	1.Nimalo	2.Malo	3.Osrednje	4.Jako	5.Izrazito jako	
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	3	2	9	18	140	5
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	2	0	11	23	136	5
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	9	13	60	36	54	3
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	13	21	47	39	52	5
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	4	9	15	31	113	5
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	0	2	1	26	143	5
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	2	1	3	22	144	5
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	0	1	5	18	148	5
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	4	1	10	25	132	5
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	0	3	9	22	138	5
Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene.	13	9	37	31	82	5
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	7	13	36	33	83	5
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	13	13	27	31	88	5
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl. da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	3	2	7	39	121	5
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	2	1	15	27	127	5
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	1	1	9	38	123	5
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti pa me potiču da se bavim sportom.	9	4	15	31	113	5
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	3	8	31	46	84	5
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko neće nagovoriti da pijem, pušim ili uzimam drogu.	8	3	16	29	116	5
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	18	15	38	40	61	5
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	5	9	17	48	93	5
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	4	2	21	35	110	5
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	24	1	12	33	102	5
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	3	3	10	40	116	5
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	18	2	15	32	105	5

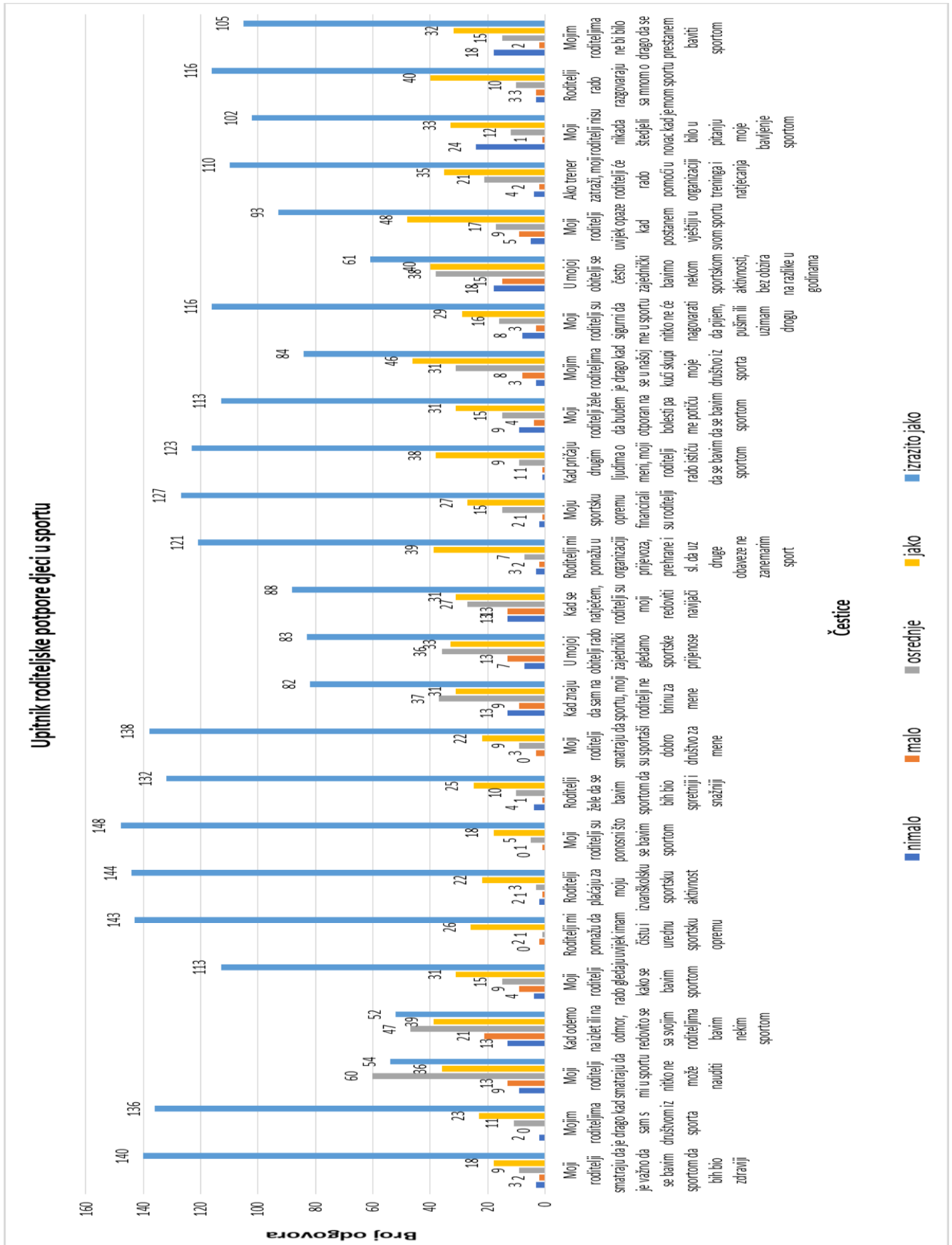
Legenda: Mo – Mod – najčešći odgovor

PRILOG 19: Tablica deskriptivnih statističkih parametara i rezultati Kolmogorov–Smirnovljevog testa normaliteta distribucija upitnika roditeljske potpore djeci u sportu (N = 172)

Čestice	N	A.S.	Min	Max	S.D.	Skewness	Kurtosis	max D
Moji roditelji smatraju da je važno da se bavim sportom da bih bio zdraviji.	172	4,69	1	5	0,78	-2,95	9,22	0,47
Mojim roditeljima je drago kad sam s društvom iz sporta.	172	4,69	1	5	0,70	-2,77	9,08	0,46
Moji roditelji smatraju da mi u sportu nitko ne može nauditi.	172	3,66	1	5	1,15	-0,44	-0,53	0,19
Kad odemo na izlet ili na odmor, redovito se sa svojim roditeljima bavim nekim sportom.	172	3,56	1	5	1,25	-0,44	-0,78	0,18
Moji roditelji rado gledaju kako se bavim sportom.	172	4,40	1	5	1,01	-1,73	2,27	0,38
Roditelji mi pomažu da uvijek imam čistu i urednu sportsku opremu.	172	4,80	2	5	0,49	-3,10	12,01	0,49
Roditelji plaćaju za moju izvanškolsku sportsku aktivnost.	172	4,77	1	5	0,62	-3,79	17,28	0,48
Moji roditelji su ponosni što se bavim sportom.	172	4,82	2	5	0,49	-3,06	9,99	0,50
Roditelji žele da se bavim sportom da bih bio spretniji i snažniji.	172	4,63	1	5	0,82	-2,73	8,05	0,44
Moji roditelji smatraju da su sportaši dobro društvo za mene.	172	4,72	2	5	0,64	-2,44	5,63	0,47
Kad znaju da sam na sportu, moji roditelji ne brinu za mene.	172	3,93	1	5	1,26	-0,95	-0,12	0,28
U mojoj obitelji rado zajednički gledamo sportske prijenose.	172	4,00	1	5	1,17	-0,91	-0,16	0,29
Kad se natječem, roditelji su moji redoviti navijači.	172	3,98	1	5	1,29	-1,03	-0,11	0,30
Roditelji mi pomažu u organizaciji prijevoza, prehrane i sl., da uz druge obaveze ne zanemarim sport.	172	4,59	1	5	0,78	-2,51	7,47	0,41
Moju sportsku opremu financirali su roditelji.	172	4,60	1	5	0,77	-2,23	5,43	0,43
Kad pričaju drugim ljudima o meni, moji roditelji rado ističu da se bavim sportom.	172	4,63	1	5	0,67	-2,18	6,01	0,42
Moji roditelji žele da budem otporan na bolesti, pa me potiču da se bavim sportom	172	4,37	1	5	1,09	-1,88	2,82	0,38
Mojim roditeljima je drago kad se u našoj kući skupi moje društvo iz sporta.	172	4,16	1	5	1,00	-1,05	0,48	0,29
Moji roditelji su sigurni da me u sportu nitko ne će nagovarati da pijem, pušim ili uzimam drogu.	172	4,41	1	5	1,05	-1,96	3,28	0,39
U mojoj obitelji se često zajednički bavimo nekom sportskom aktivnosti, bez obzira na razlike u godinama.	172	3,65	1	5	1,32	-0,66	-0,67	0,20
Moji roditelji uvijek opaze kad postanem vještiji u svom sportu.	172	4,25	1	5	1,03	-1,47	1,63	0,31
Ako trener zatraži, moji roditelji će rado pomoći u organizaciji treninga i natjecanja.	172	4,42	1	5	0,92	-1,77	3,08	0,37
Moji roditelji nisu nikada štedjeli novac kad je bilo u pitanju moje bavljenje sportom.	172	4,09	1	5	1,39	-1,44	0,63	0,34
Roditelji rado razgovaraju sa mnom o mom sportu.	172	4,53	1	5	0,83	-2,20	5,40	0,39
Mojim roditeljima ne bi bilo drago da se prestanem baviti sportom.	172	4,19	1	5	1,29	-1,58	1,28	0,35

Legenda: N – broj ispitanika; A.S. – aritmetička sredina odgovora za česticu; Min – minimalna vrijednost odgovora za česticu; Max – maksimalna vrijednost odgovora za česticu; S.D. – standardna devijacija odgovora za česticu; Skewness – koeficijent asimetrije distribucije odgovora za česticu; Kurtosis – koeficijent zakrivljenosti distribucije odgovora za česticu; max D – Kolmogorov-Smirnovljevim testom izračunata maksimalna distanca između kumulativnih frekvencija normalne distribucije i kumulativnih frekvencija empirijske distribucije.

PRILOG 20: Grafički prikaz odgovora na čestice upitnika roditeljske potpore djeci u sportu (N = 172)

PRILOG 21: Odluka Senata Sveučilišta u Zagrebu

Sveučilište u Zagrebu

Senat

KLASA: 643-03/16-09/1

URBROJ: 380-130/134-16-2

Zagreb, 20. travnja 2016.

Na temelju članka 21. Statuta Sveučilišta u Zagrebu (veljača 2005.), a na prijedlog Povjerenstva za doktorske radove, Senat Sveučilišta u Zagrebu donio je, na svojoj 9. sjednici Senata održanoj 19. travnja 2016. u 347. akademskoj godini (2015./2016.)

Odluku

o odobravanju pokretanja postupka stjecanja doktorata znanosti u okviru doktorskoga studija predloženiku

mr. sc. Ivici Biletiću
Sveučilište u Zagrebu
Kineziološki fakultet

Tema: Socijalna okolina i sudjelovanje mladih u hrvanju

Odluka se dostavlja:

1. Sveučilištu u Zagrebu, Kineziološkom fakultetu
2. a/a

Sveučilište u Zagrebu, p.p. 407, Trg maršala Tita 14, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385 (0)1 4564 255; faks: +385 (0)1 4564 108
e-mail: rector@unizg.hr; url: www.unizg.hr

PRILOG 22: *Mišljenje Povjerenstva za znanstveni rad i etiku Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*

Sveučilište u Zagrebu
Kineziološki fakultet

Broj: 57/2019.
Zagreb, 29. svibnja 2019.

Povjerenstvo za znanstveni rad i etiku Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, povodom zamolbe mr. sc. Ivice Biletića za odobrenje znanstvenog istraživanja na sjednici održanoj dana 28. svibnja 2019. godine, donijelo je slijedeće

MIŠLJENJE

Temeljem uvida u dostavljene materijale – problem, ciljeve, hipoteze i način provođenja eksperimenta vezanih uz predloženo istraživanje **mr. sc. Ivice Biletića** pod nazivom „*Socijalna okolina i sudjelovanje mladih u hrvanju*“ Povjerenstvo je zaključilo da se u predloženom znanstvenom istraživanju poštuju i primjenjuju etička i profesionalna načela te se *daje suglasnost za njegovo izvođenje.*

Predsjednica Povjerenstva
za znanstveni rad i etiku

Salaj
doc. dr. sc. Sanja Šalaj

Kineziološki fakultet, Horvaćanski zavoj 15, HR-10000 Zagreb
tel.: +385 (0)1 3658666, faks: +385 (0)1 3634146
OIB: 25329931628, e-mail: dekanat@kif.hr, url: www.kif.unizg.hr

PRILOG 23: *Pristanak roditelja za sudjelovanje djeteta u istraživanju*

PRISTANAK RODITELJA ZA SUDJELOVANJE DJETETA U ISTRAŽIVANJU

Molimo pristanak za sudjelovanje Vašeg djeteta u istraživačkoj studiji. Ono je u potpunosti dobrovoljno i možete povući svoje dijete iz studije u bilo kojem trenutku bez ikakvih posljedica.

NAZIV ISTRAŽIVANJA: Socijalna okolina i sudjelovanje mladih u hrvanju

Voditelj istraživanja: mr.sc. Ivica Biletić

Istraživanje financirano od: osobno

Što će točno ispitanik raditi, na koji način će biti angažiran: Ispitanik će anonimno ispunjavati upitnike, zaokružujući odgovore na za to predviđenom obrascu.

Koristi za ispitanika: Dobivene spoznaje omogućit će definiranje razine povezanosti socijalne okoline (roditelja, trenera i vršnjaka hrvača) mladih hrvača na njihovu razinu zadovoljstva, intrinzičnu motivaciju i posvećenost hrvanju, što će biti od pomoći i roditeljima i trenerima hrvanja a indirektno i ispitanicima.

Procijenjeni rizici za ispitanika ako postoje: Nema

Tajnost podataka tj. za što će podaci biti korišteni: Podaci će biti korišteni za izradu doktorskog rada.

Ja, niže potpisani _____(IME I PREZIME) potpisivanjem ovog obrasca potvrđujem da sam na meni prihvatljiv i zadovoljavajući način upoznat sa sadržajem i potencijalnim koristima i rizicima istraživanja. Također sam upoznat sa sadržajem i potencijalnim koristima i rizicima svih metoda koje će se primijeniti u okviru istraživanja. Na moja pitanja je zadovoljavajuće odgovoreno i sve su nejasnoće

razjašnjene. Razumijem da mogu uskratiti ili naknadno povući svoj pristanak u bilo kojem trenutku istraživanja, bez navođenja razloga i bez ikakvih posljedica za mene ili moje dijete po zdravstvenom ili pravnom pitanju. Mogu dobiti uvid u sve informacije prikupljene u svrhu istraživanja i biti izvješten o njegovom tijeku. Ponuđena mi je kopija ovog obrasca. Razumijem da podacima o mojem djetetu imaju pristup odgovorni pojedinci (istraživač, mentor i suradnici u istraživanju), članovi Etičkog povjerenstva ustanove u kojoj se istraživanje obavlja te članovi Etičkog povjerenstva koje je odobrilo ovo znanstveno istraživanje. Dajem dozvolu tim pojedincima za pristup tim podacima i odobravam da se podaci mojeg djeteta objave u sklopu objave rezultata istraživanja u znanstvenoj literaturi.

Vjerujem da mi nisu potrebne dodatne informacije o navedenom istraživanju te stoga svojim potpisom dajem pristanak za sudjelovanje mojeg djeteta u istraživanju: "**Socijalna okolina i sudjelovanje mladih u hrvanju**".

IME I PREZIME ISPITANIKA: _____

Ime i prezime roditelja

Potpis roditelja

Datum: _____

Životopis autora s popisom objavljenih radova

Ivica Biletić rođen je 5. svibnja 1974. godine u Puli, otac je dvije kćeri, Hrvat. Osnovnu školu završio je 1988. godine u Puli, nakon čega upisuje pulsku Gimnaziju, odgojno –obrazovni smjer te maturira 1992. godine. Nakon pohađanja pulske gimnazije, 1993. godine, upisuje Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu a 1999. godine brani diplomski rad pod nazivom „Uspješnost u hrvачkoj borbi modificiranim načinom s aspekta nekih motoričkih varijabli“ i stječe stručni naziv profesor fizičke kulture. Tijekom studija, u dva izborna programa stječe dopunsku stručnu kvalifikaciju za rad u hrvanju i dopunsku stručnu kvalifikaciju za rad u Kineziološkoj rekreaciji. 27. prosinca 2012. godine na Kineziološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu brani magistarski rad pod nazivom „Razlike u razini kondicijske pripremljenosti dječaka hrvača u dobi od 11 i u dobi od 12 godina različitih težinskih skupina“ te time stječe akademski stupanj magistra društvenih znanosti, znanstvenog polja odgojnih znanosti, grane Kineziologija.

Od rujna do studenog 1999. godine radi kao profesor tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnoj školi „Fažana“ u Fažani, a od studenog 1999. do prosinca 2004. godine zaposlen je u Ministarstvu pravosuđa RH, Uprava za zatvorski sustav, kao pomoćnik načelnika Odjela osiguranja i instruktor borilačkih vještina – samoobrane za pravosudnu policiju, Zatvora u Puli. Od prosinca 2004. godine zaposlen je u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska uprava istarska, kao policijski službenik za stručno usavršavanje policije, odnosno provodi obuku policijskih službenika u rukovanju oružjem, usavršavanje policajaca u poznavanju i primjeni borilačkih sportova i vještina te opću tjelesnu pripremu. Od studenog 2008. do ožujka 2014. godine, honorarno radi u Ustanovi za obrazovanje odraslih „Liber“ u Puli kao predavač programske cjeline „Osposobljavanje u primjeni tjelesne snage – samoobrane“ za zaštitare i čuvare te je autor skripte za navedenu programsku cjelinu.

U studenom 2018. godine privremeno seli u Zagreb i dobiva premještaj na Policijsku akademiju na radno mjesto „Nastavnik stručnih predmeta“ u Policijskoj školi „Josip Jović“ gdje do listopada 2020. godine predaje stručni predmet „Sport i Samoobrana“. Od prosinca 2019. godine u naslovnom nastavnom je zvanju predavača u znanstvenom području društvenih znanosti, znanstvenom polju Kineziologija na Visokoj policijskoj školi u Zagrebu, a u listopadu 2020. godine postaje predavač kolegija „Policijska tjelesna priprema“ i „Praktikum uporabe sredstava prisile“ u navedenoj visokoj školi, gdje isto predaje i danas.

Kontinuirano se stručno usavršava te aktivno sudjeluje u programima domaćih i međunarodnih znanstveno–stručnih konferencija. Aktivni je sudionik i prezentator na domaćim i međunarodnim konferencijama. Izlagao je svoje radove na Ljetnoj školi kineziologa Republike Hrvatske u Poreču, sudjelovao je i izlagao na godišnjim međunarodnim konferencijama Kondicijska priprema sportaša u Zagrebu a sudjelovao je i izlagao na međunarodnim znanstvenim konferencijama iz područja Kineziologije u Opatiji 2002. i 2012., Splitu 2012. te Novom Sadu, Srbija 2017. i 2019. godine. Član je međunarodne mreže istraživača iz hrvanja, INWR (International Network of Wrestling Researchers).

Od svibnja 1991. do lipnja 2012. godine član je KPA (Klub za podvodne aktivnosti) „Uljanik“ iz Pule za kojeg se u početku natječe u podvodnoj orijentaciji i podvodnim vještinama, a kasnije postaje trener muške i ženske ekipe te postiže značajne rezultate i na županijskom i na državnom nivou i kao natjecatelj i kao trener. Kao instruktor u tom klubu, za 2012. godinu dobiva Priznanje Zajednice tehničke kulture Pula za izniman doprinos razvitku i promicanju tehničke kulture u 2011. godini. Nakon toga, od lipnja 2012. godine pa do danas član je KPA „Medulin“ iz Medulina gdje aktivno i zapaženo sudjeluje u obuci novih i postojećih članova kluba kao jedan od dva glavna instruktora ronjenja u navedenom klubu i višegodišnji je član Upravnog odbora kluba. Paralelno s time, od lipnja 2013. do siječnja 2017. glavni je trener za discipline plivanje perajama i brzinsko ronjenje te jedan od tri instruktora ronjenja u RSK (Ronilačko sportski klub) „Mladost“ iz Medulina s kojim postiže vrlo značajne rezultate na državnoj i na međunarodnoj razini, a i danas u tome klubu djeluje kao aktivni član, savjetnik i instruktor ronjenja. Na fakultetu za Fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu specijalizirao je predmet Hrvanje te od rujna 2015. godine do studenog 2018. godine radi kao trener mlađih dobnih skupina i početnika u hrvačkom klubu „Istarski borac“ iz Pule i s istima postiže zapažene rezultate na županijskim i državnim natjecanjima.

Pohađao je i završio više seminara i tečajeva za instruktore borilačkih vještina i samoobrane pri Ministarstvu Pravosuđa i Ministarstvu unutarnjih poslova. Nositelj je plavog pojasa borilačke vještine „Jiu–Jitsu“ i Instruktor borilačkih vještina, nositelj je zelenog pojasa borilačke vještine „Budokai“ i crvenog višeg pojasa borilačke vještine „Taekwondo“.

Od 1997. godine do danas, licencirani je CMAS 2* (two stars) instruktor ronjenja HRS–a (Hrvatski Ronilački Savez) sukladno standardima CMAS–a (Confederation Mondiale

des Activites Subaquatiques – World Underwater Federation) asocijacije/škole ronjenja. Jednako tako, od 1997. godine učitelj je skijanja, od 2000. godine učitelj skijanja s međunarodnom ISIA (International Ski Instructor Association) licencom a od 2005. godine pa do danas nositelj je licence Državnog demonstratora skijanja HZUTS-a (Hrvatski zbor učitelja i trenera sportova na snijegu), što je najveći status koji učitelj skijanja može postići u Republici Hrvatskoj. 2007. godine u Poreču od ZUTS-a (Zbor učitelja i trenera skijanja) Istre, dobiva Plaketu u znak zahvalnosti za edukaciju i školovanje skijaškog kadra u Istri.

Član je Upravnog odbora u Taekwondo klubovima „Vodnjan“ iz Vodnjana (ITF Federacija) i „Futura“ iz Pule (WTF Federacija), Kickboxing kluba „Futura“ iz Pule, KPA (Klub za podvodne aktivnosti) „Medulin“ iz Medulina i RSK (Ronilačko sportski klub) „Mladost“ iz Medulina. Nadalje, član je Izvršnog odbora ZUTS-a Istra (Zbor učitelja i trenera sportova na snijegu Istarske županije) i član Nadzornog odbora RSK (Ronilačko sportski klub) „Boškarini“ iz Pule.

Popis objavljenih radova:

1. Biletić, I., Benassi, L., Baić, M., Cvetković, Č. i Lukšić, E. (2008) *Stavovi učenica i učenika osnovnih škola Šijana u Puli i Poreču prema nastavi i nastavnim cjelinama tjelesne i zdravstvene kulture*. U: Neljak, B. (ur.), Zbornik radova 17. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2008. 82-87.
2. Biletić, I., Baić, M. i Slačanac, K. (2012) *Razlike između različitih težinskih skupina jedanaestogodišnjih dječaka hrvača u varijablama za procjenu kondicijske pripremljenosti*. U: Miletić, Đ., Krstulović, S., Grgantov, Z., Bavčević, T. i Kezić, A. (ur.), Zbornik radova 4. Međunarodno-znanstvenog kongresa "Contemporary kinesiology". Split: Kineziološki fakultet, Sveučilište u Splitu, 2012. 256-261.

3. Biletić, I., Baić, M., Krajač, S. (2012) *Differences between weight groups of wrestlers at the age of twelve years in the fitness abilities*. U: Šimunović, V. i Bežen, A. (ur.), Book of Abstracts of the Education in the Modern European Environment. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2012. 77-78.
4. Biletić, I. i Slačanac, K. (2014) *Utjecaj šestomjesečnog treninga na neka antropomotorička obilježja dječaka hrvača u hrvачkom klubu "Hrvatski dragovoljac"*. U: Findak, V. (ur.), Zbornik radova 23. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2014. 174-179.
5. Biletić, I., Baić, M. i Slačanac, K. (2015) *Razlike u razini kondicijske pripremljenosti dječaka hrvača u dobi od 11 i u dobi od 12 godina*. U: Jukić, I., Gregov, C., Šalaj, S., Milanović, L. i Wertheimer, V. (ur.), Zbornik radova 13. godišnje međunarodne konferencije kondicijske pripreme sportaša. Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Udruga kondicijskih trenera Hrvatske, 2015. 95-98.
6. Biletić, I., Baić, M., Starčević, N., Rađo, I. i Mekić, A. (2017) *Differences between weight groups of schoolboy Greco–Roman wrestlers in their fitness abilities*. U: Baić, M., Drid, P., Starosta, W., Curby, D. i Karninčić, H. (ur.), "Applicable research in wrestling". proceedings books. Novi Sad ; Zagreb: Faculty of Sport and Physical Education, University of Novi Sad: Faculty of Kinesiology, University of Zagreb, 2017. 214-220.
7. Biletić, I., Baić, M. i Benassi, L. (2020) *Longitudinal Changes of Selected Anthropometric Characteristics, Motor and Functional Abilities in Different Populations of Boys from 11 to 13 Years of Age under the Influence of Physical Exercise*. Sport science, 14 (1), 7–16.
8. Plečko, D., Jozić, M., Mendeš, M., Sertić, H., Biletić, I., Jozić, J., Lauš, D. i Sovilj, D. (2021) *Razina utjecaja nekih motoričkih sposobnosti na preciznost, uspješnost gađanja vatrenim oružjem kod studenata Visoke policijske škole*. U: Milanović, L., Wertheimer, V., Jukić, I. i Krakan, I. (ur.), Kondicijska priprema sportaša 2021. Zagreb: Kineziološki fakultet, Udruga kondicijskih trenera Hrvatske, 2021. 303-307.

9. Jozić, M., Marić, H. i Biletić, I. (2021) *Planiranja i programiranja kinezioloških procesa policijske tjelesne pripreme za studente Visoke policijske škole u Zagrebu*. U: Babić, V., Trošt Bobić, T. (ur.), Zbornik radova 29. ljetne škole kineziologa Republike Hrvatske. Pedagoške kompetencije u kineziologiji: Zagreb: Hrvatski kineziološki savez, 2021. 388-396.
10. Novak, H., Jozić, M., Biletić, I., Solomun, D., Pišković, D. i Jozić, J. (2021). *Differences between intervention police unit officers (younger and older members) in assessing the efficiency and utility of the specialist training saturated with the elements of combat sports*. U: Tabakov, S. & Komova, E. (ur.), Proceedings of XX International scientific and practical conference of young researchers "Integration of science and sports practice in combat sports". Moskva: RSUPESY&T, 2021. 79–83
11. Jozić, M., Sertić, H., Biletić, I., Jozić, J., Lauš, D. i Bošnjak, M. (2022). *Procjena važnosti nekih elemenata specijalističke obuke mlađih i starijih pripadnika interventne policije i njihova uloga u stresnim situacijama*. U: Milanović, L., Wertheimer, V., Jukić, I. & Krakan, I. (ur.), Zbornik radova 20. godišnje međunarodne konferencije kondicijske pripreme sportaša 2022. Zagreb: Kineziološki fakultet, Udruga kondicijskih trenera Hrvatske, 2022. 520-524.